

ex libris
[redacted]

VASILE ALECSANDRI

POEZII POPULARE ALE ROMÂNILOR

COPERTA ŞI ILUSTRAŢIILE DE
A. DEMIAN

1966
EDITURA PENTRU LITERATURĂ

POEZII POPULARE
ALE ROMÂNILOR

ADUNATE ȘI ÎNTOCMITE DE

VASILE ALECSANDRI

EDIȚIE ÎNGRIJITĂ ȘI PREFAȚĂ DE
GHEORGHE VRABIE

Ediția de față reproduce textele
ediției critice, 2 vol., E.P.L., 1966

INTRODUCERE

Unul dintre titlurile de glorie la care Alecsandri a rîvnit a fost cel de poet național și popular. Cîntînd dorințele maselor pentru libertate la 1848, pentru unire și independență, frumusețile patriei și trecutul ei glorios, poetul a căutat să găsească cele mai potrivite cuvinte, a căror sursă a socotit că nu poate fi decît graiul viu al poporului și măiestria poeziei orale.

Abia întors în țară, după cei cîțiva ani petrecuți în străinătate, și tînărul scriitor, în tovărășia lui Al. Russo, pe atunci judecător la Peatra, străbat împreună pitoreasca vale a Bistriței, se urcă pe munți în căutarea de « ciobani-trubaduri », care le zic balade ca cea a « *Dolcăi* » și « *Mioriței* »; iau parte la hore și se amestecă în mulțimea bîlciurilor, — mereu în căutarea poeziei și graiului popular, al portului și felului de viață al poporului. Este greșită imaginea pe care ne-o facem despre Alecsandri, văzînd în « conu Vasilică » pe fiul de mic boiernaș în redingotă și cu mănuși albe în mînă. Ca puțini din vremea lui, poetul s-a apropiat de popor cu multă dragoste, cunoscîndu-l îndeaproape.

Mărturii ca următoarele: « . . .*Eu îl iubesc, și am multă sperare într-acest popor plin de simțire* (. . .). *Mi-e drag să-l privesc și să-l ascult* (. . .). *Aruncă-ți ochii la oricare român, și-l vei găsi întotdeauna vrednic de figurat într-un tablou* . . . », arată latura afectivă a poetului, care l-a determinat să întocmească colecția de poezii populare.

Nevoit să părăsească Moldova după înăbușirea revoluției burghezo-democratice de la 1848, poposind pentru puțin timp la frații Hurmuzachi din Bucovina, poetul și aci cunoaște și admiră portul, graiul și poezia populară. Față de unul dintre însoțitorii săi, face observații ca acestea: « *Poporul de jos, noi îl numim de jos: sărmanul popor, și cu cît îi mai sus el decît noi! Acest popor cu tezaurele lui naționale, să-l copiăm!* » (La Bodnărescu, *Scrierile* . . ., p. 123.) Tot în această epocă adună poezii populare de la « frații noștri din Ardeal », pe care le va publica mai tîrziu în *Supliment* la *România literară* (1855).

Cu toate că colecția de *Poezii populare ale românilor* va apărea abia în 1866, ea era aproape în întregime închegată încă din perioada 1842—1849.

În exil la Paris, Alecsandri ține conferințe despre poezia populară, căci vorbind despre ea avea prilejul să vorbească despre un popor cu totul necunoscut de

străini. Părăsind ţara, nu uită să ia cu dînsul «movila» de manuscrise, deoarece culegătorul şi-a dat seama de valoarea poeziei populare întru apărarea cauzei românilor subjugaţi şi oprimaţi de marile imperii. «*Într-o epohă ca aceasta, unde ţările noastre au a se lupta cu duşmani puternici care cearcă a întuneca nu numai drepturile politice, dar şi chiar naţionalitatea românilor, poezia poporală ne va fi de mare agiutor spre apărarea acestia.*» Iar mai departe adaugă că orice ar face cabinetele diplomatice ale Europei «*. . . românii tot români vor rămînea şi vor dovedi că sînt români prin limba lor, prin tradiţiile lor, prin obiceiurile lor, prin chipul lor, prin cînticele lor şi chiar prin giocurile lor.*»

De la Paris, Alecsandri trimite foii *Bucovina*, scoasă de fraţii Hurmuzachi, mai întîi balade şi apoi hore populare, adunate de el şi Russo. Într-o scrisoare din martie 1850, adresată redactorilor acestei foi, Alecsandri, după ce publicase în coloanele ei destule poezii, adaugă: «*Eu fac întocmai ca neguţitorii de petre scumpe, care, cînd îţi arată vreun briliant minunat, se sîmt fără voie îndemnaţi a vorbi mii de laude asupră-i, deşi el însuşi se recomandă destul ochilor prin frumuseţile sale. Nu pot să-ţi trimit vreo baladă mai însemnată, fără a o întovărăşi de cîteva rînduri pline de entuziasm pentru dînsa. Ce să fac?. . . M-am înamorat de poezia poporală.*»

Pe lîngă valoarea naţională — găsind în creaţiile poporale argumente pentru susţinerea drepturilor politice ale românilor —, Alecsandri mai vedea în ele opere de artă strălucită. Cînd în 1852 publică primul volumaş de *Balade (Cîntice bătrîneşti)*, începe scurta prefaţă cu cuvintele devenite celebre: *Românul e născut poet!* Formularea a ajuns pe buzele tuturora, fiindcă Alecsandri a surprins o latură de seamă a sufletului poporului său. Astăzi, după un secol şi mai bine, cînd balade ca *Mioriţa*, *Monastirea Argeşului*, *Mihu*, *Toma Alimoş* şi atîtea altele au ajuns a fi familiare nu numai românilor, dar şi multor străini, care le consideră drept capodopere ale literaturii populare universale, cuvintele poetului ne apar foarte fireşti. De altminteri, sub vălul entuziasmului, el afirmă o concepţie cuprinzătoare şi profundă despre poezia populară. În fraza următoare, din aceeaşi prefaţă: «*Comori nepreţuite de simţiri duioase, de idei înalte, de notiţe istorice, de crezări superstiţioase, de datini strămoşeşti, şi mai cu seamă de frumuseţi poetice pline de originalitate şi fără seamăn în literaturile străine, poeziile noastre poporale compun o avere naţională, demnă de a fi scoasă la lumină ca titlu de glorie pentru naţia română*», Alecsandri exprimă opinii ce se referă la fondul istoric, legendar şi etnografic al creaţiilor orale, şi mai cu seamă la valoarea lor artistică, pline de originalitate. Fără îndoială, că în prezent, o cercetare temeinică a poeziilor populare ar pune în lumină şi alte valori ale lor, acestea însă n-ar dezminţi pe Alecsandri.

Şi mai tîrziu, poetul vorbeşte cu aceeaşi căldură şi competenţă despre creaţiile orale. Trimis în străinătate de către Cuza-vodă, ca apărător al cauzelor Unirii, scriitorul stabileşte bune relaţii cu C. Nigra, diplomat italian, consilier al

marelui Cavour, fiindcă amîndoi aveau preocupări folclorice. Traduse în mai multe limbi — franceză, germană, engleză, puțini ani mai tîrziu de la apariția lor —, baladele au avut o mare importanță pentru cunoașterea poporului nostru de către Europa din acea vreme.

Ajungînd membru al Academiei și poet de mare prestigiu, Alecsandri încurajează multe inițiative luate de înaltul for pentru publicarea altor colecții. De la cea dintîi, apărută acum aproape un secol, și pînă în prezent, mai fiecare regiune și chiar ținut își au colecțiile lor de poezii populare. Inițiativa lui Alecsandri a fost încununată de succes prin zelul și entuziasmul altora. S-au publicat destule colecții în chiar timpul vieții poetului, unii dintre culegători găsind în opera acestuia un model. Formula din subtitlu: « adunate și întocmite » a devenit o deviză în munca celor mai mulți dintre ei. Numai că, dacă Alecsandri a folosit un asemenea sistem, de îndreptare a poeziilor culese cu mult simț artistic și cu o mare doză de înțelegere a fenomenului creațiilor orale, unii dintre adepții săi au exagerat, falsificîndu-le.

Pe lîngă simțul artistic, de care vorbeam, ceea ce a ferit pe culegător de falsuri grosolane a fost faptul că el a luat contact direct cu poporul, a căutat să descopere pe cei mai talentați cîntăreți, fiind sensibil la opera de artă orală, frumoasă și specifică. Nu în același fel procedează, de exemplu, un harnic folclorist bănățean, At. M. Marienescu. La puțini ani după Alecsandri și acesta a publicat balade și colinde adunate din părțile Oraviței. « Adunate » este un fel de a se spune, căci Marienescu, în urma apelurilor lansate către « inteligența » satelor, a primit multe materiale folclorice de la învățători și preoți, pe care le « îndreaptă » după o concepție proprie. Abia mai tîrziu, după ce publică cele două volumașe (1859), el are curiozitatea să asculte cîntăreți vestiți din Banat, ca Mărcea Giuca, despre care vorbește pe larg în *Familia* orădeană. Procedeul a fost cu totul altul decît al lui Alecsandri. Căci în timp ce folcloristul bănățean primea prin corespondență poezia populară, poetul călca văi și munți, se amesteca cu poporul prin bîlciuri și sate, ascultîndu-i poezia și observînd cum îi era spusă de cîntăreți. Notează ceva despre muzica baladei *Badiul*, compară variantele între ele și-și exprimă păreri despre frumusețea lor, vorbește pe scurt despre unii cîntăreți, face « muncă de teren », cum se spune astăzi.

Alecsandri depune mult zel și destulă pricepere în descoperirea și valorificarea poeziilor populare. În scurt timp și-a creat o faimă în această privință. Cei din generația lui înțeleg importanța operei întreprinsă de poet și-l ajută. Russo îi trece poeziile adunate de el din Vrancea, Bălcescu îi promite să le adune pe cele din Muntenia, Gr. Alexandrescu îi trimite doine adunate de el în excursia făcută pe valea Oltului, frații Hurmuzachi, din Bucovina. Se poate spune că opera lui Alecsandri a fost înfăptuită cu concursul generației sale și s-a zămislit, ca și *Cîntarea României* a lui Alecu Russo ori *Istoria românilor sub Mihai-vodă Viteazul* de Bălcescu, din

aceleași aspirații naționale. Căci, prin toate aceste opere, tinerii scriitori voiau să pună în fața contemporanilor pagini de glorie și eroism al poporului. De aceea Alecsandri, publicînd cele două volumașe de *Balade* (1852—1853), le definește drept « *mici poemuri asupra întîmplărilor istorice și asupra faptelor mărețe* ». Ca orice mare romantic, și scriitorul român concepe balada ca operă evocativă a faptelor « mărețe » din istoria străbună.

În multe note ce însoțesc baladele, și care vor alcătui studiul *Românii și poezia lor*, Alecsandri reia aceste idei, arătînd că într-o baladă ca cea despre *Erculean* se păstrează urme din timpul romanilor; într-altele, ca cea despre *Mihu*, identifică trăsături cavalerești eroului și deci balada s-ar fi născut în evul mediu.

Cînd culegătorul nu găsește cîntece despre Mihai Viteazul ori Ștefan cel Mare, nimic nu-l împiedică să făurească el însuși o poezie în ton folcloric despre acești domnitori.

Cîteva din ele, ca cea despre *Brîncoveanu* ori *Iordache al Lupului*, au fost atît de izbutite, încît ulterior au fost culese din popor, ca variante ale celor scrise de poet.

Acestea pot fi incluse unui ciclu de balade istorice sau « de curte », cum le numește N. Iorga, și care au fost semnalate chiar de Eminescu ori de un filolog ca Al. Lambrior. De altminteri nu ne putem închipui ca mari centre de viață atît de importante în evul mediu, cum a fost curtea domnească ori boierească, să fi fost lipsite de o poezie a lor. Dar balade de acest fel nu s-au păstrat decît în unele scrieri străine ori în forma unor cîntece ca cele despre lupta de la Călugăreni, împrăștiate pe « foi volante » în piețe publice ca cea din Viena, de către așa-numiții « cîntăreți ambulanți ». În afara acestora, barzii anonimi, ridicați din mijlocul maselor, au făurit și ei o poezie despre curtea feudală, înregistrată de Alecsandri în balade ca cele despre Mihu, Ștefăniță-vodă etc.

În șirul baladelor așa-zise « istorice » se trece, în chip greșit, și *Monastirea Argeșului*, mai numită și *Legenda Meșterului Manole*. Aceasta, dimpreună cu *Soarele și Luna*, *Inelul și năframa*, *Balaurul*, *Erculean*, mai cunoscută și sub numele de *Iovan Iorgovan*, — și alte cîteva de mai mică circulație, înregistrate în colecții ulterioare celei a lui Alecsandri, formează un ciclu de balade *legendare*. În sîmbure toate conțin episoade mitice multiseculare, identificabile la toate popoarele. În *Iovan Iorgovan* întrezărim pe Horus din mitologia egipteană sau pe Perseu din cea greco-romană și care ajunge în evul mediu sub chipul unui cavaler ca Sf. Gheorghe din literatura hagiografică; în *Meșterul Manole* facem cunoștință cu un erou care încorporează milenara idee a *Jertfei zidirii*, iar în *Soarele și Luna* identificăm de asemenea o idee și ea veche, a incestului.

Legendare prin tematică și unele episoade proprii lumii antice, asemenea balade au îmbrăcat haina unei literaturi medievale. Prin idei și natura conflictului, prin configurația eroilor, ca să nu mai vorbim de multe tablouri de viață, cititorul se

găsește în fața unor creații care oglindesc viața și exprimă o concepție străină de cea modernă.

În *Soarele și Luna*, cîntărețul narează, sub forma unor imagini mitologice, tema căsătoriei dintre frate și soră:

Îmbla, frate, mîndrul soare,
Îmbla, frate, să se-nsoare
    Noă ai
    Pe noă cai
Care noaptea pasc în rai.

Negăsind pe nici una potrivită inimii lui decît pe surioara Ileana Cosînzeana și vrînd să se căsătorească cu ea, ca să scape de păcat, aceasta îl ia și-l duce la scaunul judecății, în cer, ca apoi Dumnezeu

. . .De mînă mi-l lua
Și prin iaduri mi-l purta,
Doar că l-ar înspăimînta;
Și prin rai încă-l purta,
Doară că l-ar încînta.

Imaginea este comună și epopeielor homerice și altor poeme ale antichității, fiind cunoscute sub formularea: « descensus ad inferos», și care a fost dezvoltată pe larg în cărțile populare.

Ne dăm seama că astfel de baladă, una dintre cele mai frumoase, nu putea fi cerută și cîntată decît la praznice și nedei, la hramuri, cînd lumea adunată va fi dorit să audă astfel de poezii, dar într-o mare măsură va fi fost ascultată cu destul interes, pentru conținutul ei moralizator, la nunți, unde se mai aude și astăzi.

Observații asemănătoare se pot face și în legătură cu *Legenda Meșterului Manole*. Întîlnită sub forma unor tradiții în proză, legate de practici vechi ale oamenilor, ele apar sub forma de poezii scrise de poeți ori de scurte poezii folclorice, de 8—10 versuri. La rangul de baladă, adică de narațiune amplă, episodică, din care se profilează conflict, eroi etc., nu poate fi vorba decît la popoarele din sud-estul Europei. La greci, sîrbi, bulgari și români s-au adunat zeci și sute de variante ale acestui motiv, în care Meșterul Manole își jertfește soția, ca monumentul arhitectonic, la care lucrează, să poată dăinui, să nu se dărîme. De aceea, în literatura folclorică, balada mai este cunoscută și sub numele de *Jertfa zidirii*. Cel care citește mulțimea de creații orale, care reiau fără întrerupere motivul și-l reîmprospătează mereu, rămîne mirat de cît spirit inventiv, de cîtă imaginație și putere de creație dă dovadă fiecare popor în parte, la o temă comună. Unele tipuri ale acestui motiv, ca cel grecesc ori sîrbesc, se mențin într-o ambianță epică mai aproape de stră-

vechea legendă, altele, ca cel român și bulgar, sînt ridicate de autorii anonimi în sfera unei poezii medievale, iar toate — chiar cînd nararea se face mai concis — strălucesc printr-o complexitate a acțiunii și o desăvîrșită măiestrie folclorică.

Datorită unui nivel artistic înalt, un cercetător bulgar, Arnaudov, a privit tipul daco-român a nu fi străin de o literatură scrisă. În realizarea și a acestui motiv, poeții noștri anonimi într-adevăr au pus un același talent ca în celelalte balade. Stăpîni pe o artă a zicerii tipică genului, ei au întruchipat o narațiune multiepisodică plină de interes, eroi bine caracterizați, un conflict și o idee mai deosebită. Sînt cunoscute versurile și tabloul locurilor unde are să fie ridicat monumentul arhitectural, la temelia căruia meșterul mare își va zidi soția:

Pe Argeș în gios,
Pe un mal frumos,
Negru-vodă trece
Cu tovarăși zece:
Nouă meșteri mari,
Calfe și zidari,
Și Manoli, zece,
Care-i și întrece.

Iată începutul unei variante grecești:

Patruzeci și cinci de meșteri
Și șaizeci de lucrători
Zideau un turn peste podul Artei.
Toată ziua durau, seara se surpa.
Plîng meșterii, plîng, plîng, se bocesc . . .

(Șăineanu, *Studii folclorice*)

Balada română atrage atenția lectorului nu numai prin cadența armonioasă, dar și prin așezarea de la început a acțiunii într-o ambianță epică istorică: voievodu l în frunte cu meșterul mare al breslei zidarilor aleg împreună locul — o practică mai veche, știută din istorie. Urmează episoade cunoscute de toți: strădania zadarnică a zidarilor, visul meșterului, jurămîntul etc. — o înlănțuire episodică pe cît de firească, pe atît de necesară în înfățișarea dramei celui hărăzit să-și jertfească soția. Cîntăreți de mare talent, ei știu crea tablouri unice, prin care surprind zbuciumul Meșterului Manole, ambiția lui ca lucrarea începută să-i încoroneze o operă de mare artist; surprind, de asemenea, cu multă finețe dragostea meșterului pentru soție și lupta care se dă între ambiția de mare artist și iubirea plină de umanitate. Din centrul atenției de a crea o poemă cu puternic conflict, cîntăreților nu le scapă nici frămîntările sufletești ale soției, iubirea ei și pînă la sfîrșit drama pe care trebuie s-o izbăvească.

Dozată cu multă artă, balada *Monastirii Argeșului* se distinge prin logică și patos eroic. Din primul plan al desfășurării acțiunii, cîntărețul trece pe meșter în penumbră în partea a doua, spre a face loc zbuciumului celei ce vedea cum zidul crește peste trupul ei, ca în final să aducă pe domnitor, și astfel dintr-o narațiune legendară să crească o poemă cu adînci semnificații, Manole devenind simbol al artistului de geniu, care-și jertfește totul, pînă și viața-i proprie, numai ca opera sa să dăinuie peste veacuri.

Nu lipsit de interes este să vedem ce se petrece în sfera baladei de tip grecesc, de exemplu. După visul avut și care dezleagă taina dărîmării, meșterul trimite un lucrător să cheme pe soție. Aceasta știa ce-o așteaptă: căci « trei surori furăm și pe toate trei ne omorîră ». Venind totuși, soțul simulează că i-ar fi căzut inelul în apă. Dînd să-l caute...

Și cum se coborî sub pod, unul o lovește
Cu tencuială și celălalt cu var,
Iar meșter mare cu ciocanul o izbește.

În alte variante, lucrătorii aruncă peste ea bolovani, ciment, iar « cîinele de meșter mare cu greaua mistrie ». *(Ibidem)*

Lectura multor variante grecești comunică cititorului că autorii lor — cîntăreții anonimi — s-au menținut în a reda în versuri practicele legendare legate de jertfa zidirii, că ei au fost mai puțin preocupați în a ridica legendarul în zone poetice.

Dacă balada română, pentru a realiza o operă măreață, — idee ce a fost preluată și dezvoltată în opere scrise de O. Goga, L. Blaga și alți scriitori români — are pe această linie, în genere, multe puncte de legătură cu cea sud-est europeană, se remarcă în structura ei o continuă strădanie a autorilor anonimi de a acorda legendei semnificații artistice deosebite, *Monastirea Argeșului* devenind, pînă la urmă, o mare poemă folclorică a dragostei și morții, a jertfei totale a artistului de vocație.

În șirul baladelor legendare ar putea fi trecută și *Miorița*, cu care Alecsandri începe publicarea de poezii populare în foaia *Bucovina* și pe care o așază în fruntea colecției din 1852 și 1866. Amănuntul arată cît de mult prețuia culegătorul această baladă. De altfel el mărturisește că, după ce a fost auzită și notată pe Ceahlău, de la baciul Udrea, întorcîndu-se acasă îi era teamă să nu i se întîmple ceva înainte de a o face cunoscută. *Miorița* dimpreună cu *Dolca* și *Șalga* și, într-o oarecare măsură, cu *Oprișanul* formează în prima noastră colecție *ciclul păstoresc*. Sporite ulterior cu *Mircea Ciobanul* și alte cîteva cîntece, mai mult lirico-narative, toate formează o epopee păstorească din Carpați, în căutarea căreia Alecsandri depunea mult zel. El socoate că prin *Miorița* a descoperit doar un fragment. În fapt aceasta, care înfățișează drama ciobanului omorît pe unul din multele drumuri ale transhumanței,

dimpreună cu *Dolca*, care dezvoltă episodul stînei prădate în munți, iar *Şalga*, a celei din bălțile Dunării, toate oferă un tablou al vieții păstorești carpato-dunărene. Însuși *Oprișanul*, răzvrătit împotriva domniei, omorît pentru aceasta, nu constituie decît altă față a aceluiași erou din celebra baladă.

Privite în ansamblul lor, motivele ciclului păstoresc, cu toate că dezvoltă idei și conflicte diferite, ele oferă cititorului o imagine a acestei vieți, fiecare întregind-o în anumit chip. Surprinzător la cîntărețul nostru anonim este nu numai simțul observării realităților în ceea ce au ele caracteristic, ci acea calitate, proprie marelui creator, de a îmbina aceste esențe reale cu fabula legendară, realizînd adevărate capodopere ale literaturii folclorice universale.

Miorița a fost descoperită și publicată într-o vreme plină de mistificări populare, de aceea și Alecsandri a fost bănuit că ar fi înfrumusețat-o și că chiar ar fi operă proprie, la care poetul răspundea:

« *Să fii convins că dacă natura binevoitoare m-ar fi înzestrat cu un geniu de creare pentru a compune* Miorița, *mi-ar fi făcut onoare și aș fi fost destul de egoist să n-o public decît sub numele meu* ». (Crăciunescu, *Poporul român după cîntecele sale naționale*, 1874.)

Cu toate aceste precizări venite din partea poetului, datorită perfecțiunii artistice a baladei multă vreme a stăruit greșita idee că ea nu putea fi străină de finețea și profunzimea de care dă dovadă doar poetul cult. Cei care erau stăpîniți de asemenea gînduri pierdeau din vedere că în folclorul românilor se mai întîlnesc creații de valoarea artistică a *Mioriței*, și în lirica populară ori în poezia gnomică ca și în cea a bocetelor. Se mai pierdea din vedere de asemenea că nici una dintre falsurile secolului trecut, ca acele vestite cîntece ale lui Ossian, create de iscusitul învățător scoțian Macpherson, ori « Vedele » bulgare ale lui Slaveicoff, au rămas simple opere individuale, fără nici un ecou în mase, lucru ce nu s-a petrecut cu *Miorița*.

Aceasta, numai din presupusul loc de baștină, din Vrancea, a fost culeasă, după Alecsandri și Russo, într-un număr de peste două sute de variante. Multe din ele sînt reproduceri aidoma cu cea publicată, culese de la bătrîni neștiutori de carte; unele sînt asociate cu motive aflate și în folclorul sud-dunărean, ca cel al voinicului căzut în războaie, ajungîndu-se astfel la un alt tip în cadrul versiunii Alecsandri; multe sînt fragmente și schematizări înregistrate fie de la bătrîni lipsiți de memorie și imaginație, fie de la tineri care nu cunoșteau bine tradiția mioritică, lipsiți și ei de putere de creație. Culese de la cîntăreți mediocri, fără îndoială că și valoarea artistică a acestor așa-zise variante este contestabilă. Totuși din mulțimea lor, dintr-un imens moloz adunat și necesar la plăsmuirea oricărei capodopere, se disting cîteva strădanii ale unor cîntăreți de a se menține în sfera baladei culeasă de Alecsandri. Căci, ajuns să fie zis de cîntăreți de talent, stăpîni pe o tehnică a narării — ca Petrea Crețul Șolcan ori Gheorghe Avasiloaiei din jurul Iașului —, motivul a fost recreat

în noi forme artistice remarcabile, cu toate că ele se reduc doar la primele două episoade, al intervorbirii ciobănaşului cu oiţa năzdrăvană şi al testamentului acestuia. Variantele fac impresia cititorului de un tot artistic bine închegat.

Astfel autorul baladei din spaţiul brăilean începe cîntecul cu un tablou potrivit locurilor, altele decît cele vrîncene:

La Picior-de-munte,
Pe dealuri mărunte,
Prin plaiuri tăcute,
De vînturi bătute,
Urcă şi scoboară,
Şi drumul măsoară,
Trei turme de oi...

Preluînd clişee şi fluenţa celebrei balade, descoperită de cei doi tineri moldoveni, lăutarul Petrea Creţul Şolcan retrăieşte puternic cele narate, dînd dovadă de talent şi sensibilitate şi dezvoltînd, în mod creator, cunoscutul motiv, fără să izbească pe cititor prin căutări proprii.

Însăşi intriga baladei rămînînd aceeaşi, ea este exprimată totuşi într-alt limbaj poetic. Lipsită de episodul măicuţei bătrîne, era firesc ca varianta să fie lipsită şi de înmormîntarea alegorică, care nu-şi avea rostul în noua structură a motivului. Printr-o tehnică a repetării, am putea spune o specialitate a cîntăreţului brăilean, el alunecă pe nesimţite la o încheiere poetică, mai mult lirică; în sunetul jalnic al cavalului, în plînsul oilor şi lătratul cîinilor:

Aşia, tot aşia,
Vremea vremuia,
Dar oaia bîrsană,
Oaia năzdrăvană,
Ea se tot uita
Şi nu mai vedea
Pe mîndra fetiţă,
Cu neagră cosiţă
Prin crînguri umblînd,
Din gură cîntînd,
De el întrebînd.

Faţă de varianta primă din colecţia Alecsandri, cea nouă a luat calea unui cîntec cu o puternică notă erotică. Ţesătura atît de fină, bătută din fire tipice vieţii păstoreşti, se destramă în final, spre a face loc unei idei întîlnite în motivul universal al voinicului căzut în războaie, departe de iubită şi de ai săi. Prin aceasta, arhetipul Alecsandri evoluează în sensul unei *romanţe*, către care tinde, în general, balada în faza ei ultimă.

Aflat departe de munte, cîntărețul din jurul Iașului, Gh. Avasiloaiei, își imaginează momentul inițial, al plecării turmelor către vărat, în versuri ca următoarele:

S-aude, s-aude,
Departe la munte
Gomăn, gomănaș,
Glas de buciumaș,
De trei ciobănași;
Gomăn gomănind,
Oile pornind,
Pe-un picior de munte,
Cu hățașuri multe . . .

La o lectură atentă a întregii variante, cititorul este izbit de prezența unor versuri care vin cînd din varianta Alecsandri, cînd din cea munteană, a lăutarului auzit de G. Dem. Teodorescu. Și totuși, printr-un remarcabil talent și un limbaj poetic aparte, cîntărețul se sustrage de sub imperiul clișeelor mai vechi și re-crează astfel motivul în forme deosebitoare față de variantele precedente.

Dacă mai ținem seama că *Miorița* a fost culeasă în ultimele decade (1942) și de la românii din Valea Timocului, în forme poetice și ele noi și frumoase, dacă, de asemenea, nu uităm că motivul a circulat și circulă și sub forma colindelor, și a cîntecelor lirice, ne dăm seama bine de puternica tradiție mioritică și de capacitatea maselor, care, la răstimpuri apreciabile, reînnoiesc tradiția acestui motiv în forme ce se apropie de arhetipul Alecsandri. În multele reînnoiri ale acestui motiv, ce rămîne totuși constant? Dragostea de muncă, de profesiunea de cioban, dragostea fiului față de mamă și a mamei față de fiu, un sentiment al morții și al singurătății, « acel suspin al brazilor și izvoarelor din Carpați — cum spune Eminescu — cugetările simple ce le poate avea un adevărat cioban», toate «îmbrăcate în mantia regală a poeziei».

În desele vizite pe care Alecsandri le făcea lui C. Negri la Mînjina din apropierea Galaților, va fi avut prilejul să asculte cîntăreți vestiți, care-i vor fi zis balade din viața păturilor dunărene. În această privință culegătorul este zgîrcit în știri. Doar la *Badiul* notează că: « *Un lăutar din satul Foltești, ce se află la coada lacului Brateș, lîngă Galați, zicea următoarele versuri* . . . » și le adaugă, ele fiind altele decît cele ale variantei culese de la altul.

N. Iorga, unul dintre bunii cunoscători ai eposului românesc, orînduiește astfel de balade într-un ciclu numit de el « dunărean», după cum pe cele haiducești — într-un altul « de codru» sau « de margine ». Strălucit cunoscător al trecutului poporului nostru, istoricul avea clar în minte acele frămîntări ce au dat naștere poemelor folclorice mai întinse, cu caracter eroic, fiind izvorîte fie din evenimentele

ce se petreceau de-a lungul Dunării, fie din cele de la granițele țării, cînd poporul, în frunte cu voinicii ridicați din rîndurile lui, dădea lupta cu dușmanii săi.

Dar, după cum criteriul istoric ori mitologic și stilistic etc., fiecare luat în parte, nu pot duce la orînduirea baladelor în cicluri, tot așa nici criteriul spațiu nu rezolvă această spinoasă problemă a folclorului literar. De aceea socotim că, ținînd seama de toate acestea, invocate fie de Russo și Alecsandri, fie de Iorga și alții, dar adăugînd și alte criterii — ca cel al conținutului operelor de artă: idei, conflict, limbaj etc.— am putea adopta noțiunea de *ciclu antiotoman* pentru balade cum sînt: *Badiul*, *Chira*, *Vulcan*, *Doncilă*, *Novac și corbul*, *Fata cadiului;* iar pentru cele cunoscute sub numele de: *Ștefăniță-vodă*, *Mihu copilul*, *Toma Alimoș*, *Codreanu*, *Iancu Jianu*, *Tunsul*, *Ion Petrariu*, noțiunea de *ciclu antifeudal*.

Publicate toate în prima noastră colecție de *Poezii populare ale românilor*, în cele ulterioare s-au mai adaos unele cu caracter local mai mult. Dacă ne întrebăm care este natura conflictelor și ideilor dezvoltate de cîntăreții anonimi, profilul caracterologic al eroilor, limbajul poetic etc., răspunsul pune în lumină tocmai ceea ce ne interesează mai mult, adică valoarea artistică a baladelor acestor cicluri date la iveală de Alecsandri.

În *Badiul*, autorii anonimi au creat pe eroul tipic ciclului antiotoman, pe cel care, sub forma adecvată profilului societății epocii, luptă împotriva jugului otoman. Voinic și curajos, cu toată faima lui legendară, se pare că acesta a avut o existență reală — ca și bătrînul Novac de pe timpul lui Mihai Viteazul — din moment ce în Galați, locul vitejiilor lui, există o biserică a Badiului, ridicată chiar de el. Tabloul cu care începe cîntecul:

Pe luciul Dunărei,
La scursurile gîrlei,
La cotitura mărei,
Ian că se zărea plutind,
Cu lopețile vîslind,
Cu pînzele fîlfîind,
Un caic mare, bogat,
Cu postav roș îmbrăcat.
Pe-n afară zugrăvit,
Și pe margini poleit . . .

este întîlnit în multe din baladele ciclului. O imagine nouă este cea a chinurilor la care e supus Badiul de către otomani, și, mai cu seamă, imaginea Bădiulesei. Înfățișată ca o femeie ispititoare, « cu ochi mari de puică-aleasă », care, ca să-și scape soțul de la chinuri:

Pune față la ghileală,
Buze moi la rumineală,
Și sprîncene la cerneală,

devine o eroină tipică în literatura noastră folclorică, fiind întîlnită pînă și în colinde. În final, cîntărețul arată adevărata față a vitejiilor unor eroi de felul acestora: ca și frații Chirei, și Badiul era negustor hoț, avid după îmbogățire, pedepsirea ocupanților otomani făcîndu-se din asemenea instincte.

Într-o notă la această baladă, Alecsandri consemnează că ea se cînta « pe o arie cam sărbească », fapt care nu înseamnă că motivul ar reproduce, ca în *Doncilă*, vreo baladă sud-dunăreană. Socotim că, în genere, se exagerează cînd unii cercetători vorbesc de o prea mare înrudire și chiar copiere a eposului nostru cu conținut istoric după cel sîrb ori bulgar. La o lectură mai atentă se observă cum chiar la unele motive asemănătoare ca temă și subiect, ca cele despre Novăcești, cîntăreții noștri imprimă originalitate remarcabilă, reînnoind tematica. Cît privește o baladă în genul *Badiului*, și a tuturor celor din sfera vieții portuare, nici nu poate fi vorba la popoarele din sudul dunărean. Explicația stă în faptul că acestea n-au avut în trecut o asemenea viață, ca cea din porturile românești, care să determine un epos atît de valoros.

În genul baladei gălățene, Brăila are, în *Chira*, pe al ei. Înclinat către o mai pronunțată artă realistă, lăutarul de la care Alecsandri a cules varianta acestui motiv se situează în postura unui fin observator care ar fi luat parte la tot ce se petrecea în port. Ca un conștiincios funcționar de bursă, el înregistrează ce corăbii intrau și ce mărfuri aduceau din străinătate, ce produse cerealiere se încărcau; ca fin observator al vieții, cîntărețul știe unde și cu cine petreceau străinii, căror tentații erau îmbiate frumoasele dunărence, ce hoții săvîrșeau frații Chirei etc. În nararea unor astfel de evenimente senzaționale, dar atît de firești, cîntăreții adoptă expunerea pe cît de simplă și naturală, pe atît de expresivă, încît tablourile de viață, portretizările etc. au intrat ca bunuri tradiționale ale unei măiestrii folclorice clasice, cum sînt următoarele versuri:

La Brăila-n vale
Șepte bolozale
Și șepte sandale
Descarc la zamboale
Și-ncarc la stamboale,
Descarc băcălii
Și-ncarc dimerlii,
Tot de grîu mărunt
Și de arnăut.

Acestui tablou tipic portului dunărean din secolul al XIX-lea (mai cu seamă în urma tratatului de la Adrianopole, 1829), vieții pline de animație, dar și de drame amoroase, cîntărețul anonim îi adaugă portretul unuia din mulții eroi ai lor, devenit și acesta arhicunoscut:

Dar cine descarcă
Și cine încarcă?
Un arap bogat
Negru și buzat,
Cu solzi mari pe cap,
Cu solzii de crap;
Și cu buze late,
Roșii și umflate,
Și cu ochi holbați,
Și cu dinți smalțați.

Ce se întîmplă, se știe. Ademenită și fugind cu arapul, Chira este arsă de vie de către frați. Tabloul sumbru și înspăimîntător este întîlnit în folclorul sîrbilor ori în literatura scrisă, într-un roman spaniol.

S-ar putea crede că de la imagini atît de realiste, ca cele amintite, cîntărețul anonim trece la altele de fantazie, necesare marii opere. Cîntărețului însă nu-i revine decît meritul de a fi oglindit din realitățile de viață ale epocii sale, într-o aceeași manieră simplă, moravuri și practici tipice mai mult evului mediu. Arderea de viu a cuiva era o scenă frecventă pînă tîrziu, nu numai în părțile dunărene, ci pretutindeni în Europa.

O altă practică judiciară era și cea a aruncării celui vinovat, cu o piatră legată de gît, în apele învolburate ale rîurilor. Și aceasta a fost ridicată la valoare poetică, într-o baladă ca *Vulcan*, mai des cunoscută sub numele de *Tanislav*. Acțiunea în varianta primă, a lui Alecsandri, se petrece la gurile Siretului. În colecțiile ulterioare balada pare a fi a Giurgiului. Eroul cumulează toate valorile eroice întîlnite și în eroul Kalevalei fineze, Väinemönen, orientate însă cu totul în alt sens decît în epopeea nordică. Trădat de către sluga sa și vîndut otomanilor, Vulcan (sau Tanislav) devine eroul care încorporează setea de răzbunare împotriva trădării.

Toți viteji și voinici, ceea ce distinge un erou de altul este acel indice caracterologic al fiecăruia și, mai cu seamă, tablourile de viață, acea serie de imagini tipice create în funcție de idee și conflict. Dacă în *Badiul* cîntăreții populari ne-au dat pe tipul dornic de înavuțire, dar și de răzbunare împotriva ocupanților otomani, în *Vulcan* ne-au înfățișat pe cel însetat de pedepsire a trădării, iar în *Chira* pe dunăreanca aspru pedepsită, fiindcă și-a permis o dragoste cu cel de altă limbă și neam. Pe cît de variate sînt ideile și caracterele eroilor, pe atît de noi sînt și imaginile și tablourile de viață, ca și acele esențe istorico-sociale. Născute din frămîntările și lupta popoarelor din Balcani, ne-ar fi greu să ne închipuim că ele s-ar putea întîlni în centrul Transilvaniei ori în partea de nord-vest a țării. Zise aici ani și zeci de ani de-a rîndul, ele au prins rădăcini adînci, baladele antiotomane fiind culese și astăzi în aceleași forme ca atunci cînd au fost descoperite de Alecsandri.

Nu același lucru s-a întîmplat cu baladele *antifeudale*. Tematica noului ciclu o constituie lupta poporului, în frunte cu eroii săi, mai cunoscuți și sub numele de haiduci, dată nu cu dușmanul din afară, ci cu cel dinăuntru, acesta fiind într-o epocă domnitorul, în alta boierul și mai cu seamă ciocoiul. În cîteva balade lupta se dă între eroi din aceeași pătură socială, cîntăreții voind să arate cavalerism și lipsă de cavalerism feudal. În toate ei însă păstrează aceeași proporție grandioasă, iar faptele pe care le săvîrșesc sînt și ele puțin obișnuite. Avînd același profil caracterologic cu cei din ciclul antiotoman, ceea ce-i deosebește de aceștia sînt mijloacele artistice, tablourile de viață, portrete etc. și, mai cu seamă, ideea epică datorită căreia s-au închegat asemenea poezii poematice.

Sub numele de *Ștefăniță-vodă*, Alecsandri publică pentru întîia oară balada lui *Miu haiducu*. În erou, N. Iorga vedea pe însuși fiul lui Ștefan cel Mare, « muieratic » și capricios. În realitate cîntecul este al haiducului Miu, iar satira este îndreptată împotriva oricărui feudal despotic, din faza de destrămare a puterii autocratice. Balada nu se va fi născut în sfera curții — cum cred unii —, căci nici unuia dintre domnitori nu-i va fi plăcut să audă asemenea baladă. Ea este prin esență folclorică.

În varianta Alecsandri, începutul pare a fi mai degrabă o căutare a poetului culegător de poezie populară, decît o creație orală. Domnitorul apare îndrăgostit de o slujnică, soră a unui hoț de codru, ea însăși neștiind cum să-și împartă dragostea între cea față de domnitor și față de frate. Travestirea haiducului în cioban, ca în chipul acesta să poată pedepsi pe domnitor, pare și ea puțin verosimilă, cu toate că practica este întîlnită în secolul al XVIII-lea și al XIX-lea. Altminteri ideea, ca și felul de a înfățișa pe Ștefăniță, ca un domnitor nu numai « stricat », ci și naiv, prostănac, în stare ca să-și bată hoțul joc de el, sînt trăsături întîlnite în multe din variantele culese ulterior celei a lui Alecsandri.

Cu toate că în balada lui *Codreanu* conflictul nu are loc între haiduc și un domnitor, ca Ilieș, ea face parte tot din ciclul antifeudal, înfățișînd pe de-o parte clasa conducătoare înstrăinată, grecizată, pe de altă parte poporul care, prin eroul său, luptă împotriva acesteia.

În variante ulterioare celei a lui Alecsandri, motivul este cunoscut sub numele de *Codreanu și mocanul*, înfățișînd, ca în alte balade, incidentele dese ce aveau loc între haiduci și păstori. Hăituit și prins de poteră, pus în butuc, întrebat de nelegiuirile săvîrșite, și acest haiduc răspunde ca Miu din variante culese către sfîrșitul secolului trecut sau ca Iancu Jianu:

Cît în țară-am voinicit,
Vreun creștin de-l întîlneam,
Averile-i împărțeam . . .
Unde videam săracul,
Îmi ascundeam baltagul,

Şi-i dam bani de cheltuială
Şi haine de primeneală etc.

Din haiduci-cavaleri ce se luptau cu « domnia », uneori ca pretendenţi la scaun, cum identificăm pe Corbea, ei devin un soi de hoţi de codru, generoşi cu cei săraci şi împilaţi de dări. Iar din fabuloase, cum apăreau în variante ca cele publicate de Alecsandri, baladele devin un soi de cronici enunţiative, nararea faptelor făcîndu-se realist, în forma unui jurnal oral, manieră către care, de altminteri, evoluează întregul epos în faza lui finală.

În balade ca cea despre *Mihu copilul* sau *Toma Alimoş*, cititorul face cunoştinţă cu eroi şi evenimente tipice şi ele eposului feudal. Primul apare în postura unui cavaler îmbrăcat în zale, cu coif lucitor şi care

. . . Merge el cîntînd,
Din cobuz sunînd,
Codrii dismierdînd,
Din cobuz de os
Ce sună frumos.

Cei din ceata adversarului, a lui Ianuş sînt . . .

Voinici făr' de leafă !
Cu chivere nalte,
Cu cozile late,
Lăsate pe spate.

O ambianţă fabulativă cu totul particulară. Înseşi ideea şi conflictul sînt caracteristice unui epos de factură medievală; eroii se luptă pentru a-şi arăta virtuţile cavalereşti. După ce benchetuiesc

Şi se veselesc,
Ploştele ciocnesc,
Vesel chiuiesc . . .

cei doi haiduci se iau la luptă, spre a ilustra voinicia. Lupta e grandioasă. Mihu, învingîndu-şi adversarul, pune pe tovarăşii acestuia să-i ridice armele, buzduganul, zalele. Nefiind în stare, Mihu apărînd în postura unui Ahile sau a unui luptător de proporţii uriaşe, dispreţuitor, îi trimite la plug, căci . . .

Nu sînteţi ca noi
Oameni de mîndrie,
Buni de vitejie,
Ci oameni de gloată,
Buni de sapa lată.

Toma Alimoş apără şi dovedeşte şi el virtuţi cavalereşti. Însingurarea îl copleşeşte. Cufundat în natură şi el bea şi se veseleşte, dar n-are cu cine. Versurile cîntate şi de Al. Russo în temniţa unde a fost închis:

Închinare-aş şi n-am cui!
Închinare-aş murgului,
Dar mi-e murgul cam nebun
Şi de fugă numai bun...

subliniază singurătatea şi dorinţa de a fi în tovărăşia cuiva —, sentimente mari de care au fost animaţi şi poeţii anonimi. Găsindu-l pe Manea, care însă îl loveşte pe la spate, eroul face orice spre a pedepsi pe laş.

Oricare ar fi natura conflictului din baladele antifeudale, Toma, Mihu, Codreanul apar ca eroi « *sans peur et sans reproche* »; fac acte de vitejie pentru a pedepsi pe domnul autocrat, spre a veni în ajutor celui sărac şi împilat; iubesc codrul şi calul, sînt însetaţi de natură. Rugămintea adresată calului de către Toma...

Te grăbeşte, aleargă, fugi,
Şi ca gîndul să mă duci
Colo-n zarea celor culmi,
La gropana cu cinci ulmi,
Că eu, murgule,-oi muri,
Pe tine n-oi mai sări!
Iar cînd sufletul mi-oi da,
Cînd nu te-oi mai desmierda,
Din copită să-ţi faci sapă,
Lîngă ulmi să-mi faci o groapă
Şi cu dinţii să m-apuci,
În tainiţă să m-arunci,
Ulmii că s-or clătina,
Frunza că s-a scutura,
Trupul că mi-a astupa!

constituie un tablou unic în folclorul universal, tot atît de frumos ca multe din *Mioriţa* sau *Mihu-Copilul*.

B. P. Hasdeu, vrînd să sublinieze importanţa culegerilor făcute de Alecsandri, scrie: « *Vor trece sute de ani, dar niciodată nu va răsuna numele unui Mihu-Copilul, Toma Alimoş, Erculean etc., fără ca ecoul să nu vibreze Alecsandri...* » (*Ţăranul român*, 1862)

În *Cucul şi turturica*, ca şi în *Brumărelul*, întîlnim o nouă modalitate de exprimare artistică, proprie baladelor cu caracter erotic. Acestea, dimpreună cu *Vidra*, *Păunaşul codrilor* şi alte cîteva, publicate de Alecsandri în foile vremii şi adăugate

ediţiei de faţă, formează ciclul de balade *familiale* sau *nuvelistice*. Cele mai multe dintre ele sînt întîlnite şi în folclorul tuturor popoarelor.

Prin studiul lui B. P. Hasdeu despre *Cucul şi turturica*, cititorul află cît de răspîndită este această temă, tratată şi de un poet ca Anacreon. Dar nu numai tema-i comună, ci şi o manieră stilistică. Autorii anonimi ca să exprime cochetăria şi delicateţea feminină pe de-o parte, iar pe de alta dorinţa înfocată de dragoste a bărbatului, recurg la dialogul celor două păsări şi la metamorfoza lor. Cea dintîi declară:

— Dulce turturică,
Dalbă păsărică!
Hai să ne iubim,
Să ne drăgostim
La nouri, la soare,
În frunzi la răcoare,
La stele, la lună,
Cîntînd împreună

Cealaltă, « gîngurind ca o turturică », răspunde:

— Ba, cucule, ba,
Nu te-oi asculta;
Dă-mi tu bună pace
Că, zău, m-oi preface
Azimioară-n vatră,
Cu lacrimi udată etc.

Tonul epic atît de potrivit, iscusinţa cîntăreţului nostru în a găsi cele mai subtile metamorfoze, sprinteneala troheului ce acordă naraţiunii vioiciune, toate fac şi din acest motiv o realizare superioară a eposului românesc.

S-ar părea că motivul lui *Ghiţă Cătănuţă* — la Alecsandri cunoscut prin *Păunaşul codrilor*, *Vidra* şi *Petrea Viteazul* — ar face parte din şirul baladelor haiduceşti. Aceasta numai în aparenţă, căci ideea dezvoltată de cîntăreţii populari este cea a « probei iubirii », frecventă şi ea în folclorul tuturor popoarelor încă din evul mediu. *Păunaşul codrilor* ne apare ca o schematizare a motivului de provenienţă ardeleană, publicat de Alecsandri în *România literară* (1855), sub numele de *Petrea Viteazul*. Faţă de variantele ulterioare, care evoluează către o poezie lirico-narativă, cîntecul bătrînesc al lui Petrea înfăţişează un accentuat profil epic; conţine şi acel tablou al vrajei cîntecului:

Petrişor, inima mea,
Petrişor, sufletul meu,

Nici pot a cînta, nici vreu,
Că de-oi prinde a cînta,
Văile s-or răsuna,
Apele s-or tulbura,
Munții s-or cutremura,
Stîncele s-or despica,
Talharii s-or deștepta,
Și-n cale s-or arăta
Păunul păunilor,
Păunașul codrilor,
Vatavul talharilor,
Și pe mine m-a lua . . .

Sfîrșitul este cel al « nevestei necredincioase », neconsumat însă în acte de-a dreptul înfiorătoare, ca în variantele dunărene. Însăși *Vidra*, care urmează tipul muntean al motivului, dezvoltă o idee nouă, aceea a dragostei față de cel care . . .

. . . se luptă fără-a cere
Agiutor de la muiere.

Pe lîngă valoarea artistică a unor asemenea variante, colecția Alecsandri oferă cercetătorului materiale dintre cele mai diferite, prețioase pentru o istorie a motivelor eposului românesc. Printre variantele cele mai vechi, descoperite și publicate de Alecsandri, este și *Fata banului din Hațeg*, ca și *Mărgerilă și Stelița*.

Balada cea dintîi mai este cunoscută sub numele de *Mocan Oleac*, fiind și ea înregistrată pînă în zilele noastre în zeci de variante. Motivul întîlnit și în romancero-ul spaniol dezvoltă o temă comună eposului medieval; înfățișează pe cavalerul galant care, întîlnind pe dama și ea galantă, apare ca amorez neghiob, dezamăgit pînă la urmă față de cea căreia se străduia să-i facă curte și care era însăși soră-sa. În spațiul românesc această temă ia înfățișări variate, primind o puternică culoare socială, în funcție de epocă. Într-o vreme cînd trecerea la religia mahomedană era un mod de a scăpa de multe pericole, cel turcit era pe punctul să se căsătorească cu sora însăși; altădată, soțul, supus la bir greu, era nevoit să-și scoată nevasta în tîrg și s-o vîndă, ca să scape de « birușcă », cumpărătorul descoperă și el că a cumpărat pe soră-sa; într-o epocă mai apropiată de noi, cea vîndută de către feciorul de «găzdac», de om bogat, era o « sărăntoacă » neacceptată de soacră ca noră. Cîte idei și conflicte, atîtea forme sociale, cu totul altele însă decît în eposul occidental. *Fata banului din Hațeg* face parte din categoria celor din urmă.

În *Mărgerilă și Stelița* este dezvoltată o temă și ea cunoscută de asemenea în folclorul european: al aventurierului travestit, care pătrunde în cămara iubitei în chip de Don Juan și care sfîrșește, însă, pînă la urmă, în a se căsători cu ea. Anecdotica e umoristică și ironică, în felul multor novelline din Boccaccio. În balada

românească motivul a fost dezvoltat strălucitor de barzii din lungul Dunării, care au creat un tip de Don Juan oriental, în Iencea Săbiencea. În sfera mînăstirilor moldovene, tematica a fost reluată în *Călina-Mălina*, călugărița căzută victimă unui boier din Iași. Varianta înregistrată mai întîi de Alecsandri este mai prejos artisticește de cele două culese ulterior. Ea ne pune în față faptul cum un motiv, la răstimpuri apreciabile, în variante mai recente, poate fi reînnoit în forme strălucitoare.

Balada lui *Bogdan* este numai în aparență istorică, după nume și unele tablouri de epocă, ca și în variantele culese sub titlul de *Letin bogat*. În realitate ea formează *Cîntecul nașului*, nelipsit nici astăzi de la nunțile țărănești. Este mai mult decît probabil că acest motiv, ca și altele, ca cel despre *Vartici* din unele colecții, să fi fost cunoscut și în sfera curților domnești ori boierești. Încercările la care e supus mirele, preluate de către naș, se întîlnesc în orațiile de nuntă și, deci, în cîntece de ceremonial zise cu acest prilej. De aceea balada constituie un elogiu adus nașului. Dezvoltată însă în forma unei narațiuni eroice, cîntăreții folosind dialogul și o manieră recitatorică, tipică baladei, asistăm la un interesant proces de creație în folclor: la ridicarea unor practici din planul poeziilor ca datină și obicei în planul eposului.

Dacă la toate aceste, mai adăugăm cîntece eroice ca *Ciuma*, *Holera* și alte cîteva ce dezvoltă întîmplări legate de unii eroi locali, ca *Tunsu*, *Jianu* ori *Ion Petrariu*, ne dăm seama de repertoriul destul de bogat al baladelor populare publicate de Alecsandri. Reîntîlnite ulterior mai în toate colecțiile, frecvența indică valoarea lor artistică, căci maselor de ascultători le place să audă tocmai ceea ce e frumos.

Și liricii populare Alecsandri i-a acordat deosebită atenție, culegînd din toate ținuturile cele mai de seamă doine și hore.

S-a încercat de către unii cercetători să se găsească o poezie populară mai veche decît cea culeasă în secolul al XIX-lea. Cîteva descoperiri făcute în această direcție atestă o firească înclinare ce ține de sufletul și imaginația oricărui popor. Faptul însă că generația de la 1848, în frunte cu Alecsandri, a dat la iveală doine, hore și strigături, poezii orale legate de datine și obiceiuri, și ele tot atît de realizate ca artă ca și baladele, lasă să se înțeleagă că și în privința liricii populare a fost statornicită de secole o puternică tradiție. Părerea unui cercetător francez că « pasturela » medievală — acea poezie rustică, plină de galanterie — ar fi reînviat un gen bucolic mai vechi, ne sugerează și nouă ideea că și în spațiul carpato-dunărean se va fi produs un fenomen asemănător: o mai veche tradiție de vers și melos a creatorului anonim va fi fost chemată la rosturi poetice caracteristice secolelor XVIII și XIX.

Căci ce sînt doinele și horele, cîntece populare, descoperite și publicate de Alecsandri mai întîi în foile vremii și apoi în colecția din 1866? Hasdeu, plecînd de la observația că vecinii slavi nu au asemenea poezie, pe baza unor asocieri pline de interes, trage concluzia că lirica noastră este de origine dacică, după cum

în occident ea este de origine celtică. Unele cercetări făcute de Ov. Densusianu în acest sens confirmă teza hasdeiană (v. *Aspecte ale poeziei populare romanice*, curs, 1925—1926). Putem adăuga că doar rădăcinile doinei ca şi ale horelor sau strigăturilor sînt adînc înfipte în protoistoria românilor. Altminteri, prin teme şi idei, prin sentimente ori imagini artistice, lirica culeasă de Alecsandri, şi ulterior de alţii, este o poezie romantică.

Unii cercetători din trecut vedeau în poezia «dorului» — cea mai bogată în forme şi cea mai iubită de popor — «o ipostază românească a existenţei umane». Etimologic, termenul îşi are rădăcina în lat. «dolus» (it. «duolo», fr. «deuil») şi înseamnă durere, întristare. Ca oricare alt popor, şi românii exprimă prin lirica lor întristare şi bucurie, dorul de a trăi, dragoste faţă de viaţă, de natură şi faţă de fiinţa iubită, dorul de răzbunare, revolta împotriva asupritorului etc., etc. Prin tonalitate şi limbaj poetic, lirica «dorului» este tipică secolului romantic, ea exprimînd «la mélancolie», «die Sehnsucht» ori «der Weltschmertz», sentimente cîntate şi de poeţi ca Novalis, Musset ori Eminescu.

Generală întregii Europe din secolul trecut, această poezie capătă caractere proprii prin mijloacele de exprimare. Prin conţinut ea este rustică, fiind creată de omul trăit aproape de natură. Ca formă, e o poezie scurtă, mai cu seamă în spaţiul ardelean, de 8—10—12 versuri, exprimînd un moment liric. Abundă în metafora simbolică şi în personificare. În felul acesta, poetul anonim exprimă sentimente la modul impersonal. «Dorul», ca un Eros cu tolba încărcată de săgeţi, «aleargă», «rîde», are «curţile» şi un drum lung. Departe de clişeul unor poezii medievale, erudite şi abstracte, doinele evocă realist momente erotice din mediul rural. Natura devine un imens salon, în care fete şi flăcăi conversează idilic despre bucuriile sau amărăciunile în dragoste. Aflaţi în singurătate, monologhează şi trimit dorul ori jalea pe frunze, pe apă şi prin păsări celuilalt, aflat departe. Iau drept confesor muntele, luna şi stelele, cucul şi mierla, negura. Poezia devine eminesciană, şi poeţii anonimi, ca oricare mare poet romantic, cîntă selenarul, noaptea, teiul şi codrul, singurătatea. Iată din multele exemple doar unul:

Vine dorul despre seară,
Despre zori el vine iară
Şi-mi grăieşte şi mă-ntreabă
De ce sînt cu faţa slabă?
Eu zic dorului, cu jale,
C-am iubit fără de cale;
Eu zic dorului, plîngînd,
C-am iubit fără de rînd;
Dorul rîde şi se duce,
Bate-mi-l-ar sfînta cruce.

Se spune, în chip obişnuit, că în doine poetul anonim cîntă natura. Şi, desigur, aşa este. Numai că acesta nu are atitudinea lui Alecsandri din *Pasteluri*. Cititorul nu va găsi în colecţia de faţă şi nici într-alta poezii care să exprime admiraţie şi un sentiment al naturii, în genul multor poeţi ai literaturii scrise. Este cîntat teiul, fiindcă are frunza lată şi poate feri pe haiduc de poteră, după cum plopul este blestemat, deoarece nu-i bun de nimic. Şi codrului i se aduc elogii pentru aceleaşi motive ori i se adresează imprecaţii:

Arde-mi-te-ai, codri des,
Văd bine că s-au ales
Din tine să nu mai ies!
Am intrat fără musteaţă
Ş-acum arăt cărunteaţă.

Imaginile şi tablourile de natură sînt asociate de stări sufleteşti, fie de amărăciune, fie de nădejde şi bucurie. Ce poate fi mai elocvent în această privinţă decît următoarea scurtă poezie:

Bate vîntul, bate vîntul,
Bate vîntul, mişcă crîngul,
Pe mine mă bate gîndul
Să las crîngul,
Să iau cîmpul.
Bate vîntul, bate vîntul,
Bate vîntul, arde cîmpul;
Ies la cîmp ca să mă sting,
Dar de crîng mai rău m-aprind.

Sînt în lirica populară poezii ce exprimă stări sociale. Se cîntă jalea şi revolta ţăranilor sărăciţi de biruri grele şi podvezi multe; sînt înfăţişate conflicte sociale: ţăran-ciocoi, bogat-sărac, stăpîn-slugă. Ca şi muncitorii din fabrici, care-şi îndreptau mînia împotriva maşinilor, şi ţărănimea sărăcită îşi exprimă, prin poetul ridicat din rîndurile lui, toată obida împotriva pămîntului, prin cîntece ca următorul:

Arde-te-ar focul, pămînt,
Căci îmi eşti duşman cumplit . . .
Stau în cîmp şi mă gîndesc
Cu ce o să vieţuiesc?
N-am leţcaie în chimir
Să mă pot plăti de bir . . .

Însuşi răzeşul, ţăranul aparent liber, cu o sfoară de pămînt, avea aceeaşi soartă.

Ard-o focul răzășie!
Eu chiteam că-i boierie
Și-i numai o sărăcie...

ca în finalul poeziei, plin de revoltă, autorul anonim să încheie:

Lăsa-m-oi de răzășie
Să apuc în haiducie,
Ca să-mi fac singur dreptate,
Cu cea ghioagă de pe spate,
Să-mi aleg giudecători
Cei stejari nestrîmbători.

Deoarece în secolul trecut suferințele poporului obidit își găseau alinare la haiduci, ei înșiși fiind niște revoltați, care căutau să-și facă singuri dreptate, multe din asemenea versuri sînt cunoscute ca poezii *A lui Iancu Jianu*, *A lui Ion Petreanu*, *Bujor* și alții. În realitate erau ale întregului popor.

Haiducul oltean a fost un mic boiernaș, care niciodată nu va fi fost în starea celui sărăcit, la care fac aluzie versurile:

Frunză verde măr crețesc,
Stau în drum să mă gîndesc,
Ce s-apuc, ce să muncesc,
Pînea să-mi agonisesc,
Copilașii să-mi hrănesc?

Imaginea e a celui sărăcit. Următoarele versuri, în continuare la cele de mai sus, amintesc de *Cîntecul plugarului*, în care este exprimată întreaga lui soartă vitregă:

Tot avutul din bordei
Mi-e pe vatră un cotei
Ș-un tăciune stins de tei
Și cenușa din ulei.

Cîntecul zis *A lui Ion Petreanu* este de asemenea tot al săracului. Prin el, poetul anonim exprimă mînia și revolta acestuia împotriva bogatului:

...Bată-l crucea om bogat,
Om bogat și făr' de sfat!
Toată vara l-am rugat
Să-mi dea bani pe adunat,
Măcar două, trei parale
Să-mi cumpăr la copii sare,
C-am făcut o turtă-n vatră
Ș-am făcut-o nesărată.

Sărăcit, țăranul a ajuns muncitor pălmaș; plecat să-și caute de lucru, se angajează cositor, dar « ciocoiul» i-aduce de mîncare . . .

Mălai negru zguruit
Și uscat și mucezit.

La plată, în loc de bani, îl ia « la schingiuit», că « nimic nu i-am cosit». Plin de revoltă, și acesta ia « drumul codrului», și

. . . Mă fac broască la pămînt,
Îmi așez durda spre vînt
Și mi-l ieu la căutare
De la cap pîn' la picioare,
Și chitesc și socotesc
Pe unde să mi-l lovesc?
La retezul părului,
Pe din dosul fesului
Unde-i cald ciocoiului.

Lipsită de metaforă, poezia e o cronică orală ce înfățișează realist starea de mizerie în care se afla țărănimea muncitoare. Cîntăreții populari găsesc un limbaj poetic potrivit prin care exprimă amărăciune și revoltă.

Muzicologii definesc doina ca o « *melopee pe care executantul-creator o improvizează într-o nesfîrșită variație pe baza unor formule și procese tradiționale* (. . .), *printr-o linie melodică largă, generoasă, prin căldura sentimentului și varietatea mijloacelor de expresie* » (Emilia Comișel, *Revista de folclor*, 1960). Zis pe o melodie capabilă de înflorituri, și textul literar apare cititorului ca și aceasta: spontan și mereu înflorit cu noi metafore. Cel ce-și cîntă dorul și bucuria, aleanul, amărăciunea, o bogată gamă de sentimente erotice sau sociale, recurge la un schelet arhicunoscut, pe care brodează la nesfîrșit noi imagini poetice. Dacă în cîntecul eroic ori în cel de lume se pot identifica variante la același motiv, zelul cercetătorului de a găsi variante și la doine ar fi de prisos.

La o lectură, chiar mai superficială, a poeziilor populare ale altor popoare, pînă și a celei chineze tradusă de curînd și în limba română, observăm că tematica în genere rămîne aceeași. Sînt specifice românilor însă imaginile despre care am vorbit. Chiar cînd unele dintre ele, cum ar fi cea a cucului, a apei și codrului etc. sînt întîlnite și în lirica populară franceză ori italiană și spaniolă, ele apar mai sporadic și risipite, nu atît de compacte ca în lirica românilor. Care să fie cauza? Ca păstor sau agricultor în contact neîntrerupt cu natura, pentru poporul nostru stelele și norii, zborul păsărilor și șuieratul vîntului, murmurul izvoarelor și tăcerea codrului au constituit tablouri de viață atît de obișnuite, încît nu surprind pe nimeni că le întîlnim atît de des în poezia sa.

O dată cu evoluția societății, a dezvoltării orașelor și a burgheziei, lirica populară evoluează și ea. Cu deosebire în Muntenia și Moldova (mai puțin în Transilvania), lirica din suavă, cum am văzut că apare în doine, evoluează către naturalism în « cîntecele de lume ».

Cel care răsfoiește colecții ca cea a lui Gr. Tocilescu, a lui T. Pamfile și altele, observă cum din rustică și descriptivă lirica îmbracă o haină potrivită mediului în care era zisă, devenind o poezie a incidentelor amoroase, de mahala, vulgară și indecentă. Acest nou caracter a început să se arate către sfîrșitul secolului trecut și mai cu seamă în veacul nostru.

În colecția Alecsandri, alături de doine, un capitol însemnat îl formează *horele*, poezii ce « . . .împreunează danțul », cum remarcă poetul. « *Caracterul lor e vesel, glumeț și mai adesea iubitor. Ele sînt cîntate de lăutari ce stau în mijlocul horei sau chiar de dănțuitori cînd sînt transportați de plăcere.* »

Tematica acestor poezii este variată, ele cîntînd pe « moșul bătrîn » dornic de iubire, pe « baba și moșul », nevasta « temută », « bătută », « harnică », bărbatul « prost » etc. La asemenea creații, de petrecere, vor fi făcut aluzie unii dintre cronicari ori scriitorii bisericii, stigmatizîndu-le cu cuvîntul de « cîntece prostești » ori « de liuboste ». Cele din Muntenia, preluate de Alecsandri din *Spitalul Amorului* al lui Anton Pann, din lungi și uneori vulgare, poetul le-a redus, căutînd să publice o poezie populară agreabilă, mai apropiată de doine.

În « notele » care preced horele, Alecsandri menționează că: « *Unele sînt scurte, de patru, șase sau opt versuri, și exprimă sau vreo izbucnire a inimei sau vreo cugetare glumeață, precum de pildă:*

. . . Sub potcoava cizmei mele
Șede dracul ș-o muiere
Și mă-nvață- a face rele.

Din cîte se vede, aceste poezii, zise cu prilejul horelor, sînt *strigăturile*. În manuscrise culegătorul a mai lăsat și altele, cu caracter confesional, mărturii publice ale dragostei feciorului față de iubită, reproduse în ediția de față.

Alecsandri a publicat în « note », la unele balade, orații și descîntece, colinde. Pe toate le-am grupat sub titlul de poezii populare « ca obicei și datină ». Ele ilustrează că cel dintîi culegător al românilor a avut ochiul atent deschis asupra întregii vieți a poporului. Pe lîngă valoarea lor etnografică, asemenea creații oglindesc realitățile printr-o manieră tipică genului.

Orațiile de nuntă sînt epitalamuri, poeme închinate mirilor. Declamate de conăcari, un soi de oratori, aceștia imprimă genului o formă discursivă. Se folosește simbolul. Mirele e « împăratul », care pleacă să vîneze, dar, în loc de « sprintenă fiară », dă peste o floricea — mireasa . . .

Mai mîndră decît o stea
Care-n flori înflorește,
Dar de rodit nu rodește...

Pe lîngă orația clasică, culeasă de Alecsandri din Vrancea, mai publică *Lado, Lado*, cîntecul de rămas bun al fetei de la casa părintească, și *Cioful*, «*acest cîntec bizar* — cum notează poetul — *se cîntă a doua zi după cununie, la masa cea mare, unde se obișnuiește a se bea vin fiert cu miere*». Astfel că poezia nunților țărănești, e bine înfățișată, prin orații de o mare valoare artistică. Culegătorul a publicat și o poezie a sărbătorilor de iarnă. Colinda cu *Florile dalbe* și mai cu seamă *Plugușorul* constituie poeme dedicate de autorii populari muncilor agrare.

Culese acum mai bine de un secol, *Poeziile populare ale românilor* au devenit un bun de preț al culturii și literaturii române. Mase numeroase de cititori, tineri ori vîrstnici, le gustă și admiră, cunosc prin această colecție valorile create de popor. Este meritul lui Alecsandri de a fi dat la iveală o operă ce se bucură de o mare răspîndire, tocmai pentru că ea aparține poporului. Dar marele merit al poetului constă și în faptul de a le fi arătat, la acea vreme, adevărata lor față, a unor opere de incontestabilă valoare artistică, ce pot fi citite cu mare plăcere și de a căror măiestrie literații trebuie să se apropie. Însuși Alecsandri a dat un bun exemplu în această privință, urmat apoi de Eminescu și Coșbuc, de Creangă, Sadoveanu, pînă la Beniuc — în literatura română fiind statornicită o bună tradiție, cea a valorificării poeziei populare în literatura scrisă.

GHEORGHE VRABIE

POEZII POPULARE
ALE ROMÂNILOR

MĂRIEI-SALE DOAMNEI ELENA

Prea Înălțată Doamnă,

Într-un șir de mai mulți ani m-am ocupat cu adunarea și coordonarea poeziilor poporale din Țările românești și am parvenit a forma o culegere prețioasă de balade, de legende și de felurite cîntice improvizate de poporul român în orele sale de suferință sau de veselie, de cădere sau de mărire.

O parte din acele petre scumpe a comorii geniului românesc au fost scoase la lumină și traduse în limbile franceză, engleză și germană. Fiind pretutindene bine priimite și admirate, ele au deșteptat luarea-aminte ai oamenilor eruditi și au contribuit mult a atrage simpatii meritate asupra nației noastre de atîți secoli uitată și părăsită pe marginile Orientului.

Complectînd acum, precît mi-a fost prin putință, colecția începută și dorind a face ca să contribuie însuși geniul poporului în folosul Azilului de copii găsiți ce poartă numele Înălțimei-Voastre, iau îndrăzneală a dărui acestui așezămînt manuscrisul meu de poezii culese din gura poporului.

Ele coprind glasurile intime ale sufletului său și merită de a fi unite cu glasurile de recunoștință și de binecuvîntare ce răsun împregiurul numelui Înălțimei-Voastre. Ele sînt copii găsiți ai geniului românesc, și dar au dreptul a se bucura de îmbrățișarea Înaltei Protectoare a Azilului Elena.

Am onorul a fi cu cel mai adînc respect
al Înălțimei-Voastre
prea plecat și supus servitor
V. Alecsandri

octombrie 1862

Domnul meu,

Nu voi să întîrziu mai mult a vă mulțămi pentru buna și mărinimoasa cugetare ce ați avut. Am cetit cu plăcere scrisoarea prin care îmi dedicați complecta ediție a poeziilor naționale culese de D-voastră. Vă mulțămesc ca română și ca Doamnă.

Ca română, căci ați alăturat numele meu la această lucrare patriotică, la aceste cîntice scăpate de uitare, mulțămită serioaselor voastre cercetări, și carele amintesc bucuriile, durerile, istoria și simțimintele Țărei. Fără a rădica ceva din caracterul naiv al expresiei poporale, ați mlădiet cu o rară fericire forma acestor încercări întăitoare. De acum înainte aceste foi răspîndite ale trecutului nostru sînt așezate pe o carte frumoasă, și oricît de modest ați fi la partea ce vi se cuvine, românii nu vor despărți niciodată de Doine, Balade și Lăcrimioare *numele poetului care a aruncat o strălucire atît de vie asupra literaturei naționale.*

Ca Doamnă, vă mulțămesc că ați dat ca desăvîrșită proprietate rodul ocupărei

voastre de mai mulți ani, la Azilul-Elena ce am fundat pentru pruncii găsiți. Această lucrare este o comoară adevărată pentru bieții mei micuți adăpostiți, și o priimește cu recunoștință.

Vroiesc ca edițiile ce se vor face și se vor vinde în folosul Azilului-Elena să fie demne de geniul poetic al românilor.

Voi comanda doă, din carele una, ediție de lux, pentru admiratorii frumuseților poeziei poporale; cealaltă, ediție tipărită cu caractere, fiind menită a se vinde cu prețul cel mai mic, va servi a duce cînticele naționale ale României în sînul munților, în sate, în monastiri, de unde le-ați cules cu pietate.

Dar mai mult în Azilul-Elena acele poezii se vor păstra, căci ele, puse pe muzică, vor legăna tinerile ființi adăpostite în el. Micii copilași ai Azilului meu le vor cînta și atunci voi fi îndeplinit acea gingașă cugetare din scrisoarea voastră de a dedica pruncilor găsiți din România aceste poezii pe care le numiți «Copii găsiți ai geniului românesc».

Priimiți, Domnul meu, cu expresia recunoștinței pe acea a stimei mele particolare.

Elena

București, 10 octombrie 1862

Cîntice bătrînești

LEGENDE – BALADE

POEZIA POPORALĂ

Românul e născut poet!

Înzestrat de natură cu o închipuire strălucită și cu o inimă simțitoare, el își revarsă tainele sufletului în melodii armonioase și în poezii improvizate.

De-l muncește dorul, de-l coprinde veselia, de-l minunează vreo faptă măreață, el își cîntă durerile și mulțămirile, își cîntă eroii, își cîntă istoria, și astfel sufletul său e un izvor nesfîrșit de frumoasă poezie.

Nimic dar nu poate fi mai interesant decît a studia caracterul acestui popor în cuprinsul cînticelor sale, căci ele coprind toate pornirile inimei și toate razele geniului său.

Comori neprețuite de simțiri duioase, de idei înalte, de notițe istorice, de crezări superstițioase, de datini strămoșești și mai cu seamă de frumuseți poetice pline de originalitate și fără seamăn în literaturile străine, poeziile noastre poporale compun o avere națională, demnă de a fi scoasă la lumină ca un titlu de glorie pentru nația română.

Aceste poezii se împart în trei clase deosebite:

1. *Cînticele bătrînești sau balade.* — 2. *Doine.* — 3. *Hore.*

Baladele sînt mici poemuri asupra întîmplărilor istorice și asupra faptelor mărețe.

Doinele coprind toate cînticele de doruri, de iubire și de jale.

Horele sînt cînticele de veselie ale poporului.

Pe lîngă aceste se mai află unele cîntice numite Colinde, *carele au un caracter religios, precum:* Nașterea lui Hristos, Florile dalbe, Plugul *etc., ce se cîntă în agiunurile Crăciunului și al Anului nou.*

Toate aceste poezii, fără dată sigură și fără nume de autori, sînt ascunse de secoli întregi, ca niște petre scumpe în sînul poporului. Ele sînt expuse a se perde; prin urmare e o sfîntă datorie de a le căuta și a le feri de noianul timpului și al uitărei.

Datoria aceasta am cercat să o îndeplinesc. Agiutat de cîteva persoane, iar mai cu seamă de D. A. Russo, am adunat în deosebite călătorii prin munții și prin cîmpiile înflorite ale țărei noastre o mare parte din poeziile poporale, și acum, săvîrșind coordonarea lor, le închin patriei mele ca cea mai dreaptă avere a ei.

Moldova, 1852

NOTĂ. Această prefață a fost tipărită în broșura I, a baladelor — 1852.

MIORIȚA

Pe-un picior de plai,
Pe-o gură de rai,
Iată vin în cale,
Se cobor la vale
Trei turme de miei
Cu trei ciobănei.
Unu-i Moldovan,
Unu-i Ungurean
Și unu-i Vrancean.
Iar cel Ungurean
Și cu cel Vrancean,
Mări, se vorbiră,

Ei se sfătuiră
Pe l-apus de soare
Ca să mi-l omoare
Pe cel Moldovan
Că-i mai ortoman [1]
Și-are oi mai multe,
Mîndre și cornute,
Și cai învățați
Și cîni mai bărbați! . . .
Dar cea Miorița
Cu lînă plăviță [2]
De trei zile-ncoace
Gura nu-i mai tace,
Iarba nu-i mai place.
— Miorița laie,
Laie, bucalaie [3],
De trei zile-ncoace
Gura nu-ți mai tace!
Ori iarba nu-ți place,
Ori ești bolnăvioară,
Drăguță Mioară?
— Drăguțule bace!
Dă-ți oile-ncoace
La negru zăvoi,
Că-i iarbă de noi
Și umbră de voi.
Stăpîne, stăpîne,
Îți cheamă ș-un cîne,
Cel mai bărbătesc
Și cel mai frățesc,
Că l-apus de soare
Vreau să mi te-omoare
Baciul Ungurean
Și cu cel Vrancean!
— Oiță bîrsană [4],
De ești năzdrăvană
Și de-a fi să mor
În cîmp de mohor,
Să spui lui Vrancean
Și lui Ungurean
Ca să mă îngroape
Aice pe-aproape,
În strunga de oi,
Să fiu tot cu voi;
În dosul stînii,
Să-mi aud cînii.
Aste să le spui,
Iar la cap să-mi pui
Fluieraș de fag,
Mult zice cu drag!
Fluieraș de os,
Mult zice duios!
Fluieraș de soc,
Mult zice cu foc!
Vîntul cînd a bate
Prin ele-a răzbate,
Ș-oile s-or strînge,
Pe mine m-or plînge
Cu lacrimi de sînge!
Iar tu de omor
Să nu le spui lor.
Să le spui curat
Că m-am însurat
Cu-o mîndră craiasă,
A lumei mireasă;
Că la nunta mea
Au căzut o stea;
Soarele și luna

Mi-au ținut cununa;
Brazi și paltinași
I-am avut nuntași;
Preoți, munții mari,
Paseri, lăutari,
Păsărele mii
Și stele făclii!
Iar dacă-i zări,
Dacă-i întîlni
Măicuță batrînă,
Cu brîul de lînă,
Din ochi lăcrimînd,
Pe cîmpi alergînd,
De toți întrebînd
Și la toți zicînd:
Cine-au cunoscut,
Cine-mi au văzut
Mîndru ciobănel
Tras printr-un inel?
Fețișoara lui,
Spuma laptelui;
Mustețioara lui,
Spicul grîului;
Perișorul lui,
Peana corbului;
Ochișorii lui,
Mura cîmpului!...
Tu, Mioara mea,
Să te-nduri de ea
Și-i spune curat
Că m-am însurat
Cu-o fată de crai,
Pe-o gură de rai.
Iar la cea măicuță
Să nu spui, drăguță,
Că la nunta mea
A căzut o stea,
C-am avut nuntași
Brazi și paltinași,
Preoți, munții mari,
Paseri, lăutari,
Păsărele mii
Și stele făclii!...

NĂLUCA

Frunză verde alunică!
Mircea suie pe potică
Și-ntîlnește o fetică
Ce purta cofiță-n mînă,
Cu apă de la fîntînă:
— Copiliță, stăi să beu,
Răcori-te-ar Dumnezeu!
— Ba, bădiță, ba, nu vreu,
Că mă tem de dragul meu.

El mi-a zis să mă feresc
De străini ce-i întîlnesc,
Că de apă nu le-i sete,
Ci de sărutări de fete.
— Nu te teme, fata mea,
Că el de s-a mînia
Cu baltagul l-oi lovi,
Cu pămînt l-oi înveli.
— Mergi în valea cu sulcină,
Că-i găsi o cofă plină
Scoasă chiar cu mîna mea,
Descalecă și o bea,
Bea-o toată dacă-i vrea,
Da-ți fă cruce mai întîi
Și suflă pe fața ei
Să nu fie descîntată
De baba cea blestemată,
Să nu aibă vreo nălucă,
În pustiu ducă-s-ar, ducă!
Mircea-n vale se ducea,
Dar el cruce nu-și făcea,
Peste apă nu sufla,
Ci la ea năvală da.
Înghițea, bietul, o dată
Și-l lovea dorul de fată.
Înghițea de două ori
Și-l apuca reci fiori.
Înghițea iar de trei ori
Și cădea mort între flori!

CUCUL ȘI TURTURICA

CUCUL

— Dulce turturică,
Dalbă păsărică!
Hai să ne iubim,
Să ne drăgostim
La nouri, la soare,
În frunzi la răcoare,
La stele, la lună,
Cîntînd împreună.

TURTURICA

— Pentru dumneata
Eu n-aș zice ba;

Dar zic și zic ba
Pentru maica ta,
Că-i bănuitoare
Și fărmecătoare.
Ea mi-a bănui
De te-oi prea iubi
Și m-a fărmeca
De te-oi dismierda.

CUCUL

— Dragă turturică,
Pasere dălbică,
Nu-mi fi dușmănică,
Vara că ne-ndeamnă
Și frunza ne cheamă
Să ne drăgostim
Și să ne iubim.

TURTURICA

— Ba, cucule, ba,
Nu te-oi asculta;
Dă-mi tu bună pace
Că, zău, m-oi preface
Azimioară-n vatră,
Cu lacrimi udată
Și de foc uscată,
De toți lepădată.

CUCUL

— Oricum te-i preface,
Tot nu ți-oi da pace,
Că și eu m-oi face
Un mic vătrărel,
Frumos, subțirel
Și-n foc oi intra
De te-oi săruta,
Și te-oi coperi,
De foc te-oi feri,
Încît chiar de silă,
Dacă nu de milă,
Tu m-ăi îndrăgi
Și ne vom iubi.

TURTURICA

— Eu n-aș zice ba
Pentru dumneata,
Dar cumplit mi-e teamă
De cumplita-ți mamă,
Că-i bănuitoare
Și fărmecătoare.
Decît m-a mustra
Că te-oi desmierda
Și mi-a bănui
Că te-oi prea iubi
M-oi face mai bine,
Ca să scap de tine,
Trestioară-n baltă,
Subțire și naltă.

CUCUL

— Oricum te-i preface,
Tot nu ți-oi da pace,
Că și eu m-oi face
Un mic ciobănaș,
Din fluier doinaș,

Ș-oi căta prin baltă
O trestie naltă,
Și cît te-oi vedea
Pe loc te-oi tăia
Și-n tine-oi cînta
Și te-oi săruta.

TURTURICA

— Ba, cucule, ba,
Nu te-oi asculta,
  Porumbacule,
  Frumușelule,
  Pestrișorule,
  Drăgușorule,
Știu că mi-ar fi bine
Să fiu tot cu tine,
Dar maica ta-i rea,
Și decît cu ea,
M-oi face mai bine,
Cu gîndul la tine,
Iconiță mică
Într-o biserică.

CUCUL

— Oricum te-i preface,
Tot nu ți-oi da pace,
Că și eu m-oi face
Un mic dăscălaș
La cel sfînt locaș.
Și pe la icoane,
Oi duce plocoane
Și m-oi închina
Și le-oi săruta
De luni care pică
Pînă dumenică.
Iar cînd te-oi zări
Astfel ți-oi grăi:
— Sfîntă iconică,
Fă-te păsărică,
Ca să ne iubim,
Să ne drăgostim
La nouri, la soare,
În frunzi, la răcoare,
La stele, la lună,
În veci împreună!

BALAURUL

La mijlocul drumului,
La puțul porumbului
Văzui floarea cîmpului,
Dar nu-i floarea cîmpului,

Și-i chiar ochiul șarpelui.
Șarpe lung, cu solzii verzi,
Nici să-l vezi, nici să-l visezi.
Cel balaur din păcate
Înghițise giumătate
Trup cu arme ferecate,
Trupușor de voinicel,
Ce striga mereu din el:
— Sai, bădiță, ortomane,
Că m-agiunge la ciolane!
Sai, bădiță, de mă scoate,
Că m-apuc fiori de moarte!
Iată-n lungul drumului,
La puțul porumbului,
Că venea, mări, venea,
Pe balaur de-ntîlnea
Un viteaz de ortoman
Pe-un cal negru dobrogean.
— Măi balaur! striga el,
Lasă trupul tinerel,
Că te curm pe giumătate,
Să-mi răscumpăr din păcate.
Șarpele se zvîrcolea
Și cu șapte limbi grăia:
— Ortomane,
Hoțomane,
Bate-ți negrul
Pe de-ntregul
Și te du, și fugi de mine,
Că nu-i bine nici de tine.
— Șerpuliță,
Dinți de criță[5],
Am un paloș de oțel,
Lasă trupul tinerel.
— Taie-mă, nu mă tăia,
Nu mă las de prada mea;
Ist copil chiar din pruncie
Maica sa mi l-a dat mie,
Că ades îl blăstema
Și zicea cînd îl culca:
« *Culcă-te, alină-te,*
Șarpele sugă-mi-te! »
Cel viteaz de ortoman
Izbea negrul dobrogean,
Și cu pala lui cea nouă
Pe balaur tăia-n doă.
Apoi trupul înghițit,
Plin de rane, otrăvit,
El în cîrcă-l rădica,
Sus, la stînă, se urca
Și în lapte mi-l scălda,
De venin îl curăța
Și cu viața-l dăruia.
Apoi, mări, cît trăia
Frați de cruce se prindea
Și-mpreună voinicea,
Pe balauri de stîrpea!

ERCULEAN

Plecat-au în zori
Trei surori la flori.
Sora cea mai mare
S-a dus înspre mare;

Sora cea mezină,
Pe mal, în grădină;
Sora cea mai mică,
Și mai sălbățică,
S-a dus, mări, dus,
Pe Cerna în sus.
Iar în urma lor
Mulți voinici cu dor
S-au luat cîntînd
Ș-au venit plîngînd.
Iată-un capitan,
Capitan Rîmlean,
Că mi se ivește,
Pe mal se oprește,
Cu Cerna grăiește:
— Neră limpezie,
Stai de-mi spune mie
Despre trei surori
Plecate din zori.
— Sora cea mai mare
S-a dus către mare
Pe Dunărea-n jos,
La un plai frumos.
Sora cea mezină
S-a dus din grădină
Peste noă munți,
În codri cărunți.
Sora cea mai mică,
Și mai sălbățică,
Plînge colo-n stîncă
La umbră adîncă.
Ercul Erculean,
Capitan Rîmlean,
Își răpede calul
De răsună malul,
Și-agiunge-ntr-un zbor
La stînca cu dor.
— Ieși, fată, din peatră,
Să te văd odată!
— Cum să ies din peatră,
Că sînt goală toată
Și mă tem de soare...
Nu m-a soarbe oare?
— Să n-ai nici o frică,
Fată sălbățică,
Că te-oi lua-n brață
Să mai prind la viață,
Și te-oi coperi
Și mi te-oi feri
De vînt și de soare,
De-a lor sărutare.
— Bădiță, bădiță,
De-ți sînt drăguliță,
Soție de vrei,
De vrei să mă iei,
Mă scoate din stîncă,
Din umbră adîncă,
Să-ți ies la lumină
Cu inima plină.
Ercul Erculean,
Capitan Rîmlean,
Calcă peste peatră
Și iată că-ndată
Lumei se arată
O dalbă de fată,
Albă, goală toată,
Vie și frumoasă,
Dulce, răcoroasă,
Cu păr aurit,
Pe umeri leit.

Cît o și zărește,
Soarele s-oprește
Şi fața-i s-aprinde
Și raza-i se-ntinde
Ca un sărutat,
Lung și înfocat.
Iar cel Erculean,
Capitan Rîmlean,
Mi-o apucă-n brață
De prinde la viață,
Mi-o strînge la pept
Și-o leagănă-ncet;
Și-i face-n răcoare,
Departe de soare,
Cuib de floricele
Ivite la stele.

BLĂSTEMUL

Pe cel deal, pe cel colnic
Trece-o pruncă ș-un voinic,
Voinicelul haulind
Și pe murgul netezind,
Iar pruncuța suspinînd
Și din guriță zicînd:

— Ia-mă, bădiță, călare,
Că nu mai pot de picioare,
Drumu-i greu și grunțuros,
Nu mai pot merge pe gios!
— Puiculiță, chip frumos,
Eu te-aș lua bucuros,
Dar mi-e murgul sprintenel,
În picioare subțirel.
Murgu-i mic și drumu-i greu,
Abia duce trupul meu,
Trupul cu păcatele,
Mijlocul cu armele.
— Nu ți-e milă și păcat!
De la părinți m-ai luat
Și-n răi codri m-ai băgat!
Dare-ar Domnul Dumnezeu
Să fie pe gîndul meu!
Să te duci, bădiță, duci
Pîn-îi pica rob la turci,
Cu picioarele-n butuci
Și cu mînile-n cătuși!
Să te-agiungă dorul meu
Unde-a fi drumul mai greu!
Să te bată jalea mea
Unde-a fi calea mai grea!
Murgul să se poticnească,
În creștet să te trîntească,
Mîna dreaptă să-ți sclintească,
Mîna stîngă
Să ți-o frîngă,
Să ții dîrlogii cu dinții,
Să mi te plîngă părinții,
Să te-nsori de noă ori,
Ca să faci noă feciori,
Să te mai însori o dată
Ca să faci numai o fată...
Ei să treacă șuierînd
Cînd te-or auzi plîngînd,
Ea în palme să-ți tot cară
Apă tulbure ș-amară,
Tu să bei, să bei mereu,
Gînflind la blăstemul meu!

INELUL ȘI NAFRAMA

Fost-au, fost un crăișor
Tinerel, mîndru fecior,
Cum e bradul codrilor
Sus, pe vîrful munților.
De soție și-au luat
O copilă din cel sat,
Copiliță romăncuță,

Toți vecinilor drăguță;
Cu chip dulce, luminos,
Cu trup gingaș, mlădios,
Cum e floarea cîmpului
În lumina soarelui.
Iată lui că i-au sosit
Carte mare de pornit,
La tabără de ieșit.
El în suflet s-a mîhnit
Și din gură a grăit:
— Draga mea, sufletul meu,
Ține tu inelul meu,
Pune-l în degitul tău.
Cînd inelu-a rugini
Să știi, dragă, c-oi muri!
— De mă lași plîngînd acasă,
Na-ți naframa de matasă,
Pe margini cu aur trasă.
Aurul cînd s-a topi
Să știi, frate, c-oi muri!

II

El pe cal a-ncălecat
Și pe drum au apucat.
Mers-a el pîn' la un loc
Ș-au aprins un mare foc
În mijlocul codrului,
La fîntîna corbului.
Mîna-n sîn el și-o băga,
La naframă se uita...
Inima-i se despica!
— Dragii mei, ostașii mei,
Puișori viteji de zmei!
Stați pe loc de ospătați
Și la umbră vă culcați,
Eu sînt gata de plecat,
Acasă că mi-am uitat
Paloșul cel rotilat,
Pe-o masă verde-aruncat.
Îndărăpt el a pornit,
C-un voinic s-au întîlnit,
C-un voinic cu calul mic:
— Noroc bun, tînăr voinic!
Ce veste, de unde vii?
— Dacă vrei, Doamne, s-o știi,
De altul poate-ar fi bine,
Dar e rău ș-amar de tine!
Tatăl tău că s-a sculat,
Țara-ntreagă ne-a călcat
Pîn' ce mîndra ți-a aflat,
Și pe dînsa-a aruncat
Într-un tău adînc și lat!
— Na, voinice, calul meu,
Să mi-l duci la tatăl meu.
De-a-ntreba unde sînt eu,
Tu să-i spui că eu m-am dus
Pe malul apei, în sus,
Și că-n apă m-am zvîrlit
La copila ce-am iubit.

III

Tatăl său țar-a sculat,
Tău-ntreg de l-au secat
Și copiii și-au aflat

Amîndoi îmbrățișați,
Pe năsip galben culcați,
Amîndoi senini la față,
De păreau că sînt în viață.
Atunci craiul s-a căit,
În matasă i-a-nvelit,
Și-n biserică i-au dus,
Și-n doă racle i-au pus,
Racle mîndre-mpărătești,
Purtînd semne latinești.
Și pe dînsul l-a zidit
În altar, la răsărit,
Pe ea-n tindă l-asfințit!
Iar din el, frate,-a ieșit
Un brad verde, cătinat,
Pe biserică plecat.
Și din ea o viișoară
Înflorită, mlădioară,
Ce din zori și pînă-n seară
Pe biserică s-a-ntins
Și cu bradul s-au coprins!

. . . .

Tună, Doamne, și trăsnește,
Tună-n cine despărțește
Dulcea dragoste-nfocată
De-un fecior și de o fată.

PĂUNAȘUL CODRILOR

Pe cel deal, pe cel colnic
Trece-o pruncă ș-un voinic,
Puiculiță bălăioară,
Cu cosița gălbioară,

Voinicel tras prin inel,
Mult e mîndru tinerel!
Și-i tot zice voinicul:
— Cîntă-ți, mîndro, cîntecul,
Că mi-e drag ca sufletul,
— Eu, bădiță, l-oi cînta,
Dar codrii s-or răsuna
Și pe noi ne-a-ntîmpina
Păunașul codrilor,
Voinicul voinicilor!
— Aurică drăgulică!
Nici ai grijă, nici ai frică.
Să n-ai grijă pentru tine
Cît îi fi tu lîngă mine.
Să n-ai frică pentru mine
Cît oi fi eu lîngă tine!
Puse prunca a cînta,
Codrii puseră-a suna.
Iată că-i întîmpina
Păunașul codrilor,
Voinicul voinicilor.
— Cale bună, românaș!
— Mulțămim, măi Păunaș.
— Măi băiete, băiețele,
Măi voinice, voinicele,
Dă-ne noă pe mîndra
Ca să scapi cu viața ta.
— Ba, eu mîndra nu ți-oi da
Pîn' ce capul sus mi-a sta,
Că eu cînd o am luat,
În cosițe i-am giurat
Să n-o las de lîngă mine
Și s-o apăr de oricine.

II

Ei de brîie s-apucau
Și la luptă se luau.
Cînd în loc mi se-nvîrteau,
Cînd în sus se opinteau.
Nici unul nu dovedea,
Gios nici unul nu cădea.
Iar băiatul cam slăbea,
Brîul i se descingea,
Și Păunul mi-l strîngea,
Trupușorul îi frîngea.
— Mîndro, mîndrulița mea!
Vin' de-mi strînge brîul meu,
Apăra-te-ar Dumnezeu!
Că-mi slăbesc puterile,
Mi se duc averile.
— Ba nu, nu, bădiță frate,
Că vei lupta pe dreptate,
Și oricare-a birui,
Eu cu dînsul m-oi iubi . . .
Voiniceii se izbeau
Și mai tare s-opinteau,
Și mai tare se-nvîrteau,
Și mai tare se trînteau.
Din doi unul dovedea,
Din doi unul gios cădea;
Cine că mi-ș dovedea,
Și cu mîndra purcedea?
Păunașul codrilor,
Voinicul voinicilor!
Cine-n luptă gios cădea
Și-n urmă-le rămînea?
Voinicel tras prin inel,
Moare-n codru singurel!

SOARELE ȘI LUNA

Îmbla, frate, mîndrul soare
Îmbla, frate, să se-nsoare
Noă ai [6]
Pe noă cai
Care noaptea pasc în rai,

Îmbla ceriul și pămîntul
Ca săgeata și ca vîntul,
Dar toți caii-și obosea
Și potrivă nu-și găsea,
Ca sora sa Ileana,
Ileana Cosinzana,
Ce-i frumoasă ca o floare
Într-o iarnă fără soare.
— Sorioară Ileano,
Ileano Cosinzano!
Haideți să ne logodim,
C-amîndoi ne potrivim
Și la plete și la fețe
Și la dalbe frumusețe.
Eu am plete strălucite,
Tu ai plete aurite;
Eu am fața arzătoare,
Tu, fața mîngîietoare.
— Alei! frate luminate,
Trupușor făr' de pacate,
Nu se află-adevărat
Frați să se fi cununat.
Cată-ți tu de ceriul tău,
Și eu de pămîntul meu,
C-așa vrut-a Dumnezeu.
Soarele se-ntuneca,
Sus, la Domnul se urca,
Domnului se închina
Și din gură cuvînta:
— Doamne sfinte
Și părinte!
Mie timpul mi-a sosit,
Timpul de căsătorit,
Și potrivă n-am găsit
Ca soră-mea Ileana,
Ileana Cosinzana.
Domnul sfînt îl asculta
Și de mînă mi-l lua
Și prin iaduri mi-l purta,
Doar că l-ar înspăimînta;
Și prin rai încă-l purta,
Doară că l-ar încînta;
Apoi Domnul Dumnezeu
Cuvînta cu graiul său,
Iar cînd Domnul cuvînta,
Lumile se deștepta
Și cu drag îl asculta,
Cerurile strălucea,
Norii din senin perea:
— Soare, soare luminate,
Trupușor făr' de pacate,
Raiul tu l-ai petrecut
Și prin iad încă-ai trecut,
Ce mai zice gîndul tău?
— Zice că sufletul meu,
Aleg iadul chiar de viu,
Numai singur să nu fiu,
Ci să fiu cu Ileana,
Ileana Cosinzana!
Soarele se cobora,
La sora lui se oprea,
Mîndră nuntă pregătea,
Pe Ileana și-o gătea
Cu peteală de mireasă,
Cunună de-mpărătească,
Și rochița nețesută,
Din petre scumpe bătută.
Apoi mîndri, el și ea

La biserică mergea.
Dar cînd nunta se făcea,
Vai de el, amar de ea!
Candelile se stingea,
Clopotele se dogea,
Sfinții fața-și ascundea,
Preoți în genuchi cădea.
Iar mireasa, vai de ea!
Frig de moarte-o coprindea,
Căci o mînă se-ntindea
Și pe sus o rădica
Și-n mare mi-o arunca!
Valurile bulbucea,
Iar ea-n valuri cum trecea,
Mreană de-aur se făcea.
Soarele se nălța sus,
Se lăsa tot spre apus
Și-n marea se cufunda,
La soră-sa Ileana,
Ileana Cosinzana.
Iară Dumnezeu cel sfînt,
Sfînt în cer și pre pămînt,
Mîna-n valuri că băga,
Mreana-n mînă-o apuca
Și-n ceriuri o arunca
Și-n lună plină-o schimba.
Apoi Domnul Dumnezeu
Cuvînta cu graiul său;
Iar cînd Domnul cuvînta
Lumile se spăimînta,
Mările se tupila,
Munții se cutremura,
Ceriul se întuneca:
— Tu, Ileană Cosinzană,
Sufletel fără prihană,
Și tu, soare luminate,
Trupușor făr' de pacate!
Cu ochii să vă zăriți,
Dar să fiți tot despărțiți.
Zi și noapte plini de dor,
Arși de foc nestingător,
Veșnic să vă alungați,
Ceriul să cutrierați,
Lumile să luminați!

ȘOIMUL ȘI FLOAREA FRAGULUI

Sus, în vîrf de brăduleț,
S-a oprit un șoimuleț,
El se uită drept în soare
Tot mișcînd din aripioare.
Gios la trunchiul bradului
Crește floarea fragului.
Ea de soare se ferește
Și de umbră se lipește.
– Floricică de la munte,
Eu sînt șoim, șoimuț de frunte,
Ieși din umbră, din tulpină,
Să-ți văd fața la lumină,
C-au venit pînă la mine
Miros dulce de la tine,
Cît am pus în gîndul meu
Pe-o aripă să te ieu
Și să mi te port prin soare,
Pîn' te-i face roditoare
Și de mine iubitoare.

— Șoimuleț, duios la grai,
Fiecare cu-al său trai.
Tu ai aripi zburătoare
Ca să te înalți la soare,
Eu la umbră, la răcoare
Am menire-nfloritoare.
Tu te legăni sus, pe vînt,
Eu mă legăn pe pămînt.
Du-te-n cale-ți, mergi cu bine
Făr-a te gîndi la mine,
Că e lumea-ncăpătoare
Pentru-o pasere ș-o floare!

BRUMĂRELUL

Într-o verde grădiniță
Șade-o dalbă copiliță
Pe-așternut de calonfiri,
La umbră de trandafiri.

Trece-un voinicel cu grabă,
Și din fugă o întreabă:
— Spune-mi, dalbă copiliță,
Cu rumena ta guriță,
Ești nevastă, ori ești fată,
Ori zină din ceri picată?
— Nici nevastă sînt, nici fată,
Nici zină din ceri picată,
Ci sînt floare garofiță,
Răsărită-n grădiniță;
Dar tu, voinicele, spune,
Ești însurat, ori ești june?
— Eu sînt, dragă, Brumărelul
(Îi răspunse voinicelul).
Eu vin seara, pe răcoare,
De mă culc pe sîn de floare,
Și cînd plec voios cu soare,
După mine floarea moare!

CIUMA

Frunză verde salbă moale,
Adus-au un nor în poale
Boala cea mai rea din boale!
Noru-n țară s-a lăsat,
Peste oameni a ploat,
N-a ploat ploaie curată,
Dar cu ciumă-amestecată!
Unde-agiunge picătura
Se închid ochii și gura,

Ochii să nu mai privească,
Gura să nu mai grăiască!
Plină-i țara, mult e plină
De scaieți, de mărăcină;
Unde-s tufe pin potici
Sînt mormînturi de voinici,
Unde-s tufele mai dese,
Mormînturi de giupînese;
Unde-s tufele mai rari,
Mormînturi de fete mari;
Unde-s tufele mai vii,
Tot mormînturi de copii.
Frunză verde porumbică,
Stă voinicul la potică.
Ciuma rea îi iese-n cale,
Voinicul zice cu jale:
— Na-ți calul cu armele
Și-mi lasă tu zilele.
Ea-i răspunde: — Dragul meu,
Cal și arme nu voi eu,
Dar pe tine chiar te vreu.
Frunză verde garofiță,
Trece-n cîmp o copiliță
Cum e crinul înflorit,
Cum e bună de iubit.
Baba ciuma cea păgînă
Mi-o apucă strîns de mînă.
Copilița-i zice: — Ciumă!
Nu-mi fii ciumă și-mi fii mumă;
Na-ți salba cu florile
Și-mi lasă tu zilele.
Ea-i răspunde: — Drăguliță,
Am o neagră sălbuliță
De cercat la gîtul tău,
Care nu te-a prinde rău.
Frunză verde toporaș,
Iată-un dulce copilaș
Care-alungă-un fluturaș.
Unu-aleargă, unul zboară,
Ciuma-i prinde și-i omoară!
Frunză verde poamă acră,
Iată-o babă, iată-o soacră,
Cum o vede ciuma-ndată
Dă la fugă spăimîntată,
Culegînd în calea ei
Pruncușorii mititei,
Nevăstuice tinerele,
Copilițe gingășele,
Feciorași cu mintea crudă
Și bărbați voinici la trudă,
Ducă-s-ar în pribegie!
Ducă-s-ar în cea pustie,
Îndărăpt să nu mai vie!

HOLERA

Gios pe malul Prutului,
La casele Vîlcului,
Vîlcul bea, se veselește,
Cu trei fete se-ndrăgește,
De holeră nici gîndește.
Maică-sa grija-i ducea
Și cu lacrimi îi zicea:
— Dragul mamei Vîlcule,
Mîndrule, voinicule!
Tu tot bei și veselești,
De holeră nici gîndești.
Lasă-mi-te de beție
Și de dalba veselie,
Că holera-i chiar la Prut
Și chiar dincoace-au trecut!

Vîlcul ei se supunea,
Patru boi la car punea
Și pe cal încăleca,
Drumul la vale-apuca,
Apuca-n călătorie
Să facă negustorie.
Cînd la cotul Prutului,
Prin mijlocul cîmpului,
El zărea, mări, vedea
O clonțată ce rîdea,
O clonțată-nveninată,
Cu pelea pe trup uscată
Și cu părul despletit,
Tot cu șerpi împleticit.
Ea din loc în loc sărea,
Spini în urmă-i răsărea,
Iarba cîmpului ardea
Și oamenii morți cădea!
— Cale bună, măi drumeț,
Unde mergi așa sumeț?
— Cale-ntoarsă, cloanță, fa,
Unde-alergi curînd așa?
— Merg la casa Vîlcului
De pe malul Prutului,
Ca să-i ridic zilele
Să mă duc cu dînsele.
— Alei! iazmă călătoare,
Boală rea ș-ucigătoare!
Na-ți calul și armele
De-mi lungește zilele,
Să-mi mai văd copilele,
Că-mi sînt dragi ca soarele.
Na-ți și carul, na-ți și boi,
Numai te du de la noi!
— Nu vreu arme ominești
Că eu am arme drăcești.
Am trei coase nevăzute
Cu ciocan de foc bătute.
Una pentru cei voinici,
Una pentru copii mici,
Una pentru fete mari
Și neveste cu ștergari,
Nu vreu nici carul cu boi,
Ci vă vreu pe toți pe voi,
Să vă îmflu zilele,
Să mă duc cu dînsele.
Vîlcul biet să oțerea
Holera la el sărea,
Oasele și le-ntindea
Și pe Vîlcu-l cuprindea,
Gură pe gură punea,
Buze pe buze lipea,
Zilele i le sorbea.
Apoi cloanța iar rîdea.
Cu zilele purcedea,
Și voinicul mort cădea
Gios la cotul Prutului,
În mijlocul cîmpului!

BOGATUL ȘI SĂRACUL

Frunzăliță de dudău,
La umbră, la făgădău
Beau săracul și bogatul,
Beau stapînul și argatul.
Iar bogatul se mîndrea
Și-n glas mare poruncea:
 – Măi crîșmar,
 Măi făgădar!

Adă-mi mie vin de-un ban
Ca să beau cu ist sărman.
Iar săracul că rîdea
Și din gură poruncea:
  — Măi crîșmar,
  Măi făgădar!
Adă-mi mie vin de-un zlot
Să-l beu cu bogatul tot!
— Măi sărace, sărăcilă,
De ce vrei să-mi faci în silă?
Nu-ți pune punga cu mine
Că n-ai cămeșă pe tine,
Nici nu ai turme de oi,
Nici coșer cu păpușoi,
Nici car mare-n patru boi
Ca să poți cinsti cu noi.
— Măi bogate, bogățele!
Dacă ai averi de-acele,
Nu-mi scoate ochii cu ele.
Că averile de frunte
Sînt ca un izvor de munte,
Astăzi curge și îneacă
Și mîni scade ș-apoi seacă!
De ai turme mari de oi,
Ai și turme de nevoi,
Că pe unde-s turme blînzi
Sînt și lupi mereu flămînzi.
— Măi sărace, sărăcilă!
Face-mi-aș de tine milă,
De n-ai fi tu om pizmaș
Și la inimă vrăjmaș.
— Măi bogate, bogățele!
Nu fi dușman gurii mele
Că nu-ți vreu nici rău, nici bine,
N-am ce împărți cu tine.
Tu ai care cu opt boi,
Ai coșer cu păpușoi,
Eu un cal bun de nevoi!
Tu ai bani de vînturat,
Galbini mulți de semănat,
Eu am numai un topor
Care-mi e bun frățior,
Dar ce-aduni tu într-o vară
Eu adun numa-ntr-o seară,
Că toporul mi-i vrăjit,
Cu tăiușul oțelit,
Și cînd el se-ntoarce-n vînt
Cad bogații la pămînt.
  — Măi crîșmar,
  Măi făgădar!
Adă-o vadră de Cotnar
Și de plată n-ai habar,
Că săracul cînd cinstește
Varsă sînge și plătește!

MAGDU

Vine Magdul de pe vale
Și-ntîlnește-o fată-n cale:
— Magdule din Răsuceni,
Ce cați la noi la Strîmbeni?
Ce cați, Magdule, la noi?
Ori nu-s fete pe la voi?

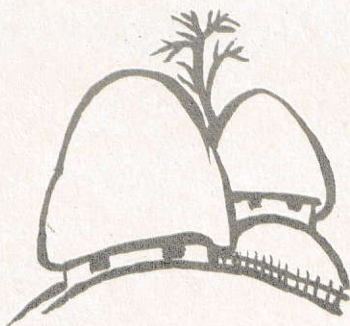
— Ba sînt ele, dar îs mici
Nu sînt încă de voinici,
Ș-am venit să cerc pe-aici,
De-oi găsi una mai mare
Să-mi fie de însurare.
— Ba sînt fete măricele
Cîte flori și cîte stele,
Dar nici una nu-i ca mine...
— Te aleg dar eu pe tine,
Amîndoi să trăim bine.
Vine Magdul de la plug,
Cu doisprezece boi la jug,
Dușmanii calea-i pîndesc,
În calea lui se ivesc,
Cată la doisprezece boi
Și-i aleg doi cîte doi.
Magdul că se încrunta,
Voinicește se lupta,
Iar dușmanii-l năvălea,
Și de moarte mi-l rănea!...
La casa cu trestioară
Zace un voinic să moară.
Nu știu zace ori se face,
Că gurița nu-i mai tace.
Nici la umbră, nici la soare
El odihnă nu mai are,
Ci se bate zi și noapte
Și varsă sudori de moarte!...
Cîntă buha într-o cruce,
Pe Magdu la groapă-l duce,
Dar de plîns cine mi-l plînge?
Și-n brațe cine mi-l strînge?
Plînge mama cît se poate
Și surorile lui toate.
Iar logodnica-i cînd plînge,
Varsă lacrime de sînge,
Și de doru-i și de jale
Se despică frunza-n vale:
«Oh! drăguțe Magdule!
Semăna-ți-aș numele
Pin toate poienile,
Să răsaie florile.
Care fată le-a culege
De ea dorul să se lege,
Care-or vrea ca să le poarte
La pămînt să cadă moarte!»

CĂLĂTORUL

Trece-un călător și cîntă,
Trece pe-o cărare frîntă,
Prin cîmpia înflorită,
Cu inima vestejită.
El se plînge că-n cea lume
Nime știe de-al său nume,
Nime nu se îngrijește
De e mort ori de trăiește.
Sorioara Magdalină
L-auzea dintr-o grădină

Și pe gînduri ea cădea
Și de dor se aprindea:
— Călătorule mîhnit,
Și prin lume rătăcit!
Tu ești pasere străină
Care cîntă prin grădină
Ș-apoi zboară mai departe,
Lăsînd inimi înfocate.
— Sorioară mîngăioasă,
Mult ești dulce și frumoasă!
Ochii-ți ard și-ți arde fața,
Ca garoafa dimineața
Cînd de rouă-i încărcată
Și-n lumină se arată.
— Călătorule mîhnit,
Nu-ți e calul obosit?
— Nu, drăguță, nicidecum,
Dar e săturat de drum.
Călătorul se oprea.
Nici că mai călătorea!

FATA DE BIRĂU[7]

— Fată de birău!
Fă pe dorul meu.
— Ba, bădiță, ba,
Nu te-oi asculta,
Că mă-i înșala
Și nu m-ei lua.
— Giur pe mîndrul soare
Ce sfîrșit nu are!
Că eu vreu să-mi fii
Mamă la copii.
Fata-l asculta
Și mi-l săruta;
Iar a doa zi,

Cînd ea se trezi,
Prinsă-a lacrima
Ș-a se blăstema.
Ea se tot bocea,
El îi tot zicea:
— Fată de birău,
Și de țăran rău!
Ce plîngi la pîrău?
Rogi pe Dumnezeu
Ca să te iau eu?
Nu mai plînge, fa,
Că eu te-oi lua
De soția mea,
Cînd se va vedea
Ursul cu cercei
Îmblînd după miei,
Lupul cu cimpoi
Îmblînd după oi,
Vulpea cu mărgele
Culegînd surcele,
Ș-un iepure șchiop
Într-un vîrf de plop.

MÎNDRA DIN MUNCEL

Colo gios, pe lîngă Tisă,
Merge mîndra cam descinsă
Prin ierbuța pînă-n brîu,
Și ține murgul de frîu,
Murg voinic și pintenog
Care paște busuioc.
Ea se primblă-n poieniță
Și tot zice din guriță:
— Busuiocul l-aș plivi,
Mă tem că m-oi zăbovi,
Dar l-oi smulge și m-oi duce
Pînă dincolo de cruce,

La marginea codrului,
La stăpînul murgului,
Tot pe culmea din Muncel,
La haiducul voinicel.
Cine-a vrea ca să mă ieie,
Meargă-acasă să mă ceie,
Meargă-acasă la părinți
Cu inima lui în dinți;
Iar pe cînd el mă va cere,
Tu, murguțule-n putere,
Du-mă iute ca un zmeu,
Du-mă la stăpînul tău.
Mîndra calu-ncaleca,
Spre Muncel vesel pleca,
Noaptea-n drum o apuca.
Ea mergea, calea-și perdea
Și-ntr-un rîu adînc cădea.
Vai de mîndra! Vai de ea!
Sufletu-i zburînd zicea:
— Sărmanul copilul meu!
Cum rămîne singurel,
Fără pic de mîngîiere,
Fără mamă cu durere!

ROMÂNII DE PE MALURILE DUNĂREI

Fă, bădiță, peatra-n zece
La ist mal curînd de-i trece,
Că sîntem de soi român,
Nu sîntem de neam pagîn.
Despică Dunărea-n doă,
Să facem dragoste nouă,

Colea-n umbra istor nuci
Pe brațe-mi să mi te culci,
Să facem dragoste dulci.
Badiță, la chip frumos,
Fă-n pădurea cea din dos,
Că-i găsi un păltinel
Să durezi luntre din el,
Și-i găsi doă nuiele
Să durezi vîsle din ele.
— Face-oi, puică, cum mă-nveți,
Face-oi luntre și lopeți
Să despic Dunărea-n doă,
Cînd a ieși lună nouă.
Iată soarele-au apus,
Crai nou se ivește sus.
Mîndrul trage din lopată,
Trece Dunărea îndată,
Iese-n valea înflorită,
Vede puica adormită,
S-o deștepte-i vine milă,
Că-i gingașă, că-i copilă.
Să o lase-i vine dor,
C-are fața de bujor.
— Scoală, puică, să mă vezi,
Să mă vezi și să nu crezi.
— Ai venit, ursitul meu?
Noroci-te-ar Dumnezeu!
Vină-n brațe, vin', bădiță,
Să-ți dau miere din guriță,
Miere de floare de tei,
De-i gusta-o să tot cei.

MUIERUȘCA DIN BRAȘEU

Sub tufe de clocotel
Zace-un tînăr voinicel,
Cu mîndruța lîngă el.
— Scoală, scoală, măi bărbate,
Nu mai tot zace pe spate,
Că mi-am urît zilele
Mutînd căpătîiele
Cînd la cap, cînd la picioare,
Cînd la umbră, cînd la soare.
— Oh! dragă muierea mea!
Nu pot, nu pot chiar d-aș vrea.

Boala mea nici că s-a duce
Pîn' ce tu nu mi-i aduce
Mură-albastră și amară,
Sloi de gheață-n miez de vară.
— Oh! drăguț bărbatul meu,
Agiuta-ți-ar Dumnezeu!
Eu toți munții am călcat,
Mură-albastră n-am aflat,
Sloi de gheață n-am găsit,
Că pămîntu-i încălzit.
— Muierușcă din Brașeu!
Mură-albastră-i ochiul tău
Care mă ucide rău,
Sloi de gheață netopită
E chiar inima-ți răcită
Și de mine dezlipită!

DOLCA

Pe cîmpul Tinechiei,
Pe zarele cîmpiei
Răsărit-au florile
O dată cu zorile?
N-au răsărit florile
Ș-au dus Costea oile
De-au așezat stînele
Pe toate movilele.

Azi e luni și mîni e marți
Pleacă Costea la Galați,
Să ia sare
La mioare,
Și bolovani
La cîrlani,
Și tărîțe
La oițe,
Și glugi mari
La cei zărari,
Și opinci
La cei voinici.
Iară Costea, cum mergea,
Cu Fulga se întîlnea,
Fulga cel cu barba neagră
Și cu mintea neîntreagă,
Necăjit și obosit,
De trei zile flămînzit.
— Alei! Fulgo, dragul meu,
Să faci cum ți-oi zice eu:
Mergi la stîna mea cu bine
Să-ți iei un dar de la mine,
Trei mioare de frigare
Și-ncă una de căldare
Ca să-ți fie de prînzare.
Fulga cel cu barba neagră,
Dar cu mintea neîntreagă,
Sus la stînă se ducea
Ș-oile cît le vedea,
Cîrduri, cîrduri le rupea,
Cu botîul le mîna
În codru la Pandina.
Iar Costea cînd se-ntorcea
Mare pagubă-și vedea
Că lui, mări, nu-i venea
Nici laptele la mulsoare,
Nici cașul la închegătoare,
Nici urda la-nvelitoare!
Costea mult nu se-ngîima[8],
El dulăii toți chema,
Un caș dulce dezvălea,
Optzeci de felii tăia,
Patruzeci la pui de cîni,
Patruzeci la cîni bătrîni.
Toți în grabă le mînca,
Dar sama nici că și-o da.
Cînd la urma tuturor
Ian că venea-ncetișor,
Șchiopătînd, schelălăind,
Laturile cam țiind,
Dolca, haita cea bătrînă,
Ce știa rîndul la stînă.
Ea venea, nu prea venea.
— Dolca, fa, Costea-i zicea,
Unde mi-i averea mea?
Dolca-ncet schelălăia,
La pămînt se întindea.
— Dolca, fa, tu ești bătrînă,
Tu știi rîndul de la stînă.
Eu pe tine te-am grijit
Tot cu lapte te-am hrănit.
Dolca, fa, cum de-ai lăsat
Furii stîna de-au prădat?
Gemea Dolca, se culca,
Laba ruptă-și arăta:
— Dolca mea, Dolcuță, fa!
Furii laba ți-au rănit
Cînd la dînșii ai sărit?

Dacă mi-ești tu pricepută
Și nu te-arăți prefăcută,
Înainte să apuci
Și la furi drept să mă duci,
Pe urmele oilor,
Prin pajiștea florilor.
Dolca vesel se scula,
Cîmpul de-a lung apuca,
Botul prin iarbă vîrînd,
Urmele tot mirosind.
Urma-i ici, urma-i colea,
Dolca nici c-o prăpădea.
Zioa-ntreagă ea mergea
Și-ndeseară agiungea
În codru la Pandina,
Ce de foc se lumina.
Cînd în codru se-ndesea,
Bietul Costea ce zărea?
Fulga masă că-și gătea,
Miei de pele că-i jupea,
Care prin frigări frigea,
Care prin căldări ferbea!
— Masă bună, veselie!
Striga Costea cu mînie.
Și Dolca se răpezea
La Fulga mereu bătea,
Iar Fulga cum o zărea
Crunt de spaimă tresărea.
— Alei, Fulgo, barbă neagră,
Dar cu mintea neîntreagă,
Cînd la drum te-am întîlnit,
Eu, mări, ți-am dăruit
Trei mioare de frigare
Ș-încă una de căldare,
Ca să-ți fie de prînzare,
Și tu-n loc de mulțămită,
Ca o fiară flămînzită,
Toată stîna mi-ai răpit
Și pe Dolca mi-ai rănit!
Stăi, măi Fulgo, barbă neagră
Să te fac cu mintea-ntreagă.
Și cum sta și-l giudeca,
Inima i-o despica,
Și Dolcăi o arunca,
Iară Dolca n-o mînca —
Inima de vînzător
E venin otrăvitor!

ȘALGA

Sus pe malul Dunărei,
La perdeaoa cu cîni răi,
A Șalghii, a vădanei,
Este-o turmă de cîrlani
Păscută de opt ciobani,
Turma Șalghii cea frumoasă
Ca șoimul de inimoasă.

La perdea-n miezul nopței
Nemerit-au haiducei,
Nemerit-au, năvălit-au,
Paloșele zinghenit-au,
Pe ciobani legatu-mi-au,
Dulăi-mpușcatu-i-au.
Iar pe baciul cel mai mare
Îl fereca și mai tare
Cu coatele la spinare
De striga că rău îl doare:
— Căpitan Caracatuci,
Vătăjel peste haiduci!
Peste cinci sute și cinci
Tot haiduci de cei voinici.
De-ai făcut vreodată bine,
Fă-ți o milă și cu mine
Și-mi dezleagă brațele,
Rău mă dor, sărmanele!
Căpitanul se-mblînzea,
Brațele-i le slobozea.
Iară baciul cum scăpa,
Mîna-n sînu-și o băga,
Bucium de aur căta,
Și de trei ori buciuma,
Văile se răsuna,
Frunzele se clătina.
Șalga-n somnu-i l-auzea,
Din somn Șalga se trezea,
La soacră-sa se ducea
Și din gură așa-i zicea:
— Maică, măiculița mea!
N-auziși tu buciumînd
Și văile răsunînd?
Nu știi, maică, ciobanii
Rătăcit-au cîrlanii,
Ori drumul au rătăcit,
Ori haiduci i-au năvălit?
Baba soacra răspundea:
— Mergi te culcă, fata mea,
De ciobani nu te-ngrijea
C-așa bucium ei cu dor
Cînd le-i dor de casa lor.
Soacra bine nu sfîrșea,
Șalga iar că auzea
Glas de bucium răsunînd
Pîn-în suflet răzbătînd.
— Hei! copii, copii argați!
Somnul dulce voi lăsați,
Ș-un cal iute-mi înșăuați,
Puneți șaua bărbătește,
Să încalec voinicește.
Ea pe cal se arunca
Și spre Dunăre-alerga
Haulind și chiuind,
Buzduganul învîrtind.
Cît haiducii o zărea,
Loc de fugă nu găsea,
Iară Șalga-i urmărea
Și din gură-așa răcnea:
— Ian așteapt', așteapt', așteaptă
Să luptăm la luptă dreaptă
Căpitan Caracatuci,
Vătăjel peste haiduci,
Peste cinci sute și cinci
Tot haiduci de cei voinici!
Stăi pe loc să ne-ntîlnim,
Doă vorbe să grăim
Și-n arme să ne lovim

Că mă giur pe Dumnezeu
Să te-nvăț eu, fătul meu,
Cum se leagă ciobanii,
Cum se pradă cîrlanii.
Căpitan Caracatuci,
Cetaș mare de haiduci,
Se ducea, ducea, ducea,
Nici capul nu-și întorcea.
Șalga-i ici, Șalga-i colea,
Capul din fugă-i tăia!
Capu-n urmă rămînea,
Trupu-nainte fugea,
Sîngele pîrău curgea,
Drumul roș că se făcea!

. . . .

Cică, mări, de pe-atunci,
Cînd vin cete de haiduci,
Drumul lor nici că greșesc.
Nici că, zău, mai nimeresc,
La perdeaoa cu cîni răi
A Șalghii, a vădanei,
De pe malul Dunărei.

MIHU COPILUL

La dealul Barbat,
Pe drumul săpat
Merge haulind,
Merge chiuind,

Mihu copilaş,
Mîndru Păunaş,
Păunaş de frunte,
Copilaş de munte.
Merge el cîntînd,
Din cobuz sunînd,
Codrii dismierdînd,
Din cobuz de os
Ce sună frumos.
Merge cel voinic
Pe-un murguşor mic
Pin mezul nopţii,
Pin codrul Herţii.
Mult e frunza deasă,
Noaptea-ntunecoasă,
Şi calea petroasă!
Dar cînd se urca
Şi murgul călca
Peatra scăpăra,
Noaptea lumina,
Noaptea ca zioa.
Merge, mări, merge
Ş-urma li se şterge
Pintre frunzi căzute,
Pe cărări perdute.
Merge tot mereu
Voinicelul meu
Din frunze pocnind,
Codrii vechi trezind
Şi mereu grăind:
— Hai, murgule, hai,
Pe coastă de plai.
Ce laşi tu drumul
Ş-apuci colnicul?
Ori zeaoa te-apasă,
Ori şaua te-ndeasă,
Ori frîul cu fluturi,
Ori scumpele rafturi,
Ori armele mele
Ce lucesc ca stele,
De duci aşa greu
Trupuşorul meu?
— Zeaoa nu mă-ndeasă,
Şaua nu m-apasă,
Frîul nu mă strînge,
Chinga nu mă frînge,
Dar ce mă apasă
Şi-n drum nu mă lasă,
Că s-aţin pe-aici
Patruzeci şi cinci,
Cincizeci fără cinci
De haiduci levinţi,
Duşi de la părinţi
De cînd erau mici
La codru-n potici.
Ş-acum se găsesc
De benchetuiesc
La valea adîncă,
La muchie de stîncă,
La des păltiniş,
Mărunt aluniş;
La masă de peatră
În patru crăpată,
Cu sîrmă legată,
Cu slove săpată,
Cu slove de carte,
Cu aur suflate.
Iar la masă şade

Gata să te prade
Ianuș Ungurean
Vechiul hoțoman,
Cu barba zburlită
De rele-nvechită,
Pînă-n brîu lungită,
Cu brîu-nvelită.
El are, măi frate,
Săbii lungi și late,
Durdă ghintuită,
Inimă-oțelită.
Și mai are încă
Pe-mpregiur de stîncă
Voinicei levinți
Cu armele-n dinți;
Feciori buni de mînă,
Căliți, tari de vînă,
Flăcăi groși în ceafă,
Voinici făr' de leafă!
Cu chivere nalte,
Cu cozile late,
Lăsate pe spate.
Ei te-ar auzi
Și s-or răpezi,
Și amar de tine,
Și amar de mine!
— Hai, murgule, hai,
Pe coastă de plai,
Lasă colnicul
Ș-apucă drumul
Că ești cu Mihul!
Lasă-n urmă-ți teamă
Că te ieu pe seamă
Istor brațe groase,
Groase și vînoase,
Istuie pept lat,
Lat ș-înfășurat;
Istui paloșel
Cu buza de-oțel.
[. . . . . .]
Murgul ca gîndul
Lasă colnicul
Ș-apucă drumul.
— Hai, murgule, hai,
Pe coastă de plai
La poiana grasă,
Dumbrava frumoasă
Cu iarbă-nverzită,
Cu flori înflorită!

II

Iată-n codru, iată,
Că Ianuș deodată,
Cum benchetuiește
Și se veselește,
Stă, încremenește,
Pe gînduri pornește
Că din cînd în cînd
Aude sunînd,
Codrii răzbătînd,
Un mîndru cîntic,
Cîntic de voinic
Ș-un glas de cobuz
Dulce la auz,
De cobuz de os
Ce sună duios.

Și iată, și iată
Că Ianuș deodată
Tresare și sare
Și zice-n glas mare:
— Voi, vitejilor,
Haraminilor!
Ian stați s-ascultați
Ș-armele-apucați,
Că eu cam auz
Un glas de cobuz
Pintre frunzi sunînd,
Codrii dismierdînd.
Deci voi vă grăbiți,
Curînd vă porniți,
Să-i ieșiți în cale
Pe deal și pe vale,
La pod, la hîrtop,
La lunca de plop,
La potica strîmtă,
La cărarea frîntă,
La fîntîna lină
Cu apă puțină.
De-a fi vrun viteaz
Cu flori pe obraz
Să nu mi-l stricați,
Ci să mi-l legați.
Iar vreun fărmecat,
De muieri stricat,
O palmă să-i dați,
Drumul să-i lăsați!
Ungurii pornesc
Și calea-i opresc.
Iar cît îi zărește,
Mihu le grăiește:
— Voi, voinicilor,
Haraminilor,
Cine v-au mînat
Capul v-au mîncat!
Și nici că sfîrșește,
La harță pornește.
Și se învîrtește,
Toți îi răsipește.
Apoi iar purcede
Pin cel codru verde.
Murgul se urca,
Și cînd el călca
Peatra scăpăra,
Noaptea lumina,
Noaptea ca zioa.
Ianuș cum îl vede
Din loc să răpede:
— Voi, vitejilor,
Haraminilor!
Dați cu lăncele,
Dați cu flintele.
— Lăsați flintele,
Lăsați lăncele,
Voi, voinicilor,
Haraminilor!
Că eu Mihu sînt,
Și vreu să vă cînt
Un mîndru cîntic,
Cîntic de voinic
Cum n-ați auzit
Cît veac ați trăit.

III

Iată, mări, iată,
Că Mihu deodată
Începe pe loc
A zice cu foc,
Începe ușor
A zice cu dor
Un cîntic duios
Atît de frumos,
Munții că răsun,
Șoimii se adun,
Codrii se trezesc,
Frunzile șoptesc,
Stelele clipesc
Și-n cale s-opresc!
Iar ungurii mult
Cu drag îl ascult,
Și Ianuș îndată
Ca nealtădată
Glasu-și îmblînzește,
Mihului grăiește,
La masă-l poftește:
— Vin' tu, Mihule,
Vin', voinicule,
Să benchetuim
Și să veselim,
Ș-apoi amîndoi
Ne-om lupta noi doi.
Ei cu toți s-adun,
La masă se pun
Și benchetuiesc
Și se veselesc,
Ploștele ciocnesc,
Vesel chiuiesc.
Dar cînd au sfîrșit
De benchetuit,
Masă de-ospătat,
Vinul de gustat,
Ianuș Ungurean,
Mihul Moldovean
De-o parte se duc,
La luptă s-apuc.
Cruntă-e lupta lor,
Că e pe omor.
Cine c-a pica
Nu s-a mai scula!
Iar ungurii toți,
Lui Ianuș nepoți,
Stau de mi-i privesc
Cum mi se-nvîrtesc,
Cum mi se smucesc,
Cum mi se trîntesc
Ca doi zmei, ca lei,
Ca lei paralei.
Iată, mări, iată
Că Mihu deodată
În loc se oprește,
Pe Ianuș sucește,
Sus îl opintește,
Gios încă-l izbește
Și-n genuchi îl pune
Și capu-i răpune.
Iar ungurii toți
Lui Ianuș nepoți,
Stau încremeniți
De moarte-ngroziți.
Mihu mi-i trezește

Ș-astfel le grăiește:
— Voi, copiilor,
Haraminilor!
Care s-a afla
De va rădica
Buzduganul meu
Cît este de greu,
Durdulița mea
Cît este de grea
Și zealele mele
Cît îmi sînt de grele,
Acela să vie
Cu mine-n frăție
Ca să vitejească,
Numele să-i crească!
Ungurii se-ntrec,
La pămînt se plec
Și-n zadar se-ncerc!
Nici unul nu poate
Să rădice-n spate
Armele culcate,
Cu-aur îmbrăcate,
Cu fer ferecate.
— Voi, mișeilor,
Haraminilor!
Codrul mi-l lăsați,
Giugul apucați,
Că nu sînteți voi,
Nu sînteți ca noi
Oameni de mîndrie,
Buni de vitejie,
Ci oameni de gloată
Buni de sapa lată.
Și cum zice-ndată
Mihul cel voinic
Cu degitul mic
Armele-și rădică,
Pleacă pe potică
Cu murgul voios
Pin codrul frunzos,
Și-n urmă-i vuiește,
Codrul clocotește
De-un mîndru cîntic,
Cîntic de voinic,
De-un glas de cobuz
Dulce la auz,
De cobuz de os
Ce sună frumos!

TOMA ALIMOŞ

Departe, frate, departe,
Departe și nici prea foarte,
Sus, pe șesul Nistrului,

Pe pămîntul turcului;
Colo-n zarea celor culmi,
La groapa cu cinci ulmi,
Ce răsar dintr-o tulpină
Ca cinci frați de la o mumă,
Ședea Toma Alimoș,
Boier din Țara de Jos;
Ședea Toma cel vestit
Lîngă murgu-i priponit,
Cu țărușul de argint
Bătut în negru pămînt;
Și pe iarbă cum ședea,
Mîndră masă-și întindea
Și tot bea și veselea,
Și din gură-așa zicea:
« Închinare-aș și n-am cui!
Închinare-aș murgului,
Dar mi-e murgul cam nebun
Și de fugă numai bun;
Închinare-aș armelor,
Armelor surorilor,
Dar și ele-s lemne seci,
Lemne seci, oțele reci!
Închina-voi ulmilor,
Uriești culmilor,
Că sînt gata să-mi răspunze
Cu freamăt voios de frunze,
Și-n văzduh s-or clătina
Și mie s-or închina!»
Iată, mări, cum grăia,
Că-n departe auzea
Un nechez ce nechezea
Și se tot apropia.
Toma-ncet mi se scula,
Peste cîmpuri se uita
Și zărea un hoțoman
Pe-un cal negru dobrogean,
Pe-un cal sprinten voinicesc...
Plătea cît un cal domnesc.
Hoțomanul nalt, pletos,
Cum e un stejar frunzos,
Era Mane cel spătos,
Cu cojoc mare, mițos,
Cu cojoc întors pe dos,
Și cu ghioaga nestrugită,
Numai din topor cioplită.
El la Toma-ncet venea,
Și din gură-așa-i grăia:
— Alei! Toma Alimoș,
Boier din Țara de Jos,
Ce ne calci moșiele
Și ne strici fînețele?
Boier Toma Alimoș
Îi da plosca cu vin roș:
— Să trăiești, Mane fărtate,
Dă-ți mînia după spate,
Ca să bem în giumătate.
Mane cu stînga lua,
Cu dreapta se înarma,
Paloșul din sîn scotea,
Ș-așa bine-l învîrtea,
Ș-așa bine mi-l chitea,
Că pe Toma mi-l tăia
Pe la furca peptului,
La încinsul brîului,
Deasupra buricului,
Unde-i greu voinicului.
Toma crunt se oțerea...

Mane-n scări se-nțepenea,
Dos la fugă și punea.
– Alelei! fecior de lele!
Căci răpiși zilele mele!
De te-aș prinde-n mîna mea,
Zile tu n-ai mai avea!
Și cum sta de cuvînta,
Mațele și le-aduna,
În coșuri și le băga,
Pe deasupra se-ncingea
Și la murgu-i se ducea
Și cu murgu-așa grăia:
– Alelei! murguleț mic,
Alei! dragul meu voinic!
De-ai putea la bătrînețe
Cum puteai la tinerețe!
Murgul ochii-și aprindea,
Necheza și răspundea:
– Iată coama, sai pe mine,
Și de-acum te ține bine,
Să-ți arăt la bătrînețe
Ce-am plătit la tinerețe!
Toma iute-ncăleca,
După Mane se lua
Și mereu, mereu striga:
– Alelei! murguleț mic,
Alei! murgul meu voinic,
Așterne-te drumului
Ca și iarba cîmpului
La suflarea vîntului!
Murgul mic se așternea,
Mane-n lături se zărea,
Toma turba și răcnea:
– Tăiatu-m-ai tîlhărește,
Fugitu-mi-ai mișelește,
De te-aș prinde-n mîna mea,
Zile tu n-ai mai avea.
Stăi pe loc să ne-ntîlnim,
Doă vorbe să grăim,
Doă vorbe oțelite
Cu paloșile grăite!
Mane-n lături tot fugea,
Iară Toma-l agiungea
Ș-așa bine mi-l chitea,
Că din fugă mi-i tăia,
Giumătate-a trupului
Cu trei coaste-a negrului!
Mane-n doă jos cădea,
Toma murgului zicea:
– Alelei! murguleț mic,
Alei! dragul meu voinic!
Ochii-mi se painginesc,
Norii sus se învîrtesc.
Te grăbește, aleargă, fugi,
Și ca gîndul să mă duci
Colo-n zarea celor culmi,
La gropana cu cinci ulmi,
Că eu, murgule,-oi muri,
Pe tine n-oi mai sări!
Iar cînd sufletul mi-oi da,
Cînd nu te-oi mai desmierda,
Din copită să-ți faci sapă,
Lîngă ulmi să-mi faci o groapă
Și cu dinții să m-apuci,
În tainiță să m-arunci,
Ulmii că s-or clătina,
Frunza că s-a scutura,
Trupul că mi-a astupa!

ROMÂN GRUIE GROZOVANUL

Sus, pe cîmpul Nistrului,
Sub poalele ceriului,
La coada Ialpeului,
Unde fat zmeoaicele
Și s-adun zernoaicele

Și s-adap leoaicele,
Multe-s, frate, și mai multe
Corturi mari, corturi mărunte!
Iar în chiar mijlocul lor
Nalță-se-un cort de covor,
Un cort mare și rotat,
Poleit și narămzat,
Cu țăruși d-argint legat,
Parcă-i cort de împărat!
Dar înuntru cine șede?
Dar în el cine se vede?
Ghirai, Hanul cel bătrîn,
Cu hamger bogat la sîn.
Mulți tătari stau împregiur
Cu ochi mici ca ochi de ciur,
Și stau toți îngenuchieți
Pe covor cu perii creți.
Iar la ușa cortului
Sub stejarul mortului
Este-un biet român legat,
Legat strîns și ferecat
Ca un mare vinovat.
Român Gruie Grozovanul,
Român Gruie Moldovanul,
Care-a sărăcit pe Hanul.
Doi tătari țeapa-i gătesc,
Doi amar mi-l chinuiesc,
Dar el cîntă-n nepăsare,
Parcă-ar fi la masă mare;
Și dă semn de veselie,
Parcă-ar fi la cununie!...
Iată mîrzăcițele
Și cu tătărițele
Că la Hanul năvălesc
Și cu toate-așa-i grăiesc:
— Alei! Doamne, Han bătrîn
Cu hamger bogat la sîn!
Fă cu Gruie ce vei face,
Sufletul să ni se-mpace,
Că de cînd s-au rădicat
Și-n Bugeac Gruie-au intrat,
Mulți tătari el ți-au stricat
Și tătarce-au văduvit,
Fete mari au bătrînit,
Bugeacul l-au pustiit,
Bugeacul pe giumătate
Și Crîmul a treia parte!
Ghirai, Hanul cel bătrîn,
Trage pala de la sîn
Și cu glas crunt de păgîn
Zice lui Gruie Român:
— Alei! Gruie, viteaz mare!
De la mine n-ai iertare.
Spune-ncalte-adevărat:
Mulți tătari tu mi-ai stricat?
— Alei! Doamne, Han bătrîn,
Lasă cel hamger la sîn,
Că eu sînt pui de român
Și nu-mi pasă de-un păgîn!
De-i iertare sau de nu-i,
Tot cu dreptul vreu să-ți spui
Că de cînd m-am rădicat
Și-n Bugeac eu am intrat,
Mulți tătari, zău! ți-am stricat
Și tătarce-am văduvit,
Fete mari am bătrînit
Și Bugeac am pustiit,

De bahmeți[9] l-am sărăcit,
Bugeacul pe giumătate
Și Crîmul a treia parte.
Iar Nistrul cînd l-am trecut
Pod pe dînsul am făcut,
Ca să duc să car la noi
Averile de la voi;
Să duc care mocănești
Cu copile mîrzăcești
Și cu roabe tătărești.
Alei! Doamne, Han bătrîn,
Lasă cel hamger la sîn
Și-mi dă moarte de român,
Nu-mi da moarte de păgîn.
Las' să mă mărturisesc
Și de suflet să-mi grijesc
La un popă creștinesc
Care zice din psaltire
În cea sfîntă monastire,
Că mult sînt eu vinovat,
De păcate încărcat;
C-am curvit cu sora ta
Ș-am răpit pe fiica ta,
Ș-am ucis pe frate-tău,
Viteaz mare cît un leu,
Care-a fost dușmanul meu!
Ghirai, Hanul cel bătrîn,
Uită hamgerul la sîn,
Și cu glasul oțerit
Pe loc au și poruncit
La mîrzaci de cei mai mari
Și la cincizeci de tătari
Pe Gruie să-l ducă-ndată
La cea monastire naltă!

II

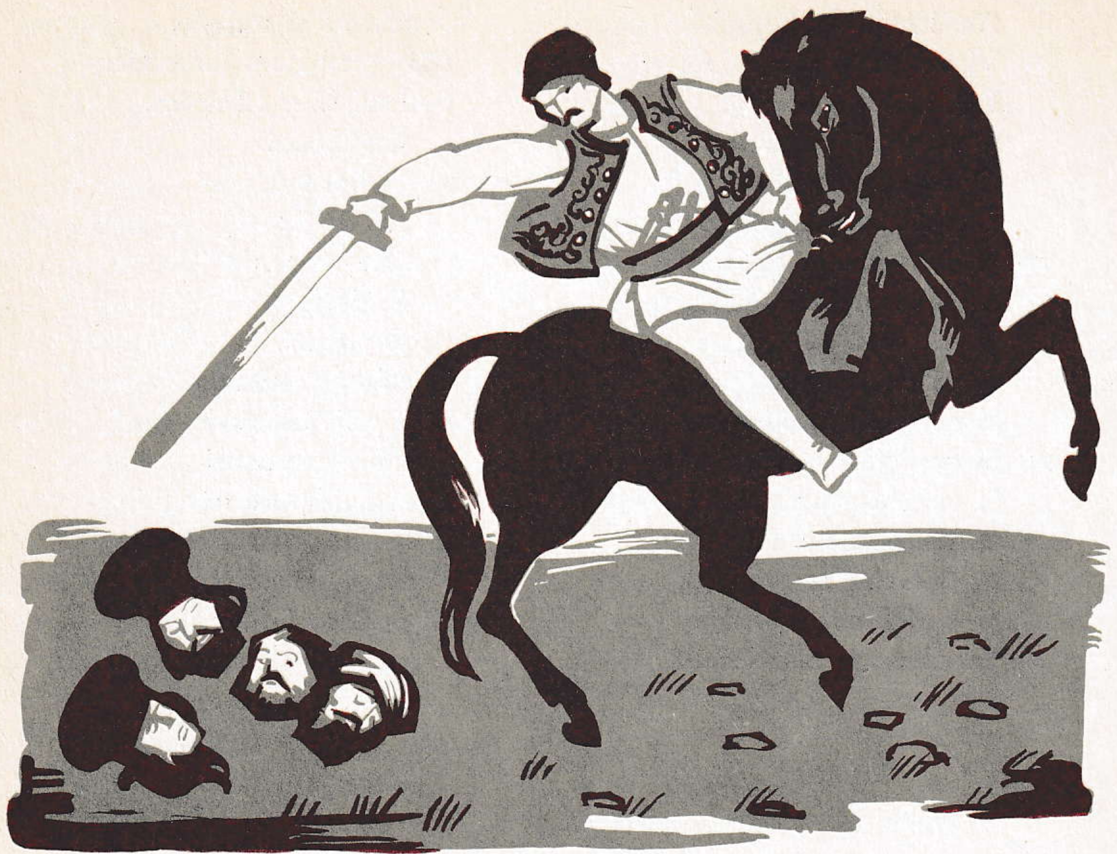
Tătărimea purcedea
Și pe Gruie mi-l ducea
La cel popă creștinesc,
Sfînt cu chipul omenesc,
Care zice din psaltire
În cea sfîntă monastire.
Dacă videa și videa
Gruie vreme nu perdea,
Doă cruci numai făcea,
« Doamne-agiută! » el zicea,
Bardă-n mînă apuca
Și-n tătari se arunca
Ca un vînt înviforat
Într-un lan de grîu uscat.
« Aman! »[10] ei cu toți răcnea.
Dacă videa și videa,
El în grabă se ducea
Chiar la grajdiul Hanului,
Hanului tătarului.
Cînd la grajdi el ce zărea?
Un bahmet ce tot sărea,
Un căluț cam pătrărel[11]
Ieșea-n vară cincărel[12].
Gruie mi-l apropia,
Mîna-n coamă că-i punea
Și-n podele-l azvîrlea,
Așa cal nu-i trebuia!
Dar colo, cît colo-n fund,
Iată-un negru cam rotund,
Care soare n-a văzut
De cînd mă-sa l-au făcut.
La el Gruie se ducea,

Mîna-n coamă că-i punea,
Din loc nici că mi-l clintea!
Așa cal îi trebuia.
El afară mi-l scotea,
Frumușel mi-l înșăua,
Înșăua și-l înfrîua,
Și pe ochi îl săruta,
Și pe dînsul s-arunca,
Trei dezbinuri că mi-i da,
Scîntei verzi din ochi îi da,
Și deodată s-arăta
Chiar la ușa cortului,
Sub stejarul mortului.
Ghirai Han cît îl videa
Ofta greu și mi-i zicea:
— Alei! Gruie, viteaz mare!
De la mine ai iertare,
De vrei numai să te prinzi
Negrul meu să nu mi-l vinzi,
Să nu-l vinzi la ungurean,
Nici la turc țarigradean.
Să nu-l vinzi nici la litean,
Că liteanu-i om viclean.
Ci să-l vinzi la un român,
Că-i om drept și bun stăpîn,
Și de mînă mai dănos,
Și de suflet mai duios.
El pe negrul de-a avea,
Tot de nunți mi l-a ținea.
Eu la dînsul l-oi videa,
Ori la nunți ori la război,
Cînd ne-om lupta noi cu voi.
El că mi l-a dărui
Sau că i l-oi cumpăni
De trei ori cu venetici,
Venetici de cîte cinci[13].
Român Gruie cam rîdea
Și din gură răspundea:
— Alei! mări, Han bătrîn!
Ori nu știi că sînt român?
De-s român, sînt frate bun,
C-orice cal viteaz nebun!
Iar de ai bahmeți fugari
Și de ai voinici tătari,
Bahmeți iuți să mă gonească,
Tătari crunți să îndrăznească,
Dă-le voie, dă-le știre
După mine să se înșire
Și s-alerge să m-agiungă
Pe cîmpia astă lungă.

III

Ghirai Hanul semn dădea,
Tătărimea purcedea
Pe cel cîmp nemărginit
Cu negară învelit
Și cu troscot coperit.
Tătărimea se-nșira
Și fugînd se răsfira
Cîte unul, unul, unul
După negrușor nebunul.
Negrușor fugea, fugea,
Cum se fuge nu fugea,
Ci sărea tot iepurește
Ș-alerga tot ogărește,
Nechezînd tot voinicește.

Alei! voi, tătari păgîni,
Vi s-a stins zioa de mîni!
Iată, Gruie dă-napoi
Şi s-aruncă pintre voi
Ca un vînt înviforat
Într-un lan de grîu uscat;
Şi cu negruşor nebunul
Vă ie unul cîte unul,
Şi din fugă vă coseşte
Şi vă taie chip snopeşte
Şi de-averi vă curăţeşte
Şi de boală vă scuteşte
Şi vă lasă-n urma lui
Ca momîi de-a cîmpului!
Apoi Gruie se porneşte
Şi-n Moldova se iveşte
Ca un soare ce-ncălzeşte,
Încălzeşte şi rodeşte,
Că mult bine-n lume face
Sufletul să şi-l împace.
Creştinează
Şi botează,
Dă de fin
Cîte-un tretin [14]
Şi de fină
O tretină.
Şi cunună fete mari
Fără grijă de tătari,
Şi ridică monastiri
Pentru timp de năvăliri,
Iar pe negrul sprintenel
Îl face frate cu el,
Că românu-i frate bun
C-orice cal viteaz nebun!

CODREANUL

Frunzuliță de dudău!
S-au aflat la Movilău
De Codreanul cela rău,
Că se primblă pin ponoare,
Pin potice fără soare,
Cu sarică bocsănească [15]
Și căciulă țurcănească,
Nime să nu mi-l cunoască.
Mult e mîndru, sprintenel

Cel voinic, cel voinicel!
Și tot cată-un călușel
Roibuleț, cu părul creț,
De-a lui Codrean drăguleț.
Mult aleargă, s-ostenește,
Cal pe gînduri nu găsește;
Cîți fugari i s-arăta,
El de coamă-i apuca,
Peste tufe-i arunca.
Dacă videa și videa
Că norocul nu-l slujea,
În baltag se rezema,
Colea-n vale se lăsa,
Colea-n vale, la strîmtoare,
Unde trec mocani cu sare.
Iar în drum cît se punea,
C-un mocan se întîlnea,
Și din gură-așa-i grăia:
— Cale bună, măi muntene!
— Mulțămim, frate Codrene!
— Măi mocane frățioare,
Nu-ți e roibul de schimbare?
Să-ți dau chebea din spinare
Ș-un car mare plin de sare,
Un car mare cu opt boi,
Să mergi bogat de la noi?
— Nu-mi e roibul de schimbare,
Nici mi-e roibul de vînzare,
Că cu mama roibului
Plătesc valea Oltului,
Și de-aș vinde pe roibul
Aș plăti Movilăul.
— Alelei! mocănaș dragă,
De mine dorul se leagă.
Fă și tu pe dorul meu,
Că bun e cel Dumnezeu!
Dă-mi pe roibul drăguleț,
Că să cerc de-i șoimuleț.
De-i mi-a plăcea îmbletul,
Eu ți-oi da și sufletul.
Mocănașul se pleca,
Codrenașu-ncăleca...
Trei rugini el îi trăgea[16],
Astfel roibul meu fugea...
Văile se limpezea!
Se ducea hoțul rîzînd,
Fugea roibul nechezînd,
Iar mocanul sta plîngînd
Și din gură tot zicînd:
— Alelei! măi Codrenele!
Te vezi de pe sprincenele
Că ești făcător de rele.
Vin', Codrene, înapoi,
Dă-mi încalte cei opt boi,
Cîțiva bani de cheltuială
Și chebea de primineală.
— Ba-ți fă cruce, măi mocan,
Zi c-ai cinstit pe Codrean,
Că de-oi veni înapoi
În loc de car cu opt boi
Ți-oi da niște pumni zgîrciți,
De ți-or părea bani găsiți.
Și s-au dus, s-au dus, s-au dus
Pîn' ce soarele-au apus.

II

Frunză verde de alună,
Codrenaș cu voie bună
Se urca în deal la stînă,
Se urca și chiuia...
Toți ciobanii că fugea!
Numai unul rămînea,
Lîngă foc se întindea,
Bolnăvior că se făcea.
Codrenaș îi pricepea
Și din gură-așa-i zicea:
— Mînca-te-ar lupii, cioban!
La ce te mai faci viclean,
Că ți-oi trage-un iartagan
De-i sări ca un șoldan!
Scoal' de-mi alege-un cîrlan,
Cîrlănaș de la Ispas,
Tinerel, rotund și gras.
El cîrlanul și-l lua,
La ciochine și-l lega
Și cu roibul iar pleca,
Și cu roibul se lăsa,
Colo-n vale la Șanta,
La Șanta, la crîșmăreasă,
Cu ochi mari de puică-aleasă.
Bea Codrean, se veselește,
Cu Șanta se drăgostește,
Și de plată nici gîndește.
Bea Codrean și poruncește,
Iar crîșmariu-ngălbinește
Și porunca-i împlinește.
— Măi bădiță, măi crîșmar!
Adă-o ploscă de Cotnar
Și una de Odobești
Dacă vrei să mai trăiești!
Ploștele Codrean lua,
La oblînc le anina,
Crîșmărița săruta,
Și cu roibul iar pleca,
Și cu roibul se lăsa
Deasupra Copoului,
Colea-n rediul Breazului,
Locașul viteazului.
El la umbră se punea,
Cîrlanu-ntreg și-l frigea,
Masă mîndră-și întindea,
Și mînca, bea, veselea,
De potiră nici gîndea!
Dar potira-l urmărea,
Potiră arnăuțească [17],
Cu iarbă vînătorească
Unde-a da, să nu greșească!
Codrenaș cît o videa
Plosca la gură-aducea,
Iar potira-i tot zicea:
— Dă-te, Codrene, legat,
Să nu te ducem stricat.
Codrenaș le răspundea:
— Mielu-i gras, ploscuța-i grea,
De sînteți niscaiva frați,
Iată masa și mîncați!
Arnăuții se izbea,
Armele de foc scotea
Și-n Codrean le slobozea...
Peptul lui Codrean sărea!
Iar el rănile-și strîngea,
Plumbii din carne-și scotea,

Cu ei durda-și încărca,
Și din gură-așa striga:
— Alelei! tîlhari păgîni!
Cum o să vă dau la cîni,
Că de-atîta sînteți buni!
Apoi durda-și întindea,
Și-n plin durda lui pocnea.
Potirașii gios cădea,
În sînge se vîrcolea.
Iar Leonti-Arnăutul
Înghiți-l-ar pămîntul!
Nasturi de-argint că scotea,
De-ncărca o șușanea [18]
Și-n Codrean o slobozea,
Pe Codrenaș mi-l rănea!
Voinicelul meu turba,
În durdă se rezema,
Baltagul și-l rădica,
În Leonti-l răpezea
Și capul îi reteza.
Capul de-a dura sărea,
Sîngele bolborosea,
Trupul metanii făcea.
Dar Codreanul tot slăbea,
Pe genuchi bietul cădea,
În palme se sprijinea,
Și potira mi-l prindea,
Lega-s-ar moartea de ea!

III

Frunză verde de măcieș,
Pe Codreanu-l duc la Ieși,
La Domnul, la Ilieș.
Și mi-l duc într-un divan
Unde Domnul cu caftan
Și pe cap cu gugiuman
Sta culcat pe-un buzdugan
Lîng-un grec țarigradean.
— Măi Codrene, voinicele,
Spune tu Domniei-mele,
Mulți creștini ai omorît
Cît în țară ai hoțit?
— Domnule, măria-ta!
Giur pe Maica Precista,
Eu creștini n-am omorît
Cît în țară-am voinicit;
Vreun creștin de-l întîlneam
Averile-i împărțeam.
Cu doi cai de-l apucam,
Unu-i dam, unu-i luam.
Mîna-n pungă de-i băgam,
Giumătate-o deșertam.
Unde videam săracul,
Îmi ascundeam baltagul
Și-i dam bani de cheltuială
Și haine de primineală.
Iar unde zăream grecul,
Mult îmi ardea sufletul
Pîn' ce-i retezeam capul!
În cap mîna că-i puneam,
La pămînt îl aduceam,
Căpățîna i-o tăiam
Și la corbi o giuruiam!
Cel grec mîndru, coroiat,
Ce ședea cu Domnu-n sfat,

Pe Codrean cît l-auzea,
La față se-ngălbinea,
Pe covor îngenuchea,
Și din gură-așa grăia:
— (De-a mai fi Codrean vro vară
Îmi scoate grecii din țară)
Domnule, măria-ta!
Pe Codreanul nu-l ierta,
Că el capul ți-a mînca
Și foc tîrgului ți-a da
Și pe Doamna ți-a fura.
Domnul că se spăriea,
Semn calăului făcea.
Iar Codreanu, priceputul,
Priceputul și pățitul,
Semnul Domnului zărea,
Și din gură-așa grăia:
— Domnule, măria-ta!
Tu pe greci nu asculta,
Că ei viața ți-or scurta.
Grecu-i fiară dușmănoasă,
Grecu-i limbă veninoasă,
Grecu-i boală lipicioasă,
Ce pătrunde pîn' la oasă!
Iar de vrei tu să mor eu,
Mai lungește veacul meu,
Să mă-mpac cu Dumnezeu.
Las' să mă mărturisesc,
De moarte să mă gătesc,
Și s-ascult slujba cea mare
Din gura popii Macare!
Domnul pe gînduri cădea,
Semn Armașului făcea;
Porțile se deschidea,
Iar Codreanu-n gîndul său
Zicea: « Bun e Dumnezeu! »

IV

Frunză verde de bujor,
La biserică-n pridvor
Sta Codreanul frățior
Cu butucul de picior.
Popa slujbele-i cetea,
De moarte mi-l pregătea.
Codrenaș se umilea
Și popii, gemînd, zicea:
— Părinte, sfinția-ta!
Mai dezleagă-mi pe dreapta,
Să-mi fac cruce cu dînsa,
Să-mi fac cruce, să mă-nchin,
Ca să mor ca un creștin.
Popa dreapta-i dezlega,
El în sîn mîna-și băga,
Dalb de paloș că scotea,
De butuc că-l și trîntea,
Și butucul deschidea.
— Alelei! tîlhari păgîni,
Cum o să vă dau la cîni,
Că de-atîta sînteți buni!
Cum zicea, așa făcea,
Potira măcelărea
Și la curte se-ntorcea
Și-n glas mare-așa zicea:
— Domnule, măria-ta!
Ian deschideți fereasta,
Să ne videm fețele,

Să ne-auzim vorbele.
Să știi, Doamne, să știi bine
Că nu-i vrednic pentru tine
Să omori voinici ca mine!
Domnul fața și-aprindea,
Grecu-n beciuri s-ascundea.
Curtenii cu toți sărea,
Poarta curței închidea.
Codrenaș, dacă videa,
Paloșul și-l zinghenea
Și deodată chiuia:
– Alelei! cal roibuleț,
De-a lui Codrean drăguleț!
Unde ești, voinicule,
Să-mi mai scapi tu zilele!
Iată roibu-l auzea,
Iată roibul nechezea,
De la iesle se smuncea,
La glas de stăpîn venea,
Venea vesel, nenșăuat,
Nenșăuat și nenfrînat,
Zbura vesel pe pămînt,
Narea-n vînt și coama-n vînt.
Codrenaș se-nveselea,
Pe el iute se-azvîrlea,
Pintre glonțuri viu trecea,
Zid de peatră nalt sărea
Și, sărind, așa zicea:
– Rămîi, Doamne, pe domnie,
Eu mă duc în haiducie!
Rămîi, Doamne, sănătos,
Că tu vrednic nu mi-ai fost.
Iliaș, rămîi cu bine,
Că nici tu nu ești de mine
Și nici eu nu sînt de tine!

. . . .

Scăpatu-mi-au voinicul!
Eu mă-nchin cu cînticul,
Ca codrul cu freamătul,
Ca roibul cu îmbletul,
Roibul sare zid în loc,
Scoate voinicul din foc.
Codrul frunza-și îndesește,
Pe voinic îl mistuiește,
Rămîneți în veselie
Ca Codreanu-n haiducie
Și-mi faceți parte și mie.

VIDRA

Frunză verde pelinița,
Pe cel deal, pe cea colniță,
Primblă-mi-se-o cătăniță,
Cu doi bani în pungulită.
Și cu doi în buzunari,
Cu doisprece lăutari,
Și cu doi-trei călușei,
Încărcați de gălbinei.

Iar cu dînsul se afla,
Tot pe lună se primbla
Stoian Șoimul, popă vechi,
Cu potcapul pe urechi,
Ce s-au lăsat de popie
Și de sfînta leturghie,
De s-au dat în haiducie.
El de mijloc o ținea,
Lîngă peptu-i o strîngea
Și mereu o dismierda,
Și mereu o săruta,
Și lăutarii cînta,
Cîmpii de se răsuna.
Cînd fu cătră dimineață,
Popa se spăla pe față,
Barbă neagră peptina,
La baltagu-i se-nchina
Și pe Vidra mi-o trezea
Și din gură-așa-i grăia:
— Știi tu, Vidro, ce-am gîndit,
Știi tu ce m-am socotit?
Suflecă mînice largi
Și-mpletește la colaci.
Fă colaci mari de doi saci
Pentru cumnăței burlaci,
Ș-un covrig de un mertic
Pentru cumnățel mai mic.
Apoi haideți amîndoi
Cu cotiga cu doi boi,
Peste codri, peste munți,
La cei socri cam cărunți.

II

Amîndoi la drum pleca,
Sus, la munte, se urca
Și mereu boii-ndemna:
— Hăi Plăvan, hăi Bourean,
Giuncănași de-a lui Stoian.
Opintea boii mereu,
Opintea și sufla greu,
Și cotiga scîrțîia
Și calea se-ngreuia.
Iar pe cînd soarele-i sus,
Pe cînd șoimul stă ascuns,
Pe cînd umbra e scăzută
Și se face nevăzută
Stoian popa se oprea
Și de prînz el poposea
În mijlocul codrului,
Unde-i larg voinicului,
În poiana înflorită,
Cu frunzari acoperită,
Unde iarba se-mpletește
Și-n vîrf se găitănește.
Vidra masă că-ntindea,
Și la masă că ședea
Cu Stoian alăturea.
Ei prînzea și veselea,
De nime grijă n-avea,
Dar păcatul mi-l păștea,
Pe Stoian îl zădărea,
Și Stoian așa grăia:
— Oliolio! mîndruța mea!

De cînd eu mi te-am luat,
Nici un cîntic n-ai cîntat.
Cîntă-ți, mîndro, cîntecul,
Că mi-e drag ca sufletul.
— Alei! frate, dragul meu!
Nu mai pofti să cînt eu,
Să-ți cînt cîntic haiducesc,
Cu viers dulce femeiesc.
Eu dacă ți l-oi cînta,
Apele s-or tulbura,
Brazii mi s-or scutura,
Munții mi s-or clătina,
Văile or răsuna,
Și pe noi ne-a-ntîmpina
Păunașul codrilor,
Voinicul voinicilor,
Iubitul nevestelor,
Drăgălașul fetelor.
— Las' să vie, că nu-mi pasă,
Eu că l-oi pofti la masă,
Și de-a mai vrea altă hrană,
I-oi da trei baltagi pomană.

III

Puse Vidra a cînta,
Codrii a se deștepta,
Apele-a se tulbura,
Brazii a se scutura,
Munții a se clătina,
Văile-a se răsuna.
Și deodată s-arăta
Păunașul codrilor,
Voinicul voinicilor:
— Hei! Stoiene, bărbărie,
Ce te-ai lăsat de popie
Și de sfînta leturghie,
De te-ai dat în haiducie!
Ce ne calci poienele
Și ne paști fînațele?
— Ce poiene, măi Păune?
Ce fînațe, măi nebune?
Doar pămîntul nu-i al tău,
Nici al tău nu-i, nici al meu,
Ci-i tot a lui Dumnezeu.
— Hei, Stoiene, bărbărie,
Vorbă multă — sărăcie!
Dă-mi giuncanii tăi drept vamă
Și îți cată-apoi de seamă.
— Ba, giuncanii nu-ți dau eu,
Că mi i-au dat Dumnezeu,
Să mă scoață de la greu.
— Dă-mi pe Vidra ta de vamă
Și îți cată-apoi de seamă.
— Ba, pe Vidra nu ți-oi da
Pîn' ce capul sus mi-a sta,
Că mi-au dat-o soacra mea,
Ca să țin casă cu ea.
— Dă-mi baltagul tău de vamă
Și îți cată-apoi de seamă.
— Eu să-ți dau baltagul, eu?
Vin' de-l ia tu, fătul meu,
De ți-e sufletu-ndrăzneț
Cît ți-e graiul de sumeț!

IV

Ei de brîie s-apucară
Și la luptă se luară
Zi de vară pîn-în seară.
Cînd în loc mi se-nvîrtea,
Cînd la vale s-aducea,
Nici unul nu dovedea!
Dar Stoian mereu slăbea,
Brîul lui se descingea.
— Vidro, puiculița mea!
Vin' de-mi strînge brîul meu,
Apăra-te-ar Dumnezeu,
Că-mi slăbesc puterile,
Mi se duc averile!
Iară Vidra mi-i privea,
Ochișorii-i strălucea,
Inimioara-i se bătea
Și gurița-i răspundea:
— Ba nu, nu, bădiță frate,
Că vei lupta pe dreptate,
Și oricare-a birui,
Eu cu dînsul m-oi iubi.
Stoian popa s-aprindea
Și făcea el ce făcea,
Pe Păun că-l aducea
Și-n pămînt că mi-l izbea,
Cît pămîntul despica,
Pîn-în brîu că mi-l băga.
Baltagu-apoi rădica,
Capul lui Păun zbura,
Trupul pe brînci se pleca,
Lui Stoian se închina.
Iar Stoian se întorcea,
La Vidra-ncet se ducea,
Se ducea posomorît,
De gînduri negre muncit
Ca un șarpe otrăvit.
Vidra nici că se clintea,
Ochii-n ochii lui țintea,
Ochii căta bărbătește
Și pătrundea femeiește.
Stoian popa mi-i zicea:
— Vidro, fa, nevastă rea,
Cînd de moarte mă luptam
Și pe tine te rugam
Să vii iute lîngă mine
Ca să-mi strîngi brîul mai bine,
De bărbat nu ți-a fost milă,
De păcat nu ți-a fost silă,
Și cu glas dulce, frățesc,
Zis-ai cuvînt dușmănesc:
Că oricare-a birui,
Tu cu dînsul te-i iubi.
Așa este, Vidro, fa?
— Așa-i, Stoiene, așa!
Am zis-o ș-înc-o mai zic,
Că mi-e drag cine-i voinic.
De se luptă făr-a cere
Agiutor de la muiere.
— Știi tu, Vidro, ce-am gîndit?
Știi tu ce m-am socotit?
Astă-vară am cosit
Vro cinci clăi de le-am clădit,
Patru mi le-am vîrfuit,
Iar unei vîrf a lipsit.
Și mi-am pus în gîndul meu
Să-i fac vîrf cu capul tău.

— Iată capul de mi-l taie
Ca să-l pui tu vîrf la claie
Și te-nvață de la mine
Ca să mori cum se cuvine!
Crunt Stoian se repezea,
Și capul îi retezea.
Și țîțele-i le tăia
Și pe cîmp le-mprăștia;
Apoi singur purcedea,
La socrii lui se ducea:
— Hei, Stoiene, popă vechi,
Cu potcapul pe urechi,
Unde-i Vidra cea frumoasă
Fata noastră cea voioasă?
— Eu pe Vidra mi-am lăsat
Într-un codru depărtat,
Hotărînd moșiele
Ș-așezînd momîiele
Cu capul și țîțele.
Bine vorba nu sfîrșea,
Pe loc ceriul s-aprindea
Și trei fulgeri răpezea,
Pe Stoian popa-l lovea,
În cenușă-l prefăcea!

SERB-SĂRAC

Pe-n mijloc de Țarigrad,
La ceșmeaoa lui Murad,
Plimbă-mi-se Serb-Sărac
Pe-un cal negru din Bugeac,
Voinicel și sprintinel,
Dar sărac ca vai de el!
Cu saia [19] îmbăirată,
Cu șalvari de ciorcă lată [20],
Cotul cinci galbini luată.
Cu cămeșa de mătasă,
Vițele-mpletite-n șase,
Cu picioarele-ncălțate

În opinci înhîrzobate:
Hîrzobul
Și galbinul,
Nojița
Și leița [21],
Curaua
Și paraua.
Plimbă-mi-se-n sus și-n gios
Pe fugaru-i cel frumos.
Unde negrul nechezea,
Țarigradul se trezea,
Turcii toți că alerga
Și pe Serbu-l întreba:
— Copilaș de Serb-Sărac!
Nu-ți e negrul din Bugeac?
De-ți e negrul vînzător,
Eu îți sînt cumpărător,
Că vreu bine să-l plătesc,
Cu aur să-l cumpănesc.
— Nu mi-e negrul de vînzare,
Nici mi-e negrul de schimbare,
Că-i voinic și-i pui de zmeu
Și-i fugar pe placul meu!
Nepoata sultanului,
Copilița hanului,
Hanului tătarului,
Pe Serb iată că-l zărea
Din sarai, de la zebrea [22]
Și din gură-așa grăia:
— Copilaș de Serb-Sărac,
Mult ești mîndru și pe plac!
Vin' colea, lîngă zebrea
Să-ți dau iuzluci [23] cît îi vrea,
Negrul tău să-l priminești
Și pe mîni să-l potcovești
Cu potcoave de argint,
Ce sînt spornici la fugit.
Că știi, frate, pe la noi
Azi e mercuri, mîni e gioi,
Mîni ies turcii la halca [24]
Sus, în Haidar-pașa,
Și oricine-a cîștiga
Roabă lui Hanul m-a da!
— Floricică din zebrea,
Răsărită-n calea mea!
De-ți sînt drag, de-ți sînt pe plac,
Mîni vîrtej am să mă fac,
Să vin turcilor de hac!
— Copilaș de Serb-Sărac,
Mult mi-ești drag și-mi ești pe plac,
Dar eu, frate, mult mă tem
De căzlariul [25] din harem,
Cel cu chipul de arap,
Buzat, negru, ras pe cap,
Și cu solzii mari de crap.
El că-și are-un bidiviu [26]
Cu sînge de argint-viu,
Un fugar neîntrecut,
Care soare n-a văzut
De cînd mă-sa l-a făcut.
— De ținut unde și-l ține?
— De trei ani e ținut bine,
Într-o boltă-ntunecată,
Sub pămînt, în grajdi de peatră.
— De hrănit cu ce-l hrănește?
— De doi ani îl întărește
Cu floarea trifoiului,

Hrana dulce-a roiului.
— De-adăpat cu ce-l adapă?
— Tot cu lăpteşor de iapă,
De şi-l face lat pe sapă.
Ş-aşa frate, mult mă tem
De căzlariul din harem
Şi de mîndru-i bidiviu
Cu sînge de argint-viu,
Că pe el de-a-ncăleca
Mîni la giocul de halca,
Roabă lui Hanul m-a da!
— Floricică din zebrea,
Răsărită-n calea mea!
Să n-ai frică
De nimică,
Că nu-i cal împărătesc
Ca negrul ist voinicesc!
Orice-alung
Cu el agiung,
Oricînd plec
Paseri întrec!

II

Trecea mercuri, venea gioi,
Turcii mergea cîte doi
Ca să gioace la halca
Sus, în Haidar-paşa [27].
Şi deodată toţi pleca,
La fugă se arunca,
Pe cîmp luciu se-nşira.
Iar sultanul, stînd pe cal,
Sub un verde cort de şal,
Barbă neagră-şi netezea
Şi cu ochii urmărea.
Alalah! cai arăpeşti,
Alalah! cai tătăreşti!
Cum mişca copitele
Ca şoimii aripele!
Dar căzlariul se-ncrunta,
Bidiviu-şi întărta,
Pe toţi turcii-i întrecea
Şi-nainte se ducea.
Vai! de fata hanului,
Hanului tătarului,
Nepoata sultanului!
Iată, iată Serb-Sărac
Pe-un şoimuţ de la Bugeac
Că venea, mări, venea,
Cuvîntul de-şi implinea.
Pe căzlariu-l agiungea,
Agiungea şi întrecea!
Iar căzlariu-l viclenea
Şi din urmă-i tot răcnea:
— Copilaş cu cal de foc!
Opreşte negrul pe loc,
Că-i pică potcoavele
Şi-ţi răpune zilele.
Serb-Sărac descăleca,
Potcoavele cerceta . . .
Nici un cui nu le cădea!
Dacă videa şi videa,
Bici de sîrmă el scotea
Şi pe negru-l opintea,
Şepte stînjini că sărea,
Pe arapu-l urmărea.

Punea scară
Lîngă scară
Și oblînc
Lîngă oblînc
Și dîrlog
Lîngă dîrlog,
Și din fugă cum venea,
El în scări se-nțepenea,
De căzlari s-apropia,
Doă palme-n ceafă-i da,
De pe cal îl rădica
Și pe cîmp îl arunca!
Se ducea bietul arap
Rostogolul peste cap,
Și pe cîmp se răstignea
Și pe urmă rămînea
Buzat, negru, părăsit
Tocmai ca un ciung pârlit!
Iar Serbul se tot ducea,
De halca s-apropia,
Și din fugă azvîrlea
Djeridul său chiar prin ea.
Apoi vesel se-nturna,
La sultan de se-nchina
Cu adîncă temena.
Iar copila hanului,
Hanului tătarului,
Nepoata sultanului,
Cu ochiana prin zebrea
Pe voinicu-l urmărea,
Și cînd Serbul se-ntorcea,
Ea-nainte-i se ducea,
Cu năstrapa[28] mi-l stropea,
Cu năframa-l răcorea.
Apoi nunta se făcea,
Și la nuntă petrecea
În cîntări și veselie,
Cum e rîndul la domnie...
Faceți-mi parte și mie!

DONCILĂ

Sub cel păr mare din sat
Zace Donciul pe un pat;
Noă ani și giumătate
De cînd zace el pe spate!
Pentru dînsul nu e vară,
Nu e dulce primăvară,
Ci numai viață amară!
Pe de-o parte carnea-i cade,
Pe de alta viermii-l roade;
El se roagă tot mereu
Să-l sloboază Dumnezeu.
Toată lumea l-au lăsat,

Lumea toată l-au uitat,
Numai soră-sa, Ancuța,
Anicuța romăncuța,
Luceafărul satului,
Salba împăratului,
Nici pe Donciu l-au lăsat,
Nici pe Donciu l-au uitat,
Noă ani ea l-a cătat,
Noă ani și giumătate
L-a cătat tot ca pe-un frate.
Zi și noapte l-a vegheat,
Perne albe i-a mutat
Cînd la cap, cînd la picioare,
Cînd la umbră, cînd la soare!
Într-o zi el o videa
Că de plîns se ascundea,
Și cu jale-așa-i zicea:
— Ce-i, Ancuțo, draga mea?
Ochișorii tăi frumoși
Sînt ca doi luceferi roși;
Poate că ți-au venit greu
De cînd tu mă cați mereu?
— Ba, ferească Dumnezeu!
Nu-i asta, drăguțul meu,
Dar un plîns m-au apucat
Că pe fetele din sat
Grea urgie au picat!
Că știi, frate, un mîrzac
Au sosit de la Bugeac
Și prin țară face jac.
Lîngă sat el s-a oprit,
Sub un cort mare pîslit,
Și-orice vrea, tătarul cere
Tot în silă și-n putere:
De tot omul de pe-aici
Zece galbini venetici,
Și de fiecare casă
Cîte-un miel și-o giuncă grasă,
Iar pe noaptea fiecare
Cere cîte-o fată mare!
— Hei, Ancuțo, draga mea,
Facă Dumnezeu ce-a vrea!
Tu să n-ai nici o păsare.
Ferbe lapte-ntr-o căldare,
De-mi gătește-o scăldătoare,
Și mă freacă-ntr-un noroc
Cu floare de busuioc,
Doar mi-ar potoli cel foc.
Apoi adă-mi haine dalbe
Cusute cu firuri albe;
Adă-mi și armele mele,
Ce lucesc ca niște stele.
Apoi cheamă din cîmpie
Calul meu de voinicie,
Care plînge cînd mă vede
Și, de-i zic că mor, nu crede!
El în lapte se scălda,
Cu busuioc se freca,
Haine dalbe îmbrăca,
Calul și-l încăleca,
Și cît se videa călare
Striga tot în gura mare:
— Rămîi, soro, sănătoasă
Ca o viorea frumoasă
Într-un păhărel pe masă!
Și tu, Șoime, ce nechezi
Și de boala mea nu crezi,
Să te văz cum te repezi,

Cînd în mine mă gîndesc
Să răpun cap tătăresc!
Șoimul vesel nechezea,
Zborul iute-și răpezea,
Iepurește, ogărește,
Păsărește, fulgerește,
Și-ntr-o clipă agiungea
La cortul lui Crîm Hogea.
— Bun sosit, ghiaur Doncilă!
De-mi aduci vre o copilă,
Adă-mi tu pe soră-ta,
Că nu doresc pe alta.
— Îți aduc altă mireasă,
Mai frumoasă, mai aleasă,
Care cînd te-a săruta,
Halal de viața ta!
— Cine-i, bre Doncilă, cine?
Unde, unde-i, s-o văz bine!
— Iat-o ici, în brîu la mine!
Ian vezi cît e de frumoasă,
De subțire, de lucioasă,
Ce glăsuț zinghenitor
Scoate cînd o prinde dor,
Dar mănîncă om de viu
Și taie cap de deliu [29].
— Ah, amar, amar, Doncilă!
N-am cerut așa copilă,
Du-te cu dînsa-napoi,
Că eu plec azi de la voi.
— Ba nu! vreu să te cunun,
C-am giurat să fiu azi nun.
Pala-n aer fulgera,
Capul mîrzăcesc zbura!
Apoi Donciul se-ntorcea,
Anicuței de zicea:
— Bietul om! noroc nu are;
I-am dus lui o fată mare,
Și numai dintr-un sărut
Capul lui și l-au perdut!

CHIRA

La Brăila-n vale
Șepte bolozale [30]
Și șepte sandale [31]
Descarc la zamboale [32]
Și-ncarc la stamboale [33],
Descarc băcălii [34]
Și-ncarc dimerlii,
Tot din grîu mărunt

Și de arnăut.
Dar cine descarcă
Și cine încarcă?
Un arap bogat,
Negru și buzat,
Cu solzi mari pe cap,
Cu solzii de crap;
Și cu buze late,
Roșii și umflate,
Și cu ochi holbați,
Și cu dinți smalțați.
Dar pîn' descărca
Și pîn-încărca,
El ce mai făcea?
Tot pe mal ședea
Și mînca și bea
Sub verde frunzar
De crengi de stejar.
Iată-o copiliță,
Cu albă cofiță.
— Chiro, Chirolină,
Floare din grădină,
Ghelai [35], tu cu mine,
Că te-oi purta bine;
Bine te-oi purta
Și ți-oi cumpăra
Rochiță cu zale
Lăsată pe șale;
Rochiță în bolduri
Lăsată pe șolduri;
Și paftale mari
De mărgăritari;
Și paftale mici
Tot de irmilici [36].
Chira tot rîdea
Și îi răspundea:
— Alei! arăpilă,
Alei! măi buzilă!
Unde s-au aflat
Că s-a-mpreunat
Corbi cu turturele,
Șerpi cu floricele,
Urși cu căprioare
Și nouri cu soare?
Iară cel arap
Cu solzi mari pe cap
Cît o auzea
Se și răpezea,
În brațe-o lua,
În caic intra,
Și se depărta,
Către Sulina.
Iar frații Chirei,
Hoții Brăilei,
Șerpii Dunărei,
La mal alerga,
Pe Chira striga
Și-not mi se da
Și se cufunda,
Și cînd se ivea,
În caic sărea,
Și pe cel arap
Îl da peste cap.
Apoi se-ntorcea
Și Chirei zicea:
— Soră ticăloasă,
Soră păcătoasă,
Spune la tustrei:

Care moarte vrei?
Moarte luminată
Ori întunecată?
— Frățiorii mei,
Vă giur la tustrei,
Giur pe Dumnezeu,
Pe sufletul meu,
Că-s nevinovată
Ca apa curată.
Ah! drăguții mei,
Nu-mi fiți dușmănei,
Nu vă-ntunecați,
Nu vă încruntați,
Că-s o biată fată,
Zău, nevinovată!
Iar frații Chirei,
Hoții Brăilei,
Șerpii Dunărei,
Acasă-o ducea.
Apoi ce făcea?
O lega de-un par,
De-un par de stejar
Și pe lîngă ea
Vreascuri aducea.
Și ce mai făcea?
Trupu-i cătrănea
După ce-l golea,
Apoi foc îi da
Ș-astfel o mustra:
— Soră ticăloasă!
Soră păcătoasă!
Unde s-a aflat
De s-a-mpreunat
Corbi cu turturele,
Șerpi cu floricele,
Urși cu căprioare
Și nouri cu soare?
Arzi în foc nestins,
De noi trei aprins.
Și te fă tăciune
Și te fă cărbune
Cu-arapi de vroiești
Ca să te iubești!
Focul s-aprindea,
Vreascurile-ardea,
Para se suia,
Chira, vai de ea!
Gemea și plîngea,
Trupul își frîngea,
Și amar zicea:
— Frățiorii mei,
Mă rog la tustrei,
Faceți-vă milă
De-o biată copilă.
Ah! mă doare foarte!
Ah! mă tem de moarte,
Fie luminată,
Fie-ntunecată!
Vai și-amar de mine!
Iată, moartea vine,
Vine se răpede,
Și nime nu-mi crede!
Măiculița mea,
Ce pedeapsă grea!
Focul mă cuprinde,
Carnea mi-o aprinde!
Maică, unde ești
De mă părăsești?

Maică, mor, ah! mor
Și la tine zbor!
Chira tremura,
În foc se lupta
Și amar striga;
Apoi lin ofta,
Capul își pleca,
Sufletul își da!
Iar trupu-i ardea,
Trupu-i se roșea,
Trupu-i se-nnegrea,
Carnea sfîrîia,
Oasele trăsnea,
Para pîlpîia,
Fumul se-nvîrtea.

Iar cînd trupul ars
Cenușă-a rămas,
Frații cîte trei,
Șerpii Dunărei,
Oasele strîngea,
Cenușă-alegea
Și-n vînt o zvîrlea
Și astfel grăia:
— Oase păcătoase,
Pulbere de oase!
Mînca-v-ar pămîntul
Și v-ar duce vîntul
Peste noă mări,
Peste noă țări,
În pustiu golit
Și nemărginit!

RADA

La cea casă mare,
Cu ferești în soare,
Multe buți de toate
Se lovesc în coate,
Buți mari, nencepute,
De cîte cinci sute,
Ș-altele mai mici,
De-o sută și cinci.
La cea casă mare,
Cu ferești în soare,
Vinu-i bun și rece,
Mult vinaț se trece,

Că-l vinde Rădița,
Rada, crîșmărița,
Și-l beau cazaclii [37],
Negustori de vii.
Iar unul din ei,
Căpitan Matei,
Cazaclîu bătrîn
Și cu moartea-n sîn,
La Rada căta,
Din suflet ofta
Ș-apoi cuvînta:
— Rado, Rădișoară,
Mîndră viișoară!
Ia-mă tu pe mine,
Că te-oi ținea bine
Și ți-oi da eu ție
Ruble chiar o mie,
Papuci în badii
Aduși din Indii,
Blană lungă, moale,
Cu samur în poale,
Și un așternut,
Cu aur țesut.
Rada mi-l videa
Și îi răspundea:
— Căpitan Matei,
Mă vrei, nu mă vrei,
Cît ești de bogat,
Nu mi-i fi bărbat,
Că ți-e barba sură
Și n-ai dinți în gură.
Bărbat oi lua
Care s-a afla
Dunărea să-noate,
Rădicînd din coate,
În picioare stînd,
Buzdugan purtînd.
Nime nu s-afla
Care cuteza
Din cei cazaclii,
Negustori de vii.
Iar un argățel,
Tînăr, voinicel,
Pe loc s-apuca
De se încerca,
Dunărea trecea
Și iar se-ntorcea,
Din coate-notînd,
În picioare stînd,
Buzdugan purtînd.
Rada-nveselea
Și astfel grăia:
— Vin', voinicule,
Argățelule!
Pe tine te vreu
Bărbat să te ieu,
Că-i o zicătoare
De însurătoare:
Cine bate Dunărea
Nu mi-l bate muierea!

BADIUL

Pe luciul Dunărei,
La scursurile gîrlei,
La cotitura mărei,
Ian că se zărea plutind,
Cu lopețile vîslind,

Cu pînzele fîlfîind,
Un caic mare, bogat,
Cu postav roș îmbrăcat.
Pe-n afară zugrăvit,
Și pe margini poleit.
Da-n caic cine era?
Era Căpitan-Pașa,
Baș-agaoa turcilor,
Măcelarul frîncilor,
Cu cincizeci de brăileni [38]
Și cincizeci de bosnieni.
Brăileni din Brăila,
Bosnieni din Bosnia.
Ei, mări, cu toți venea
Și pe mal se cobora
În cel sat mare, serbesc,
Giumătate românesc,
La casele Badiului,
Badiului bulgarului,
Frățiorul Marcului.
— Dalbo, dalbă giupîneasă,
Cu ochi mari de puică-aleasă!
De-ți e Badiul tău acasă,
Zi-i degrabă ca să iasă,
Iar de-i dus în deal, la vie,
Mergi de-i zi să nu mai vie,
Că s-a trecut de glumie!
— Nu-i la vie, și-i în casă,
Cu paloșul gol pe masă.
Badiului voinic nu-i pasă
Nici de cursă dușmănească,
Nici de oaste-mpărătească!
Badiule, te ține bine,
Că urdia[39] -ntreagă vine!
Turcii vin grămadă, claie,
Capul tău să mi ți-l taie
Și să-l ducă pe tipsie
De peșcheș [40] la-mpărăție.
Iată, lupta se-nclești,
Badiul singur se lupta;
Chiar în sînge se scălda
Și de loc el nu se da.
Dar cînd trupul obosește,
Cînd puterea se sfîrșește,
Inima la ce-ți slujește!
Badiul meu slăbea, cădea,
Turcii rămași mi-l prindea
Și-l fereca peste tot,
Și-l lega strîns cot la cot,
Gios, la stîlpul hornului,
La dogoarea focului,
Cu frînghie de mătasă,
Vițele-mpletite-n șase . . .
Tăia carnea pîn' la oase!
Badiul greu se răsucea
Și din gură-ncet zicea:
— Băduleasa mea frumoasă!
De mi-ai fost tu credincioasă,
Mergi degrabă la cămară,
De ia galbini din comoară.
Împle-ți poala plină, rasă,
Ș-o revarsă-aici pin casă,
Doar or vrea ca să mă lasă!
La bani turcii năvălea,
Și pe gios se tăvălea,
Dar pe Badiul nu-l slăbea!
Badiul încă mai zicea:
— Băduleasa mea frumoasă,

Cu ochi mari de puică-aleasă,
Mergi degrabă în cea casă!
Pune față la ghileală,
Buze moi la rumineală,
Și sprîncene la cerneală;
Apoi vină-aice-n casă,
Doar or vrea ca să mă lasă!
Mîndra cît se arăta,
Baș-agaoa se-mbăta,
Dar de Badiul ce zăcea,
Milă nici că-i se făcea!
Badiul încă-ncet zicea:
— Băduleasa mea frumoasă!
De-mi ești soață credincioasă,
Fă la apă că purcezi,
Și-n fugă să te repezi
Pe la gura pivniței,
Tot de-a lungul uliței,
La casele Marcului,
Frățiorul Badiului,
Și dă lui pe loc de știre
Că mă aflu la peire.
Băduleasa purcedea,
Dar la apă nu mergea,
Ci-ntr-o fugă agiungea
La casele Marcului,
Marcului bulgarului,
Frățiorul Badiului.
— Alei! cumnățica mea!
Răsărit-ai ca o stea,
Ce vînt dulce te-a bătut,
La noi de te-ai abătut?
— Am venit să-ți dau de știre
Că-mi e Badiul la peire,
Pe mîna bosnenilor
Și a brăilenilor!
Băduleasa nu sfîrșea,
Marcul se și răpezea,
Buzduganul învîrtind
Și din gură chiuind:
— Măi bosneni, măi brăileni,
Mișei dușmani și vicleni!
V-aruncați sută pe-un om
Ca și ciorile pe-un pom.
Ce vă-i robul vinovat,
Astfel de l-ați ferecat?
De vă-i robul de iertat,
De vîndut sau de schimbat,
Mie-mi e de cumpărat.
— Nu ne-i robul de vîndut,
Ci ne-i robul de perdut.
— Alei! frate Badiule,
Cum te calcă babele!
Cît zicea, se răpezea,
Stîlpul hornului smuncea,
Pe Badiu că-l slobozea
Și din gură-i poruncea:
— Bate tu marginile,
Că eu bat mijloacele.
Care-a scăpa de la mine
Să nu scape de la tine!
Amîndoi turbat răcnea,
Vîrteji de moarte făcea,
Pintre turci se învîrtea,
Turcii sărea și fugea,
Dar păcatu-i agiungea!
Care scăpa de stîlpan,
Nu scăpa de buzdugan!...

Noaptea neagră cînd cădea,
Clăi de turci în foc ardea
Și lumina se-ntindea
Pe luciul Dunărei,
Pe valurile mărei.
Iar nevasta Badiului,
Cumnățica Marcului,
La cel foc grozav căta
Și cu jale cuvînta:
— Alei ! frate Badiule !
Cumnățele Marcule !
Auziți voi parele
Cum mănîncă oasele?
Auziți voi mamele
Cum își plîng păcatele? . . .

GHEMIȘ

Frunză verde de-aluniș,
Tace cucul la răriș,
La răriș, la cărpeniș,
De frica celui Ghemiș,
Că de-i mic și ghemuit,
Are fața de-ngrozit,
Și de-i mare cît un ghem,
Turcii toți de el se tem.
Cît a fost vara de mare,
El a mas pe la coșare
Cu vînăta cea frumoasă,

Iapă scurtă și vînoasă,
Cu dungi negre pe spinare
Și scîntei de foc în nare.
Ea-i ogarcă pe sub foale,
Cît aleargă nu dămoale,
Și-i locustă săritoare...
Unde-o vede Ghemiș moare!
Într-o zi Ghemiș punea
Șepte buți alăturea,
Cu vînăta le sărea,
Pe vînăta o spetea!
Iar Ghemiș ca un nebun
O lega de un alun
Și trei zile o plîngea,
Nici că se mai mîngăia!
Apoi, mări, se-ndrăcea,
Colea-n vale se ducea,
O falangă [41]-n drum scotea,
Pe drumeți pe toți bătea
Ca să-i spuie de știa,
Dacă-n lume cunoștea
Alt fugar ca vînăta,
Să-i se dreagă inima.
Cînd la urma tuturor,
Iată-un biet de cerșitor,
În spinare cu desag
Și în mînă c-un toiag.
Iar Ghemiș cum îl videa
La pămînt îl întindea,
De falangă mi-l lega
Și-l bătea și tot striga:
— Măi sărace, sărăcilă,
De cînd îmbli cerînd milă,
Văzut-ai în calea ta
Vreun cal bun ca vînăta?
— Stăi, giupîne, nu mai da,
Că ți-oi spune tot ce știu.
Eu cunosc un bidiviu
La cel pașă din Măcin
Care bea rachiu și vin!

II

Ghemiș iute purcedea,
Luntre mică el prindea,
Latul Dunărei trecea,
La Măcin de se ducea
Și-n cetate el intra,
Iar de pitic ce era
Nime-n seamă nu-l băga.
El la grajdi și alerga,
Grajdiul miralaiului [42]
În dosul saraiului,
Și la pîndă se punea,
În gunoi se ascundea.
Cînd fu despre cîntători
Pîn-a nu răsări zori,
Ghemiș iute se trezi
Și-ncepea a nechezi
Cum nechează iepele,
Iepele sirepele.
Armăsariul l-auzea,
Se-ncorda și nechezea,
De la iesle se smucea,
Peste zid ușor trecea,
Și zburînd voios venea.
Iar Ghemiș îl viclenea

Pîn' de coamă-l apuca,
Apoi iute-ncăleca
Și numai o fugă-i da
Pîn' la soră-sa Manda.
— Bună zioa, surioară!
De ești bună bunișoară,
Fii de inimă voioasă
Și de oaspe bucuroasă.
— Bun sosit, frate Ghemiș!
Bine făcuși că veniși,
Dar mai bine, zău, făceai
Dacă-aice nu veneai.
Că dușmanu-ți de cumnat
Chiar pe cruce s-a giurat
Să te dea la turci legat,
Pentru-o palmă ce mi-ai dat,
Cînd cu el m-am cununat!
— Să n-ai grijă, soro dragă,
Că cu mine nu-i de șagă,
De mine care se leagă
Sîngele în trup i se-nchează.

III

Iată că se-nainta
Și pe prag se arăta
Cel cumnat giurat, hain,
Ce venea de la Măcin.
— Aferim [43], frate Ghemiș,
Bine făcuși că veniși,
Amîndoi să veselim
Ca frați buni să ne cinstim.
Fa nevastă, du-te, adă
Vin de cel ce fierbe-n cadă,
Să ne cinstim oaspele,
Să răcorim fratele.
Manda vinul aducea,
La beut ei se-ntrecea,
Pîn' ce unul se-mbăta
Și-n somn greu se cufunda.
Iar cumnatul cel hain,
Tufecciul [44] din Măcin,
Pe Ghemiș îl fereca,
La seleafu [45]-i se pleca,
Pistoalele-i le-apuca,
De iarbă le descărca,
Cu cenușă le-ncărca,
Apoi iute alerga
Și la turci veste le da.
Turcii casa-ncungiura
Și-n casă buluc intra,
Iară sora lui Ghemiș
Punea salbă și beniș [46],
Și-ntre turci se arăta,
Și din gură cuvînta:
— Turcilor, spahiilor,
Nu dați vînt sabiilor
Pîn-a nu mă plăti eu
De Ghemiș, fratele meu,
Cu o palmă ce mi-a dat
Cînd bărbatul m-a luat.
Bună palmă-atunci îi da,
Cît Ghemiș se deștepta,
Și pe turci cît îi zărea,
În picioare drept sărea
Și pistoalele-ntindea,
Dar nici unul s-aprindea!

Dacă videa și videa,
Iartaganul apuca,
Pintre turci se arunca,
Pintre turci cale-și făcea,
Și la grajdi el se ducea,
Chiuind și nechezînd,
Iartaganul învîrtind.
Armăsariu-l auzea,
Armăsariul nechezea,
La Ghemiș zburînd venea
Și-n genuchi el se punea.
Ghemiș iute-ncăleca
Și spre Dunărea pleca,
Apa-n doă despica,
Se sălta din val în val
Pîn' sosea la cela mal!

VULCAN

La gura Siretului,
Pin postul Sîn Petrului,
Ian, mări, că s-a ivit
Un caic lung, poleit,
Cu postav verde-nvelit.
Dar în el cine-mi era?

Era Suliman-aga
Cu cincizeci de ieniceri,
Care poartă-n brîu hamgeri.
Ei venea încet, încet
De la Dunărea-n Siret,
Vadurile străbătînd,
Malurile cercetînd
De-un Vulcan, de-un căpitan,
Dușmanul lui Soliman.
Iată, mări, cum venea,
Că pe-un mal se întîlnea
Cu trei fete moldovence,
Floricele dunărence,
Vorbitoare, cîntătoare
Și de pînzi înălbitoare.
— Bună vremea la trei fete!
De nu sînteți voi șirete,
Spuneți noă de Vulcan,
Unde-i aprigul Bogdan?
Dacă-ți spune voi cu drept,
Răsări-v-ar flori la pept,
Flori cu față de bujori
Și cu ochi de pruncușori.
Lucrul vostru să sporească,
Pînzele să se-nălbească,
Cum e coala de hîrtie
Și floarea de iasomie.
Iar de nu-ți grăi cu drept
Arde-v-ar dorul în pept,
Lucrul să nu vă sporească,
Pînzele să nu albească,
Ci la soare să-nnegrească
Și la vînt să putrezească.
Cele fete moldovence,
Floricele dunărence,
De la mal se depărta
Și din gură cuvînta:
— Atunce s-agiungeți voi
Cînd îți afla de la noi
Unde-i badea cel iubit
Și de turci nebiruit!
Turcii se posomorea,
Pe mal verde cobora
Și de mers nu se oprea,
Pîn' ce-n cale nu zărea
O sălcică rămurată
Pe-un izvor rece culcată;
Lîngă salce o bătrînă
Cu trei caftane-ntr-o mînă,
De sînge spălîndu-le,
De petre bătîndu-le;
Iar sub salce-un căpitan,
Șoimul ager de Vulcan,
Stînd la umbră și dormind,
De-a lui viață nengrijind,
Că de pază mi-l păzește
Și la capu-i străjuiește
Pandelaș, un grec voinic
Cu pistoale sub ilic,
Slugă veche și iubită
De stăpînu-i dăruită.
Soliman s-apropia
Și din gură-așa grăia:
— Bre Pandele! De vrei bani,
Să nu-i poți mînca doi ani,
Dă-ne pe Vulcan legat,
Că-i peșcheș de împărat.
Grecul lacom răspundea:

— Dați-mi banii ș-om videa.
Soliman se bucura,
Banii-n poală-i număra,
Zece pungi de irmilici,
Opt de rubiele mici
Și vro trei de venetici [47].
Iar Pandele ce făcea?
La stăpînu-i se ducea
Și cu brîu-i de mătasă,
Brîu cu țesătura deasă,
Îi lega brațele-n cruci
Și-l dăruia rob la turci.

II

Lîngă malul rădicat
Sta Vulcanul răsturnat
Ca stejarul cel frunzos
În pădure-aruncat gios;
Împregiuru-i adunați
Ședea turcii înarmați
Și pe rînd se întreba
Ca ce moarte i-ar afla?
Unii zicea să-l omoare
Cu laț de spînzurătoare.
Alții să-l cufunde-n apă,
Alții să-l înfigă-n țeapă,
Alții să-l taie pe loc,
Alții să-l arunce-n foc.
Iar Pandele-i asculta
Și la rîndu-i cuvînta:
— La cea moară părăsită,
De stăpînul meu clădită,
Este-o peatră de rîșnit
Care încă n-au slujit,
Și e bună de-aninat
De un gît de vinovat
Și-n Siret de cufundat.
Turcii toți evet [48] zicea,
Pe Vulcan iute-l ducea
Și de peatră mi-l lega
Și-n Siret îl arunca.
Apele se deschidea
Și pe loc se închidea,
Cum se-nchide pe-un mormînt
Gura negrului pămînt.
Apoi turcii purcedea,
La Galați ei se ducea,
Lăsînd îndărăptul lor
Pe luciul apelor
Vălurele ușurele
Și vîrteje-n cercurele.
Iar Vulcan se cufunda
Pînă ce de fund el da.
Cînd în fund el ce făcea?
Brîul cu dinții-l rodea,
Mînă dreaptă-și desfăcea,
Din picioare s-opintea
La lumină de ieșea.
Apoi, greu el înota
Și din gură cuvînta:
— Sărăcuț amar de mine!
Căci un agiutor nu-mi vine
Să mă scoață de la greu,
Să-mi lungească veacul meu!
Iată, mări, că deodată
Îi răspunde-un glas de fată:

— Voinicele, ține bine,
Că eu vin, alerg la tine.
Copilița sprintenică
Sărea într-o luntricică
Și cu mînele vîsla,
Pe Vulcan de mi-l scăpa.
Iar Vulcan o săruta
Și cu drag îi cuvînta:
— Fire-ai, dragă, fericită!
Că tu ești a mea ursită,
Ca lumina de iubită.
Mergi acum la tine-acasă
Și-ți ia haine de mireasă
Și m-așteaptă bucuroasă,
Că eu, dacă-oi izbîndi,
Cu tine m-oi logodi
Ș-om face casă-mpreună,
Să trăim viață bună.

III

El la tîrg se îndrepta,
Mamei lui se arăta,
Iar bătrîna lăcrima
Și cu jale cuvînta:
— Alei! dragă, de ești viu,
Spune mamei ca s-o știu,
Iar de nu, să te bocesc,
Trupul să ți-l pînzuiesc,
Podurile să-ți gătesc [49].
— Nu sînt mort, nu mă boci,
Nici în pînzi nu mă-nveli,
Ci în stremțe mă-nvelește,
De mă schimbă calicește.
Făcea mă-sa cum zicea,
În calic îl prefăcea.
El pe uliți apuca,
Crîșmele de le cerca,
Cerca una, cerca doă
Pîn-împlinea cîte noă.
Cînd a fost l-a noălea
El înuntru năvălea,
Că-n lăuntru el văzuse
Pe Pandeli ce-l vînduse.
Vînzătorul sta culcat
Tocma-n fund pe un macat,
Lăudîndu-și faptele
Și bîndu-și păcatele.
— Noroc bun și veselie
Celor ce-s în avuție,
Să-mi faceți parte și mie!
Căpitane Pandelaș,
Tu ce ești un bogătaș!
Dă-mi o frîntă de lețcaie,
Că foamea cumplit mă taie
Și pîn' la pămînt mă-ndoaie.
— Măi străine, măi sărace!
De-ți e foame, n-am ce-ți face,
Că mă țin greu înșelat
De toți banii ce i-am dat
Pe ist paloș oțelit
Cu mănunchiul poleit.
— Dă-l încoace, fătul meu,
Ca să-l cercetez și eu
Și să-ți spun adevărat
Dac-ai fost tu înșelat.

Grecul beat paloșu-i da,
Iar Vulcan cum îl lua,
Ochii-n sînge-și încrunta
Ș-apoi aspru cuvînta:
— Alelei! fecior de lele,
Vînzător zilelor mele!
Nu te ținea înșelat
De cîți bani pe el ai dat,
Dar te ține înșelat
Într-a cui mînă l-ai dat.
Alei! fiară veninoasă,
Liftă rea, necredincioasă!
Ce rău, spune, ți-am făcut
Turcilor de m-ai vîndut?
Ori la mine n-ai avut
De mîncat și de beut?
Haine bune de-mbrăcat?
Cal frumos de-ncălecat?
Ai vroit tu să mor eu,
Dar n-a vroit Dumnezeu,
Că de moarte m-a scăpat
Să te curăț de păcat!
Cum zicea se și izbea,
Capul grecului tăia,
Apoi trupu-i tîrîia,
Fără popă, nici prohod,
Pîn' la capra unui pod,
Și podeaoa rădica
Și sub pod îl arunca.
Apoi iar se întorcea,
Iar pe uliți purcedea
Și din turci el căsăpea
Cîți pe mînă-i încăpea.
Apoi iute alerga
Și voios se cununa
Cu cea fată moldovancă,
Floricică dunăreancă,
Care-n haine de mireasă
L-aștepta de mult acasă.
. . . .

Spusu-v-am cîntic bătrîn,
Și mai am vro doă-n sîn.
De-ați avea suflete bune,
Și pe-acele vi le-oi spune.

CORBAC

Corbac zace la-nchisoare,
De trei ani lipsiți de soare,
În oraș la Țarigrad,
În beci la sultan Murad.
El oftează și jălește
Și pin gratii tot privește,
Cînd la nori purtați de vînt
Care ploă pe pămînt,
Cînd la cîrduri de cucoare
Ce mereu zbor către soare.

Iată, mări, că-ntr-un nor,
El zărea un corbușor,
Ce pe sus tot croncănea
Și din aripi tot bătea.
— Alelei! Corbac, zicea,
Căci n-am durdă, pui de corb,
Sîngele să mi ți-l sorb!
Ce tot zbori și croncănești?
Ori pe mine mă jălești,
Ori de mine tu-ți bați gioc?
Rămîneare-ai fără cioc
Și ți-ar cădea unghiile,
Să n-acați cu dînsele!
Corbul cît îl auzea,
Din cel nor se repezea,
Pe fereastă se lăsa
Și pe limbă-i cuvînta:
— Corbăcele, dragul meu!
Ce mă blăstemi așa rău?
Că îmblu de rîndul tău
De trei ani fără-ncetare,
De cînd zaci la închisoare.
Maică-ta mi-a poruncit
Să tot zbor neobosit,
Pe spinarea vîntului,
În giurul pămîntului,
Să te aflu, ca să știu
De ești mort, sau de ești viu.
— Alei! corbi, de-i așa
Eu nu te-oi mai blăstema,
Ci cu lacrimi te-oi ruga
Ca să faci pe gîndul meu,
Să-mi aduci cu pliscul tău
Cinci fuioare de mătasă
De la mama, de acasă.
Ș-încă iarba ferului
Din codrul Neferului.
Corbul iute-n zbor sărea,
Cît pe cer el se zărea
Mai întîi ca un porumb,
Apoi numai cît un plumb,
Pîn' ce-n zare agiungea
Și din zare se ștergea.
Doă zile nu trecea,
Corbușorul se-ntorcea
Și cu pliscul aducea
Cinci fuioare de mătasă,
Cea mai bună și aleasă,
Ș-încă iarba ferului
Din codrul Neferului.
— Alei! corbușorul meu!
De-a vrea sfîntul Dumnezeu
În cea lume să scap eu,
Giur să mi te înfrățesc,
Și să mi te tot hrănesc
Nu cu carne păserească,
Ci cu carne păgînească;
Nici cu sînge păsăresc,
Dar cu sînge păgînesc!
Corbac timpul nu perdea,
El mătasa o torcea,
Lungă funie-o făcea,
Și de gratii o prindea.
Apoi cînd noaptea cădea,
El cu iarba-cea-de-fer
Atingea gratii de fer;
Gratiile, ca de foc,
Se topea toate pe loc.

Numai una rămînea
Care funia ținea.
Dacă videa și videa,
Corbac timpul nu perdea.
Funia și-o apuca,
Pe funie luneca,
Legănat mereu în vînt
Pînă ce da de pămînt.
Apoi el se depărta
Și din gură cuvînta:
— Corbi, corbi, frățior,
Mergi la maica cea cu dor
Și-i du veste c-am scăpat
De la loc întunecat,
Și de-acum ca să mă-mpac
Eu din funie-am să fac
Colan mîndru pentru turci,
Ca să mi-i rădic în furci.

NOVAC ȘI CORBUL

Fost-au, cică, un Novac,
Un Novac, Baba-Novac,
Un viteaz de-ai lui Mihai
Ce sărea pe șapte cai,
De striga Craiova vai!
El un fecioraș avea
Și tot astfel îi zicea:
– Fecioraș, Gruiuțul meu!
Ascultă de ce-ți zic eu,
Să nu cazi la vreun loc rău,

La loc rău, și mult departe,
În neagra străinătate.
Dacă sorții te-or purta
Țările de-a vîntura
Și-n Stambul de a intra,
Tu de asta nu uita:
Vamă dreaptă să plătești,
Armele să-ți oțelești,
Hainele să-ți priminești,
Ca să pari un biet sărac,
Să nu semeni a Novac,
Că nu-i turcilor pe plac.
Gruie-n Țarigrad intra,
Vamă dreaptă el nu da,
De haine nu se schimba,
Ci pe uliți se primbla
Tot în haine novăcești,
Cum e drag ca să-l privești!
Turcii toți cît îl zărea,
Între dînșii se grăia:
– Ista-i Gruia lui Novac,
Lui Novac Caraiflac [50]!
Și pe loc ei s-aduna,
Și de Gruie s-anina,
Și cu Gruie se lupta,
Și pe Gruie mi-l lega
Cu trei funii de mătasă,
Din ele să nu mai iasă!
Dar cînd Gruie se-ntindea,
Doă funii se rupea,
Numai una rămînea,
Una lungă, nodoroasă,
Cît un braț voinic de groasă!
Turcii iute-l cuprindea
Și-ntr-un beci îl închidea,
Lumea să n-o mai privească,
Soare să nu mai zărească!

II

Gruie zace la-nchisoare
De trei ani lipsiți de soare,
Și prin gratii lung privește
Ceriul care strălucește
Și de dînsul nu-ngrijește!
Dor cumplit inima-i seacă,
Plîns de jale mi-l îneacă,
Cînd zărește despre soare
Cîrduri, cîrduri de cucoare,
Călătoare, zburătoare,
Și de el nepăsătoare.
Iată, mări, cum plîngea
Că-n departe, sus, zărea
Un corb negru, corbișor,
Ce zbura încetișor
Și din aripi tot bătea,
Și cu jale croncănea.
Iar Gruie se amărea
Și din gură-amar zicea:
– Căci n-am durdă, pui de corb,
Zilele să ți le sorb!
Ce tot țipi și cronconești
Ori de mine te gătești?
Corbul se apropia,
Pe fereastră se punea,
Și din pliscu-i răspundea:
– Gruișor, drăguțul meu!

Ce mă blăstemi așa rău,
Cînd îmblu de rîndul tău?
— Alei! corbi, corbișor,
De vrei tu să-mi faci pe dor,
Ține inelușul meu
Și du-l unde voiesc eu,
În munții Catrinului,
În pădurea Pinului,
La condacul[51] lui Novac,
Lui Novac, Baba-Novac.
Și mă giur că de-oi scăpa,
Pe tine te-oi adăpa
Nu cu sînge păseresc,
Dar cu sînge păgînesc!
Corbul vesel cronconea,
Inelu-n plisc îl punea,
Aripele-și întindea,
Și pe cer el se zărea,
Întîi ca un porumbaș,
Apoi ca un lăstunaș,
Apoi ca un bondăraș,
Și-n zare dacă-agiungea,
El din zare se ștergea.

III

În munții Catrinului,
În pădurea Pinului,
Odihnea Baba-Novac
La umbra unui copac.
Și pin vis el tot videa
Pe feciorul său Gruia.
Iată-un corb că se ivea
Și pe-o creangă se punea,
Chiar deasupra capului,
Capului, Novacului;
Corbulețul ușurel
Avea-n pliscu-i un inel
Care gios cădea din el
Chiar în barba lui Novac,
Lui Novac, Baba-Novac.
Adormitul se trezea
Și inelul cît videa,
Scotea haine novăcești
De punea călugărești,
Scotea cuca[52] de Novac
Și punea un comănac[53],
Și-ncăleca voinicește,
Și purcedea vulturește,
Cu desagi, cu buzdugele
Pline de mahmudele[54].
El mergea și iar mergea,
În Țarigrad agiungea,
La divan că se ducea
Și din gură-așa zicea:
— Auzit-am, auzit
De-un voinic ce mi-ați robit,
Iată-mă-s că am sosit
Să vi-l plătesc îndoit.
El desagii deșerta,
Turcii toți năvală da
Și pe gios se tăvălea,
Unul pe-altul se-mpingea.
Iar Novac că alerga,
Pe Gruie mi-l dezlega,
Un paloș în mînă-i da
Și din gură cuvînta:

— Bate tu marginile,
Eu să bat mijloacele,
Că le știu soroacele.
Ei tăia la turci, tăia,
Pîn' ce bine ostenea,
Apoi iute purcedea
Amîndoi de se ducea,
În codrii Catrinului,
În pădurea Pinului,
Unde corbii locuiesc
Și ca frunza se-mulțesc
Și bine hălăduiesc.

FATA CADIULUI

La grădină, la cerdac
Lui Hagi Baba-Novac,
Care poartă comanac,
Lungă masă e întinsă
Și de oaspeți mulți cuprinsă.
Dar la masă cine șede?
Pe-mpregiur cine se vede?
Șede bătrînul Novac
Ce trăiește-acum de-un veac,

Cu cincizeci de finișori,
Tinerei, mîndri bujori,
Și cincizeci de finișoare,
Tinerele, garofioare.
Toți cu bine petrecea,
Pe Novac îl fericea;
Numai tînărul Ioviță,
Copilaș de Novăciță,
Nici nu bea, nici nu mînca,
De la inimă ofta.
— Nepoțele, hăi, Ioviță,
Copilaș de Novăciță,
Șoimuleț, pui de român
Ce nu știe de stăpîn!
Nici nu bei, nici nu mănînci,
Ce stai pe gînduri adînci?
— Eu pe gînduri am căzut
De cînd, moșule,-am văzut
Pe fata cadiului [55],
Din satul Odriului.
— Fecioraș, pui de român,
Ce nu știe de stăpîn!
Dacă este, mări,-așa,
Încetează de-a ofta,
Și te du în grajdiul meu
De-ți alege-un pui de zmeu
Din cincizeci de bahameți,
Bahameți cu perii creți,
Și-ți fă singur izbînda
Ca să-ți capeți dobînda.
Tinerelul se scula,
Lui Novac se închina,
Mîna dreaptă-i săruta,
Și la grajdi se îndrepta.
Iar la grajdi dacă mergea,
El un mînz își alegea,
Mînz de fugă sprintenel
Ieșea-n vară pătrărel [56],
Mînz ce fuge ca șolcanul
De nu-l prinde nici arcanul.
Pe el iute că sărea
Și din fugă mi-l oprea,
La o poartă de grădină,
De grădină cu flori plină,
Unde stau cadînele
De se-ngîn cu florile.
— Tu, fată-a cadiului,
Din satul Odriului,
Ghelai [57], ghelai, pîn' colea
Ca să-mi dai o floricea,
Și mi-o dă cu mîna ta,
Ca să-mi dreagă inima.
Copila cadiului,
Din satul Odriului,
Rumioară se făcea,
Și trei flori ea-și alegea,
Și trei flori ea culegea
Ș-un fir de păr își smulgea,
Și cu firul le lega
Ș-apoi tainic ea le da
Unei roabe mîndruliță,
Să le ducă la portiță.
Voinicelul greu ofta,
Perișorul săruta
Și din gură cuvînta:
— Tu, fată-a cadiului,
Sorioara crinului!
Ghelai, ghelai, pîn' colea,

Ca să-mi dai o floricea,
Dar mi-o dă cu mîna ta,
Ca să-mi dreagă inima.
Copila cadiului,
Din satul Odriului,
Bujorică se făcea
Ș-o garoafă culegea,
O garoafă ca și ea,
Apoi singur-o ducea
Celui mîndru Novăcel,
Avere-ar parte de el!
Feciorașul se pleca,
De mijloc o apuca,
La sînu-i o rădica
Și la fugă se-arunca,
Și din fugă-o desmierda,
Mii de sărutări îi da.
Iar cea roabă medioară,
Și de minte cam ușoară,
Spaimă singură-și făcea,
Și-ntr-un suflet se ducea
La cadiu, la cafenea,
Unde beau turcii cafea.
— Sai, cadiule, nu sta,
C-au răpit pe fiica ta!
Cadiul se-ngălbinea,
Celmaoa pe ochi punea,
Pe-o tătarcă-ncăleca[58],
Și la goană se lua;
Iapa cîmpii apuca,
Urechiușele-și culca,
Urma mînzului călca.
Fugea mînzul nechezînd,
Iapa fugea renchezînd,
Ș-așa bine că fugea,
Mai că mai îl agiungea.
Dacă videa și videa,
Fata mintea nu-și perdea,
Ea pe mînz că se pleca,
De ureche mi-l mușca,
Urechiușa sîngera,
Iar mînzul se oțerea
Și sărea, sărea, sărea,
Ș-așa bine că fugea,
Într-o clipă agiungea
În grădină, la cerdac,
La Hagi Baba-Novac.
Cadiul încă sosea,
Iartaganul și scotea,
Iar Novacul cel bătrîn,
Ce nu știe de stăpîn,
Își rădică genele,
Genele cu cîrgele,
Ca să-și vază oaspele:
— Stăi, cuscre, cadiule,
Să ne-ascultăm vorbele,
Că junii fac certele
Și bătrînii pacele!

MOGOȘ VORNICUL

În oraș, la București,
Tot să stai și să privești
Pe cei șepte voinicei,
Mîndri puișori de zmei,
Șepte frați ca șepte brazi,

Toți de-a lui Mogoș cumnați.
Ei în capul podului,
În fruntea norodului,
Aștepta pe sora lor
Și pe mîndru-i soțior,
Mogoș, vornicul bogat,
Ce glumește nencetat.
Ei la umbră se culca,
Bea voios și ospăta,
Cu ploscuța închina
De cinci vedre ș-o oca,
Vadra Țarigradului,
Măsura-mpăratului.
Iar fratele cel mai mare
(Că-i mai mare, minte n-are)
Pe drum ochii-și alerga
Și cu glas dogit striga:
— Zăriți voi ce zăresc eu?
Iată, vine ca un zmeu,
Vine Mogoș vornicul,
Călare pe galbinul.
Frații toți mi se scula,
Peste cîmpuri se uita,
Și videa, mări, videa
Cum venea Mogoș, venea:
— Bună zioa, șepte frați,
Șepte frați ca șepte brazi!
— Bun sosit, frate cumnate,
Ai venit pe neașteptate.
Dar unde ți-e soțioara?
Ce ne-ai făcut sorioara?
Ori poate c-ai și uitat
Către noi că te-ai legat,
Cînd pe Stanca ne-ai luat,
S-o aduci la frățiori
Pe iarnă de noă ori,
Că-s mai multe sărbători;
Pe vară de patru ori
Că-s mai multe lucrători?
— Ba, măi frați, eu n-am uitat
Către voi că m-am legat,
Și cu Stanca am plecat
S-o aduc la desfătat,
Dar în drumul părăsit
Turci, tătari ne-au întîlnit,
Și pe Stanca mi-au răpit.
— Pe Stăncuța ne-au răpit,
Și tu, Mogoș, ai fugit?
Cu cei furi nu te-ai luptat,
După ei nu te-ai luat,
Noă ani să-i tot alungi
Și cu moartea să-i agiungi?
Mori dar, cîne blăstemat!
Că ție nu ți-au fost dat,
Ca să fii vrednic cumnat
Cu-a Stăncuței șepte frați,
Șepte frați ca șepte brazi!
Și cu toții crunt turba,
Paloșile rădica,
Iar fratele cel mai mare
(Că-i mai mare, minte n-are)
Paloșul mi-l învîrtea,
În Mogoș îl azvîrlea,
Dar nici că mi-l nimerea.
Paloșu-n vînt vîjîia,
De-un zid mare se lovea
Și-ndărăpt se întorcea,
Lîngă Mogoș de cădea

Și-n pămînt se îngropa,
Și pînă-n mănunchi intra.
Iar fratele cel mai mic
(Că-i mai mic, e mai voinic)
Paloșul mi-l învîrtea,
În Mogoș îl azvîrlea
Și prin inimă-l giunghea!
Cînd deodată ce videa,
Ce videa și nu credea?
O teleagă zugrăvită,
Pe dinuntru poleită
Cu doisprece telegari,
Telegari cu coame mari,
Și-n teleagă sora lor
Înflorind ca un bujor!
— Bună zioa, frații mei,
Șepte puișori de zmei!
Dar unde vă-i cumnatul?
Ce mi-ați făcut bărbatul?
— L-am trimis în iad de-a drept,
Cu șepte paloșe-n pept,
Că nu-i vrednic să trăiască
Și cu noi să se rudească
Cine-n oardă păgînească
Nu știe să vitejească
Și nevasta să-și păzească!
— Vai de mine! Ce-ați făcut?
Vai de voi! n-ați priceput
Cum că Mogoș a glumit
Cînd de mine v-a grăit?
Bine vorba nu sfîrșea,
Lacrimi din ochi îi ieșea,
Lîngă Mogoș ea cădea,
Cu brațele-l cuprindea,
Îl bocea, îl dismierda,
Apoi sufletul și-l da
În capătul podului,
În ochii norodului!

BUJOR

Frunză verde de negară,
A ieșit Bujor în țară!
Bate, pradă, nu omoară,
Pe ciocoi îi bagă-n fiare,
Să-i dea bani de cheltuială
Și haine de primineală.
Bujor iese, Bujor zice:

— Halal de tine, voinice!
Haideți, copii, după mine,
Că știu calea-n codru bine,
Și știu turme de berbeci,
Izvoare cu ape reci,
Și neveste frumușele,
Și desagi cu rubiele[59]!
Ici în vale, colea-n vale
Sună-un glas duios cu jale,
Glas frumos de fată mare,
Bujor prinde-o sărutare!
Ici în vale la pîrîu,
Doă fete spală grîu,
Bujor le ține de brîu!
Ici în vale la fîntînă,
Doă fete spală lînă,
Bujor le strînge de mînă!
Ici în valea lui Terinte,
Doă fete culeg linte,
Bujor le scoate din minte!

II

Frunză verde de negară,
La Focșani între hotară
Este-un bordei[60] cam plecat,
De copaci încungiurat.
Acolo-i Bujor culcat,
La Anița văduvița,
Ce-i dă vin tot cu vădrița
Și-l îmbată cu gurița:
— Aniţico, draga mea!
Mult mi-e dor de-o floricea,
Floricică rumeoară
Care-o porți în buzișoară.
— Ștefănică Bujoraș!
Floricica da-ți-o-aș,
Na și na gurița mea,
De-o sărută cît îi vrea,
Iar de beut nu mai bea,
Că potira-i cît colea.
— Las' să vie că nu-mi pasă,
Cînd mi-e paloșul pe masă
Și mîndruța drăgăstoasă.
Sărutatul n-au sfîrșit,
Potira c-au și sosit.
Luptat-au Bujor luptat,
De potiră n-a scăpat!

III

Frunză verde de negară,
Pe Bujor mi-l duc pin țară
De-l arată ca pe-o feară!
Și mi-l pun la închisoare,
Fără arme, fără soare!
Oliolio! codru frunzos,
Cît ești vara de frumos,
Iarna putrezești tu gios!
Ca tine Bujor în gros
Stă culcat cu fața-n gios.

IV

Frunză verde de negară,
Pe Bujor mi-l giudecară,

La Divan îl întrebară
Mulți creștini de-a omorît
Cît pin țară a hoțit?
Iar Bujor cruce-și făcea
Și cu dreptul răspundea:
— Mort de om eu n-am făcut,
Dar ciocoi mulți am bătut!
— Ștefane Bujorule,
Unde-ți sînt averile,
Ca să-ți scapi tu zilele?
— Le-am ascuns pe la copaci,
De-agiutor la cei săraci,
Să-și cumpere boi și vaci!

V

Frunză verde de negară,
Bujor se suie pe-o scară...
Plîng săraci cu jale-amară,
Că nu-i scara domnilor
Și e scara hoților,
Calea neagră-a morților!

JIANUL

N-ați auzit de-un Jian,
De-un Jian, de un oltean,
De un hoț de căpitan
Care îmblă pin păduri
Cu doisprezece panduri,
Cu ghiebe și cu poturi [61]?
El ia miei de la ciobani,
Armăsari de la mocani,
Fără plată, fără bani!

Și pîndește la strîmtori
De despoaie negustori,
Și tot prinde la boieri
De-i curăță de averi!
Toți de dînsul că fugea,
Toți de el se jăluia
La domnul, la Caragea.
Domnul potiră-aduna,
După hoț el o mîna.
Iar Jianu-nțelegînd
Cele ce-i treceau pin gînd,
Se-ndrumea spre Olt fugînd.
Cînd la Olt, Oltu-i umflat,
Că la munte l-a plouat:
— Măi romåne, măi podar,
Trage podișca de car,
Să mă treci la cela mal
Cu viteazul ist de cal.
Trage podul mai de-a drept
Pîn' nu-ți pun un glonte-n pept.
Nu-mi fii dușman, și-mi fii frate,
De nu vrei un glonte-n spate.
Dar podarul se gîndea
Și cu lene se-ntindea.
Dacă videa și videa,
Jian rostul nu-și perdea,
El se aruncă înot,
Cu suflet, cu cal, cu tot.
Calu-n apă se lupta,
Iar Jianul cuvînta:
— Decît să mă rog de prost,
Ca să deie podu-n rost,
Mai bine cu murgu-not,
Că și el e pui de Olt.
Decît să mă căciulesc,
Mai bine să haiducesc!
Hai, voinice murguleț,
Nu mai face părul creț,
Hai la Slatina-n județ,
Unde gazda ne-om afla
Și-amîndoi ne-om răsufla!
Cînd la gazdă el sosea,
Ce videa și ce-auzea?
Potira gazda lega,
De Jian o întreba.
— Haide iar, murgule, hai,
Hai la munte, sus pe plai,
Să scăpăm de chiu, de vai!
Fugea murgul cît fugea,
Dar potira-l agiungea,
Pe Jianu mi-l prindea
Și-l ducea la Caragea.
Vai! sărmanul voinicel,
Sărăcuț, amar de el!
Căci pe loc mi-l giudecară,
Cu lanțuri mi-l încărcară
Și-n ocnă mi-l aruncară.

TUNSUL

Vestea-n țară a agiuns
De un hoț cu nume Tuns,
Că pin codri a ieșit,
De șese-ntovărășit,
Toți voinici, aleși panduri,
Oaspeți ageri de păduri,
Ce se port din crîng în crîng,
Cîți îi văd de el se plîng.

Că nici unde nu gîndești,
Cu dînsul te întîlnești
Și-l auzi zicînd cu bine:
– De unde vii, măi creștine?
Din ce sat, din ce oraș?
Luat-ai la drum răvaș
Să nu pătimești cevaș?
Te giur cu pistolu-n pept,
Spune mie tot cu drept,
De ai bani mai multicei
Dă-mi giumătate din ei,
Că-ți dau la mînă răvaș,
Să nu rămîi păgubaș.
Și cu vreme de-oi trăi
Pîn-într-unul ți-oi plăti,
Dar cumva de-oi muri eu,
Ți-i va plăti Dumnezeu!
Vai! sărmanul voinicel,
Sărăcuț, amar de el!
Căci păcatul l-a gonit,
Cu moarte l-a pedepsit!

BOGDAN

Lăpușneanul cel cumplit
Stă pe scaun poleit.
Curtea-i plină de boieri,
Vornici, hatmani, vistieri,
Ce se-nchină domnului
Și se tem de ura lui,
Că ura lăpușnănească
E peire boierească.
Iată, mări, că deodată
Un luceafăr se arată
Cu chip vesel și domnesc
Și cu mersul voinicesc!
Cine-i mîndrul tinerel,
Care-i tras printr-un inel?

E Bogdanul cel glumeț
Și la luptă îndrăzneț,
Și de carte-cărturar,
Și de arc-bun săgetar.
El în sală-naintează
Și la domnu-ngenuchează,
Apoi zice: — Mă rog ție,
Taică, doamne, din domnie,
Voie dă-mi să iau soție
Ursita ce-mi place mie.
Ea nu-i fată de-mpărat,
Și-i chiar de litean bogat
Și de lege lepădat,
Da-i fecioară ca o stea,
Mîndră ca o păserea,
Dulce ca o floricea
Și sufletul meu o vrea!
Lăpușneanul se-mblînzește
Și din gură-așa grăiește:
— Dragul tatei, mergi cu bine,
Voie tu ai de la mine!
Astfel zice și-l sărută,
Ca pe-o floare-n sîn crescută,
Și pocloanele-i gătește
Și pe cale mi-l pornește
Cu o sută de nuntași,
Toți aleși din tabarași.

II

Nuntașii încăleca,
Cu Bogdan vesel pleca,
Ei pleca pe la Sîn-Petru
Ș-agiungea pe la Sîn-Metru [62]
La liteanul cel bogat
Și de lege lepădat.
Iar liteanul, de-i videa,
Poarta curței închidea,
Și-n lanțuguri o lega,
Și din gură-așa striga:
— Care este mirele,
Mirele, ginerele,
Sară el zidurile,
Să deschidă porțile!
Cît Bogdan îl auzea,
De sîrg mi se răpezea,
Calul își înfierbînta
Ș-un răpez voinic îi da.
Calul rîndunel zbura
Și în curte că era!
Iar în curte cum sărea,
Bogdan timpul nu perdea,
Poarta curței deschidea
Și nuntașii toți intra.
Liteanul că se mira,
Și musteața-și răsucea,
Și din gură iar zicea:
— Care este mirele,
Mirele, ginerele,
Sară el teancurile,
Să-și ia postavurile.
Cît Bogdan îl auzea,
Calul iar își răpezea,
Peste teancuri el zbura,
Apoi le desfășura
Și le da pe la nuntași,
Care-n lupte sînt fruntași;

Cum era și nuntașul,
Așa-i da și postavul.
De era el nălțișor,
Îi da postav roșior,
Să fie strălucitor.
De era el medior,
Îi da postav gălbior,
Ca să-l prindă binișor.
De era el mititel,
Îi da postav albăstrel,
Ca să se mîndrească-n el!

III

Liteanul se bucura,
El în casă că intra,
Lui Bogdan că arăta
Trei copile tot de-un stat,
Tot de-un chip asemănat,
Albe, gingașe tustrele,
Ca trei flori de viorele.
Domnul tînăr le privea
Cu ochi dulci care steclea,
Iar liteanu mi-i zicea:
— Care este mirele,
Mirele, ginerele,
Cunoască și el mireasa,
Cunună-se cu dînsa!
Bogdan mintea nu-și perdea,
Inel din deget scotea,
Pe covor îl arunca
Și din gură cuvînta:
— Care-mi este mireasa,
Să mă iubesc cu dînsa,
Culeagă-mi ea inelul,
Inelul cu degetul,
Căci am sabie-nsetată
Ce dorește cap de fată.
Din trei doă nici mișca,
Iar mireasa se pleca,
Pe covor îngenuchea,
Ca o floare se-ndoia,
Și inelul culegea
Și-n degețel și-l punea.
Ochii mirelui steclea,
Inima-i se-nveselea.
El mireasa-și rădica,
Pe ochi dulce-o săruta
Și pe brațe mi-o purta
Și-n rădvan că o punea,
Și spre țară purcedea.
După ei încă venea
Car mare cu druștele[63],
Grădina cu florile,
Și o sută de nuntași,
Toți aleși din tabarași.
Ei pleca pe la Sîn-Metru
Ș-agiungea pe la Sîn-Petru,
Și pe loc cît agiungea
Mîndră nuntă că făcea,
Vestele de se ducea
La vecini și-n depărtări,
Peste noă țări și mări!

IORDACHI AL LUPULUI

Gios, pe apa Prutului,
În ținutul Hușului,
La casele Lupului,
Mers-au ura domnului,
Mers-au ura și lovit-au,
Pe Iordachi prăpădit-au!
El cu domnul se-nvrăjbea,
Și călare pribegea

Pe drumul Bugeacului,
Scăparea pribeagului.
Și cu bine el sosea,
Adăpost el își găsea,
La saraiul Hanului,
Cumnatul Sultanului.
Frunză verde măcieș,
Mare groază-i sus, la Ieși,
De Iordachi ca să vie,
Să aducă grea urgie,
De tătari cumpliți grămadă
Să le deie țara-n pradă!
Boierii se adunară,
De la tîrg și de la țară,
Și trei zile se vorbiră,
Trei zile se sfătuiră,
Lui Iordachi să-l înșele,
Trimițîndu-i măgulele
Ș-un poclon de zece pungi,
Patru șaluri tot în dungi,
Doă scurte, doă lungi;
Ș-un fugar frumos, domnesc,
De soi bun, moldovenesc,
Și o carte mare-nchisă,
Ca de la domnie scrisă.
O hîrtie-nșelătoare,
Poftitoare, rugătoare,
Ca să vie Iordachi-acasă,
La Maria cea frumoasă.
Iar de-i trebuie domnie
I-o dă vodă cu frăție,
Între ei pace să fie!...
Iordăchel se-nveselea,
Iară hanul îi grăia:
— Zece zile mai așteaptă,
Ca să ai tu parte dreaptă,
Căci am scris la-mpărăție
Pentru-un firman de domnie,
Ori de nu, ia-ți oastea mea
Și cu dînsa fă ce-i vrea.
— Ba, eu oastea n-oi lua,
Că țara m-a blăstema:
Cine-aduce oaste-n țară
Sub blăstemul țării piară!
Astfel dac-au cuvîntat,
Cu hanul s-au sărutat
Și spre țară au plecat
Cu Marin și cu Ciocan,
Cu Lisandru cel bălan,
Și cu Zaria, bun viteaz,
Ce-i cam negru pe obraz;
Toți cu inimile drepte,
Slugi viteze și-nțelepte;
Oameni buni și credincioși,
Ce-s la masă rușinoși,
Dar la luptă hărțăgoși!

II

Vinerea spre sîmbăta
El Maricăi s-arăta
Și cu drag o săruta,
Mulțămind lui Dumnezeu
C-au sosit la locul său...
Dar în lume cine știe
Azi și mîni ce-a să mai fie!...
Iată-un grec, unul Zoilă,

Om de vrajbă și de silă,
Un trimis de la domnie
(Negre zilele să-i fie!),
Olăcește se ducea
Și la domn știre făcea
C-au sosit Iordachi-acasă,
La Maria cea frumoasă!
Frunză verde alunică,
Grea pulbere se ridică
De la Ieși înspre Milești,
Iar printr-însa ce zărești?
Arnăuți cu șușanele,
Cu argint pe la oțele,
Lefegii și darabani,
Cu-ai lor mîndri căpitani.
Iordăchele, te ferește,
Cursă rea ți se gătește!
Cei ce vin călări la tine
Nu vin ca să se închine,
Ci vin cu porunci domnești
Și cu gînduri dușmănești.
Frunză verde porumbică,
Drăgălașa de Marică
Pe Iordachi mi-l trezea
Și din gură-așa-i grăia:
— Hai, frate, la biserică,
De sfînta duminică,
Că de cînd ai pribegit,
Sufletul nu ți-ai grijit!
Iordăchel se întindea
Și cu lene răspundea:
— Mergi, Marico, dumneata,
Că eu nu mă pot scula.
Drumul lung m-au obosit,
Calul greu m-au ostenit!
Iată, mări, cum vorbea,
Că fereastra se izbea
Și cădea gios la pămînt,
Fără suflare de vînt.
Maria se-nspăimînta,
Iordachi se întrista,
Dar pe gînduri mult nu sta,
Că Lisandru-i aducea
Carte mare și-i zicea:
— O ceată de oameni mulți,
Lefegii și arnăuți,
Au sosit aici din sus
Ș-astă carte ți-au adus,
Cu poftire boierească
Să mergi la curtea domnească.
Dar ascultă-mă pe mine,
Căci ce simt eu nu-i a bine;
Tu ești mare cît un domn,
Iar de ai minte de om,
Hai cu toți să-ncălecăm,
Arnăuții s-alungăm
Și de drum să ne cătăm,
Spre Bugeac să apucăm,
Pe Hanul să-l rădicăm
Și foc Ieșului să dăm!
Iordăchel nu-l asculta
Și din gură cuvînta:
— Ba, m-oi duce la domnie,
Că chiar domnul mă îmbie
Și se giură că va face
Tot ce-oi vrea ca să mă-mpace!

III

Frunză verde de negară,
Pe cel drum în zi de vară,
Ce se vede strălucind
Și spre Ieși înaintînd?
Un rădvan cu telegari,
Șese negri armăsari,
Și-n rădvanul boieresc,
Un luceafăr pămîntesc,
Cu chip dulce, femeiesc,
Iar pe lîngă cel rădvan,
Călare pe-un năzdrăvan,
Merge mîndrul Iordăchel
Cu slugile după el;
Slugi cu inimile drepte,
Înțelepte și deștepte,
Ce-s la masă rușinoase,
Dar la luptă hărțăgoase.
Apoi venea după ei
Ceată de arnăuței,
Lefegii și darabani,
Cu-ai lor mîndri căpitani.
Ei la Ieși cît agiungea,
Iordachi la domn mergea,
Iar domnul cît îl videa
De mînie s-aprindea
Și striga: — Gios pe covor
Tăiați-i capul din zbor.
Un calău se răpezea,
Dar Iordachi-l aștepta.
O palmă voinică-i da,
Cît calăul gios pica.
Apoi el se întorcea
La Lisandru de-i zicea:
— Ține tu sabia mea,
De-mi taie capul cu ea,
Că nici cum nu m-a durea.
Iar Lisandru oftînd greu
Răspundea: — Stăpînul meu!
Pînea, sarea ți-am mîncat,
Nu mă vîrî la păcat!
Din nou vodă poroncea,
Arnăuții se-mbrîncea,
Pe Iordachi s-arunca,
De păr lung îl apuca,
Pe covor îl întindea
Și din zbor capu-i tăia.
Capul se rostogolea,
În sînge se tăvălea
Și pe scări se cobora
Și-n rădvan apoi sărea.
Iar Marica, vai de ea!
Capu-n brațe apuca
Și plîngînd la el căta,
Și bocind îl săruta
Cînd pe frunte, cînd pe gură,
Cînd pe gît la-ncrestătură.
— Alei! Doamne, striga ea,
Facă-se pe vrerea mea!
Doamna ta să văduvească,
Neamul tău să calicească,
Tîrgul tău întreg să ardă
Și domnia-ți să se piardă!
Frunză verde siminoc,
La Ieși arde mare foc.
Bate para pin Milești,
Zbor tăciunii la Lățești,

Scînteile-n Bărlănești,
Pînă pe la Ciocănești.
Și duc veste de-ngrozit
Că Iordachi a perit,
Și că focul a zbucnit
Din blăstemul cel cumplit!

MONASTIREA ARGEȘULUI

Pe Argeș în gios,
Pe un mal frumos,
Negru-vodă trece
Cu tovarăși zece:
Nouă meșteri mari,
Calfe și zidari,

Și Manoli, zece,
Care-i și întrece.
Merg cu toți pe cale
Să aleagă-n vale
Loc de monastire
Și de pomenire.
Iată cum mergea,
Că-n drum agiungea
Pe-un biet ciobănaș
Din fluier doinaș.
Și cum îl videa,
Domnul îi zicea:
— Mîndre ciobănaș
Din fluier doinaș!
Pe Argeș în sus
Cu turma te-ai dus,
Pe Argeș în gios
Cu turma ai fost.
Nu cumva-ai văzut,
Pe unde-ai trecut,
Un zid părăsit
Și neisprăvit,
La loc de grindiș,
La verde-aluniș?
— Ba, doamne, am văzut
Pe unde-am trecut
Un zid părăsit
Și neisprăvit.
Cînii cum îl văd
La el se răped
Și latră-a pustiu
Și urlă-a morțiu.
Cît îl auzea
Domnu-nveselea,
Și curînd pleca,
Spre zid apuca
Cu noă zidari,
Noă meșteri mari,
Și Manoli, zece,
Care-i și întrece.
— Iată zidul meu!
Aici aleg eu
Loc de monastire
Și de pomenire.
Deci, voi, meșteri mari,
Calfe și zidari,
Curînd vă siliți,
Lucrul de-l porniți,
Ca să-mi rădicați
Aici să-mi durați
Monastire-naltă
Cum n-a mai fost altă,
Că v-oi da averi,
V-oi face boieri;
Iar de nu, apoi
V-oi zidi pe voi,
V-oi zidi de vii
Chiar în temelii!

II

Meșterii grăbea,
Sferile-ntindea,
Locul măsura,
Șanțuri largi săpa,
Și mereu lucra,
Zidul rădica.

Dar orice lucra
Noaptea se surpa!
A doa zi iar,
A treia zi iar,
A patra zi iar,
Lucra în zadar!
Domnul se mira
Ș-apoi îi mustra,
Ș-apoi se-ncrunta
Și-i amenința
Să-i puie de vii
Chiar în temelii!
Meșterii cei mari,
Calfe și zidari,
Tremura lucrînd,
Lucra tremurînd,
Zi lungă de vară,
Zioa pîn-în seară;
Iar Manoli sta,
Nici că mai lucra,
Ci mi se culca
Și un vis visa,
Apoi se scula
Ș-astfel cuvînta:
— Noă meșteri mari,
Calfe și zidari!
Știți ce am visat
De cînd m-am culcat?
O șoaptă de sus
Aievea mi-a spus
Că orice-am lucra
Noaptea s-a surpa,
Pînă-om hotărî
În zid de-a zidi
Cea-ntăi soțioară,
Cea-ntăi sorioară
Care s-a ivi
Mîni în zori de zi,
Aducînd bucate
La soț ori la frate.
Deci daca vroiți
Ca să isprăviți
Sfînta monastire
Pentru pomenire,
Noi să ne-apucăm
Cu toți să giurăm
Și să ne legăm
Taina s-o păstrăm;
Ș-orice soțioară,
Orice sorioară
Mîni în zori de zi
Întăi s-a ivi,
Pe ea s-o jertfim
În zid s-o zidim!

III

Iată-n zori de zi
Manea se trezi,
Ș-apoi se sui
Pe gard de nuiele,
Și mai sus, pe schele,
Și-n cîmp se uita,
Drumul cerceta.
Cînd, vai! ce zărea?
Cine că venea?
Soțioara lui,

Floarea cîmpului!
Ea s-apropia
Și îi aducea
Prînz de mîncătură,
Vin de beutură.
Cît el o zărea,
Inima-i sărea,
În genuchi cădea
Și plîngînd zicea:
— Dă, Doamne, pe lume
O ploaie cu spume,
Să facă pîraie,
Să curgă șiroaie,
Apele să crească,
Mîndra să-mi oprească,
S-o oprească-n vale,
S-o-ntoarcă din cale!
Domnul se-ndura,
Ruga-i asculta,
Norii aduna,
Ceriu-ntuneca.
Și curgea deodată
Ploaie spumegată
Ce face pîraie
Și îmfla șiroaie.
Dar, oricît cădea,
Mîndra n-o oprea,
Ci ea tot venea
Și s-apropia.
Manea mi-o videa,
Inima-i plîngea,
Și iar se-nchina,
Și iar se ruga:
— Suflă, Doamne,-un vînt,
Suflă-l pe pămînt,
Brazii să-i despoaie,
Paltini să îndoaie,
Munții să răstoarne,
Mîndra să-mi întoarne,
Să mi-o-ntoarne-n cale,
S-o ducă de vale!
Domnul se-ndura,
Ruga-i asculta
Și sufla un vînt,
Un vînt pre pămînt,
Paltini că-ndoia,
Brazi că despoia,
Munții răsturna,
Iară pe Ana
Nici c-o înturna!
Ea mereu venea,
Pe drum șovăia
Și s-apropia,
Și amar de ea,
Iată c-agiungea!

IV

Meșterii cei mari,
Calfe și zidari,
Mult înveselea
Dacă o videa;
Iar Manea turba,
Mîndra-și săruta,
În brațe-o lua,
Pe schele-o urca,
Pe zid o punea

Și, glumind, zicea:
— Stăi, mîndruța mea,
Nu te spăria,
Că vrem să glumim
Și să te zidim!
Ana se-ncredea
Și vesel rîdea.
Iar Manea ofta
Și se apuca
Zidul de zidit,
Visul de-mplinit.
Zidul se suia
Și o cuprindea
Pîn' la gleznișoare,
Pîn' la pulpișoare.
Iar ea, vai de ea!
Nici că mai rîdea,
Ci mereu zicea:
— Manoli, Manoli,
Meștere Manoli!
Agiungă-ți de șagă,
Că nu-i bună, dragă,
Manoli, Manoli,
Meștere Manoli!
Zidul rău mă strînge,
Trupușoru-mi frînge!
Iar Manea tăcea
Și mereu zidea,
Zidul se suia
Și o cuprindea
Pîn' la gleznișoare,
Pîn' la pulpișoare,
Pîn' la costișoare,
Pîn' la țîțișoare.
Dar ea, vai de ea,
Tot mereu plîngea
Și mereu zicea:
— Manoli, Manoli,
Meștere Manoli!
Zidul rău mă strînge,
Țîțișoara-mi plînge,
Copilașu-mi frînge.
Manoli turba
Și mereu lucra,
Zidul se suia
Și o cuprindea
Pîn' la costișoare,
Pîn' la țîțișoare,
Pîn' la buzișoare,
Pîn' la ochișori,
Încît, vai de ea!
Nu se mai videa,
Ci se auzea
Din zid că zicea:
— Manoli, Manoli,
Meștere Manoli!
Zidul rău mă strînge,
Viața mi se stinge!

V

Pe Argeș în gios,
Pe un mal frumos,
Negru-vodă vine
Ca să se închine
La cea monastire,
Falnică zidire,

Monastire naltă
Cum n-a mai fost altă.
Domnul o privea
Și se-nveselea
Și astfel grăia:
— Voi, meșteri zidari,
Zece meșteri mari!
Spuneți-mi cu drept,
Cu mîna la pept,
De-aveți meșterie
Ca să-mi faceți mie
Altă monastire,
Pentru pomenire,
Mult mai luminoasă
Și mult mai frumoasă?
Iar cei meșteri mari,
Calfe și zidari,
Cum sta pe grindiș,
Sus pe coperiș,
Veseli se mîndrea
Ș-apoi răspundea:
— Ca noi, meșteri mari,
Calfe și zidari,
Alții nici că sînt
Pe acest pămînt!
Află că noi știm
Oricînd să zidim
Altă monastire,
Pentru pomenire,
Mult mai luminoasă
Și mult mai frumoasă!
Domnu-i asculta
Și pe gînduri sta,
Apoi poroncea
Schelele să strice,
Scări să le rădice,
Iar pe cei zidari,
Zece meșteri mari,
Să mi-i părăsească,
Ca să putrezească,
Colo pe grindiș,
Sus pe coperiș.
Meșterii gîndea
Și ei își făcea
Aripi zburătoare
De șindrili ușoare.
Apoi le-ntindea
Și-n văzduh sărea,
Dar pe loc cădea,
Și unde pica
Trupu-și despica.
Iar bietul Manoli,
Meșterul Manoli,
Cînd se încerca
De-a se arunca,
Iată c-auzea
Din zid că ieșea
Un glas nădușit,
Un glas mult iubit,
Care greu gemea
Și mereu zicea:
— Manoli, Manoli,
Meștere Manoli!
Zidul rău mă strînge,
Țîțișoara-mi plînge,
Copilașu-mi frînge,
Viața mi se stinge!

Cum o auzea,
Manea se perdea,
Ochii-i se-nvelea,
Lumea se-ntorcea,
Norii se-nvîrtea,
Și de pe grindiș,
De pe coperiș,
Mort bietul cădea!
Iar unde cădea
Ce se mai făcea?
O fîntînă lină,
Cu apă puțină,
Cu apă sărată,
Cu lacrimi udată!

RADU CALOMFIRESCU

În oraș, la București,
În curți nalte și domnești,
Mîndră masă e întinsă
Și de mari boieri coprinsă.
Dar în mijloc cine șede?
Mircea-vodă-n mijloc șede,
Și la dreapta lui se vede
Doi Căplești și trei Buzești,
Zmeii Țării Românești,

Purtătorii oștilor
Și fruntea boierilor.
Ei toți bea, se veselea
Și pe domn îl fericea.
Dar cînd fu despre beție,
Despre dalba veselie,
Iată, nene, că sosea,
Și la domn îngenunchea
Radul din Calomfirești,
Zmeul Țării Românești,
Cu sluga lui, cu Nedea,
Ce de mic îi tot dedea
Agiutor bun de putere
Și cuvînt de mîngîiere.
— Domnule, măria-ta!
Fie cum oi cuvînta:
Îți aduc ție-nchinare
Ca unui frate mai mare
Și-ți doresc mereu să fii
Cu izbînzi și veselii.
Dar știi, doamne, ori nu știi
Că tătarii m-a lovit
Și tătarii mi-a robit
    Copilașii,
    Drăgălașii,
    Măiculița,
    Drăgulița.
Rău mă doare inimioara
De copii, de soțioara,
Dar mă doare și mai tare
De măicuța ce mă are,
Că-i creștină și bătrînă
Ș-a s-agiung-a fi cadînă,
De rîsul căpcînilor,
Prin casa păgînilor.
Rogu-te, măria-ta,
De vroiești a m-agiuta,
Dă-mi agiutor pe Buzești
Și pe cei tustrei Căplești,
Purtătorii oștilor
Și fruntea boierilor!
Mihnea-vodă-l-asculta
Și din gură cuvînta:
— Alei! Radule mișel!
Mai așteaptă tu nițel,
Pînă ce vom ospăta,
Pînă ce ne vom culca,
Pînă ce ne vom scula,
Să văd ce vis om visa,
Ș-apoi agiutor ți-om da!
Radu buzele-și mușca
Și la față se schimba.
— Să trăiești, măria-ta!
Iar dacă te-oi aștepta
Pînă ce îi ospăta,
Și pînă ce te-i culca,
Și pînă ce te-i scula,
Să vezi ce vis îi visa,
Tătarii s-or depărta,
Păgubaș ei m-or lăsa!

II

Radul iute-ncăleca,
După dușmani se lua
Cu sluga lui, cu Nedea,
Ce de mic îi tot dedea

Agiutor bun de putere
Și cuvînt de mîngăiere.
Gonea el, mereu gonea,
Gonea, nu mai ostenea,
Nebeut și nemîncat,
De dor mare frămîntat.
Cînd a fost a treia zi,
Pe tătari el îi zări,
Atunci Nedea că grăi:
– Hei! stăpîne Radule,
Ascultă-mi povețele,
C-acum e pe vitejie,
Pe vinceală sau robie.
Taie tu marginele,
Eu să tai mijloacele:
Care-a scăpa de la mine
Să nu scape de la tine!
În tătari ei se izbea,
Vîrtej de moarte făcea
Și tăia, nene, tăia,
Pe tătari îi risipea
Și pe cei robiți scotea,
Și pe-acasă-i trimitea.
Dar pe maică-sa bătrînă
N-o găsea-n ceata păgînă.
Radu-n scări se rădica,
Ca vulturul se uita
Peste cîmpii Lăpușnii,
Peste cîmpi merei [64] pustii,
Și cum sta și cum ochea,
Iată, nene, că zărea
Un cort mare și rotat,
Cît un cort de împărat;
Și-n cort zărea pe-un mîrzac,
Un mîrzac de la Bugeac,
Care-n brațele-i strîngea
O creștină ce plîngea.
Fulger Radu se făcea,
Ca un fulger se ducea
Și la cort se răpezea,
Pe mîrzac îl reteza
Și în lance că-l lua,
Mort în cîmp îl arunca,
Apoi vesel purcedea
Cu mă-sa și cu Nedea,
Ce de mic îi tot dedea
Agiutor bun de putere
Și cuvînt de mîngăiere!

III

Iată la mijloc de cale,
La fîntîna dintr-o vale,
Iată bună-mpreunare
Cu cinci voinicei călare,
Cu Buzești și cu Căplești,
Zmeii Țării Românești!
– Noroc bun, și cale bună!
Ce vînt dulce vă adună
Și cu mine vă-mpreună?
– Noi în cale ți-am ieșit,
C-avem dor de hărățit
Și la harță vitejească
Și la gioacă războiască.
Ei la harță se lua,
Pe giurămînt s-apuca

Stăpînii să hărăţească
Şi slugile să-i privească!
Începea dar de călare
Harţa cea din fuga mare,
Paloşele zinghinind,
Suliţele învîrtind,
Buzduganele ciocnind
Şi din gură chiuind.
Cînd deodată cei Buzeşti
Şi cu cei tustrei Căpleşti
Peste Radul năvălea,
Cu cinci lănci îl străpungea;
Apoi capul îi tăia,
Pe-o tipsie îl punea
Şi la domnul îl ducea,
Şi cu toţi aşa grăia:
— Alei! doamne, doamne Mirce,
Alei! doamne, mult voinice!
Radul de-ar mai fi trăit
Scaunul ţi-ar fi răpit!
Iată capu-i, dă-l la corbi,
Şi copiii lui fă-i robi!
Bine vorba nu sfîrşea,
Iată, nene, că venea
Sluga veche, moş Nedea,
Cu măicuţa Radului
La scaunul domnului.
Ş-amîndoi îngenunchea,
Şi, plîngînd, maica zicea:
— Alei! doamne, doamne Mirce,
Alei! doamne, mult voinice!
Fă-mi dreptate, fă-ţi dreptate,
Radu că ţi-a fost bun frate,
Că eu, doamne, din păcate,
M-am iubit cu taica-tău
De-am făcut pe Radul meu!
Domnul Mircea greu ofta,
Pe bătrîna o scula,
Mîna dreaptă-i săruta
Şi pe loc dreptate-i da.
El boierii aduna
Şi de moarte-i giudeca.
Gîdele îi apuca,
Sus, la scară-i aducea,
Un covor le aşternea,
În genunchi îi tot punea,
Şi mînica-şi sufleca,
Şi pala şi-o rădica,
Şi capetele zbura.
Zbura pe scări de-a dura,
Cînd Buzeşti peste Căpleşti,
Cînd Căpleşti peste Buzeşti.

OPRIȘANUL

Colo-n Țara Muntenească,
Țară dulce, Românească,
Ca și cea Moldovenească,
În oraș, la București,
Sînt curți nalte și domnești,

Iar în curți o sală mare,
Unde șede la prînzare
Mihnea-vodă cel cruntat,
De boieri încungiurat.
— Boieri mari, boieri de rînd!
(Zice domnul închinînd)
Toți mîncați, cu toții beți,
Și cu bine petreceți;
Numai unul poftă n-are
De beut și de mîncare,
Cantar, slutul, armaș mare!
Ori bucatele nu-i plac,
Ori de noi nu-i este drag!
Boierimea-ncet rîdea,
Iar Cantariul răspundea:
— Alei! doamne Mihnule,
Mihnule, netihnule[65]!
Alei! tu, stăpînul meu,
Lumina-te-ar Dumnezeu!
Bucatele tale-mi plac
Și de oaspeți îmi e drag,
Dar unde s-au pomenit,
S-au văzut și auzit
Două săbii într-o teacă,
Doi domni în țară săracă?
Măria-ta-n București,
Oprișanu-n Stoenești!
Ce-am văzut la Oprișanul
N-am văzut nici la sultanul,
Că el are-n cîmp la soare
Mii și sute de mioare...
Ies în vară fătătoare;
Berbeci are sute-ntregi,
Cu cozile pe telegi,
Și ciobani tot înarmați,
Cu postavuri îmbrăcați,
De nu crezi că sînt ciobani,
Ci chiar neaoși căpitani.
Nu-mi e ciudă de asta,
Cît mi-e ciudă de alta:
Oprișanul încă-și are
Herghelii în număr mare,
Doă, trei, cinci mii de iepe,
Tot alese și sirepe,
Pintenoage la picioare,
Cu cergi albe pe spinare
Și cu doi mînzi fiecare.
Nu mi-e ciudă de asta,
Cît mi-e ciudă de alta:
Oprișanul are-n sat
Ogari, căpoi de vînat,
Cu zgărzi late, țintuite,
Pe la margini poleite,
Și mai are grajdiuri mari,
Cu cincizeci de armăsari,
Giumătate arăpești,
Și ceilalți moldovenești!
Nu mi-e ciudă de asta,
Cît mi-e ciudă de alta:
Scutariul lui Oprișan
N-are fața de țăran;
Pe deasupra-i cu suman,
Dar pe trup are caftan,
Și cîrligu-i de scutar
Nu-i de-alun, nici de stejar,
Ci de aur tot săpat

Cu petre scumpe lucrat,
Și-n vîrful cîrligului,
Sub mîna scutariului,
Este-o peatră nestemată,
Ce plătește lumea toată!
– De-i așa cum zici, Cantare,
Lasă prînzul, sai călare,
Și-ntr-o fugă să te duci
Pe-Oprișanul să-l aduci
Cu toate podoabele,
Cu toate averile,
Să-și dea socotelele!
Astfel domnul poroncea!
Cantar vesel se ducea
La cel sat, în Stoenești,
Unde sînt averi domnești.
El, acolo cum venea,
Cu scutariul se-ntîlnea
Și poronca-i arăta,
Și din gură cuvînta:
– Mihnea-vodă-n București
Face praznice domnești;
Toți boierii credincioși,
Și de pace bucuroși,
Lîngă domn s-au adunat
Și pahare-au închinat;
Numai unul n-au venit,
Oprișanul cel vestit!
De-i vrăjmaș și om de ceartă,
Mihnea-vodă-acum îl iartă
Și-l poftește ca să vie
Ca un frate la domnie!

II

Oprișanul credincios
Și de suflet omenos,
Se pornea din Stoenești
Și-agiungea la București
Noaptea pe la cîntători,
Pîn-a nu răsări zori.
Mihnea-vodă, adormit,
Dormea pe-un pat aurit,
În camară-ntunecată
Tot cu șaluri îmbrăcată.
Dar deodată se trezea
Și la slugi așa grăia:
– Slugi, aprozi, copii de casă!
Voi dormiți și nu vă pasă
Soarele c-au răsărit
Și pe mine m-au trezit.
Dar voi oare nu gîndiți,
Cînd în somn vă leneviți,
Că am țară de domnit,
Giudecăți de săvîrșit
Și boieri de boierit?
Toți aprozii se trezea
Și lui vodă răspundea:
– Rămîi, doamne, liniștit!
Soarele n-au răsărit,
Dar în locu-i au sosit
Oprișan din Stoenești,
Cu averi împărătești.
El în curte au intrat,
De zebrea au aninat
Un cîrlig de împărat
Cu petre scumpe lucrat,

Ce lucește ca un soare
Într-o zi de sărbătoare!
Mihnea-vodă se scula,
Fața albă își spăla,
Barba neagră-și peptina,
La icoane se-nchina,
Apoi el se înarma
Și pe Oprișan chema:
— Oprișan din Stoenești!
Cu dreptul să ne grăiești,
Ce-ai făcut de-ai adunat
Averi mari de împărat,
Încît nu numai averi,
Dar ai și scutari boieri?
— Dumnezeu mi-au agiutat!
Și eu mi le-am adunat
Din darul sfinției-sale,
Din mila măriei-tale!
— Nu-l crede, măria-ta!
(Cantariul atunci striga.)
El mie s-au lăudat
Că avere-au adunat
Numai din puterea lui,
Nu din mila Domnului.
Dar n-am ciudă de asta,
Cît am ciudă de alta:
Oprișanul mi-au spus mie
Că așteaptă ca să-i vie
Firman de la-mpărăție
Să te scoată din domnie!
Mihnea-vodă se-ncrunta
Și din gură cuvînta:
— Pîn-a veni firmanul,
Piară-ntîi Oprișanul!
Gios la poartă să-l duceți
Și capul să i-l tăieți!
De vrăjmaș ce mult era,
Armașul se bucura.
Ca o fiară se-arunca
Pe-Oprișanu-l apuca
Și pe scări îl îmbrîncea,
Și la moarte mi-l ducea!
Cînd la poartă, frate, iată,
Un rădvan că se arată
Tras de șese telegari,
Negri, ageri armăsari.
Cu cozi lungi și coame mari.
Iar înuntru o bătrînă
Cu-o icoană sfîntă-n mînă
Și cu haine mohorîte,
Și cu pletele albite.
Pe-Oprișan cît ea-l videa,
Sus, la domnul se ducea,
Și-n genunchi trupu-și frîngea
Și grăind amar plîngea:
— Alei! doamne, fătul meu!
Nu te ierte Dumnezeu
Să omori pe Oprișanul,
Că-i peri pînă la anul.
Știi tu, Mihneo, ori nu știi
Că-n ziua Sîntei Marii
Era, doamne, ca să-ți vie
Firman de la-mpărăție
Să te scoată din domnie?
Ș-aveai parte de firman
Făr' de bietul Oprișan,
Care-n cale i-au ieșit
Și-ndărăpt l-au napoit,

Dăruind chiar pe vizir
Cu-armăsari de la Misir,
Și cu pungi de bani o mie,
Să te lase pe domnie!
Oprișanca nu sfîrșea,
Mihnea-n curtea lui ieșea,
Poroncind la toți să saie
Pe-Oprișan ca să nu-l taie.
Dar Cantar, armașul mare,
Își făcuse răzbunare,
Și capul nevinovat
Zăcea-n țărnă aruncat,
Lîngă trupul răsturnat!
Vai de omul cu păcat!
De păcat e alungat
Și nu poate-a fi scăpat!
Vînzătorul de armaș,
Fiară crudă, om pizmaș,
Fost-au gol legat la soare,
Și de mîni și de picioare,
Gol legat de cozi de iepe,
De patru iepe sirepe,
Care cînd se opintiră
În patru părți se izbiră
Și-n patru îl despărțiră.

ȘTEFĂNIȚĂ-VODĂ

Frunză verde meri crețești,
În oraș, în București,
L-ale case mari domnești
De se văd în Stoenești,
Mîndră masă e întinsă
Și de mari boieri cuprinsă,

Tot boieri de-a oștilor,
Puterea domniilor
Și groaza dușmanilor.
Iar în capăt cine șede?
Ștefăniță domn se vede,
Dar nici bea, nici veselește,
Ci cu ochii lung privește
La copila Dihului,
Sorioara Mihului,
Mihului voinicului,
Din valea Cobiului.
Că e mîndră ca o floare,
Și de ochi farmecătoare,
Și de suflet iubitoare,
Unde-o vede domnul, moare!
— Copiliță, drăguliță,
Cu sîn alb de porumbiță,
Împle cupa mea de vin,
Ție, dragă, s-o închin,
Ș-apoi cîntă-mi viers de dor,
Cu glas dulce, răpitor,
Cîntă-ți, dragă, cîntecul,
Că mi-e drag ca sufletul!
Copilița se înclină,
Ca o floare de grădină,
Și-i întinde-o cupă plină;
Apoi zice-ncetișor
Un viers dulce, plin de dor:
— Frunză verde stejărel,
Am un frate voinicel
Și mă tem amar de el!
Frunză verde măr domnesc,
Am un domn care-l iubesc
Și de dînsul mă-ngrijesc.
Vai de mine! cum să fac
Pe-amîndoi să mi-i împac,
Să-mi fie traiul pe plac!
Copilița nu sfîrșea
Și domnul astfel grăia:
— Copiliță, mîndruliță,
Cu sîn alb de porumbiță,
Nu mai plînge, că-n curînd
Împlini-voi al tău gînd.
Voi, boieri ce ospătați,
Stați și nu mai închinați,
Cuvîntul să-mi ascultați.
Mîni în zori să vă aflați
Toți călări și înarmați
Cu săgeți, cu buzdugane
Și la brîie cu arcane,
Ca să mergem despre soare
Să facem o vînătoare
După urși și căprioare,
După paseri gălbioare
Ce sînt bune de mîncare
Și plăcute la cîntare!

II

Cînd de zi se lumina,
Boierii se aduna
Și pe cai încăleca,
Și cu domnul toți pleca
Înspre munți, la vînătoare,
După urși și căprioare,
După paseri gălbioare.
Și mergea, frate, mergea,

Pîn-în munți că agiungea;
Iar cînd soarele-apunea,
Iată că se întîlnea
C-un cioban cu fluieraș
Și cu port de oltenaș.
Domnu-n cale-i se oprea
Și din gură-așa grăia:
— Ciobănaș cu fluieraș,
Puișor de oltenaș,
Cunoști calea codrului
De pin munții Crișului?
Cunoști fagul Mihului
Din codrul Cobiului?
— Cunosc calea codrului
Pînă-n fundul fundului,
Știu și fagul Mihului
Din codrul Cobiului.
— De știi locurile bine
Nu mă-i duce tu pe mine?
— Ba, te-oi duce eu pe tine,
De-i lăsa tu oștile
Să-mi păzească oile,
Că de-oi perde-o mielușea
Oi slugi un an pe ea,
Și de-oi perde-un mielușel
Oi slugi doi ani pe el.
Domnul oștile lăsa,
Cu ciobanul se lua,
Singur, singur, singurel,
Pe o zare de muncel.
Iar ciobanul se-ndrepta
Către munți și mi-l purta
Pe cărări și pe potici
Ce-s călcate de voinici,
Prin hățiș, pin cărpiniș,
Unde nu-i loc de cărniș.
El mergea, frate, mergea,
Pîn' ce-n codru agiungea
Drept la fagul Mihului,
Locașul voinicului.
Cînd de fag s-apropia
Ciobănașul se oprea
Și din gură-așa grăia:
— Iată fagul Mihului,
Mihului voinicului!
Iar pe Mihul dacă-l vrei,
Cată drept în ochii mei!

III

Domnul drept la el căta,
Ochii lui se încrunta,
Iar ciobanul se schimba,
Gluga lui își arunca
Și deodată se-arăta
Cu zelar [66], cu buzdugan,
Cu haine de căpitan.
Apoi drept la domn căta
Și-n glas mare cuvînta:
— Alei! doamne din domnie!
Ieri ai fost dat la beție;
Astăzi veniși la trezie,
Dar n-ai prins la cuminție.
Ce păcate te-au împins
Paloșul de ți-ai încins?
Fostu-ți-au silă de tine
De te-ai luat dupe mine.

Ori că nu te-ai săturat,
Pe-a mea soră c-ai furat
Ș-ai făcut cu ea păcat
Făr-a te fi cununat?
Dar gîndit-ai că păcatul
Își urmează vinovatul,
Și că-n lume orice faptă
Are plată și răsplată?
Și, cum sta și cum zicea,
O frunză de fag smuncea,
Și-ntre buze o punea,
Și suna hoțiș din ea.
Frunza-n patru că plesnea,
Codrul negru clocotea,
De-un lung chiot chiotea,
De-un greu tropot tropotea,
Și-mpregiuru-le deodată
Se ivea o mîndră ceată,
O ceată de voinicei,
Lotri, puișori de zmei,
Cu căciule stogoșate [67],
Cu chiebe [68] roșii pe spate,
Și musteți de varvaric [69]
Cum stă bine la voinic.
Lîngă el, cît îi zărea,
Mihul astfel le grăia:
— Frații mei, neferii [70] mei,
Lotri, puișori de zmei!
Îl vedeți voi pe ist om?
El e mare, căci e domn.
Dar cît e de domn și mare,
Minte coaptă încă n-are!
Hai, copii, de mi-l luați,
Prin săbii să-l fluturați,
Dar nimic să nu-i stricați,
Cale bună să-i lăsați,
Că de-i domnul priceput
E destul cîte-au văzut,
Ca să afle, ca să știe,
Cu Mihul nu-i de glumie!
Domnul pe gînduri cădea
Ș-apoi astfel răspundea:
— Mihule, bujorule,
Frate, frățiorule!
Eu la mînă ți-am picat,
Tu de moarte m-ai scăpat;
Cînd la mînă mi-i pica,
Eu de moarte te-oi scăpa.
Vină mîni tu la domnie
Ca să vezi o cununie,
Cununia domnului
Cu sora voinicului,
S-o fac mie soțioară,
S-o fac ție Domnișoară!
Astfel domnul cuvînta
Și din codru se-nturna,
Iară codrul răsuna:
— Să trăiești, măria-ta!

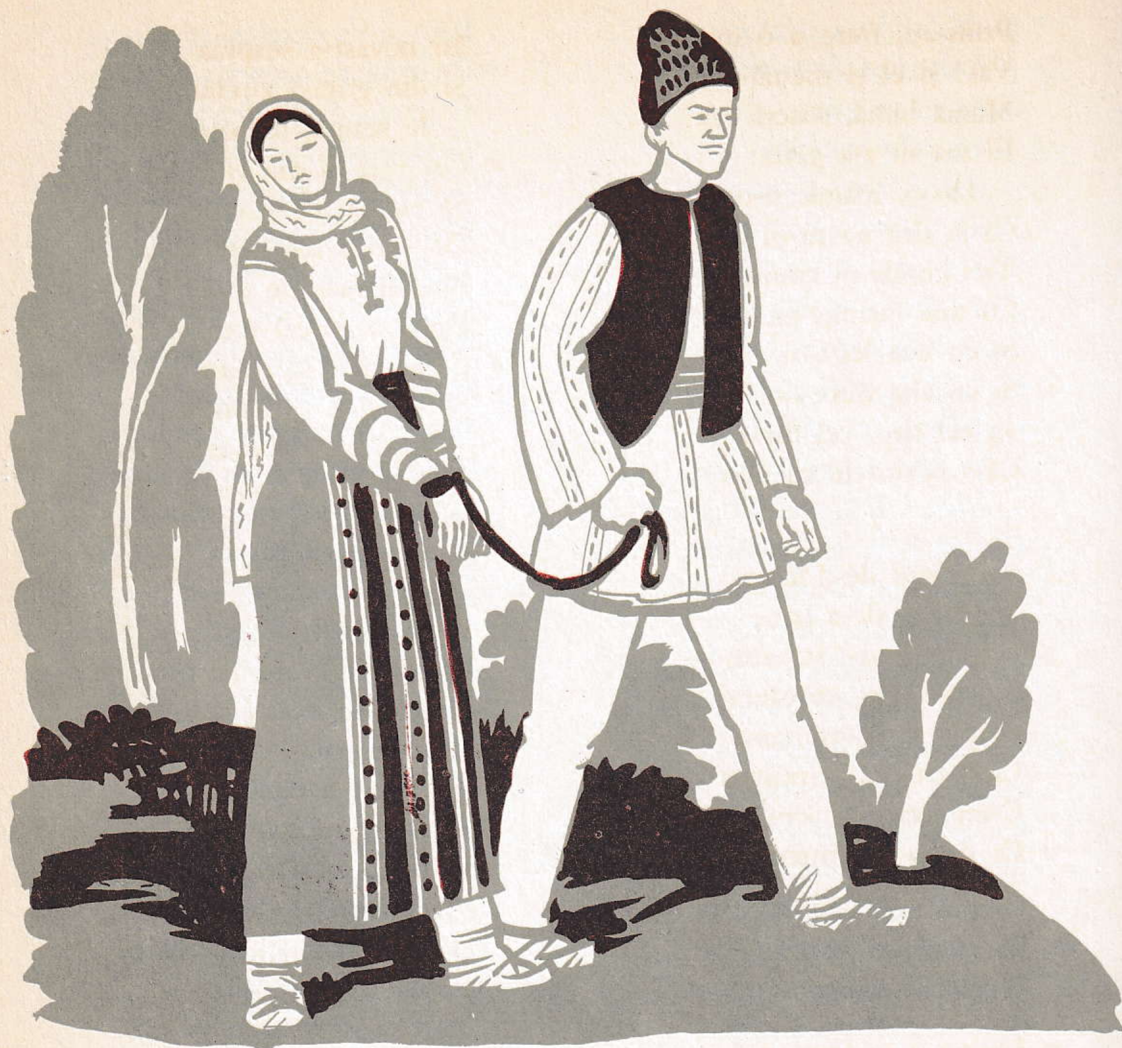

CONSTANTIN BRANCOVANUL

Brancovanul Constantin,
Boier vechi și domn creștin,
De averi ce tot strîngea,
Sultanul se îngrijea
Și de moarte-l hotăra,
Căci viziru îl pîra.
Într-o gioi de dimineață,
Zi scurtărei lui de viață,

Brancovanul se scula,
Fața blîndă el spăla,
Barba albă-și peptina,
La icoane se-nchina,
Pe fereastră-apoi căta
Și amar se spăimînta!
– Dragii mei, coconi iubiți!
Lăsați somnul, vă treziți,
Armele vi le gătiți,
Că pe noi ne-a-ncongiurat
Pașa cel neîmpăcat,
Cu-ieniceri, cu tunuri mari,
Ce sparg ziduri cît de tari!
Bine vorba nu sfîrșea,
Turcii-n casă iurușea[71],
Pe tuspatru mi-i prindea
Și-i ducea de-i închidea
La Stambul, în turnul mare
Ce se-nalță lîngă mare,
Unde zac fețe domnești
Și soli mari împărătești.
Mult acolo nu zăcea,
Că sultanu-i aducea
Lîngă foișorul lui,
Pe malul Bosforului.
– Brancovene Constantin,
Boier vechi, ghiaur hain!
Adevăr e c-ai chitit,
Pîn-a nu fi mazilit,
Să desparți a ta domnie
De a noastră-mpărăție?
Că de mult ce ești avut
Bani de aur ai bătut,
Făr-a-ți fi de mine teamă,
Făr-a vrea ca să-mi dai seamă!
– De-am fost bun, rău la domnie,
Dumnezeu singur o știe;
De-am fost mare pre pămînt,
Cată-acum de vezi ce sînt!
– Constantine Brancovene!
Nu-mi grăi vorbe viclene.
De ți-e milă de copii
Și de vrei ca să mai fii,
Lasă legea creștinească
Și te dă-n legea turcească.
– Facă Dumnezeu ce-a vrea!
Iar pe toți de ne-ți tăia,
Nu mă las de legea mea!
Sultanul din foișor
Dete semn lui Imbrohor.
Doi gelați venea curînd,
Sabiile fluturînd,
Și spre robi dacă mergea,
Din coconi își alegea
Pe cel mare și frumos,
Și-l punea pe scaun gios
Și cît pala răpezea,
Capu iute-i retezea!
Brancovanul greu ofta
Și din gură cuvînta:
– Doamne! fie-n voia ta!
Cei gelați iarăși mergea
Și din doi își alegea
Pe cel gingaș mijlociu,
Cu păr neted și gălbiu,
Și pe scaun îl punea
Și capul îi răpunea!
Brancovanu greu ofta

Și din suflet cuvînta:
— Doamne! fie-n voia ta!
Sultanul se minuna
Și cu mila se-ngăna:
— Brancovene Constantin,
Boier vechi și domn creștin!
Trei coconi tu ai avut,
Din trei doi ți i-ai perdut,
Numai unul ți-a rămas!
Cu zile de vrei să-l las,
Lasă legea creștinească
Și te dă-n legea turcească!
— Mare-i Domnul Dumnezeu!
Creștin bun m-am născut eu,
Creștin bun a muri vreu...
Taci, drăguță, nu mai plînge,
Că-n pept inima-mi se frînge.
Taci și mori în legea ta,
Că tu ceriu-i căpăta!
Imbrohorul se-ncrunta,
Gelații se-nainta
Și pe blîndul copilaș,
Dragul tatii fecioraș,
La pămînt îl arunca
Și zilele-i rădica.
Brancovanul greu ofta
Și cu lacrimi cuvînta:
— Doamne! fie-n voia ta!
Apoi el se-ntuneca,
Inima-i se despica,
Pe copii se arunca,
Îi bocea, îi săruta,
Și turbînd apoi striga:
— Alelei! tîlhari păgîni!
Alei! voi feciori de cîni!
Trei coconi ce am avut
Pe tustrei mi i-ați perdut!
Dare-ar Domnul Dumnezeu
Să fie pe gîndul meu:
Să vă ștergeți pre pămînt
Cum se șterg norii la vînt,
Să n-aveți loc de-ngropat,
Nici copii de sărutat!
Turcii crunt se oțărea
Și pe dînsul tăbăra,
Haine mîndre-i le rupea,
Trupu-i de pele jupea,
Pelea cu paie-o împlea,
Pin noroi o tăvălea
Și de-un paltin o lega
Și rîzînd așa striga:
— Brancovene Constantin,
Ghiaur vechi, ghiaur hain!
Cască ochi a te uita
De-ți cunoști tu pelea ta?
— Cîni turbați! Turci, liftă rea!
De-ți mînca și carnea mea,
Să știți c-au murit creștin
Brancovanul Constantin!

FATA BANULUI DIN HAȚEG

Luat-au, frate, luat
Un fecior de om bogat
Pe-o fată de om sărac,
Cum îi era lui pe plac.
Iar după ce mi-o lua

Prins-au, frate,-a o mustra,
Vai! și el și mumă-sa,
Mumă bună, soacră rea!...
El mă-sii așa grăia:
— Las-o, mamă, n-o mustra,
Că la tîrg eu m-oi cara,
Trei curăle-oi cumpăra:
Cu una încinge-oi,
Și cu una lega-oi,
Și cu alta duce-oi,
În cel tîrg, cel Stratoveț,
Că-s nevestele cu preț.

. . . .

Luă tîrgu de-a lungu
Și șătrele de-a latu;
Nime că nu-l întreba,
Cu ea-n tîrg ce căuta?
Înapoi el se-ntorcea,
Cînd iată că se-ntîlnea
C-un fecior de om sîrbesc
Ce purta ilic turcesc:
— De vîndut ți-i nevasta?
— De vîndut, de-i întreba.
Dar n-o dau de urmă rea,
Sau doar că n-ar ști lucra...
Făr-așa i-au fost treaba.
— Spune-mi prețul pe dînsa.
— Prețul mi-este rupt de-acasă
C-un fir verde de mătasă:
O sută și cinci de lei
Și pe-atîția mărunței.

. . . .

Prins-au bani a număra,
Iar nevast-a suspina
Și din gură-a cuvînta:
— Ie seama, bărbate, bine,
Cui vrei să mă vinzi pe mine,
Să nu paț ca și cu tine.
De vrei a mă depărta,
Bine-ai face de m-ai da
Dup-un dascal romănesc,
Cu el bine să trăiesc
Și ție să-ți mulțămesc.
— N-ai grijă, nevasta mea,
C-ai scăpat de soacră rea,
Și de-acum nu-i fi mustrată
Nici de mamă, nici de tată.

. . . .

Și de-acolo s-au luat,
În cîrcimuță s-au băgat,
Cu vin roș s-au adăpat
Și pe urmă-au cuvîntat:
— De trei zile de cînd bem,
Și noi nu ne întrebăm:
Care de unde sîntem?
Doară ne sîntem ceva,
Și-n păcate ne-om băga...
— Eu sînt fata Banului
Hin țara Hațegului!
— Aibă-ți parte de cuvînt!
Dar eu încă așa sînt,
Tot fecior de-a Banului
Din țara Hațegului.
Vai de noi că sîntem frați
Și-n păcat sîntem băgați!
Na-ți, cumnate, nevasta,

Că-i chiar sora mea asta
Și n-o purta de vînzare,
Că-i fată de viță mare.

Cînd banii ți s-or ciunta,
Vin la mine că ți-oi da
Cu mia și cu suta.

PETREA VITEAZUL

Pe drumul drumarilor,
Pe calea talharilor,
Mergea Petrea cu Nedea
Ș-amîndoi se mîngăia,
Iar Petrea din grai grăia:
– Nedeo, Nedeo, draga mea!

Cîntă-mi mie-un cînticel,
Fie cît de scurticel,
Să-mi cadă la sufleţel.
Nedea, mîndra, răspundea:
— Petrişor, inima mea,
Petrişor, sufletul meu,
Nici pot a cînta, nici vreu,
Că de-oi prinde a cînta,
Văile s-or răsuna,
Apele s-or tulbura,
Munţii s-or cutremura,
Stîncele s-or despica,
Talharii s-or deştepta,
Şi-n cale s-or arăta
Păunul păunilor,
Păunaşul codrilor,
Vatavul talharilor,
Şi pe mine m-a lua
De m-a duce-n casa sa.
Iar Petrea că mi-i zicea:
— O, soţie, draga mea,
Cîntă tu şi nu ai frică,
Nu ai frică de nimică,
Făr' de singur Dumnezeu
Şi de sufleţelul meu,
Că-n cosiţă ţi-am jurat,
De cînd pe drum am plecat,
Ca să-ţi fiu tot cu dreptate
Pîn' la ceasul cel de moarte!
Prinse Nedea a cînta,
Văile-a se răsuna,
Apele-a se tulbura,
Munţii a se răsturna,
Stîncele-a se despica,
Hoţii a se deştepta.
Toţi în calea Petrei sta,
Cu păunul codrilor,
Vătavul talharilor.
— Daleu, Petre, viteaz mare!
Nu-i avea tu supărare,
Să ne dai pe Nedea noă,
Veri pe doi ani, veri pe nouă?
— Ba, pe Nedea nu v-oi da
Pînă capul sus mi-a sta,
Că-n cosiţă i-am jurat
Cînd nevast-o am luat.
— Dă-mi dar mie calul tău.
— Ba, ferească Dumnezeu,
Că eu cînd mi l-am luat
Pe coama lui am jurat!
— Dă-ne dar paloşul tău.
— Ba, ferească Dumnezeu,
Paloşul nu mi l-oi da,
Pînă capul sus mi-a sta;
Cînd paloşul l-am luat
Pe cruciţă i-am jurat!
Însă Nedea cea vicleană,
Trasă la voinici din geană,
Şi cît semnul ea l-au dat,
Toţi de Petrea s-au legat.
Iară Petrea, viteaz mare,
Drese glasu-i cu-ntristare
Şi zise la voinicei:
— Dragii mei, voinicii mei,
Lăsaţi-mă puţintel,
Să-mi deschid un cărticel,
Să-mi cetesc păcatele
Şi să-mi grijesc zilele!

Talharii că mi-l lăsa,
Petrea se cam depărta,
Mîna-n buzunar băga.
N-au scos cartea de cetit,
Ci-au scos paloș otrăvit,
Și cînd paloșul au scos,
Toți talharii sta pe jos.
El se-nvîrti în stînga . . .
Parte din voinici pica,
Dar pica precum iarba
Cînd o cosește coasa.
El se învîrti în dreapta . . .
Și voinicii toți pica,
Toți cădea ca și frunza,
Cînd o plouă ploile,
Ș-o suflă vînturile,
Pe toate păraiele!
Apoi Petrea se-ntorcea
Și din grai așa grăia:
– Nedeo, Nedeo, draga mea!
Eu pe tine te-am iubit,
Tu pe mine m-ai urît.
Ai făcut tu semn cu ochii
Ca să mă apuce hoții,
Le-ai făcut tu semn din geană,
Ca o nevastă dușmană,
Să mă peardă din viață,
În acest loc de verdeață.
Mori, nevastă ticăloasă,
La bărbat necredincioasă,
Că eu, știi, că mi-oi găsi,
Cum doi, trei pași oi păși,
Alta-n locu-ți, mai frumoasă –
Și cu mult mai credincioasă.
Cu amar Petrea-au strigat,
Și pe Nedea au tăiat,
Ș-apoi singur s-au pornit,
Pîn' din codri au ieșit.

MĂRGERILĂ ȘI STELIȚA

Prin mijlocul tîrgului,
La zarea amurgului,
Primblă-mi-se-n sus și jos
Mărgerilă cel frumos,
Bujorașul fetelor,
Sufletul nevestelor,
Cu saiaua pusă-n brîu,
Cu negrul trăgînd de frîu,

Și pe uliți cum trecea,
El din gură-așa grăia:
— Cîte fete-am întîlnit
Eu cu toate m-am iubit;
Cîte fete am aflat
Pe toate le-am sărutat,
Numai una mi-a scăpat,
Stelița cu ochii verzi . . .
Mori de doru-i cînd o vezi!
Dar Stelița că rîdea
Și din gură că zicea:
— Cine-n lume s-a afla
Pe mine-a mă săruta,
Cinci mii de galbeni i-oi da!
Mărgerilă-o asculta,
Pe cal iute-ncăleca . . .
Sufletu-i se-ntuneca,
Mărgerilă-nnebunea,
Mă-sii că se jeluia.
Maică-sa că-l sfătuia:
— Mărgerilă, fătul meu,
Nu mai plînge-așa mereu,
Că au foc lacrimile
Și topesc luminile.
Mărgerilă, dragul meu,
Să faci cum ți-oi zice eu:
Noaptea cînd o înnopta,
Cînd Stelița s-a culca,
Te dezbracă bărbătește
Și te-mbracă femeiește,
Leapădă cea faiarliță
Și pune astă sucniță [72].
Și te du la cea Steliță,
Ca o blîndă copiliță.
Mărgerilă-o asculta,
Cu sucnița se-mbrăca
Ș-astfel că mi se schimba . . .
Chiar mă-sa că se-nșela.
El pe uliți purcedea,
La Stelița se ducea,
Și glasul și-l prefăcea,
Și din gură-ncet zicea:
— Rogu-te, mîndră Steliță,
Să-mi dai drumul pe portiță
Ca să scăp în colibiță,
Că-s o biată copiliță,
Fără tată, fără mamă . . .
Sînt cu tine tot de-o samă,
Fără frați, fără surori . . .
Sîntem chiar ca două flori;
Lasă-mă să vin la tine
Că m-alungă nu știu cine
Și tot vrea să mă sărute,
Ori pe vrute, ori nevrute.
Portița se deschidea
Și Stelița că-i zicea:
— Vină iute, fa copilă,
C-a fi mîndrul Mărgerilă.
Stelița-n casă-l ducea,
Stelița mi-l mîngîia,
Ș-amîndoi se desmierda
Ș-amîndoi se săruta,
Cînd deodată, vai de ea!
Mărgerilă hohotea
Și din gură că-i zicea:
— Stelițico, draga mea,
Este oare-adevărat
Că te-ai fi tu lăudat

Cinci mii de galbeni că-i da
Celui ce te-a săruta?
De-i așa, mîndră copilă,
Adă banii fără silă,
Că sînt mîndru Mărgerilă.
Steliţica-l auzea,
Ochii-n lacrimi îi steclea
Și din guriță zicea:
— Mărgerilă, dragul meu,
Răsplătească-ţi Dumnezeu,
Că tu rău m-ai înșelat!
Fii de-acum al meu bărbat;
Să trăim, să ne iubim,
C-amîndoi ne potrivim
Și la ochi și la sprincene,
Ca doi porumbași la pene,
Tu n-ai tată, eu n-am mamă . . .
Amîndoi sîntem de-o samă.
Tu n-ai frați, eu n-am surori . . .
Amîndoi ca două flori.
Mărgerilă-o cuprindea,
În brațe că mi-o strîngea,
O strîngea și mi-i zicea:
— Pleacă gura s-o sărut,
S-o sărut, să nu te uit . . .
— Mergi, puiule, sănătos,
Ca un trandafir frumos.
— Rămîi, puică, sănătoasă,
Ca o garoafă frumoasă
Pusă-n păhărel pe masă.
— Mergi, iubite Mărgerilă,
Și de mine fă-ți tu milă.
— Merg, mă duc și vin îndată,
Vin aici cu nunta toată,
Cu poclonul mirilor
Și cu carul druștelor.

SOCRUL

Socrul peste Dunăre
Prins-au viu pe ginere,
Și vinerea dimineață
Vrut-au să-l scoată din viață.
Nu știu cu pușca-mpușca-l-a,
Sau cu sabia tăia-l-a,
Ginerele că plîngea
Și din grai așa grăia:
– De nu-mi ierți păcatele,
Delungește-mi zilele,
Cît să-mi scriu o cărticea,
La draga Ileana mea.
Cînd cartea la loc sosea,
Prînzu-n masă să punea.
Ileana cum o zărit
S-au și lăsat de prînzit,

Ș-au prins cartea de cetit.
Cînd a rupt pecetea-n doă,
Lacrimi îi căzură-n roă
Pe obrazuri, pe-amîndoă.
După ce carte-au cetit
La argați au și grăit:
— Lăsați-vă de prînzit,
Prindeți caii de pornit.

. . . .

Ea la tatu-i au sosit
Și din grai așa-au grăit:
— Dragul meu, tătucă dulce,
Eu mă giur pe sfînta cruce,
Și să mor fără lumină
C-al meu soț n-au avut vină.
— Taci, fiică, nu te giura,
Că el nu-i de legea ta.
— Fie turc, fie păgîn,
La inimă mi-e suspin;
Fie turc, fie tătar,
La inimă mi-e amar.
— Taci, fiică, nu te căina,
Eu pe tine că te-oi da,
Numai cole peste vale,
Dup-un fecior de domn mare.
— Fecior de domn eu nu vreu,
Ci vreu bărbățelul meu.
— Sărmanu! bărbatul tău,
Ți l-au luat Dumnezeu.
— Vai, tătucă, tată, tată,
Eu de azi nu-ți mai sînt fată,
Și te las cu dorul meu,
În plata lui Dumnezeu!

SUB TUFE DE CORCODEL

Sub tufe de corcodel,
Zace-un tînăr voinicel,
Cu mîndruța lîngă el,
Și frige carne de miel
Și bea vin din bucleiel [73].
Sub tufe de sălcioară,
Zace-un voinicel să moară.
Eu gîndesc că bietul zace,

Căci mîndruța lui nu-i place.
— Scoală, scoală, măi barbate,
Nu mai tot zace pe spate,
Că mi-am urît zilele,
Mutînd căpătîiele,
Cînd la cap, cînd la picioare,
Cînd la umbră, cînd la soare.
— Oh, dragă muierea mea,
Nu pot, nu pot, chiar de-aș vrea,
De-aici nu pot a mă duce
Pînă tu nu mi-i aduce
    Negre mure
    Din pădure,
Sloi de gheață-n miez de vară,
Apă rece din izvoară.
— O, drăguț bărbatul meu,
Agiuta-ți-ar Dumnezeu!
Eu toți munții am călcat,
Mură neagră n-am aflat.
Sloi de gheață s-au topit,
Apa rece s-o-ncălzit.
— Muierușcă din Brașău,
Mura neagră-i ochiul tău,
Apa rece-i gura ta,
Sloi de gheață-i inima.

FATA LUI PETRE ȘOIMAN

Frunză verde magheran,
Fata lui Petre Șoiman
Mult pe mine mă smintește
Ș-adeseori m-amăgește
Că mi-a da guriță dulce,
Cînd la ea seara m-oi duce,
Pe la răsărit de lună,
Fetele cînd se adună,
Se adună-n șezătoare
Pîn' la răsărit de soare.

Şi i-am dus de multe ori
Snopurele mici de flori,
Şi smochine şi alune,
Şi mere de cele bune,
Dar ea tot mă amăgeşte
Şi mai rău mă chinuieşte!
Am să-i dau inelul meu,
Ş-apoi . . . bunu-i Dumnezeu!
Dacă ş-aşa n-oi putea
Să-mplinesc dorinţa mea,
M-oi duce la vadul strîmt,
Cît colo, la drumul frînt,
C-am auzit din bătrîni
Şi din călători străini
Că-i o babă bătrînică,
Ce descîntă din ulcică,
Cu apă de la izvor,
Unde-au curs lacrimi de dor,
Cu trei vărguţe de corn,
Şi cu lilieci din horn.
— Bună zioa, mătuşică.
— Mulţămescu-ţi, drăguliţă.
— Eu, mătuşă, am venit
De necaz şi de urît,
Căci amar sînt fărmecat
De-o fetică din cel sat.
Ş-am auzit din bătrîni
Şi din călători străini,
Că ştii bine-a discînta,
De farmeci a dezlega.
— Bine-ai venit, fătul meu,
Că mă giur pe Dumnezeu:
Multe ştiu a discînta
Ş-apa-n cofă-a închega.
Să te duci, băiete, duci,
Şi-ntr-o clipă să-mi aduci
O găină de furat
Ş-un papuc nou, neumblat,
Unghiile de la mînă
Ş-un cîrlig de la fîntînă.
— Ah, văd bine, bătrînică,
Că tu, zău, nu poţi nimică,
Ca să-mi alini dorul meu,
Să mă scapi de chinul greu.

Doine

N O T E

Doinele sînt cîntice de iubire, de jale și de dor; plîngeri duioase a inimei românului în toate împregiurările vieții sale.

Un muzic de mare talent, d-l Henri Erlich, *care a locuit cîțiva ani în* România, *și a publicat un album de arii românești, zice în precuvîntarea acelui album:*

«Naționalitatea românilor se arată curată și necontestabilă atît în limba și datinele lor, cît și chiar în muzica lor deosebită de oricare alta. Negreșit, ariile românești vor părea foarte curioase popoarelor Occidentului, pentru melodia lor cu totul originală, și cîteodată putem zice sălbatică, și pentru (a)companiamentul lor ce cuprinde uneori acordurile cele mai capricioase, cele mai bizare, și alte ori foarte simple și monotone. Ele au însă o expresie de melanholie dulce și dureroasă chiar. Sînt mai cu seamă unele pasage misterioase carele fac să se prezinte dorinți înfocate și ascunse în fundul inimei și care se manifestă printr-un soi de plînset melodic. Aceste sînt ariile doinelor; cît pentru acele de danț, horele, ele răsună cu o veselie nebunatică, zgomotoasă, cu acea veselie la care omul nenorocit se dedă în momentele sale de uitare și de plăcere.»

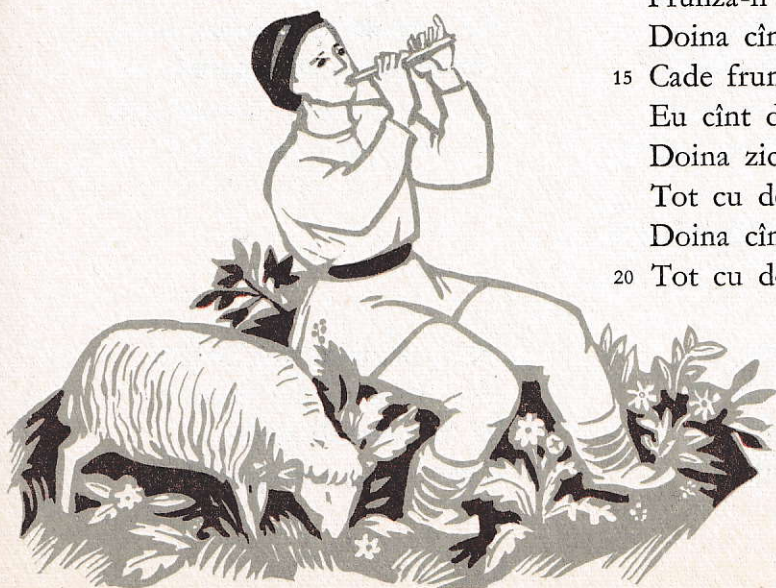
Vezi articolul intitulat Melodiile românești, *în* România literară, *foaie publicată în Iași, în anul 1855.*

....

Unele doine port și numele de cîntice voinicești *în Moldova,* oltenești *în Valahia și* haiducești *în Ardeal.*

DOINA

Doină, doină, cîntic dulce!
Cînd te-aud nu m-aș mai duce.
Doină, doină, viers cu foc!
Cînd răsuni eu stau în loc.
Bate vînt de primăvară,
Eu cînt doina pe afară,
De mă-ngîn cu florile
Și privighitorile.
Vine iarna viscoloasă,
Eu cînt doina-nchis în casă,
De-mi mai mîngîi zilele,
Zilele și nopțile.
Frunza-n codru cît învie,
Doina cînt de voinicie.
Cade frunza gios în vale,
Eu cînt doina cea de jale.
Doina zic, doina suspin,
Tot cu doina mă mai țin.
Doina cînt, doina șoptesc,
Tot cu doina viețuiesc!

LUNCA ȚIPĂ, LUNCA ZBIARĂ

Lunca țipă, lunca zbiară,
Pentr-un pui de căprioară.
Vai de biata inimioară,
Ca și lunca, geme, zbiară
Pentru-o puică bălăioară.
Frunza crește, frunza cade,
Căprioara n-o mai roade.
Vai de mine! Ce m-oi face?
Doru-n sufletul meu zace
Ș-inimioara-mi nu mai tace!
Inimă, fii răbdătoare,
Ca pămîntul sub picioare,
Pîn' ce puica bălăioară
S-a întoarce-n luncă iară
Cu cel pui de căprioară.

URÎTUL

Of! urît, urît, urît!
Boală făr' de crezămînt!
De te-ai duce-n codri, duce,
Ursu-n labe-i să te-apuce!
Urîtul din ce se face?
Din omul care nu-ți place.
Urîtul din ce-i făcut?
Din omul care-i tăcut.
Cine-au scornit urîtul,
Nu-l înghiță pămîntul!
Că mie de mult urît
Sufletu-mi s-au amărît!

CÎNTICUL RAZEȘULUI

Frunză verde de cireș,
Lung e drumul pîn' la Ieș,
Lung e drumul și bătut
Din Siret și pîn-în Prut!
Nu-i bătut de car cu boi,
Și-i bătut tot de nevoi
Și de păcatele mele
Cele multe, cele grele!

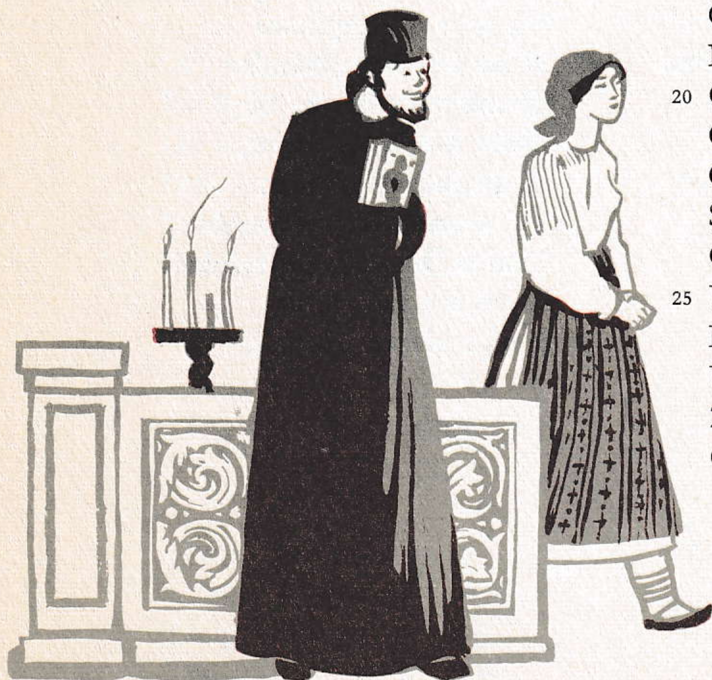
Ard-o focul răzeșie!
Eu chiteam că-i boierie
Și-i numai o sărăcie!
Pentr-o palmă de pămînt
Zilele mi-am dat în vînt.
Ani întregi m-am giudecat
Și nimic n-am cîștigat!
Eu îmblam la giudecată,
Copiii-mi plîngeau pe vatră,
Nevasta-mi zăcea lăsată.
Dare-ar Domnul Dumnezeu,
Să fie pe gîndul meu!
Lăsa-m-oi de răzeșie,
Să apuc în haiducie,
Ca să-mi fac sfînta dreptate
Cu cea ghioagă de pe spate,
Să-mi aleg giudecători
Cei stejari nestrîmbători!

CÎNTICUL PLUGARIULUI

Arde-te-ar focul, pămînt,
Și te-ar bate Domnul sfînt!
Căci îmi ești dușman cumplit!
Ce-am semănat n-au ieșit.
Semănat-am grîu de vară,
Au ieșit numai negară.
Semănat-am orz, ovăs,
Au ieșit mohor de șes.
Semănat-am popușoi,
Au ieșit iarbă-n fușoi [74].
Stau în cîmp și mă gîndesc
Cu ce o să viețuiesc?
N-am lețcaie la chimir
Să mă pot plăti de bir,
Și de foi, și de soldat,
Și de Iuda blăstemat.
Vai ș-amar de biet român
Cînd e Domnul rău stăpîn!
N-are loc în țara lui
Și-i ca pleava cîmpului!

CÎNTICUL CALUGĂRULUI

Arză-te focul, pădure,
Ș-ai cădea sub o secure!
Arde-ar lemnile din tine
Cum arde inima-n mine,
Să-mi fac drum pîn' la vecine,
Și de sus, din monastire,
Unde zac în părăsire,
Să văd cîrduri de copile
Care mă sfîrșesc de zile;
Și să văd pe draga mea,
Care m-am iubit cu ea,
În copilăria mea.
N-ar avea loc în pămînt
Și l-ar bate Domnul sfînt
Cine m-au călugărit
Și de ea m-au despărțit!
Eu n-am fost de pustnicie,
Căci am fost de voinicie,
Nici am fost de monastire,
Ci de lume cu iubire;
Că mă-nchin pe la icoane,
Cu ochii pe la cocoane,
Și cetesc, întorc la file,
Cu ochii pe la copile.
Unde văd o fată mare,
Rasa-mi tremură-n spinare,
Unde văd puicuța mea,
Zboară sufletu-mi la ea
Ca roiul la floricea!

NEVASTA TÎLHARULUI

Fost-am eu la părinți una
Precum e în ceruri luna,
De părinții mei iubită
Și de dînșii potrivită
Cu luna, cu stelele,
Salba cu mărgelele,
Grădina cu florile
Și zioa cu zorile.
Ei pămîntul au îmblat
Să-mi găsească un bărbat.
Bărbățelul ce mi-au dat
Era tînăr și bogat;
Avea bani, avea inele,
De-mi împlea mîna cu ele,
Dar vezi, frate, ce păcat!
Erau toate de furat.
Nu trecu chiar săptămîna
Și pe el puseră mîna,
Și la ocnă-l înfundară
Și cu lacrimi mă lăsară.
Decît m-aș fi măritat,
Mai bine-n foc m-aș fi dat,
C-am rămas cu rod în sîn
Și nu-i rod de bun român,
Ci e rod de om mișel,
Sărăcuț, amar de el!
De-ar fi fost el un viteaz,
Nu mi-ar fi așa necaz,
Dar a fost un biet tîlhar
Și de-aceea mi-e amar!

COPILA MURIND

Cîntă paserea pe-o floare
Pentru-o fată care moare,
Cîntă paseruica-n spin,
Copila scoate venin.
Cîntă paseruica-n salce,
Copila de moarte zace.
Cîntă paseruica-n poartă,
Copilița dulce-i moartă!
Ah! amar sufletul meu!
Tu plîngeai de dor mereu
Și pe floare și pe spin
Și pe poarta lui Marin.
Ah! amar sufletul meu!
Ieși curînd să mor și eu,
Să mă duc la cel mormînt,
Să mă prefac în pămînt!

FLORICICA

Frunză verde de alună,
Mă dusei noaptea pe lună
Să găsesc o floricică,
Care mult inima-mi strică,
Şi s-o-ntreb de ce-n grădină
Pleacă fruntea, şi suspină?
«Eu mă plec, floarea-mi răspunde,
Căci o jale mă pătrunde.
Arde sufletu-mi şi geme,
Căci mă trec fără de vreme.
Trei zile sînt înflorită
Ş-apoi cad de vînt pălită.
De-abie cresc şi mă fac floare,
Abie mă-ncălzesc la soare,
Şi pe mine cade-ndată
Umbră neagră-ntunecată,
Încît nime nu mă vede,
Floare sînt, ori iarbă verde.»

BOBII

Trage, mîndro, cu bobii,
Nu-ţi mai lăcrima ochii.
De-a cădea bobii în zece,
Să ştii că dorul nu-mi trece;
De-or cădea bobii în opt,
Să ştii că mi-e dor de tot;
De-or cădea bobii în cinci,
Să ştii că eu sînt pe-aici;
De-or cădea bobii în doi,
Să ştii că sosesc la voi,
Să ne iubim amîndoi.
Iar de-a mai rămînea un,
Să ştii că eu vin nebun,
Pe-o prăjină de alun.

LENA

Frunză verde salbă moale,
Apucai pe drum la vale
Ş-agiunsei pe Lena-n cale.
Eu călare, ea pe gios,
Cu gherdan [75] de flori frumos
Şi cercei lungi de mărgele,

Să tragă ochii la ele.
Calea mîndrei aținui,
O floricică de-i cerui.
Cerui floarea sînului,
Ea-mi dă floarea crinului;
Cerui floarea din guriță,
Ea-mi dă floarea garofiță;
Cerui apă din izvor,
Ea mi-o tulbură cu dor;
Cerui apă neatinsă,
Ea mi-o dă cu dor aprinsă.
Cît am dat de-o am beut,
Lena alta mi-au părut,
Mi-au părut un toporaș
Răcorit de-un izvoraș.
De pe cal mă detei gios
Să ieu floarea s-o miros;
Ea s-au prefăcut pe loc
Într-un fluturel de foc.
Vrui să-l prind, el a zburat,
Vrui să beu, apa-au secat,
Vai de mine, ce păcat
Lena că m-au fărmecat!
Fire-ai, Leno, blăstemată
De-a mea minte tulburată!
Să-agiungi un negru nor,
Ca să ploi lacrimi de dor!

STRĂINUL

Frunză verde rozmarin,
Rău e de voinic străin!
Numai luna că-l iubește
Și soarele-l încălzește.
Trece-n gios, se duce-n sus,
Nime nu-i dă un răspuns,
Nici îi zice: bun agiuns!
Suie-n deal, coboară-n vale,
Nici o mîndră nu-i stă-n cale.
Trece sate-n curmeziș
Și dumbrăvile-n lungiș,
Vede-o mîndră fetișoară,
Ca un pui de căprioară.
El îi zice: — Dragă, stă.
Ea în lături tot se dă.
El îi zice: — Vină-ncoace.
Ea-i răspunde: — N-am ce face.

COPILA

Taci, bădică, nu mai spune
Că n-avem suflete bune,
C-asta-i țara ospeției,
Țara dulce-a veseliei.
Taci, bădică, nu mai zice
Că noroc nu e pe-aice,
C-a veni luna lui mai,
De te-i crede chiar în rai.
Iar de-i vrea să mi te-nsori,
Să ne facem soțiori,
Da-ți-oi dulce sărutat
Și dulci poame de mîncat.
Două mere-n umbră coapte,
Cu izvoare dulci de lapte,
Care soare n-au văzut
Și vîntul nu le-au bătut.
Rotunzele amîndoă
Și spălate tot cu rouă,
Tot cu rouă de pe flori,
Culeasă la cîntători.

PUICA BĂLĂIOARĂ

Frunză verde sălcioară,
Puiculiță bălăioară,
Tu n-ai tată, eu n-am mamă,
Amîndoi sîntem de-o seamă;
Tu n-ai frați, eu n-am surori,
Amîndoi ca doi bujori.
Vină, vină, puiculiță,
De m-adapă cu-o guriță,
Vin, că dorul mă omoară
Și mă arde ca o pară.
Vai de mine, n-am crezare!
Puica-mi zice-n gura mare:
— Omorî-te-ar dorul meu,
Că tu ești viclean și rău,
Și tu vrei a mă-nșela,
Iar nu a mă lua.

DORUL

Frunză verde mărăcine,
Nimic se prinde de mine!
De cînd dorul m-au lovit,
Mințile mi-au rătăcit;
De cînd dorul m-au cuprins,
Sufletul mi s-au aprins!
Sui în deal, cobor în vale
Și-mi perd zioa tot pe cale;
Valea sui, dealul cobor,
Îmi trec viața tot cu dor.
Puiculiță, floare-n gură!
Cînd te văd în bătătură
Îmi uit plugu-n arătură,
Sapa-nfiptă-n curătură,
Și las boii ca să pască,
Plugul să se ruginească
Și sapa să putrezească.
Alei! puico, dac-ai vra,
Patru pluguri aș dura,
Țara-ntreagă aș ara.
Graiul dulce de muiere
Varsă-n suflet mîngăiere
Și dă omului putere
Ca să facă tot pe vrere.
Dar nu vrei, sărman de eu!
Și eu mor de dorul tău!

DRAGOSTELE

Alelei! amar de mine,
Frățioare Constantine!
Rele sînt frigurile,
Mai rele-s dragostele!
Frigurile te răcesc,
Dragostele te-amețesc
Și te-aprind, te scot din minte
Și te-agiung cu dor ferbinte.
Vai de mine! ce păcat,
Ele că m-au fărmecat,
Și-n trei zile m-au uscat,
M-au uscat, m-au vestejit,
Ca stejarul înfrunzit
Cînd de brumă e atins
Sau de mare foc cuprins.
Alei! dragă frățioare,
Mă trec ca roua din floare
Și ca spuma de pe mare
Cînd le soarbe mîndrul soare.
Fă-mi o groapă la răcoare,
Că inima rău mă doare.

CUCUL

Frunză verde de pelin,
Ce mi-ești, cucule, hain,
De cînți vara-n giumătate
Ș-apoi zbori în altă parte?
Cuculeț, pasere sură!
Mușca-ți-aș limba din gură,
Cînticul să nu-ți mai zici,
Nici să mai colinzi pe-aici.
Vara vii, vara te duci,
Cînd îs dragostele dulci.
Cîntă-mi mie încă-o dată,
Că mi-e mintea tulburată;
Cîntă-n dreapta mea cu foc,
Să am parte de noroc;
Cîntă-n fața mea cu drag,
Că ți-oi da frunze de fag
Să nu mai fii tot pribeag.

CALAREȚUL

Din Siret și pînă-n Prut,
Murgul apă n-a beut,
Iarbă verde n-a păscut;
De-a păscut în cîmp vreodată,
A păscut iarbă uscată
Ș-a beut apă din baltă,
Cu glod negru-amestecată.
Țiu, țiu, țiu, murgule, zboară
Pîn' la verde dumbrăvioară,
S-agiungem încă cu soare,
La Florica, dulce floare,
Că m-așteaptă cu mîncare
Și cu dulce sărutare.
Țiu, țiu, țiu, murguțul meu,
Fugi în zbor ca dorul meu,
Că eu, frate, bine-ți vreu.
Calcă, murgule, lupește,
Și te-așterne iepurește,
Că zăresc în bătătură
Mîndra mea cu miere-n gură,
Să-mi dea mie flori din sîn,
Să-ți dea ție braț de fîn.

FÎNTÎNA CU DOI BRAZI

La fîntîna cu doi brazi
Am ucis doi unguri frați
Pentru-o puică ungureancă,
Care nu-mi era dușmancă,
O copilă din hotar,
Fată de boier maghiar.
La fîntînă ea cum sta,
Brațe albe-și arăta.
Eu pe loc mă fărmecai,
Brațele-i le sărutai,
Și copila se pleca
Și pe brațe-i mă culca.
Iar cei frați cam tinerei
S-aprinseră ca doi zmei
Și de mine se legară,
Și pe mine s-aruncară.
Eu măciuc-am rădicat,
Pe-amîndoi i-am și culcat
Și sub brazi i-am îngropat,
La crucele drumului,
La răcoarea vîntului,
Și la cap și la picioare
Le-am pus flori de lăcrimioare,
Cîte fete-or trece-n cale
Să le plîngă-amar de jale.

CIOCOIUL

Frunză verde baraboi,
Mă-ntîlnii cu un ciocoi:
— Bună cale, măi romăne.
— Mulțămim, ciocoi de cîne.
— Măi mojice, tu ești beat.
— Latră, ciocoi gulerat,
Că eu astăzi n-am mîncat.
— Măi mojice, mojic rău,
Las' că mi te-oi drege eu
Cînd a veni birul greu.
— Alelei! pui de ciocoi!
De te-aș prinde la zăvoi,
Să-ți dau măciuci, să te moi,
De pele să te despoi,
Ca să-mbrac cu pelea ta
Pistoalele și flinta,
Vîntul să nu le pălească,
Ploi să nu le ruginească,
Ochiul să nu le zărească.

CODRUL

Arde-mi-te-ai, codri des!
Văd bine că s-au ales
Din tine să nu mai ies!
Am intrat făr' de musteață
Ș-acum arunc cărunteață.
Am intrat pui de român
Ș-am agiuns moșneag bătrîn!
Alei! codri blăstemat!
Mă ții de tine legat,
Și eu mult m-am săturat
A trăi tot depărtat
Și de lume-nstrăinat.
Căprioară, sorioară,

Dor de lume mă omoară,
Roade poala codrului
Să-mi văd fața dorului,
Și să merg la mîndra mea,
Care m-am iubit cu ea
Din copilăria mea.

VOINICUL

Cine-i tînăr și voinic
Iese noaptea la colnic
Fără par, fără nimic,
Fără paloș, nici pistoale,
Numai cu palmele goale!
Cine-i tînăr și viteaz
Bujori poartă pe obraz,
Și la potiri se arată
Peptul gol, fața curată,
Și cît scoate un cuvînt,
Cad neferii la pămînt,
Cum se scutur perile,
Perile și merile.

DOINA VOINICEASCĂ

Frunză verde șepte brazi,
Fost-am noi vro șepte frați
Ș-au perit cinci într-o marți,
Și rămas-am numai doi,
De împlem lumea de noi;
Ș-au perit unu-ntr-o gioi,
Și rămas-am numai eu,
De arde sufletul meu.
Frunză verde siminoc,
De scîrbă, de mare foc,
Stau în codru și gîndesc
Ce să fac ca să trăiesc?
Să m-apuc de plugărie,
Ori s-apuc în haiducie?
Măiculiță, ce m-oi face,
Plugăria că nu-mi place,
Că de cînd eram eu mic
Aveam semne de voinic.
În loc să mă leg de sapă,
Eu duceam murgul la apă,
Iar cînd murgul nechezea,
Doru-n mine se trezea,
Dor de codru înverzit
Cum e bun de voinicit.

Cînd eram de șepte ani,
Luam miei de la ciobani
Fără plată, fără bani;
Cînd eram de optsprezece,
Cercam vinul dacă-i rece,
Pivnița de-i răcoroasă,
Crîșmărița de-i frumoasă;
Cînd eram de douăzeci,
Mă legam de turci, de greci
Și de capete-i scurtam
Și aleanu-mi ușuram.
Dar acum sînt om stătut
Și pățit și priceput
Și văd bine că-i dat mie
Ca să mor în haiducie.

ALTA

Frunză verde de cicoare,
Cînd văzui vara cu soare,
Cătat-am pădurea deasă,
Ca să țin cu dînsa casă;
Ș-am cătat galbini tăieți
Să fac zale [76] la băieți;
Ș-am cătat galbini ușori,
Să fac rochii la surori.
Dar găsii numai rubiele,
De făcui cercei cu ele
Și salbe mîndrelor mele.
Bistrițo, apă de munte!
Bistrițo, șiroi de frunte,
Ce te făcuși Dunăre
Și te umflași tulbure,
De nu pot trece prin tine
Cu baltagul la ciochine [77]?
Să mai ies colo pe vale,
Ca să mă așez în cale,
În calea ciocoilor,
În trecerea oilor!
De cinci zile, frățioare,
Stau pe murgul meu călare,
Tot cu mîna pe pistoale
Și cu ochii tot pe vale.
Mă tot uit, uitare lungă,
Doar norocul să mă-agiungă,
Și norocul nu m-agiunge,
Și mijlocul mi se frînge,
De greul păcatelor,
De sarcina armelor.
Murguleț, copită mică!
Ian mai du-mă la potică,
În poiana din pădure,
Unde mîndra strînge mure,
Și mă du în Valea-Seacă,
Să aștept zioa să treacă,
Iar cînd a-nsera de noapte,
Să mai cerc durda ce poate.
Oliolio! soare rotund!

De-ai apune mai curînd,
Că mie mi s-au urît
De suit, de coborît;
Tot suind din vale-n deal
Cu mîna pe iartagan,
Coborînd din deal în vale
Tot cu mîna pe pistoale!

ALTA

Frunză verde de susai,
Mă-ntorsei iară pe plai
Cu mireasa [78] pe sub strai,
Să mai prind ceva de trai!
Pe mîndruța să mi-o-mbrac
Cum i-a fi mîndrei pe plac.
De cînd plaiul am lăsat,
Traiul bun eu l-am uitat,
Arma-n sîn mi-au ruginit,
Nimic n-am agonisit.
Mă lăsai pe plai de-oparte,
Unde soare nu străbate,
Sub frunziș de ciritei,
Unde trec turme de miei,
Și mocani bogați de vite,
Cu chimirile ticsite.
Nu știu turmele lua-le-aș,
Ori chimirile smunci-le-aș,
Că nu-i vreme de perzare,
Că s-aude-n depărtare
Zgomot de potiră tare.
Frunză verde de agude,
Ian vezi, frate, ce s-aude?
Graiul dulce-a mîndrei mele,
Ori zgomot de potiri grele?
De-a fi puica mea frumoasă,
Ad-o sfîntul sănătoasă,
Sufletul să-mi răcorească,
Zilele să-mi îndulcească.
Iar de-a fi potira grea,
Care paște viața mea,
Las' să vie, c-am o flintă
Pentru potiră gătită,
Să-i pun plumbul subsuoară,
S-o străbată-n inimioară!

ALTA

Frunză verde clocotici,
Haideți, frate, de pe-aici,
Că nu-i bine la potici,
Frunza-n codru s-au rărit,

Satele s-au înmulțit,
Potirele s-au pornit!
Haideți iarna la stăpîn
Să cărăm mereu la fîn,
Haideți iarna la ciocoi
Să cărăm fîn pentru boi,
Pîn' ce-a da frunza-n cătun[79]
Ș-a cînta cucu-n alun.
Primăvara de-a veni
Iar la codru ne-om porni,
Și pin frunzi iar vom cînta,
Și de grijă ne-a purta
Plaiul cu pădurele,
Pădurea cu murele,
Seleaful[80] cu armele,
Armele cu gloanțele!

ALTA

(a lui Ion Petreanu)

Bată-l crucea om bogat,
Om bogat și făr' de sfat!
Toată vara l-am rugat
Să-mi dea bani pe adunat,
Măcar doă, trei parale,
Să-mi cumpăr la copii sare,
C-am făcut o turtă-n vatră
Ș-am făcut-o nesărată.
Dacă văzui și văzui,
Îmi luai coasa din cui

Și mi-o pusei pe spinare
Și plecai la Lunca-Mare.
Trăsei doă, trei pîrloage,
Foamea la pămînt mă trage!
Dacă văzui și văzui,
Doă, trei cruci îmi făcui,
Luai coasa de picior
Și-n văzduh îi detei zbor,
Ș-o izbi de-un păducel[81],
Sări coasa din cățel.[82]
Iaca stăpînul, călare,
Că mi-aduce demîncare
Mălai negru zguruit
Și uscat și mucezit.
N-apucai să-mbuc o dată,
Ciocoiul își face plată
Și mă ie la schingiuit,
Că nimic nu i-am cosit.
Eu o palmă îi detei
Și toți dinții că-i scosei.
Dacă văzui și văzui,
Șoim de codru mă făcui,
Și de cînd m-am haiducit
Drag îmi e drumul cotit;
Cînd văd tabere viind
Și ciocoii înălbăstrind,
Mă fac broască la pămînt,
Îmi așez durda spre vînt
Și mi-i iau la căutare
De la cap pîn' la picioare,
Și chitesc și socotesc
Pe unde să mi-i lovesc?
La retezul părului,
Pe din dosul fesului[83],
Unde-i cald ciocoiului.
Eu chitesc, durda pocnește,
Ciocoiul se vîrcolește
Și de zile se sfîrșește.
Las' să moară ca un cîne,
Că i-am zis ades: stăpîne!
Nu-ți tot bate gioc de mine,
C-a veni vara ca mîine,
De te-oi prinde-n Lunca-Mare
Să-ți fac divan pe spinare
Și să te calc în picioare,
Ca pe-un șarpe otrăvit,
Ca pe-un dușman nemblînzit.

ALTA

Sub poale de codru verde,
O zare de foc se vede
Și la zarea focului
Stau voinicii codrului!
Nu știu, zece sau cincisprece,
Sau peste sută mai trece.
Știu că beau vinațe reci
Și că frig vro cinci berbeci.

Dar nu-i frig ei cum se frige,
Ci-i anină pin cîrlige
Şi-i întoarce pin belciuge
Să le facă carnea dulce.
Iar cum sta şi ospăta,
Căpitanul şuiera;
Ei ospăţul şi-l lăsa
Şi la luptă alerga;
Lupta ei cît ce lupta,
Potiraşii alunga,
Da-n codru cînd se-ntorcea
Nici un os nu mai găsea,
Că-n urma voinicilor
Calcă ceata lupilor
De pin fundul codrilor.

SUB POALE DE CODRU VERDE

Unii lăutari cîntă această doină în următorul chip:

Sub poale de codru verde
O zare de foc se vede,
Iar la zarea focului
Stau haiducii codrului.
Nu ştiu, zece sau cincisprece,
Ori peste sută mai trece,
Ci mi-ş frige un berbece,
Dar nu-l frige cum se frige,
Ci-l înfige în cîrlige
Şi-l întoarce pin belciuge,
Ca să-i fie carnea dulce.
Sub umbră de păducel,
Voinicii mănînc din el
Şi din gură zic astfel:
« Codri, codri înfrunzit,
Ţine-mă-n tine ferit,
Că nimic nu ţi-am stricat
Şi nu mă simt vinovat.
În tine de cînd intrai
Numai o creangă tăiai,
Armele de-mi atîrnai.
Le-aş fi pus, codri, pe gios,
Dar pămîntu-i umedos
Şi ferul e ruginos.
Codri, codri, duşman eşti!
Tu voinicii amăgeşti,
Şi de duşmani nu-i fereşti.
Cît eşti, codri, de frunzos,
Iarna putrezeşti tu gios
Şi voinicii zac la gros! »

TURTURICA

Amărîtă turturică,
O! sărmana, vai de ea!
Cît rămîne singurică,
O! sărmana, vai de ea!
Zboară tristă pin pustie,
O! sărmana, vai de ea!
Mai mult moartă decît vie;
Cît trăiește tot jălește,
Cu alta nu se-nsoțește.
Trece pin pădurea verde,
Dar ea pare că n-o vede.
Zboară, zboară pînă cade
Și pe lemn verde nu șade,
Iar cînd stă cîteodată,
Stă pe ramură uscată,

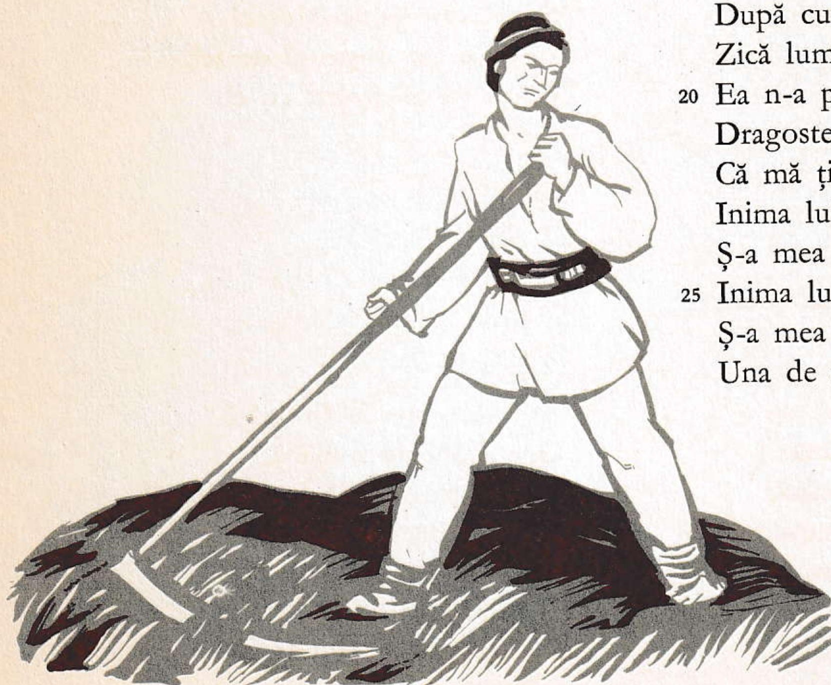
Ori se pune pe o stîncă
Și nici bea, nici nu mănîncă.
Unde vede apă rece,
Ea o tulbură și trece,
Unde vede-un vînător,
Către el se duce-n zbor.

CIOBANUL

De mic, sărăcuț de mine,
Crescui tot pe mîni străine.
Sărăcuț de maica mea!
Mă băgai la cioban slugă,
Îmi deteră cață [84], glugă.
Sărăcuț de maica mea!
Luai oile-n porneală,
Să le duc la pășuneală.
Sărăcuț de maica mea!
Lupii-n goană le luară,
Giumătate le mîncară.
Cînd văzui în cea din urmă
C-o să rămîi fără turmă,
Plec spre bîlci dupe tocilă,
Cu gîndul cam pe teșilă.
Cînd trecui la crîșmă-n vale,
Crîșmăreasa-mi iese-n cale
Și mă strigă: — Vin', băiete!
Și să gust vinul îmi dete.
Vinul bun, ocaoa mare,
Băui vinul de gustare.
Băui trei zile de vară,
Strigînd: — Scoate mereu, cară.
Cu lăutari și cu gloată,
Băui, nene, turma toată.
Sărăcuț de maica mea!
Cînd văzui că dupe toate
Încă și dator mă scoate.
O capră ce-mi rămăsese
Și pin crînguri se dusese,
O luai la căutare
Cît e ziulica mare.
Capra-n deal, capra-i în vale,
Nici că vrea să-mi steie-n cale.
Azvîrlii măciuca-n sete,
Capra peste cap se dete.
Alergai c-o rugioară
Ș-o giunghiu sub bărbioară.
Măcelarii alergară,
Carnea-ndată-o cumpărară,
Și pelea ei, tăbăcarii
Și mațele, lăutarii.
Iacă veni și romànul,
Păgubașul și stăpînul;
Mă lega vîrtos de coate,
Cerînd seamă pentru toate,
Sărăcuț de maica mea!
Ș-așa, nene, din beție,
Mă trezii în pușcărie!

ALBA DE LA MUNTE

— Albo, Albo de la munte!
Ce-ai pus fesciorul pe frunte
Că ți-au ieșit vorbe multe.
— Las' să iasă, că nu-mi pasă,
Inima-mi de dor e arsă,
Că bădica-i dus de-acasă,
Să-mi cosească fîn cu rouă,
Frînge-i-s-ar coasa-n două,
Să vie la alta nouă!
Să-mi cosească fîn, costrele,
Facă-și coasa bucățele,
Să vie-n brațele mele!
Să-mi cosească fîn cu floare,
Ca să-mi fie de răcoare
La cap și la țîțișoare.
Zică lumea că-i dau pace,
Eu m-oi purta și voi face
După cum lui badea-i place.
Zică lumea ce va zice,
Ea n-a putea să ne strice,
Dragostea să ne-o rădice,
Că mă ține badea bine,
Inima lui e la mine,
Ș-a mea o poartă cu sine.
Inima lui îmi grăiește,
Ș-a mea lui încă-i șoptește;
Una de alta dorește,

C-amîndouă sînt legate
Cu legături înfocate,
Ș-una pentru alta bate;
Acel lanț ce le cuprinde,
Între ele cînd se-ntinde,
Cu mare foc le aprinde.
Iar cînd s-adun amîndouă
Atunce parcă le plouă
O răcoreală de rouă.
Așa le e giurămîntul,
Îs legate cu cuvîntul,
Să le despartă pămîntul!

SPUNE, MÎNDRO...

Spune, mîndro, mergi nu mergi?
Din două una să-ți alegi.
Spune, mîndro, vrei nu vrei?
Că colea mă roagă trei.
Aideți, mîndro, să fugim,
Unde-om putea să trăim,
Că satul ni s-a mărit,
Și nu mai e de trăit.
Unde sînt cu trei, cu doi,
Vorba le e tot de noi
Și fac sfaturi pe ascuns,
Să ne facă-un neagiuns.
Vină, mîndro, mai curînd
Că, de nu, te las plîngînd,
Și mă duc peste Muscel,
Unde n-am dușmani de fel,
Că n-am ce-mpărți cu el.

BURUIANA DE LEAC

Aoleo! mamă Ileană!
Cată-mi vre o buruiană
Și cu mine-ți fă pomană.
Mergi în cîmp de-alege-un smoc
Tot de mac și busuioc,
Să-mi stingi inima de foc,
C-a fi azi o săptămînă,
Am văzut pe la fîntînă
O puicuță de romînă,
Și de-atunci dorul mă frînge,
Soarele din cer mi-l stinge,
Și la groapă mă împinge.
Dragostele tinerele
Nu se fac din viorele,

Ci din buze subțirele.
Blăstemat să fie locul
Unde mi s-a aprins focul,
De-mi tot plîng acum norocul.
Blăstemat să fie ceasul
Cînd i-am urmărit eu pasul
Și i-am auzit eu glasul.
Cu pasul m-au rătăcit,
Cu glasul m-au amețit,
Liniștea mi-am prăpădit!

CUCUL

Vine cucul de trei zile,
Peste văi, peste movile,
Și loc n-are să se puie,
Să cînte, focul să-și spuie.
Pune-s-ar pe-o rămurea,
Aproape de casa mea,
Să-mi tot cînte, cînte-n față
Și seara și dimineață.
De-ar fi cucul voinicel,
Mi l-aș prinde argățel
Și cămeși subțiri i-aș toarce,
Și l-aș purta cum îmi place.
De-ar fi cucul un viteaz,
El mi-ar trece de necaz;
Dar cucul e păsărea,
El cîntă pe rămurea
Și zboară pe unde vrea,
Nu-i pasă de jalea mea!

ALTUL

Unde-aud cucul cîntînd
Și mierlele șuierînd,
Nu mă știu om pe pămînt!
Eu zic cucului să tacă,
El se suie sus pe cracă
Și tot cîntă de mă seacă.
Iar mai gios pe-o rămurea
Cîntă și o turturea,
Tristă ca inima mea.
Cucul zice de pornire,
Turturica de jălire,
Ș-al meu suflet de peire!

TRANDAFIRUL

Am iubit un trandafir,
Dușmanii l-au pus la bir!
Nu l-au pus ca pe-un copil,
Și l-au pus ca pe-un mazil.
El de frică s-au răznit
Și s-a dus la haiducit.
S-a dus, nene, m-a lăsat,
La toți pare bine-n sat.
Numai mie-mi pare rău,
C-a fost puiușorul meu.
Dar m-oi duce și eu, duce,
Unde-i drumul în răscruce,
Trandafirul să-l găsesc
Și de sînu-mi să-l lipesc,
Că de sîn de s-a lipi,
El mai bine-a înflori
Și și-a plăti birul său,
Vărsînd rouă-n sînul meu!

MORMÎNTUL

Fost-am pe unde-am iubit,
Pe mîndruța n-am găsit;
Și m-am lăsat dupe vînt
Și am dat de un mormînt.
Vîntu-mpregiur suspina,
Iarba-ncet se clătina.
Sărăcuț, amar de mine!
De-aș simți moartea că vine,
Aș lăsa cu giurămînt
Să mă-ngroape-n cel mormînt!

DRUM LA DEAL...

Drum la deal și drum la vale!
Îmi fac veacul tot pe cale,
N-am în lume sărbătoare,
Nici n-am partea mea la soare.
Bat-o crucea ursitoare,
Care m-a ursit pe mine
Să n-am nici o zi cu bine!
Ostenit mereu de ducă,
Noaptea-n codri mă apucă,
Copacilor sînt nălucă!
Ochii-mi nu se mai usucă!
Unde merg, în orice parte,
Dragostele-mi sînt deșarte.
Aolică, lică floare!
De n-ai fi fărmecătoare,
Nu m-ai abate din cale
Să calc pe urmele tale!

FLORICICĂ-N FOI ALBASTRĂ

Floricică-n foi albastră!
Păcat de dragostea noastră,
Că e lumea rea și hoață,
Îmblă-n față să ne-o scoață.
Toți strig și fac gură largă,
Dragostea ca să ne-o spargă.
Of! draga mea-n lume una,
Mai frumoasă decît luna,
Cu fețișoara ca crinul
Și cu ochii ca seninul.

Din mînă dacă m-ai perde,
Cine o să te desmierde?
Cine-o să-mi apuce locul
Să-și fericească norocul?

AOLICĂ, DAOLICĂ!

Aolică, daolică!
Mult mi-e drăgulița mică!
Aș lăsa-o de-ar mai crește,
Dorul crunt mă prididește.
Ah! fetiță, fetișoară!
Crește, fă-te mărișoară,
Să trăim cît avem viață
Cu iubire și dulceață;
Să trăim cît a vrea sfîntul,
Să ne despartă pămîntul!

FRATELE RAZNEȚ

Aoleo, frate răzneț!
Ce ne treci ca un drumeț
Și nu vii să ne mai vezi?
Ori ne știi morți între vii
Pe la noi de nu mai vii?
Ori ceva te-am amărît
Într-atît de ne-ai urît?
Ce ți-am făcut să ne uiți,
La noi să nu te mai uiți?
Ce te-a tras să te răznești
Și să nu ne mai iubești?
Vină, vin' încai acum,
Te mai abate din drum,
Că de cînd mi te-ai răznit
Și la noi n-ai mai venit,
Potecele îți privesc,
Urmele ți le jălesc,
Că pe unde tu călcai,
Cînd veneai și cînd plecai,
Eu mereu le măturam
Și cu flori le presăram,
Iar acum de cînd nu vii
Au crescut tot bălării,
Că de cînd ne-ai părăsit,
Cărările-au înverzit,
Sufletu-mi s-a amărît.
Fața mi s-a vestejit,
Soarele s-a înnegrit.

BOLNAVUL

Scoală, sufletele, scoală,
Scoală, să vedem ce boală,
Ce boală te împresoară,
Te doboară, te omoară?
Scoală, un cuvînt îmi spune,
Nu tăcea, nu mă răpune,
Că de cînd nu-ți este bine
Nu te-ai mai uitat la mine;
Ci te uită, dragul meu,
Să privești cum te plîng eu,
Cum te bocesc, cum te plîng,
Și de jale cum mă frîng!

DESPĂRȚIREA

Unde te duci, bărbățele,
Și cui mă lași, sufletele?
Cum de nu te-nduri de mine
Și lași să plîng după tine?
Te întoarce și te uită,
Ca să vezi jalea cea multă.
Vai! nu mai pot, cad pe cale,
Mă sfîrșesc amar de jale.
Stăi, drăguțul meu cel dulce,
Stăi, nu grăbi de-a te duce,
Stăi, ori mă ia și pe mine,
Să fiu la un loc cu tine!

SUNĂ PETRICICA-N VALE

Frunză verde de alună,
Sună, sună și răsună,
Sună petricica-n vale,
Răsturnîndu-se pe cale,
Mîndra mea plînge cu jale!
Frunză verde de sulfină,
Plînge mîndra și suspină,
Că pe deal, pe colnicele
Și-a perdut sărmana lele
Dragostele tinerele.

Frunză verde de alună,
Duce-se lelea nebună,
Blăstemînd iarba și pirul
Și căutînd-o cu firul
Să-și găsească trandafirul;

Frunză verde de susai,
Leleo, nu mai zice vai,
Din ochi lacrimi nu mai stoarce,
Că ce zboară nu se-ntoarce,
Firul rupt nu se mai toarce.

OLTUL

Oltule, Oltețule!
Seca-ți-ar pîraiele,
Să crească dudaiele,
Să trec cu picioarle.
Oltule, rîu blăstemat,
Ce vii așa tulburat,
Și te răpezi ca un zmeu
De-mi oprești pe Nițul meu?
Schimbă-ți, schimbă-ți apele,
Slăbește-ți vîrtejele,
Să-ți văd petricelele;
Cînd trec fetișoarele,
Să le speli picioarele.
Iaca neica, nu e neica,
Nu e neica, plînge leica!
Dacă mi-ar fi fost neicuța
L-ar fi cunoscut leicuța!
Vîntule, du-te de-i spune

Că zăbavele nu-s bune,
Că leicuța-i duce dorul
Și i-a-nțelenit ogorul!
Vino, Nițule, băiete,
Ce faci puica să te-aștepte?
Busuiocul a-nnegrit,
Rosmarinu-a-ngălbinit,
Leica plînge, tot jălește,
Și ca ei se veștejește!

DOINA OLTENEASCĂ

(a Jianului)

Frunză verde măr crețesc,
Stau în drum să mă gîndesc
Ce s-apuc, ce să muncesc,
Pînea să-mi agonisesc,
Copilașii să-mi hrănesc?
Cum ședeam pe gînduri dus,
Mă uitai spre munte-n sus
Și mă luai spre apus.
Cînd pe munte mă urcai,
Roată-n giuru-mi mă uitai.
Mă uitai în gios spre lunci,
Văzui oameni, muieri, prunci,
Cu plugurile la munci.
Ei brăzduiau tot mereu,
Numai plugulețul meu
L-a-nțelenit Dumnezeu.
Că doi boi ce-i avusei
De vremi rele-i răpusei
Și de sapă rămăsei.
Tot avutul din bordei
Mi-e pe vatră: un cotei
Ș-un tăciune stins de tei
Și cenușă-ntr-un ulei.
Am îmblat, am alergat,
M-am milcuit, m-am rugat
De sărac și de bogat;
Nici că-n seamă m-au băgat!
Am cerut boi într-un ceas,
Ca să-mi ar și eu de-un pas,
Nevoii să nu mă las,
Dar milă n-a mai rămas!
Atunci mă-ntorsei și eu
Și zisei în gîndul meu:
« Dare-ar bunul Dumnezeu
Să îmble și plugul meu!
Din baltag să-mi fac eu plug,
Pistoalele să le-ngiug,
Ca să brăzduiesc ales
Unde-a fi crîngul mai des;
Să trag brazda dracului
Chiar din culmea dealului,
Pîn-în capul satului,
Drept ușa bogatului
Și prispa fărtatului! »

ALTA

Mult mi-e dor și mult mi-e sete
Să văd frunza-n codru verde,
Să mai strîng vreo șapte cete!
Primăvară, muma noastră,
Suflă bruma din fereastră
Și zăpada de pe coastă,
Să văd iar verzind în cale,
Să mă las iar în cea vale,
C-o pereche de pistoale.
Frunza-n codru cît se ține
Toți voinicii trăiesc bine,
Iară frunza dacă-l lasă
Toți voinicii merg pe-acasă,
Și la para focului
Zac de dorul codrului!
Frunză verde de susai,
De-ar veni luna lui mai
Să-mi aud ceriul tunînd,
Să văd norii fulgerînd,
Ierbulița-n șesuri dînd,
Să mai văd focuri pe-afară,
Copilași cu pelea goală,
Cai în cîmpuri nechezînd
Și voinici pe plai suind.

ALTA

Lumea-ntreagă ocolii,
Ce căutai nu găsii.
Căutai șir de mărgele,
Să-l aduc mîndruței mele,
Dar cine cît mă videa
Averile-și ascundea.
Puiculiță fa, Marie,
Hai cu mine-n haiducie,
Ce-oi cîștiga ți-oi da ție.
Ți-oi anina doi cercei,
Doi cercei de brebenei,
Să tragă ochii la ei,
Și pe sînu-ți, drept mărgele,
Oi lipi buzele mele,
Să-ți pară că-s rubiele.

ALTA

În noaptea Sîntei-Mării
S-au vorbit vro trei copii
S-apuce-n codrul de tei,
Să cerce de-s voinicei.
Pe unu-l chema Ciocan
Ș-avea-n mînă-un buzdugan,
Pe-al doilea Busuioc
Și ținea potera-n loc.
Iar eu mă numeam Mihai
Și săream pe șepte cai,
De striga Craiova vai!
Șepte ani am haiducit,
Pe ciocoi am îngrozit,
Dar, pe cînd ne luptam noi,
Au perit doi într-o gioi
Ș-am rămas eu singurel,
Ca pe cîmp un stejerel.
Singurel eu am rămas,
Dar de codru nu mă las!

ALTA

Frunzuliță, iarbă neagră,
Taica, maica tot mă-ntreabă
Care muncă-mi e mai dragă?
Munca cea de haiducie,
Pistoale de Veneție
Și cal bun de călărie.

Geaba beu, geaba mănînc,
Geaba mijlocul îmi strîng,
Dacă n-am arme să-ncing
Și cal bun să mi-l înching.
Voinicelul nearmat
E ca știuca pe uscat,
Voinicelul fără cal
E ca peștele pe mal
Și ca mărul lîngă drum;
N-are pace nicidecum,
Cîți trec îl zburutaiesc
Și de crengi îl sărăcesc,
Dar voinicul înarmat,
Și pe-un zmeu încălecat,
Drăgălaș e și frumos
Ca luceafăr luminos.

OLTEANUL

Astă-vară am vărat
Colo-n muntele cel nalt,
Cu luna, cu soarele
Și cu căprioarele,

Că din naștere-s muntean,
Iar din botez sînt oltean.
Căprioare, sorioare,
Sculați în doă picioare,
Roadeți poala codrului
Să văd matca Oltului.
Oltule, pe malul tău
Crească-ar iarbă și dudău,
Ca să pască murgul meu.
Oltule, cîne spurcat,
Ce vii mare, tulburat
Și cu sînge-amestecat?
Aduci plăghii și butuci
Și căpestre de cai murgi,
Și chiar trupuri de haiduci!
Oltule, rîu blăstemat!
N-avuși grijă de păcat
Să-nghiți trupuri de voinici,
Care-au haiducit pe-aici?
Seca-ți-ar izvoarele
Și toate pîraiele,
Să-ți rămînă petrele,
Să le calce fetele,
Că tu n-ai ținut cu noi
Și te-ai vîndut la ciocoi!
Pe unde-a trecut luntrea,
Înalță-se pulberea,
C-ai fost rău de oltenași
Ș-ai fost bun de poterași.
Oltenași ai înghițit,
Poterași ai răcorit!

MEHEDINȚEANUL

Frunză verde magheran,
Voinicel mehedințean,
Sînt născut pe frunzi de fag,
Ca să fiu la lume drag.
Și-s scăldat de mic în Olt,
Să mă fac viteaz de tot.
Și-s frecat cu busuioc,
Să am zile cu noroc.
După ce am mai crescut,
Din ochi maica m-a perdut,
C-am fugit de la părinți
Tot în munți, la Mehedinți,
Apoi m-am lăsat în vale
Cu trei rînduri de pistoale,
Ș-am agiuns un voinicel
Cu inima de oțel.
Aoleo! ce foc de dor!
Veni-va badea Tudor
Să mai strîngă din păduri
Cete mîndre de panduri,
Ca s-alunge de la noi
Și pe greci și pe ciocoi.
Frunză verde păducel,
Cine-a merge după el?

Un șoiman mehedințel,
Care știe să chitească,
Rîndurica s-o lovească;
Și mai știe de călare
Să se lupte-n fuga mare;
Și mai știe să înoate,
Vîslind Dunărea din coate.
Aoleo! mă arde focul
Ca să-mi cerc și eu norocul.
Aoleo! de rău, de bine,
Țipă sufletul în mine!

CATANA

Munte, munte, peatră seacă!
Lasă voinicii să treacă,
Să treacă la ciobănie,
Să scape de cătănie.
Decît catană la rînd,
Mai bine-n codru flămînd;
Decît catană-n șireag,
Mai bine-n codru pribeag;
Decît la străini catană,
Mai bine la oi cu pană!
N-ar avea loc și pomană
Cine m-au făcut catană.
Mi-au dat haine mohorîte,
Cum îs mie mai urîte,
Și mi-au tăiat pletele
De mă rîde fetele.
Românaș, sîrman de eu!
Căci au fost norocul meu
Să mă văd cu arma-n mînă
În loc să petrec la stînă,
Zioa ca să mulg la oi,
Noaptea să sun din cimpoi.

Eu voios aș cătăni,
La străini de n-aș robi;
Eu voios aș fi catană
Dac-ar fi oaste romană;
Dar decît să fiu la nemți,
Mai bine să mor în tremți;
Decît să fiu la husari,
Mai bine-n furci de stejari!

DORUL DE ȚARĂ

Plînge-mă, mamă, cu dor,
Că ți-am fost voinic fecior
Și de grijă ți-am purtat,
Ogorul ți l-am lucrat.
Iar de cînd m-am cătănit,
Viața mi s-a otrăvit.
Că tîngesc în țări străine
Și tot plîng gîndind la tine.
Mult mi-e dor, mămucă, dor
De cel codru frățior
Și de stîna cea cu oi
Și de cîntic de cimpoi!
Mult mi-e dor, mămuca mea,
De cea mîndră viorea,
Care mă iubeam cu ea!
Mult mi-e dorul nempăcat,
Și mă-ndeamnă la păcat,
Să mă las de cătănie
Și să fug la ciobănie,
Orice-a fi cu mine, fie!

ÎMPĂRATE, ÎMPĂRATE!

Împărate, împărate!
Răspunde-mi tu cu dreptate:
Unde duci catanele?
Iar la foc sîrmanele?
Nu le duce așa tare,
Că se strică la picioare;
Îs catane tinerele,
Nu-s dedați la drumuri grele.
Împărate, împărate!
Lasă-te, nu te mai bate.

De cînd focul ai pornit,
Mulți voinici s-au prăpădit,
Fete multe-au bătrînit,
Ș-alt nimic n-ai isprăvit!

CUCUL

Perit-ai fi, pui de cuc!
Tu mi-ai cîntat să mă duc.
Mi-ai cîntat mie de cale
Și mîndrei de lungă jale!
Eu m-am dus din țară-n țară
Tot cu inima amară.
Am îmblat din sate-n sate,
Tot cu pușca grea în spate,
Ea mi-a ros umerile,
Sabia – șoldurile,
Cît de-abia mă țin pe loc
Și n-am parte de noroc!

ALTUL

Cîntă puiul cucului
Pe coarnele plugului,
Cîntă-o mierlă pe teleagă
Și de mine se tot leagă;
Cucul zice, mierla zice:
– Nu-ți bea banii, măi voinice,
Că-ți e carul fărîmat
Și plugul neferecat,
Și pămîntul nelucrat!
– Cucule, jivină rea!
Nu purta de grija mea;
Mierlușcă, pasere sură,
Nu-mi tot bănui din gură,
C-oi veni cam tulburat
Ș-oi cădea într-un păcat,
Și voi sparge cuibușorul,
Și voi rupe pliscușorul.

ALTUL

Cîntă puiul cucului
Pe crucea molidvului.
— Cucule, vin' lîngă mine,
Că mă giur să te țin bine,
Cu vin dulce strecurat,
Cu pîne de grîu curat.
— Eu mai bine m-oi ținea
Cu hrana ce mi-a plăcea,
Ș-oi zbura pe unde-oi vrea;
Oi mînca frunze de fag
Ș-oi cînta lumei de drag;
Oi bea apă din izvor
Ș-oi cînta lumei de dor!

DORUL

Vine dorul despre seară,
Despre zori el vine iară,
Și-mi grăiește și mă-ntreabă
De ce sînt cu fața slabă?
Eu zic dorului cu jale
C-am iubit fără de cale,
Eu zic dorului plîngînd
C-am iubit fără de rînd.
Dorul rîde și se duce,
Bate-mi-l-ar sfînta cruce!
De-ar fi dorul vînzător
Și badea cumpărător,
Eu pe dorul vinde-l-aș,
Pe badea cumpăra-l-aș,
Ca să-mi fie de-agiutor,
Să mă apere de dor.

FATA ARDELEANCĂ

Cît e Țara Ungurească,
Cît e Țara Românească,
Nu e floare pămînteancă
Ca fetița ardeleancă!
Ea-i nălțuță, mlădioară,
Ca o verde trestioară,

Și-i frumoasă, vorbitoare,
Și de suflet iubitoare.
Cînd văd sînu-i rotunjor,
Mă agiunge foc de dor;
Cînd văd păru-i de mătasă,
Cumplit dorul mă apasă;
Cînd văd fața-i rumioară,
Dorul aprig mă omoară.
Iar cînd trece și zîmbește,
Cîmpu-n față-i înflorește,
Și cînd ea se prinde-n gioc,
Se tot leagănă în loc
Și-n feciori aruncă foc.

DUSU-S-AU BĂDIȚA

Dusu-s-au bădița, dus,
Pe valea Bistriții-n sus.
El s-au dus ca să găsească
Pofta lui să-și împlinească.
Doă vaci cu coarne largi,
Și copile care-s dragi;
Doă oi țigăi, bîrsane,
Și copile năzdrăvane.
Dar el, oricît ar îmbla,
Ca mine nici c-a afla
Oițică blîndișoară
Și nevastă bălăioară.

MÎNDRA LIȚA

Frunză verde alunică,
Am avut o mîndră mică
Ș-am lăsat-o să mai crească,
Minte-n cap să dobîndească.
Dar de cînd o am lăsat,
Au crescut, s-au măritat,
Vai de mine, ce păcat!
Mi-ar fi, nu mi-ar fi bănat
Daca s-ar fi măritat
De-aici al treile sat,
Dar ea s-a făcut mireasă,
De la noi a treia casă.
Ies afară, o zăresc
Și de zile mă sfîrșesc.
Întru-n casă, o aud
Și m-apucă dorul crud.

Vai! mămucă iubitoare,
Inimioara rău mă doare,
Și tu nu-mi dai vindecare,
Ci-mi tot zici că lumea-i mare
Și că-n lume-s fete multe
Care-ar vrea să mă asculte
Și să facă tot ce vreu,
Ca s-aline dorul meu.
Ah! mămucă, draga mea!
Nu pricepi tu ce aș vrea!
Ești bătrînă și nu crezi!
Lumea-i largă și nu vezi
Că din sută și din mie
Numai una-mi place mie.
Ceru-i mare, stele-s multe,
Și mai mari și mai mărunte,
Dar cît sînt de luminoase
Nu-s ca Lița de frumoase!

IUBIRILE

Dragele, iubirile
Cîntă ca paserile
În toate colțurile,
Și pîn lunci, și pîn cîmpii,
Și pîn munții cei pustii.
Iubirile care-s mari
Stau la drumuri ca tîlhari;
Iubirile care-s mici
Se ațin pe la potici.
Trec prin tină, nu se-ntină,
De voinici tineri s-anină;
Dau pîn apă, nu se-neacă,
De copile se tot leagă;
Trec pîn foc, nu se topesc,
Ci mai tare-încă hoțesc!

HÎTRUL BĂTRÎN

Floricică, floricea!
Cînd eram pe vremea mea,
Cîte trei mîndre aveam,
Cu tustrele mă iubeam;
Una-n deal și una-n vale,
Una la mijloc de cale.
Iar de cînd m-am bătrînit,
Fetele m-au părăsit.
Sui în deal, cine mă cheamă?
Moartea, care-mi cere seamă.
Dau în vale, cine-mi rîde?
Moartea, care mă cuprinde.
Pomul dacă-mbătrînește,
Pune-i paie de-l pîrlește;
Omul dacă-a-mbătrînit,
Fă-i secriu de odihnit.
Vai de dînsul! vai de el!
Cînd e omul tinerel
Lesne-i vine a gîndi
Cît pămîntul c-a trăi;
Și zilele omului
Sînt ca floarea cîmpului:
Dimineața înflorește,
Peste zi se vestejește
Și spre seară nu mai este!

FRATELE

(Călugăr)

Vai de mine, amar de mine!
Fugit-am, mîndro, de tine,
De trei luni și de trei zile,
Să găsesc pace și mile,
Că tu rău m-ai fărmecat
Cu trei paie de la pat,
Cu o schiță din portiță
Și cu fire din cosiță.
Mă dusei la monastire,
Pusei mîna pe psaltire
Și citii cîteva zile,
Să mai uit cele copile.
Dar ce-oi face ca să scap,
În nevoie să nu-ncap?
Că drumul ce-am apucat
Mă duce drept la păcat.
Drăguliță, eu văd bine
Că nu am să scap de tine.
Fă-te-ncalte-o monastire
Și-mi dă gura de cetire,
Și mă lasă să mă-nchin
La icoanele-ți din sîn.

OMUL URÎT

Vai de mine! ce m-oi face?
Ce iubesc mamei nu-i place.
De-ar plăcea mamei ca mie,
Duce-m-aș la cununie,
Și m-aș duce ca vîntul
Cînd spulberă pămîntul;
Iar de-a fi să mă mărit
Cu omul ce-mi e urît,
Duce-m-aș iar ca vîntul,
Ca să-mi aflu mormîntul.
Decît cu urîtu-n casă
Mai bine cu boala-n oasă;
Din boală vraciul te scoate,
Iară din urît nu poate,
Că urîtul n-are vad
Decît scîndura de brad,
Urîtul n-are sfîrșință
Decît cu trei coți de pînză! [85]

NEVASTA

La mama pe cînd eram,
De lucram, de nu lucram,
Mamei tot dragă-i eram.
Iar de cînd m-am măritat,
Nici un bine n-am aflat.
De cu zioa mătur casa,
Aprind focul, gătesc masa,
Aduc apă din fîntînă,
Și furca n-o las din mînă;

Lau copilul, îi dau țîță
Și mulg vaca la portiță.
Tacă-ți gura, măi bărbate,
Că, zău, cugetul îmi bate
Din străin să-mi fac un frate,
Ca să-mi cate de dreptate.

NEVASTA BOLNAVĂ

Plugurile intră-n sat,
Nevestele zac în pat.
Mă dusei la mine-acasă,
La nevasta-mi cea frumoasă,
Ca să prind un sărutat.
Ea-mi zice: « De ești bărbat
Și ai suflet cu durere,
Adă-mi o cupă de miere,
Și-mi adă-o cupă de vin,
Durerea să mi-o alin;
Iè și cea sită din cui,
Și farină din budui
Și-mi fă iute-o turtă lată,
Să nu-ncapă pe lopată.
Ah! drăguț bărbatul meu,
Să faci cum ți-oi zice eu.
Cînipa mi-am semănat,
Dar cînd fu pe adunat,
Boala-n trupu-mi a intrat!
Îs bolnavă și mai moartă,
Cînipa cade de coaptă.
Iè tu coasa de-o cosește,
De boală mă mîntuiește;
Și iè grebla de-o adună,
Și de boală mă răzbună. »
Vin cu miere i-am adus,
La cînipă eu m-am dus,
Dar nimic n-am agiutat
Că nevasta m-a lăsat,
Ș-a luat, luat cu ea,
Sîrmana inima mea!
Asta-i lumea, ard-o focul!
Cînd chitești să cerci norocul
Nici că-n lume-i afli locul!

DOINA HAIDUCEASCĂ (ALTA)

Arză-te focul, răchită!
Ce ești neagră și pîrlită,
Și nu ești încă-nfrunzită,
Ca să-mi fac curea la flintă

Din coaja ta nedubită;
Să mi-o spînzur la spinare
Și s-apuc în codrul mare
Pe cînd mugurul răsare.
Mugurul a răsărit,
Mie timpul mi-a venit
În codru de haiducit!

ALTA

Mîndră mămucă-am avut,
Frumos copil a făcut;
M-a-nfășat cu flori de munte,
Ca s-agiung viteaz de frunte,
Gura toți să mi-o asculte,
Mîndrele să mi-o sărute.
Zi-le, maică, să se strîngă
Ca oițele la strungă,
Mie-acum că mi-a venit,
Mi-a venit timp de iubit.
Striga-n capul satului
Pe fata fărtatului.
Mîndra vine alergînd,
Eu îi zic cu glasul blînd:
— Copiliță, Liță, fa,
Mai dat-ai gură cuiva?
Ea prinse a se giura:
— Să mă bată anaftema,
De-am mai dat gură cuiva

Afară de dumneata!
Iar de dreaptă ce era,
Soarele se noura.
De-atunci, vere,-am pribegit,
Şi m-am dat la haiducit,
Că-mi e sufletul amar
Şi-mi e traiul în zadar!
Vai de mine şi de mine!
Nu mai ştiu ce-i rău, ce-i bine.
De cînd mama m-a făcut,
Tot pîn codri am şezut,
Şi lumea n-am mai văzut,
Decît numai soarele,
Decît căprioarele.
Căprioară a codrului
Du-mă-n valea Oltului,
Doar oi mai zări o dată
Pe şerpoaica cea de fată
Care amar m-a înşelat
Şi în codri m-a băgat!

ALTA

— Eu, vere, te-aş întreba,
Dacă nu te-ai supăra,
Cu ce hrană te hrăneşti
De nici vara nu munceşti,
Nici iarna nu îmblăteşti?
— Nu ştiu, vere, spune-ţi-oi
Ori o palmă trage-ţi-oi.
Cînd e vară, primăvară,
Ieu cu mine merinzioară
Şi mă sui pe plai la munte,
Unde-s oile mai multe.
Merg la stîne, le petrec
Şi de-acolo încă plec
Gios, pe valea Oltului,
La steava[86] ungurului.
Să mă rog la Dumnezeu,
Să facă pe gîndul meu,
Să deie ploaie cu soare,
Ce îndeamnă la culcare,
Să adoarmă stevarii,
Să le fur armasarii.
Apoi singur îmi fac parte,
Aleg steava-n giumătate,
Şi mă duc, vere,-ntr-o ducă,
De se pare că-s nălucă,
Drept la tîrg, la Brancoveţ,
Unde-s caii mai cu preţ:
Iepele care-s cu mînzi
Fac cinci sute de florinzi,
Iar de soi moldovenesc,
Cu galbini se cîntăresc.
Apoi, vere, încă plec
La Aniţa de petrec
Viaţă bună,-ndestulată,

Cît mi-e punga nesecată,
Şi petrec într-o-ntinsoare
Tot la umbră, la răcoare,
Cu trupul pe frunzi căzute,
Cu gura la cep de bute,
De-aud vinul gîlgîind
Şi mîndruțele-alergînd,
Ca să le sărut pe rînd.

VOINICII BUCOVII

Sus, la crîşma Sucevii,
Beau voinicii Bucovii.
Iată că vine călare
Udrea căpitanul mare
Şi le zice: – Dragii mei!
Hai să ne-mpărțim în trei,
Şi în patru, şi în cinci,
Apoi să-ncălțăm opinci.
Iarna grea ne năpădeşte,
Frunza-n codru se răreşte;
Hai să coborîm în țară
Pîn' la mîndra primăvară,
Ca să-mblăcim la secară
Şi ca să tăiem la fagi,
Fagi subțiri de hadaragi.
Iar cum a-nverzi pe-afară,
Am ieşi la codru iară,
În capătul lanului,
În calea armeanului [87].

Hore

N O T E

Românii sînt foarte amatori de gioc și au deosebite danțuri caracteristice, precum: d a n ț u l d e b r î u *sau* m o c ă n e a s c a, c o r a b i e a s c a, u n g u r e a s c a r u s e a s c a, o l t e n e a s c a, ț i i t u r a *sau* c a l a u ș a c o r t u l u i. *(Acesta, mai cu seamă, îl gioacă țiganii) și în sfîrșit* d a n ț u l c ă l u ș ă i l o r *și* h o r a.

Hora este cea mai veche și cea mai națională din toate. Ea-i simbolul Unirei, a dărei de mînă, într-o singură familie, și se reproduce în zilele noastre întocmai ca acele coruri ce se văd săpate pe marmora capiștelor antice.

Hore se numesc și ariile ce împreunează danțul, precum și versurile ce sînt improvizate în vremea giocului. Caracterul lor e vesel, glumeț și mai adesea iubitor. Ele sînt cîntate de lăutarii ce stau în mijlocul horei, sau chiar de dănțuitori cînd sînt transportați de plăcere. Unele sînt scurte de patru, șase sau opt versuri și exprimă sau vreo izbucnire a inimei, sau vreo cugetare glumeață, precum de pildă:

Cît e omul de bătrîn
Tot ar mînca măr din sîn!

sau

Sub potcoava cizmei mele
Șede dracul ș-o muiere
Și mă-nvață-a face rele.

ILEANA

Hai, Ileană, la poiană,
Ileană, Ileană!
Să săpăm o buruiană,
Ileană, Ileană!
Buruiana macului,
Ileană, Ileană!
Ca s-o dăm bărbatului,
Ileană, Ileană!
Să tot doarmă, doarmă dus,
Pîn' ce soarele a fi sus,
Şi să doarmă somnoros
Pîn' ce soarele a fi gios,
Ileană, Ileană!
. . . .
— Cum n-aş merge-n poieniţă,
Bădiţă, bădiţă!
Dar nu pot după vroinţă,
Bădiţă, bădiţă!
Că bărbatul rău mă teme,
Nici de-un pas el nu-mi dă vreme,
Mai stăi, stăi pîn' s-a culca
Şi cocoşul a cînta,
De la sînu-i c-oi scăpa,
Buruiana c-om săpa
Şi-i vom pune-o-n locul meu,
Ca să doarmă somnul greu,
Bădiţă, bădiţă!

TIȚA

Merge Tița la fîntînă,
Tița, mîndra Tița!
Cu cofița într-o mînă,
Tița, mîndra Tița!
Și tot merge ea cîntînd,
Floricele culegînd,
Floricele lepădînd;
Cînd voinicii le-or culege,
De ei dorul să se lege;
Cînd or da să le miroase,
Să le intre doru-n oase!
Tițo, Tițo, copiliță,
Cu sîn alb de porumbiță,
Nu da foc inimilor,
Dă pace voinicilor,
Că tu-i da peste-un păcat,
Cu marghiolul[88] cel din sat!
Tița rîde și nu crede,
Dar marghiolul se repede
Ș-o urmează cît colea . . .
Vai de dînsa, vai de ea!
Tițo, Tițo, nu mai plînge,
El în brațe mi te strînge
Cu tot dorul satului,
Cu focul bărbatului!

MOȘ BATRÎN

Na păcatul! ce văzui
Pe colnic, lîngă Vaslui?
Fată mare, moș bătrîn,
Cerînd fetei măr din sîn!
— Fugi la naiba, ghiuj bătrîn,
Nu-ți dau nici un măr din sîn.
Chiar degeaba ți l-aș da
Că nu ai cu ce-l mușca,
Nici ești copil mititel,
Ca să mi te joci cu el.
— Tu n-ai minte, fata mea!
Ochii văd, inima vrea.
Copilu-i copilăros,
El aruncă mărul gios,
Și nici știe-a-l desmierda,
Nici cu el a se giuca!

FRUNZĂ VERDE DE ALUNĂ

Frunză verde de alună,
Decît c-un tată ș-o mumă,
Mai bine c-o mîndră bună.
Ea de vede că-ți e rău
'ți face leacuri mereu,
Și le-aduce-n gura ei,
De-o săruți pe cînd le bei.
Iar de vede că ți-e bine,
Te strînge-n brațe la sine,
De-ți rîde inima-n tine!

FRUNZĂ VERDE DE PIPERI

— Frunză verde de piperi,
Haideți puică-n deal la peri
Să te-ntreb ce-ai făcut ieri?
— Am dat apă la neferi;
Am dat apă de spălat,
Buze dulci de sărutat.
— Și la mine n-ai gîndit?
De păcat nu te-ai ferit?
— Decît sfîntă c-un mișel,
Mai bine c-un voinicel.
Voinicul are noroc
Și cu dînsul treci pîn foc!

FRUNZĂ VERDE DE CĂPȘUNE

— Frunză verde de căpșune,
Zi mă-tii să te cunune,
Că de mine ești lăsată,
Cu foc mare blestemată!
— Însoară-te dumneata
Să văd pe cine-i lua?
De-i lua una ca mine,
Dumnezeu s-o ție bine!
De-i lua o slutioară
Deie Dumnezeu să moară,
Să-i mănînc din colivioară;
De-i lua una frumoasă
Dumnezeu s-o facă groasă,
Să nu-ți poată intra-n casă.

PUIUȘORUL

Frunză verde de bujor,
Am avut un puiușor.
Pui, pui, pui, pui, pui, pui,
Vină-n cușcă să te pui.
Puiușorul a zburat
Și cu lacrimi m-au lăsat.
Pui, pui, pui etc.
Cum aș face ca să-l prind,
Inimioara să-i aprind?
Pui, pui, pui etc.
De aș prinde puiușorul,
Pe loc i-aș frînge piciorul,
Pui, pui, pui etc.
Și i-aș face cuib în sîn,
Să nu-mi mai fie hain.
Pui, pui, pui, pui, pui, pui,
Vin' la sînu-mi să te pui!

RÎNDUNICA

Rîndunea cu albă creastă,
Nu mai bate la fereastră,
Că nu-s fată, și-s nevastă.
Cînd eram la mama fată,
Orice vream făceam îndată,
Iar dacă m-am măritat,
Bărbățelul m-a mustrat.
Cui e voia să iubească
Vie-n poartă să-mi grăiască;
Nu trimeată pe altul,
Că altul împle satul.
Vie singur furișat
Și-i dau dulce sărutat,
Și-i dau guriță tăcută,
Să facem dragoste mută.

ILENUȚA DE LA PEATRA

Ilenuțo de la Peatră,
Cu percica[89] retezată,
Ce-ai fermecat lumea toată,
Vin' să te sărut o dată,
Să mă farmeci și pe mine,
Ca să mă iubesc cu tine.

De ți-e bărbatul urît,
Iè țărnă de la mormînt
Și-i presară-n așternut,
Să se scoale surd și mut.
Și-i dă-n mînă o vărguță,
Să se apere de mîță.
Sărmanul bărbatul prost
Bun odor la casă-a fost!
Orice vede el nu crede,
Orice crede el nu vede!

HORA ȚIGĂNEASCĂ[90]

Arde-mă și frige-mă,
Pe-un cărbune pune-mă!
De m-ăi pune pe-un cărbune,
Ibovnicul nu ți-oi spune!
De m-ăi pune-ntr-o frigare,
Ibovnicul vină n-are!
De m-ăi bate cu-o vărguță,
Peste ochi și peste țîță,
Tot m-oi duce la portiță,
Să dau altuia guriță!
De m-ăi bate cu gardul,
Tot m-oi iubi cu altul!
Așa-mi cere sufletul,
Așa-mi este îmbletul.
Via-n vară înflorește,
Iar în toamnă cum rodește,
Vine graur de-o ciupește.
Eu de ieri am înflorit,
Sînu-mi încă n-au rodit
Și îl arde-un foc cumplit.

BARBU

— Ce cați, Barbule, la noi?
Nu sînt fete pe la voi?
— Ba sînt, da-s cam mititele,
Nu mă pot iubi cu ele.
La voi sînt mai nălțișoare,
Și de chip mai bălăioare,
Mi le-au făcut Dumnezeu
Tocmai de pe placul meu!
— Barbule, de la munteni,
De-ai venit la moldoveni,
Potoale-ți dorințele
Și nu-ți perde mințile.
— Mi-oi semăna numele
Pîn toate cărările,
Să răsaie flori de dor,
Cu miros pătrunzător,
Să le poarte fetele,
Fetele, nevestele,
Să le meargă vestele!

BABA ȘI FATA

Sub răchită rămurată
Șade-o babă supărată,
Și-mpregiur iarba-i uscată!
Ce-a fost verde-a vestejit,
Ce-a fost dulce-a amărît,
Ce-a fost vesel s-a mîhnit!
Pe sub lunca înverzită
Trece-o fată înflorită
Și de fluturi urmărită.
Ce-a fost veșted înverzește,
Ce-i amar se îndulcește,
Ce-i mîhnit se-nveselește.

LELIȚELE

Dragă-mi e lelița-naltă
Și la mers cam legănată.
Dragă mi-e lelița-n gioc,
Cînd se leagănă cu foc;
Unde-și pune piciorul,
Se aprinde mohorul!

Unde-aruncă-un ochișor,
Arde sufletul de dor!
Dragă-mi e lelița mică
Și de trup cam gingășică,
Că se suie pe opincă
Și dă gură subțirică.
Cîte fete cu mărgele,
Toate-s drăguțele mele;
Cîte fete cu bondiță,
Poartă miere pe guriță;
Cîte fete răsărite,
Toate-mi par flori înflorite.
Cum aș face, cum aș drege,
Că pe toate le-aș culege,
Să-mi fac traiul și să mor,
Legănat pe sînul lor!

BABA ȘI MOȘNEAGUL

— Fost-ai, leleo, cînd ai fost,
Ș-ai rămas un lucru prost.
— Fost-ai, badeo, om voinic,
Ș-ai rămas om de nimic.
— Avuși, leleo, floricele,
Ș-acum ai zbîrceli la pele.
— Avuși, badeo, ochii dîrji,
Ș-acum ești cu trupu-n cîrji.
— Fost-ai, leleo, cu lipici,
Ș-ai rămas cu fugi de-aici.
— Fost-ai, badeo, om vioi,
Ș-ai agiuns chiar un strigoi.

FUGI ÎNCOLO

Fugi încolo, vină-ncoace,
Șezi binișor, nu-mi da pace.
Lasă-mi mîna, nu mi-o frînge,
Ie-mă-n brațe de mă strînge.
Vrei o floare, nu-ți dau floare,
Na-ți guriță-ndulcitoare.
Vrei ce vrei, eu vreu nu vreu,
Și-ți dau tot sufletul meu!

FLOAREA DIN PÎRLAZ

Leleo roșie la obraz,
  Lelițo, lelițo, fa,
Floricică din pîrlaz,
  Lelițo, lelițo, fa,
Ce folos că ești frumoasă,
Și la cap căpățînoasă.
Ești dragă flăcăilor
Ca buha găinilor.
Mîndră ești și sprîncenată,
Dar la buze cam îmflată.
Ești ca floarea cea de nalbă
Dar împletiși coada albă.
Strînge-ți, leleo, buzele,
Că le pișcă muștele.
Strînge-ți lipitorele,
Că se văd fasolele.

BUSUIOCUL

— Busuioace, busuioace,
N-ai mai crește, nici te-ai coace!
— Dar de ce să nu mă coc,
Că mă port fetele-n gioc.
— Trandafire, n-ai mai fi,
Nici în cale-ai înflori!
— Dar de ce să nu mai fiu,
Că mă poartă lelea viu.
— Tu ești viu, dar eu sînt mort,
Și de-abie-n lume mă port.

— Mergi în horă, saltă-n gioc,
S-ai parte de busuioc.
Vin' la horă, ici în șir,
S-ai parte de trandafir.

IAN SUI, LELEO...

— Ian sui, leleo-n cel măr dulce
Să vezi badea cum se duce,
Cu chica nepeptinată,
Cu naframa nespălată,
Cu fața nesărutată.
— Vin, bădiță, înapoi,
Mai vin, dragă, pe la noi,
Chica peptina-ți-oi,
Naframa spăla-ți-oi,
Fața săruta-ți-oi.

FEMEIA TEMUTĂ

— Frunză verde de agude,
Strig la puica, nu m-aude;
Și de-aude, ea s-ascunde,
Ea s-ascunde, nu-mi răspunde.
— Ba te-aud, bădiță,-aud,
Dar n-am gură să-ți răspund,
Că-i dușmanul lîngă mine,
Cu doă pistoale pline,
Cînd de cînd să deie-n mine,
Unu-n mine, unu-n tine;
Să deie-n noi amîndoi,
În noi, săracii de noi!
C-așa ne-au slujit norocul,
Să-mpărțim amîndoi focul.

SULTANA

Frunză verde cardama,
   Sultănico, fa,
Ori tu mi-ai făcut ceva,
   Sultănico, fa,
De nu te mai pot uita?
Cînd mă uit la casa ta
Mi se rupe inima.
Alunica-ți de la gît
M-au aprins, m-au omorît.
Alunica-ți de pe brațe
A să mă scoață din viață.
Lelițo cu alunei,
Nu căta la doi, la trei,
Și cată la ochii mei,
Că-s albaștri ca și-ai tăi.
Hai, leliță, la prisacă,
Timpul dulce să ne treacă,
Să mîncăm miere de roi,
Să ne iubim amîndoi;
Să bem apă dintr-un loc
Și să ne iubim cu foc!

LELIȚA DE LA MUNTENI

Lelițo de la munteni,
Lelițo, leliță, fa!
Vin colea la moldoveni,
Lelițo, leliță, fa!
Să ne prindem soțiori,
Să-nflorim ca doi bujori.
Hai în horă de-i giuca,
Că eu sufletul ți-oi da;
Tu ești mîndră la privit,
Eu voinic, bun de iubit.
Piară dracul dintre noi,
Să fim una amîndoi,
Tot un trup ș-un sufleţel,
Ca un deget ș-un inel!

ȘEPTE FETE

Pe mine ce m-a mîncat?
Șepte fete dintr-un sat
Ș-o nevastă cu bărbat;
Iar nevasta dracului
Mă spuse bărbatului,
Mă făcu rîs satului;
Și fetele m-au lăsat,
Că toate s-au măritat,
La inimă m-au secat!
Una-i Vișa, una-i Mușa,
A treilea e Brîndușa,
A patrulea-i Anghelușa,
A cincilea-i Catinca,
A șaselea e Voica,
A șeptelea Ilinca.
Toate-au fost mîndrele mele,
Și cît m-am iubit cu ele

Le-am dat salbe și inele;
Dar cea puică de nevastă
Da cu spuză pe fereastră,
Da cu spuză să mă arză
Cînd treceam ca să mă vază.
Ce-a fost verde s-a uscat,
Ce-a-nflorit s-a scuturat,
Ce-am iubit eu n-am uitat!

STĂNCUȚA

La bordei cu crucea naltă,
La Stăncuța sprîncenată,
Gioacă hora încheiată,
Curge lumea fermecată.
Vinu-i bun, ocaoa mare,
Beau voinicii pe secare,
Nu se-ndur ca să se ducă,
Noaptea la dînsa-i apucă.
Cine trece se oprește,
Cît o vede nebunește,
Bea vin, punga-și cheltuiește
Și zău că nu se căiește.
Cine vine-n patru boi
Se-ntoarnă numai cu doi;
Cine vine de călare
Pleacă cu șaoa-n spinare,
Iar pe gios oricine vine
Își bea tot de lîngă sine
Și se duce gol cu bine.

MARIOARA

– Marioară dintre bălți,
Cu dragostea-n patru părți,
Na de la mine doi zloți,
Și nu te iubi cu toți.

– Rămîi tu cu banii tăi,
Eu cu prietinii mei.
Banii știu să-i cheltuiesc,
Dar pe bani nu mă iubesc.

DOMNICA

Astăzi bură, mîine bură,
  Leliță, leliță,
La Domnica-n bătătură,
  Leliță, leliță,
Ca să crească de-o răsură,
S-o puie la legătură;
Să se priminească-n ie
Și-n rochiță lilichie,
Să placă altor și mie.
Să puie la gît mărgele
Și la degete inele,
Paftaluțe și cordele
Numa-n flori și fluturele,
Și-apoi să se-arunce-n gioc,
Ca un trandafir de foc.

NEVASTA CARE IUBEȘTE

Nevasta care iubește
Spală noaptea și cîrpește
Și zioa se priminește,
Of, of, of și hop, hop, hop,
Of ce foc și ce potop!

La horă dacă se prinde,
Inima ei se aprinde,
Și danțul mereu întinde,
Of, of, of și hop, hop, hop,
Of ce foc și ce potop!

Sare, pasurile-ndeasă,
Plîng copiii, ei nu-i pasă
Nici de casă, nici de masă,
Of, of, of și hop, hop, hop,
Of ce foc și ce potop!

Iar bărbatul ei, săracul,
Cară la moară cu sacul,
Pe-amîndoi lua-i-ar dracul!
Of, of, of și hop, hop, hop,
Of ce foc și ce potop!

OMULE, BOULE

Au nu vezi unde mă duc,
Omule, boule?
C-un condur și c-un papuc,
Omule, boule!
Cu papucul tîrșîind,
Cu condurul tropăind.
Că de cînd m-am măritat
Și te-am luat de bărbat,
Nu te-ai mai trezit din prost,
Și de necaz mi-ai tot fost.
Te-am mînat să ari la plug,
Cu cei patru boi la giug.
Plugu-mi lăsași la nevoi
Și-mi perduși sărmanii boi!
Apoi încă te-am mînat
Și cu pușca la vînat,
Pușca-n doă mi-o frînseși,
Și nimic nu aduseși.
Ți-am dat cofa să te duci
La puț, apă să-mi aduci.
Căzuși, cofa mi-o spărseși,
Nici doagele n-aduseși.
Te-am mînat apoi pe loc,
Cu hîrbul să-mi aduci foc,
Hîrbul mi l-ai bucățit,
Sprîncenile ți-ai pîrlit.
Te mînai să-mi tai un lemn,
Pînă cînd să cer un semn,
Toporul l-ai năpustit,
Sub lemne ai adormit!

AOLEO! CE FUSE ASTA?

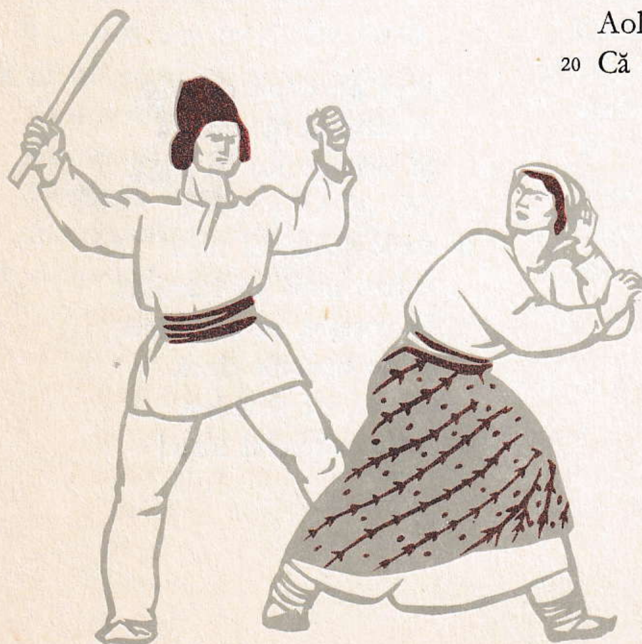
Aoleo! ce fuse asta?
Lupii mi-au mîncat nevasta,
Cînd suiam amîndoi coasta.
   Trecui balta,
   Luai alta.
Aoleo! ce bătăioasă!
Îmblă tot năbădăioasă;
Nici cu asta nu fac casă,
   Nici cu dînsa
   Nu fac strînsa.
Cînd îmi îmblă-n bătătură
Chiar Rusalii parc-o fură...
Și cînd dă cîte o gură
   Vaca fuge,
   Boul muge,
Ho, bălțato! na, boiastră!
Stați că nu e boala voastră!
Și e chiar nevasta noastră,
   Mi-e pereche,
   Nu vă-i streche!

NEVASTA HARNICĂ

Iaca mîndra de pe vale,
Cu rochița în paftale,
Cum mă-ntîmpină în cale.
Of, of, of și aoleu,
Arde sufletelul meu!
Ea aleargă-n fuga mare,
Seceră orz de prînzare,
Și-l usucă-ntr-o căldare.
Of, of, of și aoleu,
Arde sufletelul meu!
Pînă un copil să sugă,
Se azvîrle ca vîrlugă
Și rîșnește tot în fugă.
Of, of, of și aoleu,
Arde sufletelul meu!
Într-o clipă ea frămîntă,
Se roșește, se-nfierbîntă,
Și de bucurie cîntă.
Of, of, of și aoleu,
Arde sufletelul meu!

NEVASTA BĂTUTĂ

Aoleo! mă-mă doare spata,
Că m-a bătut cu lopa-pata –
Sufleţelul cît colea.
Aoleu! mă-mă doare gîtul,
Că m-a bătut rău urîtul –
Sufleţelul cît colea.
Aoleu! mă-mă doare mîna,
Că m-a bătut cu pră-prăjina –
Sufleţelul cît colea.
Aoleu! mi-a-mi-a frînt piciorul,
Că m-a bătut cu to-toporul –
Sufleţelul cît colea.
Aoleu! mă-mă doare şoldul,
C-a dat în mine cu-cu boldul –
Sufleţelul cît colea.
Aoleu! mă-mă doare cotul,
C-a dat cu lemnul ne-netotul –
Sufleţelul cît colea.
Aoleu! mă-mă doare capul,
Că m-a lovit cu pro-proţapul.

RĂZBUNAREA NEVESTEI

Ici e țărînă cu glod,
  Hop o dată, sus!
Ici e bărbatul nerod,
  Hop o dată, sus!
Ici e tocmai unde gioc
Ca să mă alin de foc.
Ici doarme cu mîni la pept
Ș-o să gioc să mi-l deștept.
Dar decît l-oi deștepta,
Oi giuca ș-oi tot cînta.
Dormi tu, bărbățelul meu,
Ierte-mi-te-ar Dumnezeu!
Dormi, dormire-ai somnul lung,
Că multe-am tras și-mi agiung!

DECÎT RUDA ȘI VECINUL

Decît ruda și vecinul,
  Lelițo, leliță,
Mult mai bine cu streinul,
  Lelițo, leliță,
Ruda că te necăjește,
Și vecinul te vorbește,
Iar streinul te agiută
Și face dragoste mută.
Decît un tată ș-o mumă,
Să te certe pentru-o glumă,
Mai bine c-un bărbățel,
Dacă-i blînd și tinerel,
Că-ți spune doă, trei glume,
Cum îți e mai drag pe lume,
Și-ți așeaz-o pernioară
Pe prispă serile-afară.
Decît un bărbat urît,
Mai bine-un strein iubit.
Cît șezi cu el împreună,
Nu te-nduri de vorbă bună,
Fie noaptea cît de mare,
Că tot mică ți se pare.
Trece-n grab ca o nălucă,
Zioa-n brațe-i te apucă!

DORULE, ODORULE

Către mine te giurai,
Dorule, odorule!
Că pe nimeni nu mai ai,
Dorule, odorule!
M-ai făcut de te crezui,
Dar cu altul te văzui;
Ș-acela mi-e frate bun,
Nu-mi vine să mă răzbun.
Poți să-mi fii de-acum cumnată,
Că de mine ești lăsată,
Cu foc mare blestemată,
Și de mine-n veci uitată!

ESTE BINE, NU E BINE

Este bine, nu e bine
Să iubești de lîngă tine,
Că te vede orișicine
Și te face de rușine;
Ci să iubești mai departe,
Ducele [91] nu sînt deșarte.
Orișicînd doru-ți abate,
Te repezi ca la un frate.
Bărbatu-i cu bunătate,
Te-ntreabă de sănătate;
Iar nevasta, de iubește,
Se preface că bolește,
Geme, zace, se bocește,
Și bărbatu-și amăgește;
El aleargă ș-o întreabă:
— Nu știi, soro, vre o babă,
Ca s-aleagă vre o iarbă,
S-o pun la foc ca să fiarbă?
Ea-i răspunde: — Mergi la moară
La făina de sacară.
El se duce, ea se scoală,
Se gătește,-mbracă țoală,
Apoi masa că așează,
Cu neicuța ospătează,
Și din gură tot urează:
— Deie Dumnezeu o ploaie,
Grăunțele să se moaie,
Să nu poată-a măcina,
Nici acas-a se-nturna!

AOLICĂ, DODO, FA

— Aolică, dodo, fa!
Au tu mi-ai făcut ceva
De nu te mai pot uita?
— Ba, nu ți-am făcut nimic,
Dar mi-e vorba cu lipic,
De supun pe-orice voinic.
— Hai, mîndro, pe deal în sus,
C-a făcut fuseiul[92] fus
Și nici haragi nu i-am pus.
Hai, mîndro, să ne suim,
Să mergem, să hărăgim,
Numai amîndoi să fim.
Eu să hărăgesc din deal
Către vale-n gios, spre mal,
Și tu, mîndro, către deal.
Fața-n fața să privim,
Ochi cu ochi să ne-ntîlnim,
Unul spre altul să venim!

ZIS-AU BADEA

Zis-au badea c-a veni,
Luna cînd a răsări.
Ies afară, luna-i sus,
Bade-a venit și s-a dus!
Ies afară, luna-i gios,
Badea nici că s-a întors!
— Unde ești, bădiță frate,
De mă lași pe așteptate?
— Taci, lelițo, c-am venit
De cum luna s-a ivit.
Și te-aștept pe dupe casă,
Sub răchita cea pletoasă.
— De-ai venit, bine-ai venit,
Trandafirul meu iubit!
Că cu tine mă mai ieu
De-mi alin necazul greu!

ARZĂ-L FOCUL DE BĂRBAT

Arză-l focul de bărbat!
A venit aseară beat
Şi de mine s-a legat.
Eu i-am zis: — Vide-te-aş mut!
Că nu eşti om priceput.
Cum te-arăţi, cum leneveşti,
De nimică nu-ngrijeşti.
N-ai închis ocoalele,
Nici ai închis vitele,
Ş-un buhai s-a dezlegat,
Toate vitele mi-a spart,
Ş-au venit lupii în sat
Şi pe toate le-au mîncat!

LELIŢICO, DRAGA MEA

Leliţico, draga mea,
Guriţă de floricea!
Cînd a veni sîmbăta,
Leagă de codiţa ta
Un fir galbin de mătasă
Şi mi-l scoate pe fereastă.
Cînd oi veni să te-aştept,
De mătasă-oi trage-ncet,
Tu pe-afară că-i ieşi
Ş-amîndoi ne-om drăgosti.

ÎNSURA-M-AŞ...

Însura-m-aş, însura,
Nu ştiu soacra ce mi-a da?
Coşarca cu fusele,
Costreţul cu mîţele?
Însura-m-aş, însura,
Nu ştiu ce fată-aş lua?
Să fie de om bogat,
Rău mi-e teamă de-un păcat!

Ea mi-a cere lumea toată
Făr-a se gîndi la plată,
Și mi-a cere piei de zmeu
Să-ncalțe piciorul său,
Că de capră
Lesne crapă,
Și de oaie
Se despoaie,
Și de țap
Îți sare-n cap!
Aș lua-o de Bărgău,
Mă tem c-a fi lucru rău.
Oi lua o sărmăncuță,
Care poartă opincuță,
Și cămeșă cu altiță,
Și pe șolduri o catrință.

PE SUB POALE DE PĂDURE

Pe sub poale de pădure,
Merg copilele la mure,
Nevestele la alune,
Și rîd ca niște nebune.
Eu m-am dus să tai nuiele,
Și pin huci[93] am dat de ele.

Venit-a ploaie cu vînt
De le-a țipat [94] la pămînt.
Eu am fost băiet milos,
M-am lăsat cu ele gios,
Și le-am mîncat murele,
Și le-am mușcat gurele.

FA, LELIȚĂ, ROTILIȚĂ

— Fa, leliță, rotiliță,
Dă-mi gura peste portiță.
— Ba, eu gură nu ți-oi da,
Că așa tu m-ăi mușca.
Drag îmi e bădica nalt,
Că sărută dismierdat.
El se pleacă de ești mică
Și în brațe-i te ridică.
Dar bădica mititel
Mi-e urît și fug de el,
Că cu nasu-n brîu te-mpunge
Și cu gura nu te-agiunge!

PENTRU MÎNDRA CARE-MI PLACE

Pentru mîndra care-mi place
Nici părinții n-au ce-mi face,
Nici giudele satului,
Nici chiar domnii sfatului.
Domnii șed și sfătuiesc,
Eu cu mîndra mă iubesc
Și cu dragoste-i șoptesc:
« De ți-ai face pat afară,
Eu m-aș face vînt de vară
Ș-aș veni la tine-ndată,
Să te văd cum ești culcată?
Cu fața către părete,
Cu gura arzînd de sete?
Fața vîntura-ți-o-aș,
Gura săruta-ți-o-aș!»

TRECUI VALEA

Trecui valea ș-o puntiță,
La fata de dăscăliță:
— Dragă mîndră, mîndruliță!
Nu știi țese, nu știi coasă,
Dar te știi că ești frumoasă.
Podu-ți țesă pînza groasă,
Fuiorul gioacă pin casă.
Dar fuiorul cum s-a tors?
Coborînd pe scară gios
Cu trei ouă de gălină
Și cu sacul de farină.
Oricum fie, așa fie,
Ești frumoasă și-mi placi mie!

BADE, TRANDAFIR

— Bade, trandafir frumos!
Vrut-ai să te-arăți duios,
Dar te-ai arătat ghimpos
Şi din minte nu m-ai scos.
— Vai, leliță din cel sat!
Ce-ai cerut şi nu ți-am dat?
Cerut-ai faguri de miere,
Eu ți-am dat buzele mele;
Cerut-ai o viorea,
Ți-am adus inima mea.
— Dacă vrei dragoste-aprinsă,
Adă-mi gura neatinsă
Şi o inimă fecioară,
Ca apa de la izvoară.

MĂI BĂDIȚĂ, PĂR SUCIT!

Măi bădiță, păr sucit!
Şezi la noi dac-ai venit.
Decît să văd că te duci,
Mai bine te-aş videa-n furci,
În furci nalte de nuiele,
Deasupra căsuței mele,
Vîntul să te răcorească,
Ochii mei să te privească.

PORONCITU-MI-A MÎNDRA

Poroncitu-mi-a mîndra
Să mă duc pîn' la dînsa.
Duce-m-oi ca un nebun,
Pe-o frunziță de alun.
Trec în vale, mor de sete,
Mă-ntîlnesc cu doă fete,
Amîndoă-n berte [95] nouă,
Săruta-le-aş pe-amîndoă,
Iar pe una totdeauna,
Că-i frumoasă ca şi luna.

Copiliță de boier!
Cată colo-n fund, pe cer,
Vezi cel nour, vezi cel deal?
Vin cu badea la Ardeal.
Fata-mi zice: Ești nebun,
Mergi pe-o frunză de alun,
Că te-așteaptă oarecine
Și rîde-n brațe străine.

TRANDAFIR CU DOĂ FLORI

Trandafir cu doă flori,
Muma-i cu doă nurori:
Una-i ruja macului,
Una-i ruja dracului;
Una-i pune lăutoare,
Ca să-i fie-opăritoare,
Alta merge la fîntînă,
Cu cămeșa soacrii-n mînă
Ș-o întinde-n apă-o dată:
— Na-ți-o, mamă, că-i spălată,
Și-o acață pe-o nuia,
Cînii hîrîie la ea!

PASERE GALBINĂ

Pasere galbină-n cioc,
Rău mi-ai cîntat de noroc;
De ți-ar pica ciocul tău
Precum mi-ai cîntat de rău!
Tra, la, la, la, la, la, la!
Nu videai inima mea
Cît de ferbinte iubea,
Dar acuma-i sloi de gheață,
Rece și fără de viață,
Tra, la, la, la, la, la, la!
Glasul tău cu amărîre
Mi-a cîntat de despărțire,
Să mă duc în cale grea,
Departe de puica mea!
Tra, la, la, la, la, la, la!
Căci nu sînt un vînători,
Să pîndesc cînd ai să zbori
Și să-ți dau eu ție plată,
Cu un fulger de săgeată,
Tra, la, la, la, la, la, la!

RĂVAȘ, PUICĂ

— Răvaș, puică, răvaș dragă,
Nu-ți pară lucru de șagă.
Răvaș de la împăratul
Că-ți vine-acasă bărbatul.
— Arză-l focul de răvaș
Și-n cenușă vide-l-aș!
— Gată-te, nevastă, bine
Că bărbatul iată-l vine.
— Las' să vie, dracu-l știe!
Calea mărăcini să-i fie.
Eu cămeșa i-am spălat,
Cu urzici i-o am frecat
Și pe spini i-o am uscat.
Ș-încă i-am gătit de cină
Doă labe de galină
Cu smîntîna din fîntînă.
— Gată-te, nevastă, bine,
Iată că drăguțul vine.
— Las' să vie, Domnul știe!
Calea trandafir să-i fie.
Eu cămeșa i-am spălat
Cu sulcină-o am frecat,
Și pe flori i-o am uscat.
Ș-încă i-am gătit de cină
Un pui tînăr de galină
Ș-o ulcică de vin plină,
Că-i sînt dragă ș-orice-oi face,
El îmi zice că îi place!

Supliment

CÎNTICE – DOINE

Frunză verde de ovăs,
Floricică de pe șes,
Te-am îndrăgit de pe mers,
Că-ți e mersul legănat,
La inimă m-au secat!
Floricică, floare-albastră,
Răsărită-n calea noastră,
Nălțișoară, subțirea,
Tocmai de potriva mea.
Cărăușii te-or călca,
Te-or călca și te-or strica,
La inimă m-or seca.
Floricică, floricea,
Vină pe inima mea,
Lîngă mine să-nflorești,
De pas rău să te ferești,
Sufletul să-mi răcorești!

Zi și noapte viscolește,
  Nevastă, nevastă!
Dorul tău mă prăpădește,
  Nevastă, nevastă!
Casa ta-i descoperită,
Mie-mi pare șindilită;
Casa ta e dezlipită,
Mie-mi pare poleită.
Cînd mă uit la casa ta,
Mi se rupe inima;
Cînd îți zăresc îmbletul,
Rău îmi arde sufletul!

Floare, floricea,
Mai zi, puica mea,
Cum ziceai aseară,
Pe din gios de moară.
Cum ziceai, ziceai,
Inima-mi rupeai,
Mai zi încă-o dată
Și mi-o rupe toată!

Cine vede și pricepe
Dragostea de unde-ncepe,
Cine vede și cunoaște
Dragostea de unde naște?
De la gîtul cu mărgele,
De la buze ruminele,
De la grai cu drăgănele,
De la țîțe bourele.

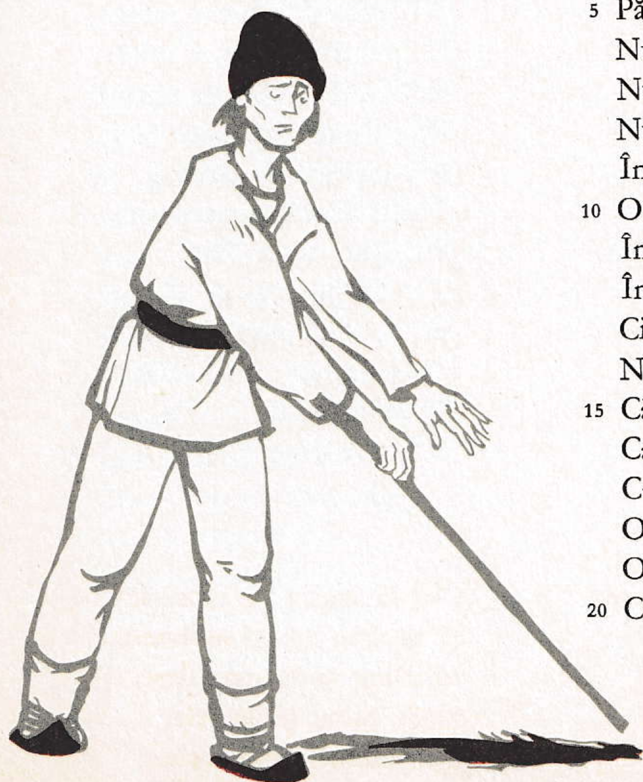
Ah! amar și vai de viață!
Nici o dragă dimineață
Să nu vărs lacrimi pe față;
Nici o dragă de cu seară
Lumea să nu-mi fie-amară!
Mare-i lumea, eu nu-ncap,
Și mă mir ce rău le fac?
Nici averea nu le ieu,
Nici iubirea nu le vreu,
Ci tot plîng, jelesc mereu
La mormînt, la soțul meu.
Pe mormîntu-i iarba crește,
În mormînt el putrezește,
Inima mi se topește!

Frunză verde pelinița,
Pe cea verde movilița
Se rotește-o păunița
Ș-un păun cu chica scurtă,
Ieși, bădiță, de-l ascultă.
— Asculta-l-ar pustia
Că mi-a luat soția.
Ochii cu sprincenile,
Mîna cu inelile,
Gîtul cu mărgelele,
Gura cu mîndrelele;
Și mi-a luat zilele,
De-a împlut movilele.

Fă-mă, Doamne, ce m-ăi face,
Sufletul să mi se-mpace;
Fă-mă hulubaș de-argint
Cu aripele de vînt,
Să mai zbor de pe pămînt
Pîn' la maica pe mormînt.
Și să stau, să m-odihnesc,
Să plîng și să mă jălesc,
Și de bune și de rele,
De aleanul vieții mele!

Frunză verde clocotici,
La tot plopul cîte cinci,
Iar la plopul cel mai mare
Șede un voinic calare
Și tot zice cu oftare:
« La fîntîna cu cerdac
Este-un trandafir de leac.
Cum aș face să nu-l scap,
Să mi-l pun seara la cap.
Toată noaptea să-mi visez,
Mîndrulița ca să văd,
De gîndește ea la mine
Ori de îmblă-n căi străine! »

CÎNTICUL ORBULUI

Frunză verde mărăcine,
Vai ș-amar, amar de mine,
Nu știu zioa cînd se face,
Că-n mormînt lumina-mi zace!
Părăsit, eu stau în drum,
Nu văd lumea nicidecum;
Nu văd lume, nu văd soare,
Nu văd mîndre fățișoare.
Încotro dau să mă-ntorc,
Ochii mei de plîns se storc;
Încotro mă învîrtesc,
Întuneric tot găsesc;
Cine trece pe cărare,
Nu treacă cu nepăsare,
Că lumea-i amăgitoare,
Ca o floare trecătoare,
Ca o apă curgătoare.
Oameni buni, mă tînguiți,
Oameni buni, mă miluiți,
Căci cu-atît vă folosiți.

Lumea asta-i o părere
De avere, de putere,
Iar cuvîntul orbului
Suie-n naltul cerului.
Și ruga sîrmanului
Stă la dreapta Domnului.

Frunză verde de sovîrf,
Mă suii pe munte-n vîrf
Să mă uit spre Moldova,
Ca să-mi văd ibovnica;
Și țintii ochii, țintii,
Tocma-n Ieși, în deal, la vii,
Ș-o văzui cum ea jălea,
După mine cum plîngea.
Iar eu ochii rădicai
Și la Domnul mă rugai,
Jalea ei s-o potolească
Și din ceriuri să-i vestească,
Că la dînsa m-oi întoarce
Ș-om trăi iar cum ne place.
Iată, mări-o păsărea
De pe munte că sărea.
Și-n văzduh se rădica,
Și la Ieși că se lăsa,
Pe o casă mititică,
Chiar la biata ibovnică.
Ea din gușă au strigat-o
Și pe nume au chemat-o,
Și i-au zis: – De plîns te lasă,
Că doritu-ți vine-acasă.
Dar fetica fără minte
Gîndea că paserea minte:
– Du-te, du-te, păseruică,
În văzduh și te aruncă
Și-l găsește și mi-i spune
Că purtările-i nu-s bune:
Că de cînd el s-au pornit,
Peptul meu tot s-au rănit,
De amar și de oftat,
Sănătatea mi-am stricat!
Puterile mi-au slăbit,
Tot de plîns și de jălit,
Că de cînd s-au depărtat,
Ceas de bine n-am aflat.
Spune-i înapoi să vie,
Milă de mine să-i fie!

HORA ZOIȚEI

Trece vara cea-nflorită,
Trece vara cea iubită,
Și cu dînsa-n altă lume,
Se duc florile din lume!
Trec, se duc în pribegie...
Rămîne țara pustie!
Numai doă nu se duc,
Nici se duc, nici se usuc.
Una-i floare de zăpadă,
Una-i floare de livadă;
Una-i floarea crinilor,
Una-a trandafirilor.
Ș-amîndoă-s răsărite,
Ș-amîndoă-s înflorite,
Una-n cîmpul raiului,
Alta-n cuibul graiului.
Zoițică, draga mea!
Au căzut din cer o stea
Și mi-a zis într-un ceas rău
C-am să mor de dorul tău.
Și mi-au zis într-un ceas blînd
Că de-i face pe-al meu gînd
Să mă lași a săruta
Doă flori pe fața ta:
Una-n cîmpul raiului,
Alta-n cuibul graiului.
De murit eu n-oi muri,
Ci cu tine m-oi iubi,
Cît or crește flori în lume
Și vor trece în ceea lume.

— Cine scoarță la fereastră?
— Mîța de la ceea casă.
— Latre, latre la nevastă,
Că-i cu cușma țurcănească,
Cu musteața haiducească;
Cu musteața lungă, trasă
Și-i se vede umbra-n casă.

Frunză verde alunică,
Puiculiță frumușică,
Căci îmi fusă dușmănică!
Din copilăria mea,
Eu mă tot iubeam cu ea,
Ș-acum mări-o prinsăi față
Cum o strîngea altu-n brață.
Dar, vai mie, ce păcate,
Căci acela-mi este frate!
Nu pot să-i fac răutate.

Sub poala mohorului
Arde para focului;
Arde, arde, nu se stinge...
Lelea suspină și plînge!
O, leliță, lelea mea,
Cu gură de floricea,
Suspină să te-aud eu,
Să-mi treacă de dorul tău!
O! suspină cît de tare,
Să-mi treacă de supărare!

N-are omul ce gîndi
Cît pămîntul c-a trăi,
Și viața omului
E ca floarea cîmpului.
Astăzi este și mîini nu-i!
Dimineața înflorește,
Peste zi se vestejește,
Ca și omul ce muncește.

Fugind, mîndro, de la tine,
Găsii turme de copile,
Mai frumoase decît tine.
Le-ntîlnii, le dădui cale
Pentru farmecile tale,
Că amar m-ai fărmecat,
De soartă mi-ai discîntat
Cu o schiță din portiță,
Cu păr galben din cosiță,
Mai mult să nu-ți zic drăguță;
Cu trei paie de la pat,
Mai mult să nu-mi zici bărbat.
Vai! drăguță părăsită,
Nu te ținea mîntuită,
Că de mine n-ai scăpat,
Căci amar m-ai fărmecat!

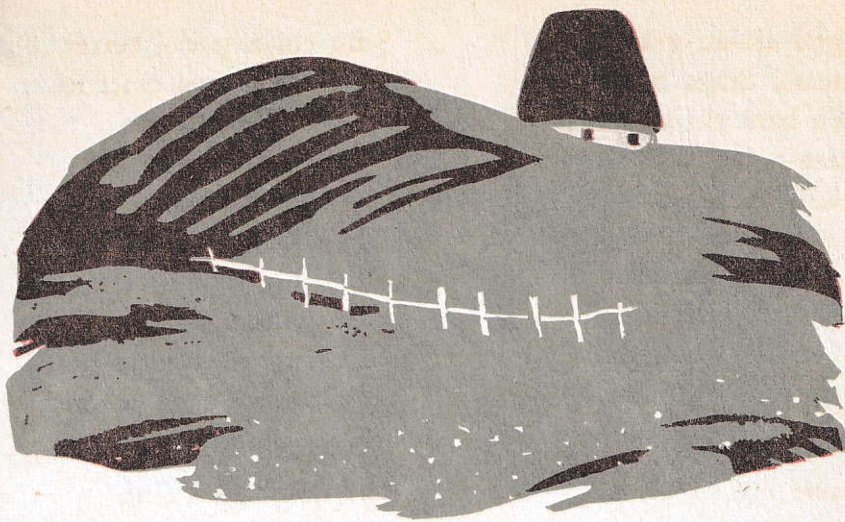
Vai, mămucă, mama mea!
Mie lumea-i foarte rea,
Că tu cînd m-ai botezat
Foarte tu m-ai blăstemat
Să îmblu din țară-n țară
Cu profontu [96] subsuoară;
Să îmblu din sate-n sate,
Tot cu greutate-n spate.
Pușca-mi roade-umerile,
Sabia șoldurile.
Rău mă doare după cap,
De guler de cepeneag [97],
Și mă doare subsuoară,
De mănunchi de săbioară.

Între țară și Ardeal,
La crîcimuța cea din deal,
Vinu-i bun și cupa mică,
Crîcimărița frumușică;
Dar la crîcima cea din vale
Vinu-i rău și oca mare,
Crîcimărița-i hîdă tare.
Colo, sus, pe o vîlcea,
La crîcima mititea,
Beu trei tineri căpitani,
Ușori de minți și de ani,
Aproape de-o preuteasă,
Cu ochii de puica-aleasă.
Ei din grai așa-i grăia:
— Preuteasă, draga mea,
Haida cu noi unde-i vra,
Noi ție ț-om cumpăra
Cizme nouă din Brașău,
Făcute-n piciorul tău
Ș-o păreche de cercei,
C-o sută și cinci de lei.
Dar popa i-a oblicit

Și din grai așa-au grăit:
— Preuteasă, draga mea,
Am și eu bani cîți ai vrea;
Bagă mîna-n buzunari
Și ia taleri de cei mari,
Și-ți ie cizme și peptari,
Ș-un colan și doi cercei,
De cinci sute și cinci lei.
Preuteasă, nu fii rea,
Nu strica popia mea.
Dușmanii-mi or oblici,
Slujba-n altar n-oi sluji.

Cine m-a făcut catană
N-are ce-mi mai da pomană,
Că pomana îmi au dat,
Cînd în oaste m-au băgat,
În cetate la Belgrad.
Mi-au dat haine mohorîte,
Cum mi-s mie mai urîte.
Sărmănele, vai de tine,
Știut-ai tu, bade, bine
Cînd ai prins armele-n mînă
Că nu-i mai cosi-n grădină,
Nici nu-i mulge oi la stînă?
Știut-ai ș-aceea bine
Că, de-a fi vro cătănie,
Pe tine te-or duce-ntîie?
Eu voios aș cătăni,
La străini de n-aș robi,
Că-i știut de orișicine,
La străini cît e de bine,
Că străinul te tot poartă,
Pînă-ți e viața moartă.

Cum nu-i dorul rea jivină!
Nicăiri nu se alină,
Peste multe dealuri vine
Pîn' s-apropie de mine.
Nicăiri nu poposește,
Pînă la mine sosește.
De-ar fi dorul vînzător,
Și badea negușitor,
N-aș căta,
Încît l-aș da,
Fără cît l-aș lepăda.
Vai, eu dorul vinde-l-aș,
Pe badea cumpăra-l-aș.

Tu, bădiță, bădișor,
Tinerel, mîndru bujor,
Cînd îi trece pe la noi
Pune clopotul la boi
Și-ți fă pleasnă de mătasă,
Să te-aud, badeo, din casă;
De-oi fi moartă de beteagă,
De n-oi fi cu mintea-ntreagă,
Eu la mama m-oi ruga,
Să-mi destupe fereastra,
Să mă uit la dumneata.
Să te-aud pocnind din bici,
Tot cu ochii pe aici;
Să te-aud strigînd la boi,
Tot cu ochii pe la noi.

Perit-oi fi, coarbă neagră!
Ce-ai făcut de îmi ești dragă?
Sau din urmă m-ai luat,
Sau din păr mi-ai rătezat,
Că tare m-ai fărmecat,
Și nici ochi nu mi-ai lăsat
Să nu mă bugnesc în gard,
Cînd oi merge seara-n sat.

— O, leliță, schimbă-ți portul,
Amîndoi să trecem Oltul.
O, leliță, schimbă-ți graiul,
Amîndoi să trecem plaiul.
— O, bădiță, strugur dulce,
Fă-mi cu mîna cînd te-i duce,
Să mă duc cu dumneta,
Să mă fur[98] de la mama.
— Haida, lele, să fugim,
C-amîndoi ne potrivim,
Și la ochi și la sprincene,
Ca doi porumbași la pene,
Doi porumbași gălbiori. . .
Ne-om purta de subsuori.
— Oh, bădiță, suflet drag,
Învață-mă ce să fac?
— Eu, mîndro, te-oi învăța:
Ie-ți hainele și haida.
Este-un popă-ntre molizi
Ce cunună și fugiți.
Este-un popă între brazi,
Ce cunună frați cu frați,
Ne-a cununa și pe noi,
Ca să trăim amîndoi.

Frunză verde și una,
Rău mă doare inima
Unde-mi văd eu drăguța
Pe brațele altuia.
Să o văd la un fărtat. . .
Nu mi-ar fi așa bănat;
Să o văd la un om de-al meu. . .
Nu mi-ar fi așa de rău.
Dar o văd la un străin
Și mă-mbăt ca și de vin.
N-am sabie-n mîna mea,
Pe-amîndoi i-aș giunghia,
Pe el așa ca pe ea,
Ca să meargă vestea-n tîrg
C-am giunghiet un voinic;
Și să meargă vestea-n țară
C-am giunghiet o fecioară.

Pe cel deal, pe cel colnic,
Merge-un tînăr de voinic,
Voinic merge șuierînd,
Mîndra pe vale cîntînd.
Cînd au fost de către seară,
Calea li se-mpreunară.
Cînd a fost în ziori de zi,
Voinicelul se trezi
Și mi se sculă rîzînd,
Clop de rouă scuturînd.

Mîndra se sculă plîngînd,
Tot plîngînd și blăstemînd:
— Blăstema-te-aș, blăstema,
Ca un ciung de te-ai usca!
— Blăstemă-ți tu mintea ta,
C-ai gîndit că te-oi lua.

Frunză verde de smochină,
Voinic din țară străină,
Venit de doă, trei zile,
Cîntă, privind la copile:
— Pîn' ce-mi era punga plină
La toți l-era drag de mine;
Dacă punga s-au golit,
Toți pe mine m-au urît!
Numai pușca de pe spate
Nu mă lasă la o parte,
Ci la bine și la rău,
Stă tot lîngă trupul meu.
Pînă ce-aveam gălbiori,
Zicea că-s voinic fecior;
Dacă galbeni am gătat
Și alți bani n-am mai aflat,
De toți am fost lepădat,
Zicînd că-s un blăstemat.
Copilițe, pe la voi
Nu gîndiți ca pe la noi?

— Lelița Săftiță!
— Auz, neiculiță!
— Dar dacă auzi,
De ce nu răspunzi?

Că e mult d-aseară,
De cînd șez p-afară,
Poarta-ncunjurînd
Și tot așteptînd.
Vremea vremuiește,
Cămașa-mi răcește,
Luna s-a ascuns,
Ploaia m-a ajuns.
Strășioara pică,
Giubelușa-mi strică;
Nu-mi e de giubea [99],
Ca de fermenea [100],
Că întăiași dată
Azi e îmbrăcată,
Și de nu mă crezi,
Deschide s-o vezi.
— Du-te, du-te, neică,
Du-te de te culcă,
Nu mai sta în drum,
Că nu poci acum,
Nu-ți mai pierde somnul,
Că mi-a venit omul
Și nu mă-nlesnesc
Nici să-ți mai vorbesc.
Du-te că e noapte,
Să n-auză șoapte,
Că e vai de noi,
De noi amîndoi!

Mierliță, mierliță,
Pasere pestriță,
Pestriță și sură,
Farfara de gură.
Au nu ți-am zis ție
Ca să-mi fii soție,
Să nu-ți faci aiure
Cuibul prin pădure?
Ci să-l faci mai bine
Aproape de mine,
Să nu ți-l ia cucul
Și-ți e geaba lucrul?
Iar tu, ca neroadă,
Mișcai aripi, coadă,
Tot îți căscai ciocul
Și răsunai locul;
N-ai vrut pentru tine
Să asculți de mine,
Mierliță, mierliță,
Pasere pestriță.

Între Jiu și-ntre Olteț,
În cel vîrf de pisculeț,
Mi-a-nfrunzit un nuculeț;
Nuculețul mărișor,

Abia-nfrunzit rărișor
Și cucii cînt, se omor;
Iar mai jos pe rămurea,
Cîntă și o turturea
Și cu altă păsărea;
Iar în vale, prin zăvoi,
Cîntă și un pițigoi,
Strîngeți voi, să mîncăm noi;
Dar p-un vîrf de putregai,
Auzii ș-un cucuvai
Și de moarte mă-ntristai!
Că din gură îmi zicea,
Îmi zicea și-mi prorocea,
Ca cînd parcă mă bocea.

Trece-un călător și cîntă,
Trece pe-o cărare frîntă,
Prin cîmpia înflorită,
Cu inima-n sîn zdrobită;
Cîntă el cu ahturi crude
Și mai nime nu-l aude.
Numai draga ce-l iubea,
Dintre flori îl auzea,
Inima i se bătea
Și pe gînduri se punea;
Iară cînd noaptea cădea,
Ea prin somn încă-l videa,
Inima-n pept îi ardea
Și din somn ea se trezea,
Și din gură tot zicea:
— De s-ar face zi îndată,
Să-l mai văd numai o dată,
Să-l văd trecînd pe la poartă,
Ș-apoi chiar de-aș cădea moartă,
Lîngă dînsul să mă-ngrop,
La tulpina celui plop.
Îi frumos, îi arde fața,
Ca garoafa, dimineața,
Cînd de rouă-i încărcată
Și-n lumină se arată.
Așa-i puiul ce-l aveam,
Prin cîmpii cînd îl videam,
Părea floare-mbobocită,
De-al meu suflet mult dorită.

Taci, bădică, nu mai spune
Că n-avem suflete bune.
Taci, bădică, nu mai zice
Că norocul nu-i pe-aice.
Veni-va luna lui mai,
De te-oi crede sus în rai.
Da-ți-oi dulce sărutat
Și dulci poame de mîncat.
Două mere-n umbră coapte,
Cu izvoare dulci de lapte,

Care soare n-au văzut
Și vîntul nu le-a bătut,
Rotunzele amîndouă
Și spălate tot în rouă,
Tot cu rouă de pe flori,
Unde le-i vedea să mori.

Cîntă, cuce, numai mie
Că eu plec în haiducie.
Tu ești cuc, eu sînt haiduc,
Cîntă-mi bine, că te-mpușc.
Și-ți ieu capul de la trup,
Gura flintei să-mi astup,
Și-ți ieu untul de sub piele,
Să-mi ung flinta la oțele.

Ce folos că ești frumoasă,
Lelițo, lelițo, fa,
Și la cap căpățînoasă!
Ești dragă flăcăilor,
Ca buha găinilor.

Strînge-ți, lele, buzele,
Că le calcă muștele.

Dragă mi-e lelița naltă,
Leliță, leliță,
Că dă gura peste poartă,
Leliță, leliță.
Iar lelița mititică
Se acață pe opincă
Și dă guriță de frică.

Tăsmăluța de la gît,
Aceea m-a omorît,
Leliță, leliță, fa,
Nu căta la doi, la trei,
Și cată la ochii mei,
Că-s albaștri ca și-a tăi,
Leliță, leliță, fa.

Frunză verde nucă seacă,
Leliță dragă,
Hai, lelițo, la prisacă,
Lelițo dragă.
Să mîncăm miere de roi,
Lelițo dragă,
Să ne iubim amîndoi,
Lelițo dragă.

Cînd mă uit la dumneata,
Lelițo, lele,
Mi se rupe inima,
Lelițo, lele,
Frumușică-mi ești la stat,
Lelițo, lele,
Și cu haz la sărutat,
Lelițo, lele.

Mult mă mir de unele,
Ce mai fac cu binele?
Mult mă mir și de-al meu bine,
Unde-i dus de nu mai vine?

Asta nici c-a fost vro vară,
Ci au fost un foc ș-o pară,
C-am sămănat grîu de vară
Ș-au ieșit numai săcară;
Am sămănat eu ovăz,
Ș-a ieșit numai odos [101];
Am sămănat eu malai,
Ș-au ieșit numai susai.

Saraca inima mea,
Iară prinde-a mă durea!
Nu mă doare de durere,
Doare-mă de vorbe rele;
Vai, ce-mi fac mîndrele mele,
Cele nalte, subțirele,
Care m-am iubit cu ele?

Poruncitu-mi-au mîndra
Să mă duc pîn' la dînsa.
Duce-m-oi ca un nebun,
Pe-o frunziță de alun.

Trec în vale, mori de sete,
Mă-ntîlnesc cu două fete,
Amîndouă-n bete noă,
Săruta-le-aș pe-amîndoă.
Iar pe una,
Totdeauna.

Leleo, cu trei roze-n cap,
Și la poale cu prohab,
Leagă-ți tu rozele,
Și-ți cărpește poalele.

Dragă-mi ești și te-aș lua,
Dar mi-a spus vecina ta
Că te culci în pat cu soare
Și te scoli la prînzul mare.
Și cu mă-ta te sfădești,
Și de casă nu-ngrijești.
Bată-mi-te ciuha [102] neagră,
Nici dracului nu ești dragă!
De-ai căta într-o fîntînă,
Ai fugi o săptămînă.

Merge nora la fîntînă
Cu cămașa soacrii-n mînă,
Ș-o întinge-n apă-o dată:
— Na-ți-o, soacră, că-i spălată.
Ș-o întinde pe-o nuia,
Hîrîiesc cînii la ea.

Copiliță de boier,
Cată colo-n fund, pe cer:
Vezi cel nour, vezi cel deal?
Vin' cu badea la Ardeal.
În Ardeal tare e bine,
Cine merge nu mai vine!

FRÎNTURI DE LIMBĂ
CIMILITURI

La versurile:

Pe sus tobele bătea,
Negurile gios cădea,

Alecsandri scrie:

« Aceste doă versuri compun una din cimiliturile obicinuite la șezători.

Cînd flăcăii și fetele se adună noaptea la clăci sau la șezători, își petrec timpul cu tot soiul de gioace; unii spun povești, alții propun frînturi de limbă sau cimilituri, carele nasc hohote de răsună casa. Iată cîteva din aceste fraze, numite frînturi de limbă și care trebuie zise iute și de multe ori.

1 Hîrb frînt,
Hrib fript.

2 Capra calcă-n peatră,
Peatra crapă-n patru,
Crape capul caprii-n patru,
Cum crapă peatra-n patru.

3 Veniră aseară oaspeții la noi,
Legară caii de coame, de coade,
De cuiele podului etc.

Iată și cîteva cimilituri:

1 Doă merg, doă stau,
Doă dușmănie-și au.
(soarele și luna, focul și apa)

2 Pe cea vale nourată
Vine o fiară-ncornorată,
De meșteri streini lucrată,
Suflet n-are, suflet duce,
De pămînt nu se atinge.
(corabia)

3 Roș e, măr nu e,
Pături sînt, plăcintă nu-i.
(ceapa)

4 Limbă dulce sau amară
Grăiește la răsărit și s-aude
la apus.
(scrisoarea)

5 Am doă petre nestimate,
Încotro le-arunc, acolo se duc.
(ochii)

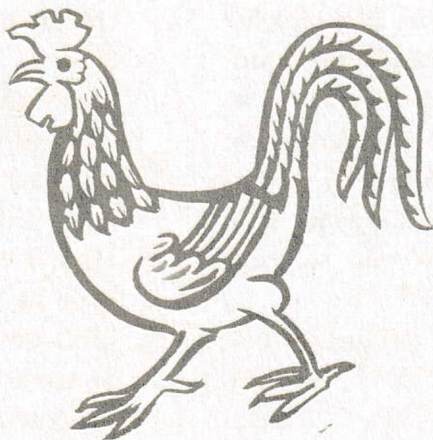
6 Dai de peatră nu se strică,
Dai în apă se despică.
(hîrtia)

7 Cimilică, mititică,
Nici de vodă nu-i e frică.
(scînteia)

8 Pe cea gură de vale,
Vine-o mătăhală mare,
Cu 5 capete, 4 suflete
și 100 degete.
(mortul dus pe năsele de patru ciocli)

9 Oastea unui crai,
Într-un vîrf de pai.
(macul) etc. etc. etc. etc. etc.

Giocurile copiilor români sînt foarte diverse; ele se numesc: *de-a mijoarca*, *de-a brăzdița*, *de-a puia-gaia*, *de-a bastonul*, *de-a halea-malea*, *de-a sîta cumătrei*, *de-a boul*, *de-a balanea*, *de-a dracul*, *de-a baba-oarba*, *de-a țencușa*, *de-a ineluș-învîrtecuș*. Ei se mai gioacă și în *dupi*, în *țarc*, cu *mingea* sau cu *zmeii*».

POEZIA POPULARĂ CA DATINĂ ȘI OBICEI

DATINA PEȚIRII ÎN MUNȚII VRANCEI

(orație)

Însurătoarele pentru români sînt un prilej de mari veselii, căci nunțile țin mai multe zile și bancheturile nu contenesc. Obiceiurile sînt păzite cu rigurozitate de la moși-strămoși în asemine ceremonii de familie și sînt foarte interesante de observat. Iată de pildă datina împețirei cum se practică în Munții Vrancei.

Vornicelul, țind o năframă cusută în mînă, merge întovărășit de alți doi oameni la părinții fetei, și zice:

« Bună vreme la cinstita adunare! Și la cinstiți socri mari! Cum trăiți? Cum vă aflați? »

Socrii răspund: « Mila Domnului, ne aflăm bine; dar și dumneavoastră sama vă dați, pe la noi ce căutați? »

Vornicul se închină și zice:

Noi cum îmblăm și ce căutăm,
Sama bine ne dăm,
Frica nimărui nu purtăm.
De unde venim știm,
Și unde mergem cunoaștem,
Că noi sîntem soli împărătești,
Oameni buni dumnezeiești,
Și avem poroncă împărătească,
Nime să nu ne oprească.
Deci d-voastră sînteți rugați,
Bine să ne ascultați
Cînd om cuvînta
Și sama ne-om da:
Al nostru tînăr împărat
De cu seară ne-a chemat
Și această poroncă ne-a dat:
Să strîngeți cete de voinici,
Cu topoare mari și mici,
Ca să fac o vînătoare,
De paseri gălbioare,
De blînde căprioare.
Noi cu toții ne-am supus,
La vînătoare ne-am dus.

Iar împăratul îndeseară
Zări o urmă ușoară
De sprintenă fiară.
Unii ziseră că-i urmă de pasere de rai,
Să fie împăratului bună de trai.
Alții ziseră că-i urmă de zînă,
Să fie împăratului grădină,
De frumoase roduri plină.
Atunci tînărul nostru împărat
În scări de aur s-a rădicat,
Peste mîndră oaste a cătat și a zis:
Cine-a fi în stare să prindă a fiară,
Și pe urmă-i să se ducă
Și răspuns apoi s-aducă?
Atunci noi ne-am ales
Și pe loc am purces
Din urmă în urmă,
Ca păstorul după turmă.
Și viind noi trei voinici,
Și agiungînd pe aici,
Cu suflarea vîntului,
Pe fața pămîntului,
Am zărit căzînd pe casă
O stea mîndră, luminoasă,
Ș-am mai văzut o floricea,
Mai mîndră decît o stea,
Care-n flori înflorește,
Dar de rodit nu rodește.
Împăratul nostru o vrea
Și ne-a trimis după ea,
Ca să i-o ducem mireasă,
Să și-o facă-mpărătească!

LADO-LADO[103]
(cîntic de nuntă)

Frunză verde lăcrimioară,
Lado-lado, sorioară!
Du-te-n haine de mireasă
La bărbatul tău acasă.
Lasă mamă, lasă tată,
Că de-acum ești măritată.
Lasă frați, lasă surori,
Lasă grădina cu flori,
Că tu singur-ai să fii
O grădină de copii.
Lado-lado, nu mai plînge,
Mijlocelul nu-ți mai frînge,
Că acasă te-i întoarce,
Cînd pe strat inul s-a toarce,
Și la maică-ta te-i duce,
Chiar atunci și nici atunce,
Cînd bondariu-a face miere,
Cînd a face plopul pere,
Și răchita vișinele,
Să-ți alini pofta cu ele!

UNCROPUL

(cîntic de a doua zi după cununie)

Vine cioful de la baltă,
Cu plătica-mbăirată,
Cu suducul în pohod
Și carasul în năvod.
Ce cați, ciofule, la noi?
Ce-ai venit ca un strigoi?
Du-te, du-te la pădure
Să nu peri de vro secure;
Du-te, du-te-n mărăcine
Să nu pați vre o rușine,
Că la noi sînt cununii,
Și la noi sînt veselii.
Noi giucăm și tropăim,
Pămîntul să-l netezim,
Bem, cîntăm și veselim,
Și din gură chiuim,
Și sărim în hop și-n trop,
Că e zioa de uncrop.
Vai! sărmanul de strigoi!
Cioful zace pe gunoi,
Nime nu cată la el,
Că-i străin și singurel.
Preoteasa, mai miloasă,
Ia pe ciof, îl duce-n casă,
Și-l pune pe colț de vatră,
Iar cînii la dînsul latră.
Popa vine mănios,
De pe vatră mi-l dă gios.
Preoteasa, mai duioasă,
Poftește pe ciof la masă.
Popa-i dus, ciofu-i în casă,
Ciofu-n sîn la preoteasă!

CÎNTICUL MIRESII

Cînd eram la părinți una,
Precum e în ceriuri luna,
Nici o grijă nu aveam,
Făr' decît mă-mpodobeam.
După ce m-am măritat,
Grijile m-o-ncongiurat,
Dorul mamei a venit,
De-al meu suflet s-a lipit.
Bate vîntul prin molizi,
Îmi dă dorul de părinți;
Bate vîntul printre brazi,
Îmi aduce dor de frați;
Bate vîntul printre flori,
Îmi dă dorul de surori.
Decît aș fi măritată,
Rămîneam mai bine fată,
Lîngă mamă, lîngă tată.

CÎNTICE DE LEAGĂN

Nani, nani, copilaș,
Dragul mamei feciorаș!
Că mama te-a legăna,
Și mama te-a căuta,
Ca pe-o floare drăgălașă,
Ca pe-un îngerel în fașă.

Nani, nani, cu mama,
Că mama te-a descînta
Să te faci un viteaz mare,
Ca domnul Ștefan cel Mare,
Să fii verde la război,
Să scapi țara de nevoi!

Nani, nani, puiul meu,
Ferici-te-ar Dumnezeu!
Să fii oacheș și frumos,
Ca un soare luminos,
Fetele să te-ndrăgească,
Flori în calea ta să crească!

ALTUL

Nani, nani, copiliță,
Draga mamei garofiță,
Că mama te-a legăna,
Și pe față te-a spăla,
Cu apă de la izvoare,
Ca să fii ruptă din soare.

Nani, nani, drăguliță,
Crește-ai ca o garofiță,
Să fii naltă, trestioară,
Albă ca o lăcrimioară,
Blîndă ca o turturea
Și frumoasă ca o stea.

*

A da și a priimi colaci este una din vechile datini a[le] țării. În toate împregiurările cele mai însemnate a vieții omului, la naștere, la botez, la înmormîntare, colacii nu lipsesc și iau proporții de mărime potrivită cu starea omului.

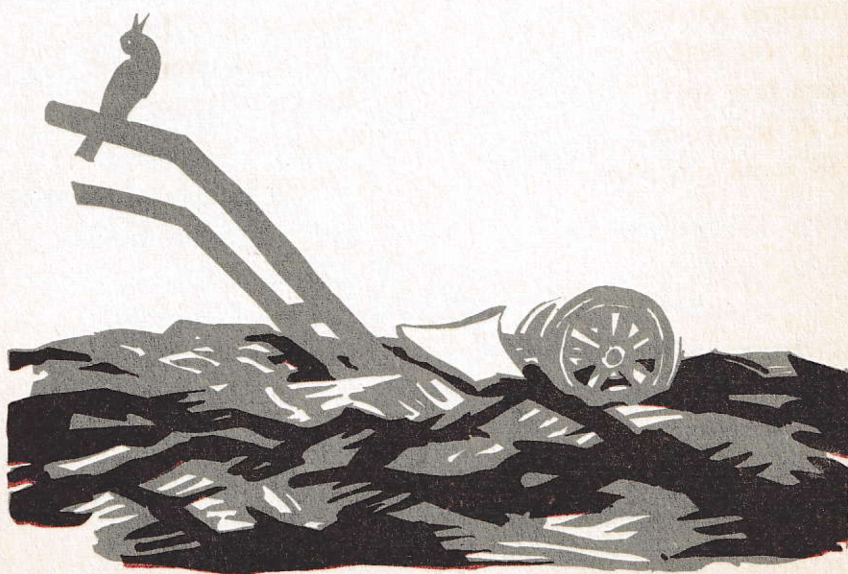
Cînd se naște un copil și se botează, părinții duc colaci nașului și acesta dăruiește finului sau finei ceea ce-i dă mîna.

La înmormîntări se fac colaci mari ce întovărășesc pe mort cu pompă, pînă la mormînt și acolo sînt împărțiți la săraci.

Cuvîntul de *colaci* a agiuns cu vreme a fi sinonim de prezent, plocon. Așa, locuitorii de la țară au obicei a merge la stăpînii moșiilor cu colaci la zile mari, însă acei colaci sînt reprezentați prin ouă, pui de găină, faguri de miere, poame și miei.

În agiunul Sf. Vasile, copiii și flăcăii plec pe la casele oamenilor ca să facă urări de Anul nou; ei se numesc atunci colaieri ce merg cu colinda pin sat.

Iată una din acele urări numite plugul, ce obișnuit se zice în agiunul Sf. Vasile, împreunînd cuvintele cu sunet de telincă și cu ciocniri de fere de plug.

URARE CU PLUGUL

Aho! Aho! plugul badei cu 12 boi.
Boi bourei,
În coadă cudălbei,
În frunte ţintaţi,
În coarne-nferaţi,
Pe pînteci bălani,
Pe spate plăvani,
Fiecare de cîte cinci ani.
Mînaţi, măi, hăi, hăi!

Badea c-un plug bine-mpănat
Şi tot cu fer ferecat,
Tras de boi bourei,
Voinicei ca nişte zmei,
S-au apucat de arat
Zi de vară,
Pîn-în seară.
Mînaţi, măi, hăi, hăi!

La luna, la săptămîna, s-a dus badea să vază grîul de-i răsărit, dar era de secerat.
Badea l-au săcerat,
În girezi l-au adunat,
Apoi l-au trierat
Cu roibul, cu murgul,
Cu negrul, cu surul,
Şi multe care-a încărcat
Şi la moara din vale-a plecat.
Mînaţi, măi, hăi, hăi!

Dar hoaţa de moară, ce păştea brînduşe pe costişe, dacă-a văzut aşa povară mare:
Puse coada pe spinare
Şi fugi spre lunca mare.
Iar morariul meşter bun
Alerga ca un nebun
Şi striga, mereu striga:
Na morişca, na, na, na;
Moara tot hodorogea
Şi pin apă tot fugea.
Mînaţi, măi, hăi, hăi!

Iar lelea morăriţă, bună meşteriţă, suflecînd mînici şi catrinţă:
Luă un cojoc miţos
Şi mi-l îmbrăcă pe dos,
Cu tăriţe, cu cojiţe,
Prinse moara de cosiţe
Ş-o apucă de călcîi
Ş-o puse pe căpătîi.
Lovi c-un ciocan în şele,
De o dete pe măsele;
Atunci moara s-a pornit,
Roţile şi le-a-nvîrtit
Şi pe loc a măcinat
Tot grîul cel săcerat.
Mînaţi, măi, hăi, hăi!

S-a sculat apoi nevasta bădicăi şi s-a dus în cămară,

A scos o sită de sfară,
Și-i păru că-i prea rară.
Ea s-a dus iar în cămară
Și a scos o sită deasă,
Tot cu firuri de mătasă.
  Mînați, măi, hăi, hăi!

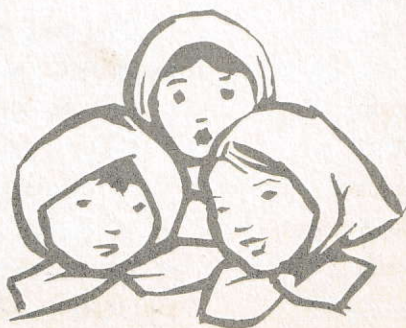
Frămîntat-au ș-au dospit,
Și cuptoriul l-a umplut,
Și colacii au crescut.
Apoi lelea c-o lopată
Tras-au unul mare-n vatră,
Un colac rotund, frumos,
Alb ca fața lui Hristos,
Și mi l-a rupt drept în două
Ca să ni-l deie tot noă...
De urat am mai ura,
Dar ne temem c-a-nsera, —
Și-s carărele-ncurcate,
Și casele depărtate.
Aho! Aho! plugul badei cu
12 boi
Iată-ne sosiți la noi.

Unii mai adaog și următoarele versuri:

Noi din suflet vă dorim,
Acum și pînă murim,
Cîte paie sus pe casă,
Atîția galbini pe masă.
Cîți cărbuni în cel cuptori
Atîți mîndri gonitori.
Cîte fire în manta,
Atîte vaci a făta.

URARE DE DIMINEAȚA ANULUI NOU

Anul nou cu fericire
Vă dorim și cu-nflorire
  Ca merii,
  Ca perii,
În mijlocul verii.

PLUGUL

(colindă)

Aho, aho, copii argați,
Stați puțin și nu mînați,
Lîngă boi v-alăturați
Și cuvîntul mi-ascultați:
S-a sculat mai an
Bădica Troian,
Ș-a încălicat
Pe-un cal învățat,
Cu nume de Graur,
Cu șaoa de aur,
Cu frîu de mătasă,
Cît vița de groasă.
Și-n scări el s-a rădicat,
Peste cîmpuri s-a uitat,
Ca s-aleagă-un loc curat,
De arat și semănat.
Și curînd s-a apucat,
Cîmpul neted de arat,
În lungiș
Și-n curmeziș.
S-a apucat într-o gioi,
C-un plug cu doisprezece boi,
Boi bourei,
În coadă cudălbei,
În frunte țintăței.
Mînați, copii, hăi, hăi!

Zioa toată a lucrat,
Brazdă neagră-a răsturnat,
Și pin brazde-a semănat
Grîu mărunt și grîu de vară,
Deie Domnul să răsară!
Mînați, măi, hăi, hăi!

Și cît lucrul a sfîrșit,
Iată, mări, s-a stîrnit
Un vînt mare pre pămînt
Și ploi multe după vînt,
Pămîntul de-a răcorit
Și sămînța a-ncolțit.
Mînați, copii, hăi, hăi!

La luna, la săptămîna,
Își implea cu apă mîna,
Și se duse ca să vadă
De i-a dat Dumnezeu roadă,
Și de-i grîul răsărit
Și de-i spicul aurit.
Era-n spic ca vrabia,
Era-n pai ca trestia!
Mînați, măi, hăi, hăi!

Troian iute s-a întors
Și din grajd pe loc a scos
Un alt cal, mai năzdrăvan,
Cum îi place lui Troian:
Negru ca corbul,
Iute ca focul,
De nu-l prinde locul,
Cu potcoave de argint,

Ce sînt spornici la fugit.
Mînați, copii, hăi, hăi!

El voios a-ncălecat,
La Teghina-a apucat
Și oțel a cumpărat,
Ca să facă săceri mari
Pentru săcerători tari,
Și să facă săceri mici
Pentru copilași voinici,
Ș-altele mai măruntele,
Cu mărunchi de floricele,
Pentru fete tinerele
Și neveste ochișele.
Mînați, măi, hăi, hăi!

Ș-a strîns fine
Și vecine,
Și toți finii
Și vecinii,
Și vro trei babe bătrîne,
Care știu rîndul la pîne,
Și pe cîmp i-a dus,
Și pe toți i-a pus
La lucrul pămîntului,
În răcoarea vîntului,
Mînați, copii, hăi, hăi!

Ei cu stînga apuca
Și cu dreapta săcera,
Și pin lan înainta,
De părea că înota.
Alții-n urma lor lega,
Snopuri nalte aduna,
Și clăi mîndre rădica,
Ce la soare se usca.
Mînați, măi, hăi, hăi!

Apoi carele-ncărca
Și pe toate le căra,
Și girezi nalte dura,
În capul pămîntului,
În sterița[104] vîntului.
Apoi aria-și făcea
Și din grajdi mai aducea
Zece iepe
Tot sirepe.
Și de par că le lega,
Și pe toate le mîna

Împregiurul parului,
Deasupra fațariului.
Mînați, măi, hăi, hăi!

Iepele mereu fugea,
Funia se tot strîngea,
De par iute agiungea,
Și grîul se triera,
Și flăcăi îl vîntura,
Dimerlia scutura,
Harabale încărca,
Și la moară le pleca.
Mînați, copii, hăi, hăi!

Iară hoața cea de moară,
Cînd văzu atîte care
Încărcate cu povară,
Puse coada pe spinare
Și plecă în fuga mare,
La cea luncă de scăpare:
Lunca mare,
Frunză n-are;
Lunca mică,
Frunza-i pică.
Iar morariul, meșter bun,
Zărea moara pin cătun,
Și-și luă cojoc mițos
Și mi-l îmbrăcă pe dos.
Și-și luă ciocanu-n brîu,
Și mai luă și un frîu.
Apoi iute alerga,
Moara cu frîu-o lega
Ș-o apuca de călcîi,
De-o punea pe căpătîi
Și-i da cu ciocanu-n șele,
De-o așeza pe măsele.
Mînați, măi, hăi, hăi!

El o lua de lăptoc[105]
Ș-o da iar în vad, la loc.
Și turna deasupra-n coș
Grîu mărunțel de cel roș.
Grîul s-așeza pe vatră,
Și din coș cădea sub peatră,
De sub peatră în covată
Curgea făină curată.
Mînați, copii, hăi, hăi!

Troian mult se bucura,
Zeciuială morii da,
Pe morari îl dăruia,
Apoi călare suia
Și voios se înturna
Cu flăcăii ce mîna,
Iar boii se opintea
Și roțile scîrțîia.
Mînați, măi, hăi, hăi!

Iată mîndra giupîneasă,
Dochiana cea frumoasă,
C-auzea tocmai din casă
Chiotul flăcăilor,
Scîrțîitul carelor,
Și-n cămară că mergea,
Și din cui își alegea
Sită mare și cam deasă
Tot cu pînză de mătasă.
Sufleca ea mănici albe

Ș-arăta brațele dalbe,
Și cernea, mări, cernea,
Ninsoarea se așternea:
Pe sus tobele bătea,
Negurile gios cădea.
Mînați, măi, hăi, hăi!

Apoi mama plămădea
Ș-o lăsa pînă dospea;
Apoi colaci învîrtea,
Pe lopată mi-i culca
Și-n cuptor îi arunca!
Apoi iară cu lopata
Rumeni îi scotea și gata.
Atunci ea-mpărțea vro cinci
La flăcăii cei voinici;
Și-mpărțea trei colăcei
La copiii mititei,
Iară mîndrului bărbat
Îi dădea un sărutat!
Mînați, măi, hăi, hăi!

Cum a dat Dumnezeu an,
Holde mîndre lui Troian,
Astfel să dea și la voi,
Ca s-avem parte și noi.
Să vă fie casa — casă!
Să vă fie masa — masă!
Tot cu mesele întinse
Și cu fețele aprinse;
Tot cu casele grijite,
Cu buni oaspeți locuite.
Și la anul să trăiți,
Să vă găsim înfloriți
Ca merii,
Ca perii,
În mijlocul verii.
Mînați, măi, hăi, hăi!

De urat am mai ura,
Dar ne-i că vom însera
Pe la curtea dumneavoastră,
Departe de casa noastră.
Dumneavoastră aveți parte
De curți nalte, luminate,
Văruite, șindrilite
Și cu ferești stecluite.
Noi avem bordeie mici,
Bune de plugari voinici,
Văltucite și lipite
Și cu stuh acoperite.
Dar cîte paie-s la noi,
Atîți bani fie la voi!
De urat am mai ura,
Dar ne-i că vom însera,
Și avem a trece-n cale
O dumbravă rea din vale,
Unde sînt fete nebune
Ce azvîrlă cu alune
Și se leagă de feciori,
Ca albinele de flori,
Și le-ncurc cărările,
Tot cu dismierdările!...

FLORILE DALBE

Sculați, sculați, boieri mari,
Florile dalbe,
Sculați, voi, români plugari,
Că vă vin colindători,
Noaptea pe la cîntători, [106]
Și v-aduc un Dumnezeu
Să vă mîntuie de rău,
Un Dumnezeu nou-născut,
Cu flori de crin învăscut,
Dumnezeu adevărat,
Soare-n raze luminat.
Sculați, sculați, boieri mari,
Sculați, voi, români plugari,
Că pe cer s-a arătat
Un luceafăr de-mpărat,
Stea comată strălucită,
Pentru fericiri menită.
Iată lumea că-nflorește,
Pămîntul că-ntinerește,
Cînt' pin luncă turturele,
La fereastră rîndunele
Ș-un porumb frumos, leit,

Despre apus a venit,
Floare dalbă a adus
Și la căpătîi s-au pus.

El vă zice să trăiți
Întru mulți ani fericiți
Și ca pomii să-nfloriți
Și ca ei să-mbătrîniți.

OBICEIURI

*

La clădirea unei case

Cînd se zidește o casă nouă, este obicei pînă a nu se pune cea întîi peatră a temeliei a face agheazmă și a stropi toate șanțurile; apoi a tăia doi miei și a face masă petrarilor, care, după ce au ospătat și au închinat întru sănătatea stăpînului și întru tăria zidurilor, îngroapă cruciș capetele mieilor în doă colțuri a casei, iar în celelalte doă îngroapă doă oale roșii pline cu apă neîncepută și binecuvîntată de preot. Aceste spre belșugul și traiul bun a celor ce vor locui în ea. Iar după ce mîntuie lucrul casei aceștie, nu se mută în ea pînă ce mai întîi nu duc înlăuntru icoanele, zahar, pîne și sare, și după mutare se dă masă mare de bună locuință.

*

La Rusalii

Rusaliile sînt trei fete de împărat carele, la trei săptămîni după Paște, încep a cutreiera pămîntul, născînd furtuni și ridicînd oameni de-i face nevăzuți. Româncele păzesc zioa Rusaliilor de frica lor, și în vreme de noă săptămîni ele nu culeg nici o buruiană de leac, crezînd că buruienile sînt pișcate de rusalii și nu au nici o putere. La sfîrșitul însă a noă săptămîni, în zioa de *Sînzene* (sau cum se zice în Bucovina zioa sfîntului Ioan de la Suceava) româncele merg de culeg buruiene, crezînd că atunci toate sînt de leac.

În agiunul Rusaliilor este obicei a pune pelin sub pernă, și a doa zi a purta pelinul la brîu, spre a fi ferit de răutatea lor.

*

Cînd moare un om

Cînd moare un om, i se pune în mînă un *toiag* (cruce de ceară) cu care îl și îngroapă. Acel toiag îi slujește a se apăra de duhul rău, în calea lui, pe cea lume, pîn-ajunge înaintea lui Hristos. Cu al doilea toiag, asemeni cu cel dintăi, rămîne acasă, și se pune trei zile de-a rîndul la locul unde era capul mortului în timp cînd zăcea; el este aprins în toată seara alături cu un pahar de apă și o felie de pîne, pe care sufletul mortului vine de le gustă trei zile de-a rîndul, iar lumina toiagului îi arată drumul. După acele trei zile, toiagul, pînea și ulcica cu apă se dau de pomană unui sărac.

*

Cînd este a se îngropa, obiceiul este a așeza *poduri* în calea mortului. Se întinde pe pragul porții casei o pînză albă peste care trece cortegiul. O a doua pînză se întinde la giumătatea drumului și o a treia pre pragul porții bisericii. Acele pînzi se dau de pomană la săraci împreună cu lumina de ceară și cu parale ce sînt așezate sub pînzi numite *poduri*.

Podurile aceste alegoric închipuiesc podurile ce are a trece sufletul mortului, ca să ajungă în rai, iar paralele slujesc a plăti vămile pe ceea lume. Pe lîngă aceste se mai pune un bănuț în mîna mortului, cu care el este îngropat; acest bănuț slujește a plăti barca lui Caron.

După ce îl coboară pe mort în groapă și popa aruncă peste secriu țărînă în formă de cruce și varsă vin ce-i zic *apaos*, este obiceiul a se da *peste mormînt* o găină neagră celui dintre ciocli care a înfipt întîi hîrlețul pentru ca să sape groapa.

*

În zioa de Sfîntul Ilie este obicei a aduce poame la biserică și a da la copii, la neveste, la prieteni *mere*, flori de *busuioc* și alte poame. În acea zi îmblă prin sate care încărcate cu mere. Bătrînii avé[u] obicei a nu mînca poame pînă în zioa de Sf. Ilie, adică înainte de a face pomană de poame.

*

Pentru a depărta strigoii în noaptea Sf. Andrei românii ung cu usturoi ferestrile și ușile caselor.

*

În mitologia romanilor sufletele ce aveau a trece în lumea umbrelor trebuiau să împace mai întîi pe cînele Cerber, dîndu-i o turtă de grîu făcută cu miere. Coliva morților se face aseminea cu grîu și cu miere, și dar este de presupus că ea reprezintă la românii de astăzi turta lui Cerber.

*

. . .« Fiindcă am pomenit mai sus de stafii, ce sînt umbre casnice care locuiesc mai cu seamă în beciuri întunecoase, aici credem că e locul să pomenim și de alte crezări superstițioase ale poporului român. Astfel sînt strigoii, moroii, rusaliile etc.

Strigoii sînt morții care se scol din mormînturi și merg în noaptea Sfîntului Andrei cu secriile pe cap, de cearcă pe la casele lor. Românii spre a se apăra de asemine vizite supărătoare au obicei a freca ușile și ferestrile cu usturoi în ajunul Sf. Andrei, fiind usturoiul displăcut strigoilor.

Moroii sînt iarăși un soi de strigoi mici, ce vin de cer țîță la mamele lor. Ei sînt copii noi-născuți ce mor pînă a nu fi botezați. Spre a-i împăca, mamele trebuie să care cu gura șepte ani de-a rîndul în ziua de Bobotează aghiazma mare și să stropească astfel mormintele copiilor.

Rusaliile sînt trei fete de împărat carele au ciudă asupra oamenilor, fiindcă nu au fost băgate în seamă de dînșii în cursul vieții lor. Ele nasc furtuni ce descopăr casele românilor, vîrtegiuri ce rădică pînzele nevestelor în vremea ghilitului și le anină pe copaci. Se crede că rusaliile fură și copii de lîngă mamele lor și îi duc peste ape și peste codri. De acolo vine vorba: *l-au îmflat rusaliile!*

Femeile române păzesc cu sfințenie zioa de Rusalii, și în vreme de noă săptămîni ele nu culeg nici o buruiană de leac, crezînd că în acel timp buruienile sînt pișcate de rusalii și nu au putere de lecuit. Cum vine însă ziua Sînzienilor, toate romîncile alerg pe cîmp la culesul de buruiene, crezînd că în acea zi toate au darul vindecărei. Spre a se apăra de mînia rusaliilor este obicei, în agiunul zilei lor, a pune pelin sub căpătîiul patului și a purta a doa zi pelinul la brîu.

FARMECE ȘI DESCÎNTICE

Poporul crede în puterea farmecilor și atribuie babelor știința vrăjitoriilor, de unde vine și vorba că *baba-i calul dracului.* În ochii lui un om cu mintea distrasă este un om fărmecat, un tînăr aprins de iubire e fărmecat de vreo Baba Cloanța ce *i-a făcut cu ulcica.* Acel nenorocit este expus a încăleca pe o prăjină și a se duce prin văzduh după glasul fărmecătoarei care, bătînd cu o vărguță de alun peste o ulcică din vatră, cheamă necontenit pe iubitul ei.

Sînt oameni care pretind că au văzut asemine călăreți fantastici trecînd ca săgeata prin aer.

Nimica nu-i poate opri din călătoria lor, decît numai înfigerea unui cuțit în pămînt.

Vrăjitoarele știu a face de dragoste cu oase de lilieci prinși în agiunul Crăciunului și îngropați de vii într-un furnicar. Din scheletul liliacului nu rămîne decît un cîrligel și o lopățică. Cel întîi servă a atrage pe cine ți-e drag, iar lopățica a depărta pe cine ți-e urît.

Vrăjitoarele au putere a închega apa, a lega ploile, a ghici soarta oamenilor, trăgînd în 41 bobi de porumb, a vindeca de feliuri de boale prin descîntice și prin apă nenceputâ.

Descînticele sînt foarte numeroase, și unele din ele prea originale, precum acela de mușcarea șerpilor, de diochi, de săgetătură, de Iele, de urît etc. Iată ca exemplu acel de diochi și acel de Iele:

DESCÎNTIC DE DIOCHI

Fugi, diochi,
Dintre ochi
Că te-agiunge-o vacă neagră,
Cu coarnele să te spargă,
Să te-azvîrle peste mare,
În pustii, în depărtare.
Acolo să pieri,
Ca zioa de ieri,
Ca roua de floare,
Ca spuma la soare.
Iar capul cel diocheat
Să rămîie luminat,
Curat, de boală scăpat.
Ochii cei vătămători
Și de foc săgetători,
Înveliți să fie cu perdele albe,
Să nu mai privească la obraze dalbe.

DESCÎNTIC DE IELE

Voi, Ielelor, măestrelor,
Dușmane oamenilor,
Stăpînele vîntului,
Doamnele pămîntului,
Ce prin văzduh zburați,
Pe iarbă lunecați
Și pe valuri călcați,
Vă duceți în locuri depărtate,
În baltă, trestie, pustietate,
Unde popa nu toacă,
Unde fata nu gioacă.
Vă duceți în gura vîntului,
Să vă loviți de toarta pămîntului.
Ieșiți din mînă, trup, picior,
Și să periți sus într-un nor.
Dați omului sănătate,
Că sabie de foc vă bate!

*

În toate satele sunt babe carele au specialitatea de a lecui bolnavii cu buruiene culese mai cu seamă în zioa de Sînziene, după Rusalii. Ele întrebuințează cu destulă dibăcie unele leacuri ce se numesc doftorii băbești; dar mai totdeauna acele leacuri sînt întovărășite de descîntice.

DESCÎNTIC DE POCITURĂ

Păsărică dalbă,
Cu aripa albă!
Din peatră-ai crescut,
Cu nori te-ai bătut,
Trei picături din tine-au căzut.
Una de lapte, una de vin,
Și una de venin.
Cel ce-a băut laptele s-a săturat,
Cel ce-a băut vinul s-a îmbătat,
Iar cel cu veninul a crăpat.
Așa să piară pocitura din pocit,
Pîn-într-o clipă să fie lecuit
Și să rămîie ca pomul înflorit!

DESCÎNTIC DE MUȘCATUL ȘERPILOR

Sub o tufă-n poieniță
Este-o fîntîniță
Și-n fîntîn-o petricică
Rece, vinețică,
Și sub peatr-un șerpurel
Cu dinții de oțel.
Dinții apuc' de pele, pelea de carne, carnea de os,
Și prin trup trece un fulger veninos.

Dar cum iese dintre nori
Fulgerii strălucitori,
Așa să iasă din os, din carne, din pele
Mușcăturile rele
De dinți de oțel
Celui șerpurel
Ce stă sub petricică,
În fîntîna mică,
Sub tufă sălbătică.

*

Cu aceste cuvinte se descîntă o cofiță nouă, cu apă neîncepută, în vreme ce vrăjitoarea tulbură apa cu trei vărguți de-alun. Apoi se deșartă cofița descîntată pe rana mușcăturii.

DESCÎNTIC DE SĂGETĂTURĂ

Plecat-au noă fete fecioare
Pe cale, pe cărare.
Și-ntr-o mîndră vale,
La mijloc de cale,
Maica Domnului le-a întîlnit
Și din carul ei de aur astfel le-au grăit:
— Unde mergeți pe răcoare,
Voi, noă fete fecioare?
— Mergem la biserica cea mare
Cu trei altare.
Ne-am luat năframele
Să ștergem icoanele,
Ne-am luat ștergarele
Să curățim stranele,
Ne-am luat măturile
Să măturăm scările.
— Voi, noă fete fecioare,
Luați toate cîte o floare
De sub a mele picioare,
Și să vă duceți colo-n sat,
La cel bolnav săgetat,
Cu ochii să-l mîngîieți,
Cu florile să-l ștergeți,
De giungheturi,
De săgetături,
Ca să rămîie curat luminat,
Cum Dumnezeu l-a lăsat.

HORA UNIREI

Hai să dăm mînă cu mînă
Cei cu inimă română
Să-nvîrtim hora frăției
Pe pămîntul României.

Iarba rea din holde piară!
Piară dușmanii din țară,
Între noi să nu mai fie
Decît flori și veselie!

Măi muntene, măi vecine,
Vină să te prinzi cu mine!
Și la viață cu unire
Și la moarte cu-nfrățire.

Unde-i unul nu-i putere
La nevoi și la durere.
Unde-s doi, puterea crește,
Și dușmanul nu sporește!

Amîndoi sîntem d-o mamă,
D-o făptură și d-o samă,
Ca doi brazi într-o tulpină,
Ca doi ochi într-o lumină.

Amîndoi avem un nume,
Amîndoi o soartă-n lume.
Eu ți-s frate, tu-mi ești frate,
În noi doi un suflet bate.

Vin' la Milcov cu grăbire
Să-l secăm dintr-o sorbire,
Ca să treacă drumul mare,
Peste-a noastre vechi hotare.

Și să vază sfîntul soare
Într-o zi de sărbătoare,
Hora noastră cea frățească
Pe cîmpia românească!

HORA DE LA MIRCEȘTI

— Leleo, ce tot zăbovești
Prin lunca de la Mircești?
Leliță, leliță.
Că e lunca numai floare
Și de minți fermecătoare,
Leliță, leliță.
Ori ți-ai perdut cărărușa,
Prin vale pe la Brîndușa?
Leliță, leliță.
Ori ți-ai frînt vreun picior,
În desiș la Perișor? [107]

Leliță, leliță.
— Ba, c-am fost, măi frățioare,
În valea cu lăcrămioare,
Bădiță, bădiță.
S-ascult o privighetoare
Și să-mi pun la sîn o floare,
Bădiță, bădiță.
— Lîngă vale, sus pe-un fag,
Cîntă-un gangurel cu drag,
Leliță, leliță.
Nu cumva l-ai ascultat,
Și el mintea ți-au furat?
Leliță, leliță.
— Ba, c-am fost, măi frățioare,
La Fantul cu trestioare,
Bădiță, bădiță.
Ș-am rupt trestie din el,
Să alung cel gîngurel,
Bădiță, bădiță.
— În cea baltă de la Fant [108]
Este-un șarpe cam berbant,
Leliță, leliță.
Nu cumva tu l-ai călcat
Și de pulpă te-au mușcat?
Leliță, leliță.
— Ba, c-am fost în aluniș,
De-am rupt vargă din desiș,
Bădiță, bădiță.
Și cu ea m-am apărat
De cel șarpe blăstemat,
Bădiță, bădiță.
— Prin desiș cu frunza verde,
Unde urma nu se vede,
Leliță, leliță,
Șade-un mîndru păunel,
Nu te-ai întîlnit cu el,
Leliță, leliță?
— Ba, bădiță, l-am zărit
Și pe loc i-am dăruit,
Bădiță, bădiță,
Vărguța și lăcrimioara,
Trestia și inimioara,
Bădiță, bădiță.

DRAGOȘ

Dragoș, mîndru ca un soare,
A plecat la vînătoare.
Ghioaga și săgeata lui
Fac pustiul codrului!

Cerbul moare, urșii per,
Și vulturii cad din cer.
Iată că-ntr-o dumbrăvioară
El zărește-o căprioară,
Fiară blîndă de la munte,
Cu steluță albă-n frunte,
Și cornițe mititele,
Și copite sprintenele.
Căprioara, cum îl simte,
Lasă locurile strimte,
Fuge, saltă, zboară, pere
Ca un vis, ca o părere,
Iară Dragoș înfocat
O gonește nencetat.
Zi de vară cît de lungă,
Vînătoriul o alungă
Ș-amîndoi se perd de vii,
În codri merei pustii!

II

Iată, mări, că deodată
O poiană se arată,
Înverzită, înflorită
Și de lume tăinuită
Iar pe iarbă-n poieniță
Cîntă-o albă copiliță,
Cu ochi dulci dismierdători
Și cu sînul plin de flori.
Căprioara, cît o vede,
Zboară vesel, se repede
Și îi cade la picioare,
Pe-un covor de lăcrimioare.
Cît viteazul o zărește
Stă pe loc și se uimește!
Uită blînda căprioară
Și săgeata ce omoară,
Uită draga vînătoare,
Uită lumea de sub soare!

III

— Copiliță! zice el,
Rezemat de-un stejărel:
Ești tu zina istui plai
Sau o floare de la rai?
— Dragoș, Dragoș, frățioare!
Nu sînt zină, nu sînt floare,
Ci am suflet feciorесc
Și Moldova mă numesc.
Mult e, mult de cînd te-aștept
Să-mi alin dorul din pept,
Că de Domnul sînt menită
Ca să fiu a ta ursită!
— O! Moldovo-ncîntătoare,
Gingașă, fărmecătoare!
Iată arcu-mi vitejesc,
Lîngă tine-l răsădesc,
Ca să deie pînă-n zori
Crengi de frunze și de flori,
Și cu-acele crengi frumoase
Să-mpletim cununi voioase,
Una ție, una mie,
Pentru-a noastră cununie!

IV

A doa zi ei plecară
Şi pin codri apucară,
Amîndoi îmbrăţişaţi,
Cu flori mîndre-ncununaţi.
Dealuri multe ei suiră,
Multe dealuri coborîră
Pînă-n valea cea-nverzită,
De-un rîu limped răcorită.
Copiliţa-nveselea,
Şi din gură-aşa grăia:
— Dragoş, Dragoş, frăţioare!
Lasă ochii tăi să zboare
Peste culme şi cîmpii
Păscute de herghelii,
Peste văi, peste grădini
Unde-s roiuri de albini;
Peste ape curgătoare
Şi dumbravi răsunătoare.
Cît pămînt tu vei vedea
E cuprins de zestrea mea!
Ş-acea dalbă de moşie
Toată-n veci a ta să fie,
Cînd prin tine-a fi scăpată
De o fiară înfricoşată,
De un zimbru fioros,
Care-o calcă-n sus şi-n gios!

V

Bine vorba nu sfîrşea,
Din rîu iată că ieşea
Zimbrul aprig ca un zmeu,
Cu lungi coame ca de leu,
Şi cu coarne oţelite,
Şi cu aripi la copite,
Fiară cruntă şi turbată
Pleca fruntea lui cea lată
Şi sărind, mugind, da zor
Peste mîndrul vînător.
Iară Dragoş s-aţinea,
Şi cel zimbru cum venea
Ghioaga-n frunte-i arunca,
Fruntea-n doă-i despica!
Apoi capul îi tăia,
Într-o lance îl punea
Şi pleca în veselie,
Pe frumoasa lui moşie,
De păgîni să o ferească
Şi ca domn să o domnească.

MOVILA LUI BURCEL

Într-o zi de sărbătoare,
Într-o zi cu mîndrul soare,
Care lumea-nveselea
Și cu aur o-nvelea,
Iată, măre, se ivea,
Ca alt soare strălucea,
Domnul Ștefan cel vestit,
Domnul cel nebiruit!
El pe cal încăleca
Și cu mulți voinici pleca,
De la scara curței lui,
La biserică-n Vaslui.
Clopotele răsuna,
Steagurile-i se-nchina,
Armăsarii spumega,
Frîiele și le mușca,
Iar poporul tot striga:
— Să trăiești, măria-ta!
Cînd aproape de intrare
Ce se-aude-n depărtare?

Glas de om chiuind tare:
— Hai, ho, ța, ho, bourean,
Trage brazdă pe tapșan!
Ștefan-vodă se oprea
Și din gură-așa grăia:
— Auzit-ați, auzit,
Glas de român necăjit?
Într-o clipă să-l găsiți
Și cu el aici să fiți.
Cinci panțiri[109] se alegea,
Pe Vaslui în sus mergea
Pîn' zărea într-o movilă
Un român arînd în silă,
Și movila brăzduind,
Și din gură chiuind:
— Hai, ho, ța, ho, bourean,
Trage brazdă pe tapșan!
Cei panțiri descăleca,
Pe român îl fereca,
La Vaslui îl aducea
Și la domnul mi-l ducea:
— Măi române, să n-ai teamă,
Spune noă cum te cheamă?
— Teamă n-am că sînt român,
Teamă n-am că-mi ești stăpân!
Tu ești Ștefan, domn cel mare,
Care-n lume seamăn n-are,
Și eu sînt Șoiman Burcel,
Puișor de voinicel!
— Să trăiești dacă n-ai teamă!
Dă-ne noă bună seamă
Cum de te-ai păcătuit
Și te-apuci de plugărit
Tocma-n zi de sărbătoare,
Tocma-n timp de închinare?
— Doamne, pun mîna la pept
Și mă giur să-ți spun cu drept.
Pîn-a nu-agiunge plugar
Aveam falnic harmăsar,
Și o ghioagă nestrugită,
Cu piroane țintuită,
Care cînd o învîrteam
Proașcă prin dușmani făceam,
Cîte opt pe loc turteam!
Alelei! pe cînd eram
Om întreg de mă luptam,
Mulți păgîni am mai stricat,
Multe capete-am farmat...
Iar în foc la Războieni,
Mi-a căzut ghioaga din mînă
De o sabie păgînă;
Dar n-a căzut numai ea,
A căzut și mîna mea,
Cu păgînu-alăturea!...
De-atunci n-am ce să mă fac,
C-am agiuns un biet sărac,
Nici n-am casă, nici n-am plug,
Nici giuncani ca să-i îngiug!
Toată vara m-am rugat
De bogații cei din sat
Să-mi dea plugul ca să ar...
Mi-a fost ruga în zadar.
Atunci, doamne, mă-ntorsei,
La tătari că mă dusei,
Un plug mare că prinsei,
Și c-un bou îl îngiugai
Și de lucru m-apucai,
Că săracul n-are soare,

Nici zile de sărbătoare,
Ci tot zile lucrătoare!
Domnul Ștefan l-asculta
Și din gură cuvînta:
— Măi Burcele, fătul meu!
Iată ce hotărăsc eu:
Ia-ți un plug cu șase boi
Și mergi bogat de la noi.
Ia-ți movila răzășie
Ca s-o ai de plugărie,
Dar în vîrfu-i să te-așezi
Ca stejar să priveghezi,
Și tătarii de-i videa
C-au intrat în țara mea,
Tu să strigi cît ce-i putea:
«*Săi, Ștefane, la hotare*
C-a intrat sabie-n țară!»
Atunci eu te-oi auzi,
Ca un zmeu m-oi repezi,
Și nici urmă-a rămînea
De tătari în țara mea!

CÎNTICUL
LUI MIHAI VITEAZUL

Auzit-ați de-un oltean,
De-un oltean, de-un craiovean,
Ce nu-i pasă de sultan?

Auzit-ați de-un viteaz,
Care vecinic șede treaz
Cît e țara la necaz?

Auzit-ați de-un Mihai
Ce sare pe șepte cai
De strigă Stambulul vai?

El e domnul cel vestit,
Care-n lume au venit
Pe luptat și biruit.

Spuie rîul cel oltean,
Spuie vadul dunărean
Și codrul călugărean

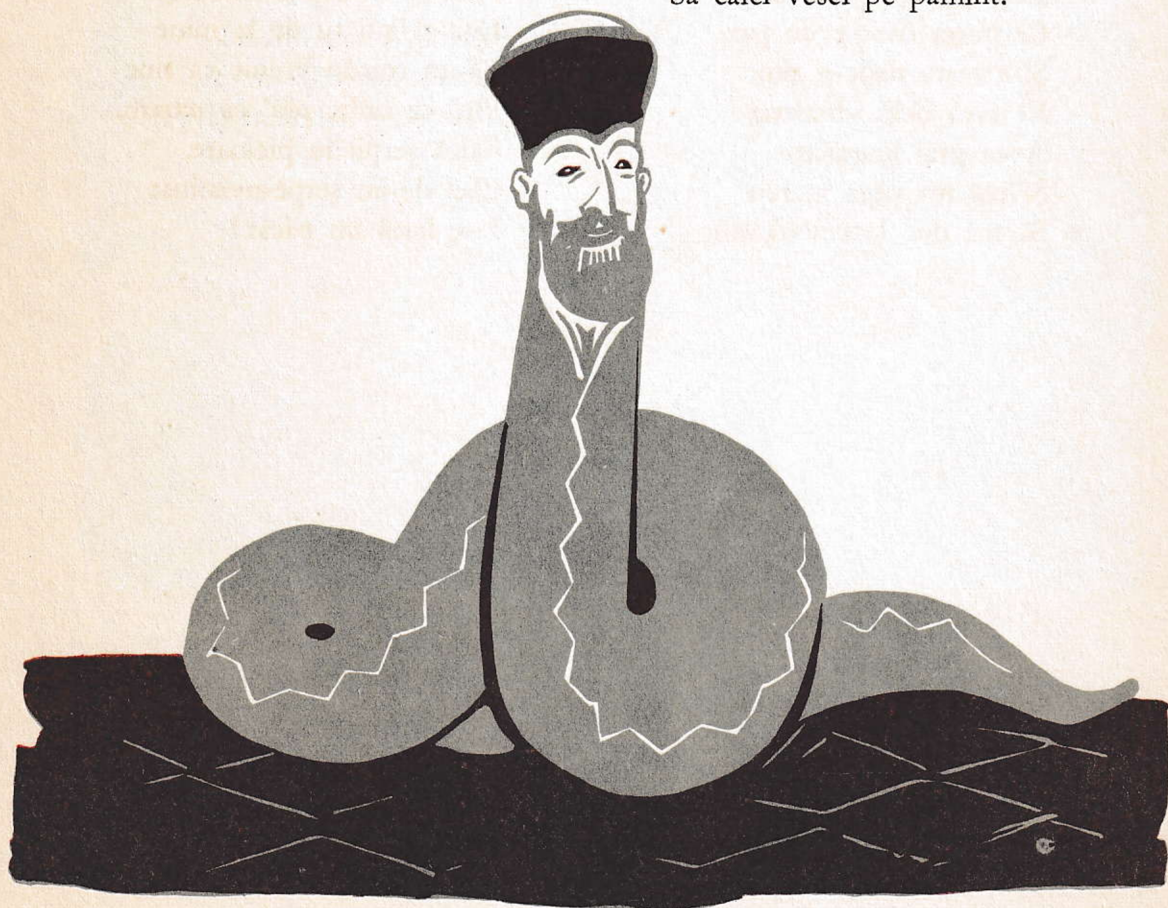
Cîte lupte au privit,
Cîte oști au mistuit,
Cîte oase-au înălbit.

Mulți ca frunzele de brad,
Ca nisipul de pe vad,
Ca gemetele din iad! . . .

Alelei! Mihai, Mihai!
Căci de noi milă nu ai
Să ne scapi de-amar și vai!

VISUL LUI TUDOR VLADIMIRESCU

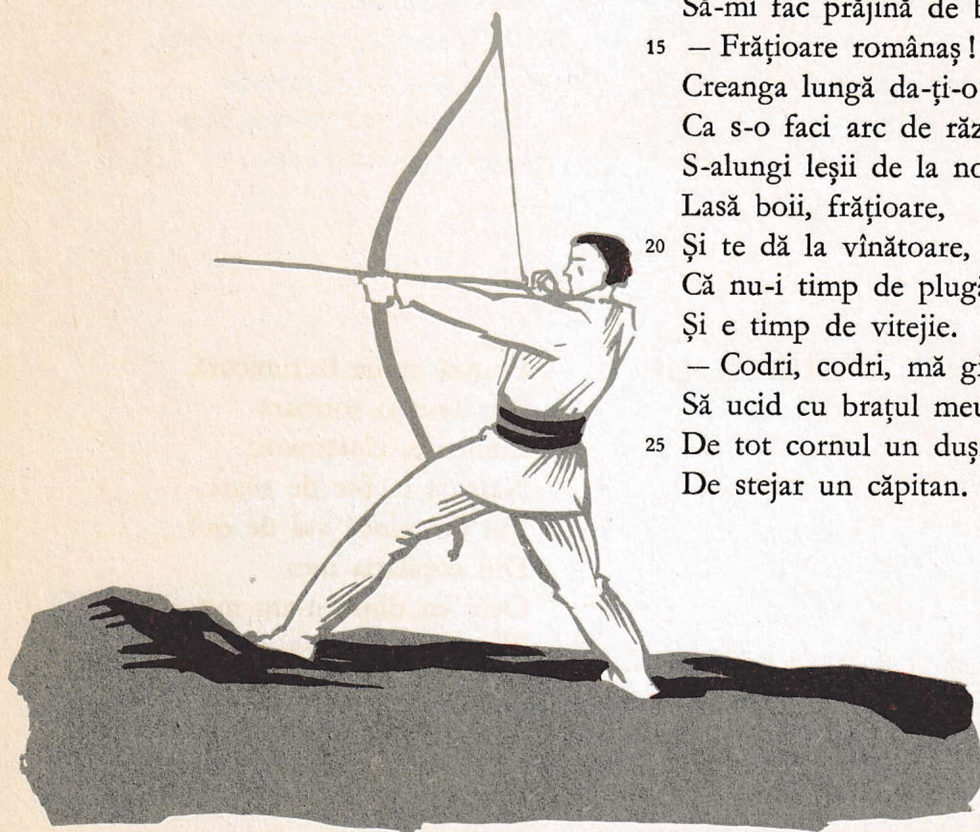
Tudor, Tudor, Tudorel,
Dragul mamii voinicel!
De cînd mama ți-ai lăsat
Și olteni ți-ai adunat
Pe ciocoi să-i prinzi în gheară
Și s-alungi grecii din țară,
Mult la față te-ai schimbat
Și mi te-ai întunecat!
Spune, maică, ce te doare,
Că m-oi face vrăjitoare,
De alean să te discînt
Să calci vesel pe pămînt.

— Alei, maică! alei, dragă!
Curind visul mi-l dezleagă,
Că știi, maică? am visat
Buzduganu-mi fărîmat!
Sabia-mi cea bună, nouă,
Am visat-o ruptă-n două,
Pușca mea cea ghintuită,
Am visat-o ruginită!
Maică, pistoalele mele
Le-am visat făr' de oțele,
Apoi încă-am mai văzut
Șarpe galbin prefăcut,
Ce purta coarne de țap
Și creastă roșie-n cap.
El avea ochi vînzător,
Avea grai lingușitor
Și mă tot ruga mereu
Să mă duc la cuibul său.
— Ba, ferească Dumnezeu,
Să nu te duci, fătul meu,
C-acel șarpe veninos
E vrun dușman ticălos,
Vreun hoț volintiraș
Și la inimă vrăjmaș.
— Maică, măiculița mea,
Cum să scap de cursă rea?
Căci un glas prevestitor
Îmi tot spune c-am să mor.
— D-ai să mori, drăguțul meu,
Facă ce-a vrea Dumnezeu!
Dar să știi tu de la mine
Că-un român voinic ca tine
Pîn' ce cade, pîn' ce moare,
Calcă șerpii în picioare,
Căci de-un șerpe-nveninat
I se iartă un păcat!

STEJARUL ŞI CORNUL

— Frate, frate de stejar!
Lasă-mă să tai un par
Să-mi fac osie la car.
— Frăţioare românaş!
Voios parul da-ţi-l-aş,
Dac-ai face tu din el
Buzdugan de voinicel,
Ghioagă mare nestrugită,
Cu piroane ţintuită,
Şi cu dînsa de-ai lupta
Să aperi moşia ta.
— Cornule, ce nu te-ndoi,
De-o creangă să te despoi
Să-mi fac prăjină de boi?
— Frăţioare românaş!
Creanga lungă da-ţi-o-aş,
Ca s-o faci arc de război,
S-alungi leşii de la noi.
Lasă boii, frăţioare,
Şi te dă la vînătoare,
Că nu-i timp de plugărie,
Şi e timp de vitejie.
— Codri, codri, mă giur eu
Să ucid cu braţul meu,
De tot cornul un duşman,
De stejar un căpitan.

SURORILE

Frunză verde lăcrimioară,
Am avut o sorioară
Iubitoare, cîntătoare,
Născută la foc de soare.
Vai de mine! vai de ea!
Din copilăria mea
Ochi cu dînsa n-am mai dat,
Timpul greu ne-a apăsat!
Dar de-a fi orice ar fi
Noi sorioară tot vom fi.
Că-n noi dorul nu mai tace,
Sîngele-apă nu se face.

Doă inimi sorioare
Sînt ca razele-arzătoare,
Ce din soare vesel plec
Și prin neguri dese trec
Și-n văzduh se rătăcesc
Ș-apoi iar se întîlnesc
Glas de soră, glas de frate
Trec hotare depărtate
Și s-adună, se-mpreună,
Ca două raze de lună.

N O T E

[1] Şi *iortoman* — puternic, voinic (poate din turc. *iurtmak* şi *iortmak*), dar şi bogat, ca aici. (Nota edit.)

[2] Din *plăvan*, de culoare gălbie, cărămizie-deschisă (vsl. plavinŭ, galben). (Nota edit.)

[3] *Bucălău-laie*, cu lînă multă de culoare cenuşie. (Nota edit.)

[4] Oi de origine din Ţara-Bîrsei. (Nota edit.)

[5] *Criţă* — tare ca de oţel. (Nota edit.)

[6] *Ai* — adică nouă ani, provincialism din Moldova. (Nota culeg.)

[7] *Birău* — cioplitor de sare la ocnă. (Nota culeg.)

[8] *A îngîima* — aici, a zăbovi. (Nota edit.)

[9] *Bahmet* sau *bahamet*, cuvînt de origină tătară, ce denumeşte caii din Bugeac. (Nota culeg.)

[10] *Aman* e strigătul turcilor şi al tătarilor cînd ei se află faţă cu un pericol. Aman însemnează: graţie! (Nota culeg.)

[11] De patru ani. (Nota edit.)

[12] De cinci ani. (Nota edit.)

[13] Galbini de Veneţia, ducaţi mari de cîte cinci unul ce se numesc lefţi. (Nota culeg.)

[14] Cal de trei ani (vsl. *tretii*). (Nota edit.)

[15] Poate de la Bocşa, o localitate. (Nota edit.)

[16] Adică îl lovi de trei ori cu varga ruginită a puştii, sau cu muchea ruginită a paloşului. (Nota culeg.)

[17] *Arnăut—albanez*, mercenar din garda domnească. (Nota edit.)

[18] Şi *şişanea* — carabină cu ţeavă în şase ghinturi. (Nota edit.)

[19] *Saiaua* — pl. — *iele*, manta din stofă rară de bumbac. (Nota edit.)

[20] *Ciorcă-lată* sau *Ciorcălată*, cuvînt corupt ce însemnează negreşit o materie *ecarlată*, căci şalvarii se fac din postav roşiu. (Nota culeg.)

[21] Monedă veche. (Nota edit.)

[22] Ferestrele de la casele turceşti, mai cu seamă acele de partea haremului, sînt închise cu gratii împletite de lemn, sau *zebrele-jaluzele*, care opresc ochii de-a pătrunde înlăuntru. (Nota culeg.)

[23] *Iuzlucul* era o monedă turcească veche de argint, care pe la 1822 valora 4 lei; erau şi iuzluci de aur. (Nota edit.)

[24] *Halca* e cuvînt turcesc ce înseamnă verigă. Jocul halcalei trebuie să fi fost acelaşi care poartă la francezi numele de *Jeu de bagues*. După înţelesul baladei, jocul consista întru a se repezi călare în partea unde se găsea halcaoa spînzurată şi a azvîrli djeridul, astfel încît să treacă prin cercul ei. (Nota culeg.)

[25] Haremurile turcilor, adică locuinţa femeilor, sînt încredinţate pazei eunucilor, arapi ce se numesc turceşte *căzlari*. (Nota culeg.)

[26] Cal tînăr şi sprinten la fugă. (Nota culeg.)

[27] *Haidar-paşa* este numele unui cîmp lat ce se găseşte în Asia, lîngă Scutari (Ischindar) în faţă cu Stambulul. (Nota culeg.)

[28] Vas de aur sau de argint în care se vărsau ape mirositoare. Obiceiul înainte era de a stropi cu apă de trandafir pe vizitatori la zile mari. (Nota culeg.)

[29] *Deliu* însemnează în limba turcească un om voinic, însă cam nebun. (Nota culeg.)

[30] *Boloza* — un fel de luntre mare (turc. *bolozan*). (Nota edit.)

[31] *Sandal* — un fel de luntre lungă, şalupă (turc. *sandâl*). (Nota edit.)

[32] *Zambòl* şi *Zimbil* — coş de adus din tîrg (turc. *Zenbîl*). (Nota edit.)

[33] *Stamboală* — baniţă de 12 ocale (turc. *istambolkilé* — chilă de Stambul). (Nota edit.).

[34] *Băcălii*, de la *bacal*, negustor de coloniale. (Nota edit.)

[35] Cuvînt turcesc ce înseamnă: Vină tu cu mine. (Nota culeg.)

[36] Monedă turcească în valoare de 20 lei la Ţarigrad. (Nota culeg.)

[37] *Cazaclii* se numesc unii negustori din Rusia care cumpără în tot anul vin de la Odobeşti şi-l duc peste Prut. (Nota culeg.)

[38] Înainte de războiul ruşilor cu Turcia, la 1828, oraşul Brăila, întărit cu ziduri, era ocupat de o garnizoană turcească. Brăilenii din baladă nu sînt decît ostaşi din acea garnizoană. (Nota culeg.)

[39] *Urdie* — ceată, armată. (Nota edit.)

[40] *Pescheş* — cuvînt turcesc ce înseamnă dar. (Nota culeg.)

[41] *Falangă* — butuc în care se prindeau picioarele vinovatului. (Nota edit.)

[42] *Miralai* însemnează la turci rangul de colonel. (Nota culeg.)

[43] *Aferim* — turcism, sinonim cu bravo. (Nota culeg.)

[44] Cuvînt turcesc care înseamnă fabricant de arme. (Nota culeg.)

[45] Cingătoare lată în care se purtau pistoalele. (Nota edit.)

[46] *Biniş* — un fel de manta cu mînecile despicate, purtată la cavalcade (călărie). (Nota edit.)

[47] Vezi explicarea cuvintelor la balada « Chira Chiralina ». (Nota edit.)

[48] *Evet*, cuvînt turcesc ce însemnează « aşa ». (Nota culeg.)

[49] Pînze albe peste care se trece cu mortul. (Nota edit.)

[50] *Caraiflac* — poreclă pe care turcii o dădeau românilor din Muntenia. (Nota edit.)

[51] *Condac* — aici în înţeles de conac, de casă, curte. (Nota edit.)

[52] Căciulă de pîslă ornată cu pene, purtată de şefii ienicerilor; era şi de blană, fiind dăruită domnului român de către sultani. (Nota edit.)

[53] Căciulă împletită, purtată de ciobani sau haiduci. (Nota edit.)

[54] Monedă turcească de pe timpul lui Sultan Mahmud. (Nota culeg.)

[55] Judecător turcesc. (Nota edit.)

[56] Adică de patru ani. (Nota culeg.)

[57] Expresie turcească ce însemnează: Vină pînă colea. (Nota culeg.)

[58] Adică încăleca pe o iapă de soi tătăresc. (Nota culeg.)

[59] Sing. *rubiá*, veche monedă turcească, de 5 lei — turc. *rubiie*. (Nota edit.)

[60] Bujor a fost prins într-un bordei, aproape de Focşani, unde el se odihnea. (Nota culeg.)

[61] *Poturi* — un fel de pantaloni largi ce se purtau odinioară. (Nota edit.)

[62] Adică pe la Sfîntul Dimitrie. (Nota culeg.)

[63] *Druşte* se numesc fetele, prietene a miresii carele o întovărăşesc şi o asistă la cununie. Ele sînt împodobite cu peteală de aur pe cap, ca şi mireasa. (Nota culeg.)

[64] *Mereu* — *merei* — continuu, neîncetat. (Nota edit.)

[65] Acest cuvînt vechi, *netihnu*, trebuie să vie, negreşit, de la *tihnă* (odihnă) şi să însemne, prin urmare, *nestămpărat*, *frămîntat de griji*. (Nota culeg.)

[66] Cu zale, cu armură medievală. (Nota edit.)

[67] De la *stog* — căciulă ţuguiată. (Nota edit.)

[68] Manta ţărănească de şiac, ornată cu găitane (turc. *kebe*, *kaba*). (Nota edit.)

[69] Cu mustaţa în sus (ngr. *varvarika*, ca barbarii). (Nota edit.)

[70] Soldaţi pămînteni din corpul arnăuţilor, folosiţi ca poteraşi (turc. *nefer* — ienicer simplu). (Nota edit.)

[71] *A iuruşi* — a năvăli (de la *iureş* — năvală). (Nota culeg.)

[72] Şi *sucnă* — rochie, un fel de fotă de stofă cumpărată. (Nota edit.)

[73] Diminutiv de la *buclă* sau *boclă*, butelie de lemn, păcorniţă mai mare (cuvînt în macedo-română, alb. *bukli*, sîrb. *buklija*. (Nota edit.).

[74] Şi *fuşti* — iarbă băţoasă, cu cotor. (Nota edit.)

[75] Colier, salbă (din turc. *gerdan* — gît). (Nota edit.)

[76] Sing. *za*, verigi ori solzi de fier din care se compuneau vechile platoşe; de asemenea verigi la cingătoare. (Nota edit.)

[77] Coada şeii, arcada dinapoi. (Nota edit.)

[78] Aici, puşcă. (Nota edit.)

[79] Sat mic (şi ţarc de oi — vsl. *katună*). (Nota edit.)

[80] Şi *sileaf* — cingătoare lată în care se purtau armele (pumnale, pistoale). (Nota edit.)

[81] *Păducel* — plantă ghimpoasă, cu flori albe-trandafirii. (Nota edit.)

[82] *Cățel* — aici, cu înțelesul de mîner. (Nota edit.)

[83] Boierii generației trecute, care purtau costumul bizantin, adică anteriu, giubea, işlic şi meştii, avea obiceiul a-şi rade ceafa. La anul 1821, cînd Tudor Vladimirescu a intrat în Bucureşti, mulți din boieri, înspăimîntați, se schimbaseră în haine proaste, iar pandurii lui Tudor, dacă punea mîna pe vreunul, zicea: Cătați-l la ceafă, măi, ca să videm de-i ciocoi. (Nota culeg.)

[84] Bîtă lungă ciobănească, cu capătul încovoiat, de prins oile (it. *caccia*, fr. *chasse*, sp. *caza*, din lat. *capriare* = a prinde). (Nota edit.)

[85] Pînza cu care se înveleşte mortul cînd se aşează în sicriu. (Nota culeg.)

[86] *Steavă (stavă)* — herghelie. (Nota edit.)

[87] Aici, cu sensul de arendaş de moşii. (Nota edit.)

[88] *Marghiol* însemnează un tînăr înghimpat şi vînător de inimi femeieşti. Se zice de o persoană ce e mîndră de sine că se *marghioleşte*. (Nota culeg.)

[89] Coade de păr împletite. (Nota edit.)

[90] Vestitul poet rus Puşkin a tradus această horă din româneşte şi a introdus-o în poemul său intitulat *Țiganii*. (Nota culeg.)

[91] Aici, în înțelesul de *ducerile*. (Nota edit.)

[92] Şi *fuştei* — tulpina cu semințele, cotorul de ceapă. (Nota edit.)

[93] Şi *buceag* — pădure tînără, deasă. (Nota edit.)

[94] *A țipa* — a arunca. (Nota edit.)

[95] *Broboadă* — şal mic. (Nota edit.)

[96] Pîine soldățească (ung. *profont*, germ. *próviant*). (Nota edit.)

[97] Manta de ploaie şi haină de paradă strînsă pe corp (ung. *Köpenyég*, turc. *Kepenek*). (Nota edit.)

[98] Aici, în sensul de a se *furişa*. (Nota edit.)

[99] Manta blănită, lungă şi largă, purtată peste anteriu de vechi tîrgoveți, azi de preoți (turc. *gubbé*). (Nota edit.)

[100] Un fel de ilic blănit, purtat de oamenii avuți, azi de țăranii din Muntenia (turc. *fermena*). (Nota edit.)

[101] Un fel de ovăz sălbatic (ung. *vadzab*). (Nota edit.)

[102] Şi *ciufă* — mănunchi de paie ori zdrențe atîrnat ca semn de sperietoare (ung. *csova*). (Nota edit.)

[103] Acest cîntic se cîntă miresii cînd pleacă ea de la casa părinților ca să se ducă la casa mirelui. (Nota culeg.)

[104] În direcția vîntului, în partea spre care bate. (Nota edit.)

[105] Scoc, canalul care duce apa la moară. (Nota edit.)

[106] Românii împart ziua şi noaptea în următorul chip:

ZIUA

Răsărirea (soare-răsare).
Prînzişorul, cînd e soarele de trei suliți.
Prînzul, cînd stă soarele în cruce, la amiazi.
Chindia, cînd e timp de toacă şi apusul.
Iară noaptea se împarte în amurgul, în a treia strajă, pe la culcare.
La cîntători, cînd cîntă cocoşii în miez de noapte.
La mînecate.
În zori, cînd se îngînă ziua cu noaptea, sau se mijeşte de zi. (Nota culeg.)

[107] *Brînduşa*, *Perişor* sînt nume de poiene din Lunca Mirceştilor. (Nota culeg.)

[108] *Fantul*, o rîpă sălbatecă ce se-ntinde pe malul Siretului. (Nota culeg.)

[109] *Panțir* — ostaş din vechea oaste moldovenească, „chiurasier" (rus. *pancyri* — platoşă). (Nota edit.)

C U P R I N S U L

Redactor responsabil: IOAN ŞERB
Tehnoredactor: IDA MARCUS

Dat la cules 15. 10. 1965. Bun de tipar 05. 11. 1965. Apărut 1966. Tiraj 4 680 ex. 1/1 legate. Hîrtie ofset A de 100 g/m². Format 540×840/8. Coli ed. 24,36. Coli tipar 45 A. nr. 14849/1965. C. Z. pentru bibliotecile mari 8R. C. Z. pentru bibliotecile mici 8R-—18.

Întreprinderea Poligrafică «Arta Grafică», Calea Şerban Vodă Nr. 133, Bucureşti — Republica Socialistă România

